

Drugs in de buurt

Een evaluatie van het project "Drugs in Kleur"
in het Oude Westen van Rotterdam

C.G.L. Vermeerssen, 268211

Den Haag, December 2008

Masterscriptie Sociologie, Faculteit der Sociale Wetenschappen, Erasmus Universiteit Rotterdam

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inleiding	2
Probleemstelling	5
Theoretisch kader: New Policing	9
Maatschappelijke en politieke veranderingen	9
Nieuwe vormen van handhaving: van reactief naar proactief	11
Vormen van "New Policing"	16
Verschillen en overeenkomsten tussen de vormen van "New Policing"	25
"Drugs in Kleur" als vorm van nieuwe politievoering	27
Methodologisch kader: onderzoeksopzet	28
De casestudie "Drugs in Kleur"	28
Beleidsimplementatie van het project "Drugs in Kleur"	32
Evaluatie van het meetinstrument "Drugs in Kleur"	33
Evaluatie van de effectiviteit van het project "Drugs in Kleur"	35
"Drugs in Kleur" in hoofdlijnen	38
Achtergrond: Waar, wanneer en waarom?	38
Het project "Drugs in Kleur"	39
Het instrument "Drugs in Kleur"	46
Het project "Drugs in Kleur" als vorm van New Policing	49
Kenmerken van Community Oriented Policing	49
"Drugs in Kleur" als vorm van Community Oriented Policing?	73
Implementatie van het project "Drugs in Kleur"	77
Het statutaire model	77
"Drugs in Kleur" als correct geïmplementeerde beleidsmaatregel?	82
Evaluatie van het instrument "Drugs in Kleur"	84
Kwaliteitseisen voor onderzoek	84
"Drugs in Kleur" als geslaagd meetinstrument?	90
Effectiviteit van "Drugs in Kleur"	91
"Drugs in Kleur" als effectief project?	106
Slotbeschouwing	108
Literatuur	110
Bijlagen	115

Voorwoord

In "*Het verschijnsel wetenschap*" spreekt Koningsveld over de kloof die er bestaat tussen de specialistische ruimte van het onderzoek en de alledaagse buitenwereld (2006: 17). "*Het leren reflecteren binnen een vakgebied leidt niet zonder meer tot het leren reflecteren op het vakgebied.*" (2006: 19) Een academische vorming moet ervoor zorgen dat de student haar toeschouwerspositie op bekwame wijze in neemt en wereld om zich heen kritisch benadert (2006: 22).

Met dit onderzoek nemen we de invoering, uitvoering en effectiviteit van het project "Drugs in Kleur" in de Rotterdamse wijk het Oude Westen onder de loop. Ik heb gepoogd alle opgedane kennis samen te laten komen tijdens de totstandkoming van deze masterscriptie. Hopelijk bieden de resultaten van deze studie een zinnige bijdrage aan mogelijke oplossingen voor de drugsgerelateerde overlast in de Rotterdamse wijk het Oude Westen waar haar bewoners dagelijks mee geconfronteerd worden en kan ik met een gerust hart van student sociologie overgaan tot deelnemer in de sociologie.

Dankbetuigingen

Om tot een goede evaluatie van "Drugs in Kleur" te komen was medewerking van alle partijen die bij het project betrokken zijn noodzakelijk. Ik wil hierbij Petra van der Berg (Aktiegroep Oude Westen - Sonor), Theo Kion (wijkteamchef Politie Rotterdam-Rijnmond), Ed van Brakel (Centrumraad), Helen van der Pijl (De Nieuwe Unie) en Wim Littel (Little Projects) heel hartelijk bedanken voor hun bereidheid om met mij zo openhartig te praten over hun ervaringen met het project "Drugs in Kleur" en mij deel te laten nemen aan de stuur- en werkgroepvergadering.

Dezelfde dankbaarheid ben ik verschuldigd aan Betty van Hal, Piet Terreehorst, Theo van Sprundel en Rinus Nijhuis die tijd voor mij vrijmaakten om over de bijdrage die zij leveren aan het project en hun visie op de samenwerkingsverbanden met de betrokken organisaties te praten. Tevens ben ik door hen en de andere betrokken buurtbewoners warm onthaald tijdens het meelopen met de zes schouwgroepen.

Ik ben mijn mentor en scriptiebegeleider, Sjaak Braster, zeer dankbaar voor het tot stand brengen van deze opdracht en voor de continue en belangrijke ondersteuning die hij tijdens het gehele proces van voorbereiden, onderzoeken en schrijven en onder grote tijdsdruk heeft gegeven. Van Sjaak heb ik in mijn, soms wat moeizame, studiejaren enorm veel steun gekregen. Mijn waardering hiervoor is groot!

Ook wil ik Roger van 't Hul bedanken voor het eindeloze geduld dat hij heeft getoond tijdens mijn gehele studie (en in onze relatie) en voor de drie dagen van ijver die hij heeft geleverd om deze scriptie toonbaar te maken.

Tenslotte wil ik mijn ouders, Armand en Monique, bedanken voor hun onvermoeibare vertrouwen in mijn kunnen. Zonder jullie had ik de stap om aan deze studie te beginnen niet kunnen maken.

Inleiding

Overlast en criminaliteit nemen vaak andere en grotere vormen aan in onze grote steden. Een belangrijk stedelijk aspect van deze concentratie van criminaliteit en overlast is de aanwezigheid van een draagvlak en een markt voor overlastgevend gedragingen door de grote concentratie van mensen met verscheidene levensstijlen (Burgers, 2005: 13). Het gaat om specifieke problemen die verbonden zijn met de stad als gevolg van specifieke omstandigheden. Eén van de meest bekende, of eerder meest beruchte stedelijke problemen is de drugsgerelateerde overlast en criminaliteit. Aanbod van drugsdealers en vraag van drugsgebruikers trekken elkaar aan en leiden tot een zelfversterkend proces, waarvan vooral bepaalde wijken de dupe worden. Binnen de steden is er dan ook sprake van een ongelijke verdeling van onveiligheid, criminaliteit en overlast. Deze maatschappelijke problemen concentreren zich in buurten waar het merendeel van de bewoners een lagere sociaal-economische status heeft (Burgers, 2005: 16).

Achterliggende ideeën over de oorzaken van criminaliteit

Er bestaan vele theorieën die de criminele gedragingen pogen te verklaren. Als we kijken naar de oververtegenwoordiging van geregistreerde criminaliteit en onveiligheid in bepaalde wijken (Veiligheidsindex Rotterdam, 2007) komen de volgende theorieën duidelijk als verklaring naar voren: de controle theorie; de rationele keuze theorie; de gelegenheidstheorie; de "*routine activities*"theorie en de "*broken windows*"theorie. De controle theorie gaat er van uit dat criminaliteit gepleegd wordt uit winstbejag of dat het ervaren wordt door de dader als een uitdaging. De wet zal overtreden worden daar waar een mogelijkheid voor wordt gezien (Rock, 2002: 56). Ook bij de rationele keuze theorie gaat het niet zozeer om de dader zelf, maar om het doel van de dader, namelijk de keuze die deze maakt tussen risico, inzet en beloning. Wegen de kosten minder zwaar dan de baten, dan zal men eerder geneigd zijn over te gaan op illegale praktijken, dan wanneer de kosten zwaarder wegen dan de baten (Rock, 2002: 59). De gelegenheidstheorie richt zich specifiek op de fysieke toegankelijkheid van het doel (de zichtbaarheid en benaderbaarheid) en op de aantrekkelijkheid van het doel (denk hierbij aan de waarde, maar ook aan of het makkelijk te vervoeren is). Deze theorie wordt vaak in combinatie met de "*routine activities*"theorie aangehaald (Bottoms en Wiles, 2002: 629). Hierbij wordt overtredend gedrag verklaard door de convergentie van een mogelijke dader, een geschikt doel en de afwezigheid van een bekwame bewaker (Felson, 2003: 162) of door het samenvallen van dader, slachtoffer en locatie of van dader, situatie en omgeving (Pease, 2002: 949). Anders gezegd is er sprake van "*an interdependence between the varied social organization of daily life patterns [] and the spatial-temporal patterns of illegal activities.*" (Bottoms en Wiles, 2002: 630). Deze onderlinge afhankelijkheid zou automatisch betekenen dat de aanpak van slecht één van de factoren (of de dader, of het slachtoffer, of de locatie) al zal leiden tot criminaliteitspreventie (Pease, 2002: 950). Vooral deze laatste twee theorieën kunnen de geografische ongelijke verdeling van criminaliteit verklaren. Weer een andere theorie die van toepassing is op de concentratie van overlast in bepaalde wijken is de "*broken windows*"theorie. Bottoms en Wiles (2002: 645) spreken over de ondermijning van de informele sociale controle van een gemeenschap door tekenen van wanorde in een buurt, zoals kapotte ruiten, straatvuil en leegstand (fysieke wanorde), maar ook openbaar dronkenschap, zwervers en verslaafden (sociale wanorde), waardoor de grenzen van het toelaatbare verlaagd worden. Al hoeft een toename

van wanorde niet direct tot een toename van criminaliteit te leiden, bij bewoners zal de angst hiervoor wel toenemen en zij zullen zich hiernaar gedragen (binnenshuis blijven of zelfs verhuizen), waardoor de buurt uiteindelijk wel vatbaarder kan worden voor criminaliteit (Wilson en Kelling, 2003: 403).

Wat de aanpak van de daad van criminaliteit betreft zou er, als men uit gaat van de vorige theorieën, preventief opgetreden moeten worden, waarbij het de mogelijke daders lastiger wordt gemaakt om in overtreding te gaan. Er zijn verschillende manieren van interventie die geschikt zijn om potentiële overtredders te ontmoedigen. Een mogelijkheid is het bemoeilijken van de poging om in overtreding te gaan door middel van "*target hardening*" (het doel zo onbereikbaar mogelijk maken), toegangsbeperkingen creëren en het onder toezicht plaatsen van diegene die overtredingen faciliteren. Er moet in deze gevallen meer moeite worden gedaan door de dader om het doel te bereiken (Rock, 2002: 59). Een andere interventie is het vergroten van het risico van overtredingen door middel van bijvoorbeeld extra politie surveillance, preventieve foullering, cameratoezicht en betere straatverlichting (Rock, 2002: 60). Bij de aanpak binnen een specifieke buurt kan gedacht worden aan een gemeenschappelijke criminaliteitspreventie (meerdere partijen zijn betrokken) én gemeenschapscriminaliteitspreventie (de buurtbewoners zijn actief betrokken) (Bottoms en Wiles, 2002: 647). In deze gevallen gaat het om situationele criminaliteitspreventie, dus vormen van interventie waarbij niet de dader wordt aangepakt, maar de situatie waarin de dader toeslaat (McLaughlin en Muncie, 2003: 264).

Ruimtelijke concentratie van overlast en criminaliteit

Maatschappelijke ontwikkelingen kunnen gepaard gaan met problemen, welke zich voornamelijk concentreren in de grotere steden en binnen deze steden weer in bepaalde wijken. Deze buurten zijn homogeen van karakter met betrekking tot de sociale status van de bewoners en heterogeen met betrekking tot hun etnische afkomst. Binnen deze buurten nemen de onveiligheidsgevoelens toe en neemt de leefbaarheid af. Diegene die de kans hebben verlaten hun wijk met het gevolg dat verwaarlozing van de buurt verder toeneemt. In stadswijken is er sprake van een hoge mobiliteit en een lage sociale binding.

Naar aanleiding van de stedelijke problemen is, op initiatief van de vier grote steden (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht), de Nederlandse rijksoverheid in 1994 gestart met het grotestedenbeleid (GSB). Het algemene doel is tot krachtige, veilige steden te komen die in staat zijn in te spelen op de eisen die bewoners, bedrijven, instellingen en bezoekers stellen. Er is gekozen voor een bestuurlijke aanpak die zich richt op het versterken van de zelfredzaamheid van de stadsbewoners (burgerparticipatie, eigen verantwoordelijkheid en proportionaliteit stimuleren en faciliteren), op een integrale aanpak (samenwerkingsverbanden en samenhangende aanpak; alle oorzaken aanpakken waarbij alle actoren ingeschakeld worden; zoveel mogelijk een combinatie van sociale, fysieke, economische en veiligheidsaanpak) en op een probleemgerichte (maatwerk; "*street-level*") aanpak. Belangrijke aandachtspunten in het huidige grotestedenbeleid (GSB III van 2005 tot 2009) zijn het verbeteren van de leefbaarheid en de veiligheid door de aanpak van overlastproblematiek (middels handhaving en toezicht, verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte, aanpak van veelplegers en jonge delinquenten, aanpak van "*hotspots*") en de zorg voor de meest kwetsbaren in de stad (de nadruk ligt hierbij op vergroting van hun zelfredzaamheid en de

collectieve verantwoordelijkheid; responsabilisering door middel van centrale sturing en decentrale uitvoering pakt de oorzaken van overlast aan en brengt informele sociale controle terug in de samenleving) (<http://www.grotestedenbeleid.nl>).

Stedelijk probleem van drugsoverlast

Drugsoverlast vindt vooral plaats in de binnensteden, specifiek in gebieden met veel (sociale) huurwoningen (Harocopos en Hough, 2005: 7). Het (openlijk) dealen van drugs op straat leidt tot (sociale) wanorde en drugsgerelateerde criminaliteit in de directe omgeving, waardoor de leefbaarheid van de buurt afneemt. De onveiligheidsgevoelens bij buurtbewoners neemt toe en sommige van hen zullen zich terugtrekken uit de publieke ruimte (zij weren bijvoorbeeld de parken). Hierdoor neemt de leefbaarheid in de openbare ruimte verder af. Problemen gerelateerd aan drugsoverlast zijn zichtbaar drugsgebruik, op de grond gegooid gebruiksmateriaal, bedelen, vernieling van eigendommen, diefstal en algemeen overlastgevend gedrag (Harocopos en Hough, 2005: 3).

Volgens Harocopos en Hough (2005: 16) is er sprake van drugsoverlast wanneer: de lokale gemeenschap erkent dat er drugsoverlast is; er plekken zijn die vermeden worden door de lokale gemeenschap ("*no go*" areas); de lokale gemeenschap zich geïntimideerd voelt door de drugsdealers en verslaafden. Zij stellen de volgende maatregelen voor die door de politie genomen kunnen worden om de drugs(gerelateerde)overlast te bestrijden: zichtbare politiepatrouilles; aanpak van de fysieke omgeving (betere straatverlichting aanbrengen, zorgen voor lage beplanting, leegstand tegengaan, toegangsbeperkingen creëren en het plaatsen van toezichtcamera's); Intelligence-Led Policing (informatie gestuurde identificatie en analyse van problemen op basis van inlichtingen van buurtbewoners om te bepalen welk type overlast wordt ervaren); Community Oriented Policing (stimuleren van actieve betrokkenheid van buurtbewoners bij de aanpak van drugsoverlast); integrale aanpak van het drugsprobleem (meerdere oorzaken of faciliterende zaken aanpakken vanuit verschillende hoeken, wat samenwerking met anderen impliceert) (2005: 13-30). Om de effectiviteit van de genomen maatregelen te meten kan er, volgens Harocopos en Hough (2005: 17, 18), onder meer gekeken worden naar vermindering van zichtbare drugsgerelateerde activiteiten in de openbare ruimte; vermindering van "stille getuigen" van drugsgebruik (gebruikersartikelen); afname van drugsgerelateerde meldingen, criminaliteitsgerelateerde meldingen en meldingen van ander overlastgevend gedrag; toename van veiligheidsgevoelens onder buurtbewoners en hernieuwd gebruik van openbare ruimtes door buurtbewoners.

De reactie in het "Oude Westen"

Er is in de Rotterdamse wijk het Oude Westen sprake van drugsoverlast voor buurtbewoners. Deze overlast neemt de vorm aan van straatvervuiling door weggegooid gebruiksmateriaal als lege zakjes, stukjes zilverfolie en gebruikte spuiten; drugsdealers die rondhangen en voorbijgangers aanspreken; drugsverslaafden die openlijk gebruiken. Kortom, drugsgerelateerde overlast is een vervelend probleem omdat het straatbeeld er danig door wordt aangetast. Het gevolg van deze overlast is dat deze wijken probleemwijken

of zelfs onveilige wijken worden (Veiligheidsindex Rotterdam, 2007). De leefbaarheid van een buurt neemt af, bewoners voelen zich niet meer prettig in hun eigen wijk en zullen vertrekken zodra zij de kans krijgen.

In maart van dit jaar ontvingen wij van Petra van den Berg, opbouwwerker uit het Oude Westen, een verzoek om data, verzameld in het kader van het project "Drugs in Kleur", te analyseren. In overleg met de stuurgroep van het project is toen besloten om de data-analyse te verzwaren tot een bredere projectevaluatie.

Zoals gezegd is de geografische verdeling van criminaliteit en overlast binnen de grote steden niet gelijk. Sommige locaties gaan jaar in jaar uit gebukt onder de overlast die deze concentratie van criminaliteit met zich meebrengt. In de sociale ecologie spreekt men van criminaliteitspatronen die plaatsgebonden zijn in plaats van dadergebonden criminaliteit, want al is er sprake van migratie van deze personen, het overlastgevend gedrag verplaatst zich niet (Lanier en Henry, 2004: 206). Het is dus van belang dat interventies om criminaliteit te verminderen zich concentreren op deze locaties. Het identificeren van de "hotspots" (plekken met een verhoogd risico op overlast) is hiervoor onontbeerlijk. Het Rotterdamse project "Drugs in Kleur" is enerzijds een poging om de ruimtelijke verdeling van drugsgerelateerde overlast in één bepaald gebied te identificeren, namelijk het Oude Westen. Kwetsbare plekken in deze wijk kunnen hierop gericht aangepakt worden, zodat omwonenden minder overlast zullen ondervinden en de buurt weer leefbaarder wordt. Anderzijds, en misschien nog wel belangrijker, is "Drugs in Kleur" een poging om de politie en de buurtbewoners dichter tot elkaar te brengen en om buurtbetrokkenheid van bewoners te vergroten. In dit opzicht is de uitwerking van het project een vorm van "community crime prevention" zoals omschreven in "The Sage Dictionary of Criminology" (McLaughlin en Muncie, 2003: 38): "The strategy which prioritizes the participation of members of the community in the active prevention of crime and related incivilities". Bij deze vorm van aanpak betreft de politie niet alleen de buurtbewoners, maar ook andere partijen (gemeentelijke en private instellingen) die te maken hebben met de overlast in de buurt. Het is een "multi-agency" benadering (McLaughlin en Muncie, 2003: 39 en 177). Door de ruimtelijke en temporale verdeling van specifieke overtredingen, zoals drugsgerelateerde overlast, te identificeren en analyseren middels het meetbaar maken van de situatie, ontstaan er mogelijkheden om deze of soortgelijke kwetsbare situaties preventief aan te pakken (Clarke, 2003: 360).

De kritiek op het traditionele politiemodel heeft geleid tot de opkomst van nieuwe vormen van politievoering, waarbij er aandacht kwam voor het betrekken van andere partijen bij de aanpak van criminaliteitsproblemen. Burgers, overheidsinstellingen, bedrijven en andere organisaties hebben allemaal last van (aan) criminaliteit(s) (gerelateerde) problemen en kunnen op een eigen manier bijdragen aan de oplossing hiervoor. Naast deze focus op partnerschap wordt het belang van probleemoplossend werken benadrukt. Sociale problemen worden geïdentificeerd, geanalyseerd en gericht aangepakt. Eén van de mogelijke reacties op de drugsgerelateerde problematiek is het zogeheten Community Oriented Policing.

Probleemstelling

Er zijn weinig evaluaties van Community Oriented Policing in de praktijk (Algera en Teunissen, 2006 : 39). Dit kan leiden tot een kennisprobleem met betrekking tot de empirische onderbouwing van theorieën

die op dit begrip gebaseerd zijn (Braster, 2000: 39). Met deze poging daartoe verwachten wij te voldoen aan de eis van wetenschappelijke relevantie. Met de bestudering en evaluatie van het project "Drugs in Kleur" hopen wij beleidsmakers, beleidsuitvoerders, het publiek en, niet in de laatste plaats, de betrokken organisaties en deelnemende bewoners een inzicht in de aanpak en de effectiviteit van het project te kunnen leveren. Wij hopen hiermee aan de eis van maatschappelijke relevantie te voldoen.

De aard van het project "Drugs in Kleur", waarbij politie, bewoners, gemeente en andere organisaties uit de Rotterdamse wijk het Oude Westen al ruim vier jaar samenwerken met gebruik van het meetinstrument "Drugs in Kleur", zal tegenover het begrip "Community Oriented Policing" worden geplaatst om eventuele vergelijkingen te maken. De vraag "Wat werkt voor wie in welke omstandigheden?" wordt beantwoord aan de hand van een casestudie van het project "Drugs in Kleur". De eerste vier jaar van de uitvoering van het project in de Rotterdamse wijk het Oude Westen zal worden geëvalueerd. De vragen die we beantwoord krijgen zijn de volgende:

1. In hoeverre is het project "Drugs in Kleur" een vorm van Community Oriented Policing? Wat zijn de doelen van het project? Welke probleemdefiniëring wordt er bij het project gehanteerd en wat zijn de doelstellingen volgens de bij het project betrokken partijen (politie, buurtbewoners, gemeente, woningbouwvereniging en opbouwwerk).

Een beoordeling van de aard van het project "Drugs in Kleur" zal gegeven worden aan de hand van een checklist van algemene kenmerken van Community Oriented Policing. Hierbij gaat het om een theoretische evaluatie van het project "Drugs in Kleur". De data die hiervoor gebruikt worden zijn de uitkomsten van interviews aangevuld met de projectdocumentatie.

2. Hoe is het project in de praktijk uitgevoerd? Is de implementatie van het project zodanig uitgevoerd dat een optimaal effect bereikbaar is?

Een beoordeling van de implementatie van het project "Drugs in Kleur" zal gegeven worden aan de hand van het statutaire model van Sabatier en Mazmanian, waarbij een checklist van beleidscriteria, instrumentele criteria en middelcriteria gebruikt zal worden. Het gaat hierbij om een methodologische evaluatie van "Drugs in Kleur". De data die in dit geval gebruikt worden betreffen de projectdocumentatie, de uitkomsten van interviews en de uitkomsten van observaties.

3. Wat is de effectiviteit van het meetinstrument "Drugs in Kleur"? Hoe betrouwbaar zijn de door middel van "Drugs in Kleur" verkregen data? En hoe valide zijn deze data?

Een beoordeling van de kwaliteit van het meetinstrument zal gegeven worden aan de hand van de kwaliteitscriteria voor onderzoek van Braster (2000: 25-38), waarbij een checklist van technische producteisen, proceseisen, bruikbaarheidseisen en benuttingseisen wordt gebruikt. Het gaat hierbij om een methodologische evaluatie van "Drugs in Kleur". De data die hier gebruikt worden, zijn de schouwformulieren, de uitkomsten van interviews en de uitkomsten van observaties.

4. Wat is de effectiviteit van het project "Drugs in Kleur"? Worden de vooraf vastgestelde gezamenlijke doelstellingen gehaald? Kan er een verbetering van de contacten tussen de politie en de buurtbewoners geconstateerd worden? Is er sprake van vermindering van de drugsoverlast?

Een beoordeling over de effectiviteit van het project zal gegeven worden aan de hand van het generatieve model van causaliteit van Pawson en Tilly. De data die hiervoor gebruikt worden zijn de schouwformulieren en COS gegevens.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk, welke het theoretisch kader vormt, worden de verschillende methoden van aanpak die de politie hanteert om, onder andere, drugsproblemen op wijkniveau op te lossen besproken. Wij zullen ingaan op het verschijnsel "*New Policing*" dat wordt onderscheiden in drie manieren waarop de politie te werk kan gaan, te weten Problem Oriented Policing, Community Oriented Policing en Intelligence-Led Policing. Deze nieuwe politievormen zijn onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen aan de traditionele politievorm toegevoegd. Aan de hand van een uitgebreide literatuurstudie, waarbij Amerikaanse, Belgische, Britse en Nederlandse artikelen en studies geraadpleegd zijn, zal uiteindelijk gekeken worden in welke kenmerken deze soorten nieuwe politievoering uiteengelegd kunnen worden. De nadruk zal komen te liggen op Community Oriented Policing.

In hoofdstuk drie wordt de onderzoeksopzet uiteengelegd. Onze casestudie "Drugs in Kleur" wordt kort besproken, waarbij de dataverzameling die heeft plaatsgevonden de kern vormt. Er zal aandacht worden besteed aan de condities waaraan een beleidsproject moet voldoen om te kunnen spreken over een succesvolle implementatie. Verder komt zowel de wijze waarop een beleidsproject methodologisch het beste kan worden geëvalueerd aan bod, als de wijze waarop dit dient te gebeuren met een meetinstrument.

Vervolgens zullen wij in het vierde hoofdstuk het project "Drugs in Kleur" uitgebreid introduceren. Dit gebeurt aan de hand van de achtergrond van het project, het uiteenleggen van de opzet van het project en het meetinstrument en het voorstellen van de deelnemende partijen aan het project.

De aard van het project "Drugs in Kleur" lijkt sterk overeen te komen met de politievorm Community Oriented Policing. In hoofdstuk vijf wordt het project nader bekeken op de kenmerken die bij deze nieuwe politievorm horen. Een checklist met deze kenmerken is samengesteld op basis van de literatuurstudie.

Om een beleid te kunnen evalueren zal eerst moeten worden vastgesteld of het beleid wel correct geïmplementeerd is, omdat verkeerde of ontoereikende implementatie kan leiden tot onsuccesvolle uitkomsten van een beleidsprogramma. Hiertoe zal in hoofdstuk zes worden gekeken naar het statutaire model van Sabatier en Mazmanian met betrekking tot de implementatie van het project "Drugs in Kleur". Dit model wordt besproken door Van de Vall in Rationaliteit en Beleid: Hoofdstukken uit de Rotterdamse sociologie (1990).

In hoofdstuk zeven wordt de kwaliteit van het meetinstrument geëvalueerd aan de hand van de wetenschappelijke kwaliteitscriteria voor onderzoek van Braster (2000: 25-38), welke geïnspireerd zijn op

de eisen voor beleidsmaatregelen ontwikkeld door de Algemene Rekenkamer. Een praktijk gericht meet-instrument als "Drugs in Kleur" moet, indien mogelijk, aan deze eisen voldoen om het beoogde doel te kunnen behalen.

Verder wordt in hoofdstuk acht het beleidsproject in zijn geheel geëvalueerd. Dit gebeurt aan de hand van de principes uiteengezet in het boek "*Realistic Evaluation*" van Pawson en Tilley uit 2003 (1997).

Afgesloten wordt met een slotbeshouwing in hoofdstuk negen.

Theoretisch kader: New Policing

"Innovatie ten dienste van de veiligheid van de burger is een conditio sine qua non. De legitimiteit van een politie [] wordt juist daardoor bepaald." (Punch, 2006: 7)

De afgelopen twintig jaar is het oordeel van Nederlanders over het functioneren van de politie beduidend negatiever geworden. Newburn stelt dat de relatie tussen de politie en de burger zelfs als problematisch mag worden omschreven (2007 (2003): 3). Dit, tezamen met de almaar stijgende criminaliteitscijfers, heeft tot een verandering in de werkwijze van de politie geleid. Zij hanteert in toenemende mate een aanpak die kan worden gekarakteriseerd als "Community Oriented Policing", een manier van werken die haaks staat op de luider wordende roep om meer repressief optreden. De nieuwe norm is kleinschaligheid, informatie- en probleemgestuurd optreden en nadrukkelijk aanwezig zijn in de wijk (Algera en Teunissen, 2006: 12). In dit hoofdstuk zal deze nieuwe vorm van politievoering uitgebreid besproken worden. Later vindt er een theoretische analyse plaats van het project "Drugs in Kleur", onze case, aan de hand van de kenmerken van Community Oriented Policing. Een checklist met deze kenmerken zal worden samengesteld op basis van de onderstaande literatuurstudie.

Maatschappelijke en politieke veranderingen

De maatschappij verandert. In *"Een sociale en culturele verkenning"* somt Schnabel de belangrijkste trends van de afgelopen jaren op (2000: 21): individualisering, informalisering, informatisering, internationalisering, migratie en intensivering. Deze ontwikkelingen hebben allen een weerslag op de dagelijkse praktijk van het justitieel apparaat. Zo leidt individualisering, door gebrek aan binding met de samenleving en afnemende sociale controle, vaak tot een afkalvend gevoel van maatschappelijke verantwoordelijkheid en onverschilligheid. Informalisering, de gelijkheid in sociale verhoudingen tussen de mensen onderling én tussen de burger en haar instituties, kan weer leiden tot gezagsproblemen. Internationalisering, de toenemende invloed van de EU en de mobiliteitsprocessen van toerisme en migratie, kan ten slotte leiden tot overname, vermenging of botsing van verschillende levensstijlen. Hiernaast ziet Schnabel criminaliteit, onveiligheid en geweld en de bestrijding hiervan als een groot sociaal probleem. Een grote uitdaging die hij weggelegd ziet voor overheidsbeleid is *"het behouden en verhogen van de leefbaarheid van de samenleving en het land"* (2000: 18), waarbij het vooral de oude wijken en de binnensteden zijn die te kampen hebben met overlast als bepalende factor van de leefbaarheid.

Op het gebied van veiligheid hebben zich een aantal positieve ontwikkelingen voorgedaan sinds de jaren tachtig (Maas-de Waal en Van der Torre, 2000: 154). Allereerst gaat de stijging van geregistreerde criminaliteit minder snel; verder zijn de veiligheidsgevoelens van 70% van de Nederlanders positief (wel ligt dit percentage in de grote steden lager en zijn er ook verschillen in onveiligheidsgevoel tussen wijken); men voelt zich in de eigen wijk veiliger dan erbuiten, ongeacht in welke wijk men woont (dit staat los van de ontevredenheid over de leefbaarheid in de eigen wijk) en decentralisatie van beleid biedt meer vrijheid aan het lokale bestuur om criminaliteit aan te pakken. Maas-de Waal en Van der Torre (2000: 155) benoemen echter ook een aantal knelpunten op het gebied van veiligheid, waaronder: ongelijke spreiding van criminaliteitsproblemen over verschillende wijken; gebrek aan informatie(verspreiding) over de ontwikkeling van criminaliteit in specifieke wijken; de bevolking ziet criminaliteit als een groot maatschappelijk

probleem, wat het automatisch een beleidsprobleem maakt.

Volgens Zedner (2007: 262) is er sprake van een temporele verschuiving van een "*post-crime society*" naar een "*pre-crime society*". In de eerste, de punitieve samenleving, lag de focus vooral op een reactie na de misdaad (straffen van daders), terwijl in de laatste, preventieve samenleving, de focus ligt op actie voor de misdaad (identificeren van mogelijke daders of daden, verminderen van risico en het onder controle houden van schade). Ook Garland ziet deze verschuiving naar een "risicosamenleving" waarin een beheersingscultuur de samenleving moet beschermen door middel van preventieve actie, risicocalculatie en beperking van gelegenheid. De toenemende nadruk op bescherming van het publiek (ten koste van individuele vrijheden) en de uitbreiding van de aanpak van buurtveiligheid en van het voorkomen van criminaliteit noemt hij als aanwijzingen hiervoor (2001: 12 en 16). Meer algemeen spreekt hij over een culturele verschuiving van het retributieve ideaal, waarin misdaad als een moreel kwaad wordt ervaren en de dader bestraft moet worden, via het rehabilitatieve ideaal, waarin misdaad een reactie op deprivatie is en de dader gecorrigeerd moet worden, naar het preventieve ideaal, waarin misdaad eigenlijk normaal is en voorkomen moet worden door de oorzaken ervan aan te pakken.

De politie reageert dan ook continu op veranderingen in de samenleving. Zo zorgde algemene onrust over stijgende criminaliteitscijfers in combinatie met de opkomst van mensenrechten bewegingen in de jaren zestig voor een eis van verbetering van de relatie tussen politie en gemeenschap (Kuhns en Leach, 2006). Er was, volgens de toenmalige korpschef van de regio Haaglanden, een roep om verankering van de politie in de samenleving (Van Os, 2008). In de zeventiger jaren was er sprake van een toenemende publieke en politieke aandacht voor het criminaliteitsprobleem (Maas-de Waal en Van der Torre, 2000: 153). Stijging van "conventionele" criminaliteit en drugsgelerateerde criminaliteit en opkomst van criminele bendes met een etnische achtergrond (Punch, Van der Vijver en Zoomer, 2002: 64) wekten de interesse van onderzoekers, professionals en beleidsmakers voor verbetering van de effectiviteit van de politie en haar taken. Volgens onderzoek bleek, onder andere, dat de politie te maken had met verscheidene problemen in de gemeenschap, waarvan vele niet (direct) te maken hadden met criminaliteit, maar wel voor overlast in buurten zorgden, zoals bij voorbeeld de daklozenproblematiek (Kuhns en Leach, 2006). De grotere politiekorpsen kwamen met een drielagenmodel op basis van assistentiesurveillance, projectsurveillance en wijk-surveillance (een probleem hierbij waren de tegenstrijdige verwachtingen van de politie en de buurtbewoners) (Van Os, 2008: 2). Het rapport "*Politie in Verandering*" verscheen om verbetering van interne en externe aansluiting te bewerkstelligen door middel van "*geografische decentralisatie, teamvorming, spreiding van verantwoordelijkheden, generale taakstelling, horizontalisering van de organisatie en beleidsparticipatie.*" (Van Os, 2008: 2). In de jaren tachtig was er aandacht voor het voorkomen van de toenemende kleine criminaliteit, ontstaan door enerzijds de afnemende sociale controle onder invloed van de toenemende individualisering en anderzijds de toenemende gelegenheid ontstaan door de economische groei en aandacht voor onveiligheidsgevoelens onder de bevolking (Maas-de Waal en Van der Torre, 2000: 153). Ook was er de opkomst van een integrale aanpak door middel van bestuurlijke preventie op basis van samenwerking van beleidsmakers en professionals. (Van Os, 2008: 2). Het waarborgen en creëren van veiligheid behoorde niet meer tot het alleenrecht van de politie.

"Samenwerking met partners [] is cruciaal voor gebiedsgebonden werken. [Je zag] hoe wijk-

teams [] aanliepen tegen de grens van mogelijkheden van de politie. Voor een echt probleemgerichte aanpak heb je anderen nodig []. We hebben toen [] een gemeenschappelijk veiligheidsbeleid ontwikkeld [].” (Straver, Korpschef Hollands Midden in: Van Os, 2008: 3)

Ponsaers (2003: 9) vat de inzichten met betrekking tot criminaliteit en veiligheid uit de jaren 70 en 80 als volgt samen: Voor de beheersing van criminaliteit blijkt een toename van het aantal politiemensen geen effectieve aanpak, al blijft de heersende aanname *”hoe meer, hoe beter”*. Om criminaliteit te voorkomen én om goed te kunnen werken is een behulpzame bevolking essentieel. De publieke veiligheid is een gedeelde verantwoordelijkheid. Omstandigheden waaronder criminaliteit ontstaat dienen meegenomen te worden bij de aanpak van criminaliteit en onveiligheid. Surveillance blijkt te passief, het schrikt te weinig af en stelt te weinig gerust. Politiebeleid dient meer gericht gevoerd te worden. Het dient afgestemd te worden op het type probleem dat aan de orde is met betrekking tot het soort criminaliteit, de plaats waar het zich afspeelt of de sociale omstandigheden waaronder het zich voordoet. *”One size fits NOT all”*. In de jaren negentig ontstaat er weer een verharding met betrekking tot de politieke houding ten opzichte van de aanpak van criminaliteit en overlast (Punch, Van der Vijver en Zoomer, 2002: 64). Zo neemt de vraag naar duidelijk zichtbare surveillances (*”meer blauw op straat”*) toe en lijkt er een roep te zijn om zwaardere strafmaten. De veiligheidsnota *”Naar een Veiliger Samenleving”* leidt tot verdere verbreding integrale veiligheidsaanpak (Van Os, 2008).

Naast een verschuiving in de handeling die men onderneemt met betrekking tot de handhaving van orde en veiligheid is er ook sprake van een verschuiving in de verantwoordelijkheid voor de handhaving van orde en veiligheid. Het gaat meer en meer om een geïntegreerde aanpak van politie, burgers, overheid en private instellingen. Zedner heeft het over de toename van niet-overheidsactoren in de veiligheidssector. Waar het eerst alleen een publieke aangelegenheid was, wordt het meer en meer een combinatie van publiek en privaat, een sectorale verschuiving (2007: 262). De staat heeft geen monopolie meer op de handhaving van veiligheid (Garland, 2001: 17; Loader en Walker, 2006: 166). Daar waar gebrek is aan kennis of middelen bij de overheid kunnen nu anderen inspringen bij de aanpak van veiligheidsproblemen.

”Veel van de troeven en middelen om veiligheidsproblemen aan te pakken, liggen buiten de politieorganisatie. [Dit] zijn de bevoegdheden en middelen van andere overheidsdiensten, het bedrijfsleven en de gemeenschap zelf.” (Ponsaers, 2003: 13)

Nieuwe vormen van handhaving: van reactief naar proactief

In 2006 komt Maurice Punch in opdracht van Politie en Wetenschap met het rapport *”Van ‘alles mag’ naar ‘zero tolerance: policy transfer en de Nederlandse politie”*, waarin veranderingen in het politiebeleid uitgebreid besproken worden. Reeds in de zeventiger jaren ontstond er, op basis van ideeën uit de Verenigde Staten en gestimuleerd door een toenemende linkse politiek, een gebiedsgebonden politiezorg welke verbonden was met de samenleving en waarin werd samengewerkt met andere instanties bij het oplossen van problemen. Dit model verloor echter twintig jaar later aan invloed onder druk van stijgende criminaliteitscijfers én een steeds rechtser klimaat. In de negentiger jaren werd de nadruk meer en meer gelegd op een punitieve, harde aanpak van criminaliteit. Ook dit maal kwamen de ideeën uit de Verenigde Staten en meer specifiek New York en haar beleid van *”Zero Tolerance”*. Toch konden de reeds

bestaande patronen van de gebiedsgebonden politiezorg ook verstrekt worden door bepaalde elementen van deze "Zero Tolerance"aanpak en de, tevens opgekomen, theorie van de "Broken Windows", zoals een informatiegestuurde politie en een integrale aanpak bij de oplossing van maatschappelijke problemen. De politie werd meer zichtbaar op straat, meer assertief en gaf meer aandacht aan onveiligheidsgevoelens. Ook in het nieuwe millennium staat de politie onder druk. De politiek dringt aan op betere prestaties en onder de bevolking lijkt een gebrek aan vertrouwen te heersen (Punch, 2006).

Kritiek traditionele politiemodel

Een belangrijke kritiek op het traditionele politiemodel, zowel in België als in Nederland, is de concentratie van de politie op misdrijven ten koste van de aanpak van overtredingen van de openbare orde. Hierdoor worden bezorgdheden vanuit de gemeenschap, welke vooral met dit type overtredingen te maken hebben, vaak genegeerd. De problemen die de gemeenschap ervaart worden in hun ogen niet serieus genomen en blijven voor overlast zorgen. De consequentie hiervan is dat de legitimiteit van de politie alsmede het begrip voor de politie (en haar manier van optreden) afneemt en dat door de blijvende overlast de kwaliteit van leven binnen de gemeenschap niet verbetert (Ponsaers, 2003: 8).

Verder bestaat er een kloof tussen de politie en de samenleving doordat de politie een geïsoleerde positie inneemt ten opzichte van de burger en zich hiermee als institutie buiten de samenleving plaatst. De politie pakt zelfstandig de onveiligheid aan *"zonder overleg, afstemming of integratie met andere instanties, als het ware geïsoleerd van de rest van de gemeenschap"* (Ponsaers, 2003: 6).

Een andere kritiek is verlies van binding met het werkgebied door toenemende centralisatie van de taakuitvoering. Onbekendheid met burgers en problemen leidt tot een onvermogen om effectief te reageren op specifieke, plaatsgebonden situaties (Ponsaers, 2003: 8).

Als één van de voornaamste struikelblokken van het traditionele politiemodel ziet Ponsaers het rotsvaste vertrouwen in de wetshandhaving als primair middel voor criminaliteitsbeheersing. Dit laat weinig ruimte over voor alternatieve oplossingen. *"De synthese van twee decennia [effectiviteitsstudies van het traditionele politiemodel] werd gepopulariseerd in de uitspraak: 'nothing works'."* (Ponsaers, 2003: 8).

Toch is het traditionele politiemodel noodzakelijk. De politie is het eerste aanspreekpunt bij dringende oproepen uit de samenleving. Maar op zichzelf heeft zij weinig effect op de ontwikkeling van de onveiligheid (Ponsaers, 2003: 5). Het traditionele Evidence-Led Policing maakt langzaam ruimte voor het nieuwe Community Oriented Policing, Problem Oriented Policing en, meest recentelijk, Intelligence-Led Policing.

Opkomst nieuw politiemodel

De kritiek op het traditionele politiemodel heeft geleid tot de opkomst van Problem Oriented Policing, een vorm van politievoering welke zich concentreert op de aanpak van een bepaald probleem. Naast een focus op probleemoplossend werken door middel van probleem-evaluatie en gedegen analyses wordt het

belang van partnerschap benadrukt, waarbij andere partijen strategisch betrokken worden bij criminaliteitsproblemen en oplossingen. Buurtbewoners, gemeente en overheidsinstellingen, lokale bedrijven en andere organisaties, allen hebben op een eigen manier last van (criminaliteits)overlast en kunnen op een eigen manier bijdragen aan de oplossing hiervoor (Kuhns en Leach, 2006). Bij de aanpak van criminaliteit en onveiligheid in een probleemgerichte benadering wordt niet meer alleen reactief gewerkt, waarbij er enkel op incidenten gereageerd wordt, maar ook proactief. Men probeert de oorzaken van problemen te achterhalen en zo de problemen gericht aan te pakken door ze te voorkomen, op te lossen of te beheersen, zowel direct als op de lange termijn (Posaers, 2003). Er heeft hiermee een verschuiving plaats gevonden van een focus geheel gericht op opsporing en handhaving naar een verbreding hiervan met preventie en probleemoplossing. De andere verandering die heeft plaatsgevonden is de opkomst van een gedeelde verantwoordelijkheid voor de vermindering van overlast. Dit uit zich, zoals eerder vermeld, in samenwerkingsverbanden tussen verschillende partijen, waarbij ook de burger betrokken wordt. De aanpak van criminaliteit en onveiligheid in een gemeenschapsgerichte benadering gaat gepaard met overleg en samenwerking met de buurt. Politie en burger werken samen aan de stedelijke veiligheid (Posaers, 2003).

Bij vernieuwingen binnen de Nederlandse politie worden ervaringen met bepaalde modellen van buitenlandse collega's overgenomen en aangepast aan de Nederlandse samenleving. Daarbij behorende concepten als Community Oriented Policing, Problem Oriented Policing en Intelligence-Led Policing, evenals de "Broken Windows" these en het begrip "Zero Tolerance" worden nu ook hier toegepast. Dit heeft geleid tot de opkomst van gebiedsgebonden politiezorg en een integrale veiligheidsaanpak bij Nederlandse politiekorpsen, welke weer op hun beurt worden overgenomen door buitenlandse collega's (Punch, 2006).

"[De] Nederlandse politie [heeft] zich ontwikkeld tot één van de meest professionele en op de burger gerichte politieorganisaties van de wereld. [] Terwijl wij ons [] blijven oriënteren in de wereld, zou de wereld bij ons op bezoek mogen komen om van ons over te nemen wat wij inmiddels bedacht en ontwikkeld hebben." (Deelman, Hoofd-Commissaris Politie, in: Punch, 2006: 8)

De politie verandert verder van aanpak en wil meer binding met de burger. Haar expliciete taak blijft het signaleren en aanpakken van veiligheidsproblemen, maar hierbij is haar inzet gericht op "policing of communities" en wordt samenwerking met andere partners gestimuleerd. De gebiedsgebonden aanpak en meer inspielen op de wens van de buurtbewoners is niet nieuw. Al in 1977 werd er door de Projectgroep Organisatiestructuren gepleit voor een politie die meer in de samenleving geïntegreerd was (Posaers, 2003: 10). Volgens Schreuder en Van der Vijver in "Organisatieverandering Politie Haarlem" uit 1983 gaf ook het Nederlandse publiek ruim twintig jaar geleden de voorkeur aan een betrokken en toegankelijke wijkagent die de buurt en haar problemen serieus nam en hielden Coles en Kelling in hun "Fixing Broken Windows: Restoring Order And Reducing Crime In Our Communities" uit 1996 een pleidooi voor het gebruik van vormen van "Community Oriented Policing" en "Problem Oriented Policing", waarbij zij afstand namen van de harde politieaanpak en een gemeenschapsgeoriënteerde politieaanpak propageerden (Punch, 2006: 19 en 34).

"[Een nieuw paradigma van COP gebaseerd op] een gecombineerde, gezamenlijke aanpak om wanorde te bestrijden, de kwaliteit van leven te vergroten, veiligheid te herstellen en angst

voor misdrijven te verminderen.” (Coles en Kelling in: Punch, 2006: 19).

Verschillen tussen ”Traditional Policing” en ”New Policing”

Het traditionele politiemodel: kenmerken

Het Belgische Ministerie van Binnenlandse Zaken brengt in 2003 het rapport ”De bronnen van Community Policing in België” uit waarin het de kenmerken van het traditionele politiemodel opsomt:

- Een reactieve houding;
- Een symptoombenadering;
- De wetstoepassing als doel op zich;
- De geïsoleerde positie van de politie.

De bovenstaande kenmerken van het traditionele politiemodel leiden tot inefficiëntie en ineffectiviteit. Door de reactieve houding is politiezorg primair gericht op interventies na een melding en vindt onderzoek alleen achteraf plaats. Voorkomen van leed is *nicht in frage*, preventie beperkt zich tot toezicht houden. Het tweede kenmerk, de symptoombenadering (een reactie op directe zichtbare veiligheidsproblemen), waarbij de politie op één enkele manier reageert op incidenten van eenzelfde aard maar met een eigen, specifieke context, leidt ertoe dat (eventuele) achterliggende oorzaken van een veiligheidsprobleem niet nader onderzocht en, daar waar mogelijk, aangepakt worden. Hierdoor kan het probleem na de interventie terugkeren. Dit maakt de effectiviteit van een interventie wel direct, maar ook slechts tijdelijk. Het volgende kenmerk, het beschouwen van de handhaving, toepassing en naleving van de wet als een doel op zich in plaats van een middel voor het bevorderen van veiligheid, kan er toe leiden dat wellicht effectievere, alternatieve middelen niet in ogenschouw worden genomen. Ook kan er een kloof ontstaan tussen wat de burgers als zinvol ervaren en wat een strikte wetstoepassing bewerkstelligt. Een andere veroorzaker van een kloof tussen politie en burger is het laatste kenmerk, de geïsoleerde houding van de politie. Deze treedt namelijk solistisch op tegenover de onveiligheid, zonder afstemming of integratie met de gemeenschap (andere instanties en de bevolking). Dit resulteert in een tegenstelling tussen ”wij” en ”zij” (de politie versus de rest), waardoor de legitimiteit van de politie in het geding komt (Posaers, 2003: 6).

Het nieuwe politiemodel: kenmerken

Als reactie op de ineffectiviteit van het traditionele politiemodel heeft er een verschuiving plaatsgevonden van de houding ten opzichte van de aanpak van criminaliteit. Volgens Kuhns en Leach (Model POP Curriculum) dienen effectievere politiestrategieën de volgende kenmerken te vertonen:

- Een proactieve houding waarbij de nadruk ligt op het voorkomen van criminaliteit;
- Een focus op statistische concentraties van plaats, tijd, daders en slachtoffers;
- Het gebruik van verschillende interventies, zowel door de politie als door anderen;
- Gebaseerd op het idee van ”*leverage*”: door de juiste toepassing van kennis, bekwaamheid en bevoegdheid kan er effectiever gereageerd worden (niet harder werken, maar slimmer).

Het nieuwe politiemodel: Nederland

Ook binnen het Nederlandse politiemodel heeft er een verschuiving plaatsgevonden waarbij de nadruk meer en meer wordt gelegd op probleemoplossing, partnerschap, preventie en zelfredzaamheid van burgers

(Punch, Van der Vijver en Zoomer, 2002: 60). Onder invloed van het nieuwe politiebeleid in New York (onder leiding van burgemeester Guiliani en politiecommissaris Bratton) ontstaat in Nederland een combinatie van het zogenoemde "Zero Tolerance" beleid en Community Oriented Policing. Overlast en kleine criminaliteit worden hierbij hard aangepakt in een integrale benadering. Naast het aanpakken van criminaliteit worden ook sociale problemen opgelost, het is een gecombineerde aanpak. Deze aanpak gebeurt tevens in een samenwerkingsverband met andere organisaties en waar mogelijk met burgers.

"De politie realiseert zich heel goed dat het bevorderen van veiligheid uitsluitend mogelijk is als iedereen daaraan een bijdrage levert: politiek, bestuur, OM, publieke en private organisaties en niet in de laatste plaats de burgers zelf. Actieve en betrokken maatschappelijke organisaties en sociaal zelfredzame burgers zijn van levensbelang bij het veiliger maken van ons land." (Projectgroep Visie op de politiefunctie, 2005: 12)

De Nederlandse politie wil geïntegreerd in de maatschappij werken en zet in op Community Oriented Policing. Men ziet het bijdragen aan veiligheid niet alleen als een verantwoordelijkheid van de politie, maar van de samenleving als geheel. *"Kennen en gekend worden nieuwe stijl is ook hier van toepassing."* (Projectgroep Visie op de politiefunctie, 2005: 16 en 17).

"Samenwerking en informatie-uitwisseling. Om redenen van doeltreffendheid en doelmatigheid werken partijen nauw samen en wisselen partijen optimaal informatie uit. Partners dragen in eigen huis zorg voor een daarbij passende bedrijfscultuur." (Projectgroep Visie op de politiefunctie, 2005: 18)

Het nieuwe politiemodel: Rotterdam

Rotterdam kampt, net als andere grote steden, met meer dan gemiddelde criminaliteit- en veiligheidsproblemen. In de binnensteden bevindt zich een groot en divers publiek (zowel bewoners als bezoekers), een groot aanbod van "entertainment" (zowel legaal als illegaal) en een accumulatie van sociale problemen. Dit brengt een groot risico op verstoring van de openbare orde met zich mee (Punch, Van der Vijver en Zoomer, 2002: 60). De grotestadsproblematiek concentreert zich veelal in bepaalde wijken met een concentratie van etnische minderheden en lager opgeleiden: de kansarmere burgers. Drugsoverlast, jeugdcriminaliteit en illegaal wapenbezit zijn hier aan de orde van de dag. Een diepgeworteld probleem vergt dan ook een gedegen aanpak.

Volgens de Rotterdamse burgemeester Opstelten staat Rotterdam-Rijnmond, één van de grootste politie-regio's van Nederland, voor "een duidelijker aanpak, heldere prioriteiten en het vergroten van contacten met de burger". Ook stelt hij: *"In de VS voert de politie gesprekken in de wijk met burgers en dan stel je je kwetsbaar op tegenover de bevolking. Dat doen wij ook. Wij zijn niet defensief."* (Punch, 2006: 48). Belangrijk acht de burgemeester het behalen van targets en zichtbaar maken van resultaten, waarbij ook de buurtagent verantwoording dient af te leggen over zijn of haar aanpak. *"Van belang is (a) dat je beleid transparant is en (b) dat je de uitvoering controleerbaar maakt voor iedereen."* (Punch, 2006: 49).

De samenwerkingsgerichte aanpak van Politie Rotterdam-Rijnmond houdt in dat zij een onderdeel vormen van een breder veiligheidsbestel van gedeelde verantwoordelijkheid in veiligheid met andere organisaties.

Veiligheid kan vergroot worden middels gezamenlijke inspanning van de ketenpartners in het publieke en private domein (Korpsjaarplan 2008 Politie Rotterdam-Rijnmond, 2008: 5). Met de gebiedsgerichte aanpak richt de Politie Rotterdam-Rijnmond zich op een specifiek gebied om zo tot meer veiligheid binnen wijken te komen. Hierbij is het van belang dat de wijkgebonden agenten het contact met de buurtbewoners versterken en zo tot een relevant en samenwerkend netwerk (gebaseerd op buurtproblemen en veiligheid) komen.

"Binnen het korps staan netwerken centraal: met externe partners en met sleutelfiguren uit de buurt. [] Elke buurtagent onderhoudt een netwerk gericht op de problematiek in zijn buurt [en] heeft hiervoor contacten met alle lokale gemeenschappen. [] Deze werkwijze past binnen de gemeenschappelijke veiligheidszorg waarbij burgers gezamenlijk en actief betrokken zijn bij het oplossen van veiligheidsproblemen." (Korpsjaarplan 2008 Politie Rotterdam-Rijnmond, 2008: 5 en 7)

Vormen van "New Policing"

De nieuwe, proactieve manier van politievoering bestaat uit Problem Oriented Policing (POP), Community Oriented Policing (COP) en Intelligence-Led Policing (ILP). Alledrie zijn ontstaan als een aanvulling op de traditionele, reactieve manier van politievoering. Met betrekking tot onze casestudie zal in het onderstaande de nadruk worden gelegd op de eerste twee, waarbij Community Oriented Policing als gebiedsgebonden politievorm de meeste aandacht krijgt. Intelligence-Led Policing, niet direct van toepassing zijnde op onze case, wordt slechts kort uiteengelegd.

Problem Oriented Policing (POP)

In 1979 kwam Goldstein met het concept Problem Oriented Policing om de werkwijze van de politie te verbeteren. De werkdruk moest verlaagd zien te worden door problemen zo specifiek mogelijk te definiëren. Deze probleemdefiniëring moest er voor zorgdragen dat er een beter passende manier van aanpak gekozen kon worden en dat achterliggende problemen van meldingen en aangiften niet langer genegeerd bleven (Tilly, 2003: 312). Het is een reactie op de traditionele "*incident-driven*" politiestrategie. Meldingen moeten geclusterd worden in bepaalde problemen (zoals Ponsaers het omschrijft (2003: 32): "*een cluster van gelijke of gelijkaardige, met elkaar verwante of terugkerende incidenten*"). Vervolgens moeten de oorzaken van deze problemen achterhaald worden en pas daarna volgt de actie op de eerdere melding (McLaughlin en Muncie, 2003: 225; Pease, 2002: 968).

"The types of problems that come to the attention of the police are varied. Some are chronic, areas or people that are perennially the focus of police attention. Other problems are spikes, brief but intense activity of a specific nature." (Pease en Townsley, 2001: 2)

Problem Oriented Policing kan gezien worden als een raamwerk waarbinnen de politie haar capaciteiten beter tot uiting kan brengen en zo tot betere resultaten kan komen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het zogenoemde "Problem Solving" waarbij specifieke problemen onder de loep worden genomen om tot een zo passend mogelijke oplossing te komen. Dit onderzoeksproces bestaat uit het identificeren van het

probleem (een zo compleet mogelijke omschrijving), het analyseren van het probleem (wat zijn achterliggende oorzaken, wie zijn de betrokkenen), het ontwikkelen van oplossingsstrategieën voor het probleem en het evalueren van de gekozen aanpak. Een richtinggevende methode voor deze aanpak is SARA (Scanning, Analyses, Response, Assessment).

"How one defines a problem greatly impacts how one addresses it" (Kuhns en Leach: 2006). Er zijn verschillende methoden om sociale problemen te identificeren. Meldingen en aangiften kunnen worden geanalyseerd om patronen te ontdekken in slachtoffers, daders of locaties. Bepaalde overlast of criminaliteit kan in kaart gebracht worden op basis van bepaalde factoren als bijvoorbeeld tijdstip of locatie. De gemeenschap kan ondervraagd worden daar zij waardevolle informatie kan hebben over de problemen die in een buurt overheersen. Hiertoe kan ook deel genomen worden in wijkbijeenkomsten of kan informatie van buurtverenigingen bekeken worden. Tenslotte kunnen sociale overheidsdiensten die bij de buurt betrokken zijn geconsulteerd worden (Perkins, Phillips, e.a., 2006: 5). Het is uitermate belangrijk dat naast het correct identificeren en specificeren van de problemen ook de oorzaken correct geïdentificeerd worden, want verkeerde conclusies leiden tot verkeerd beleid.

Kenmerken van POP

Kuhns en Leach (2006) komen in hun uiteenzetting van het POP-model, onder andere, tot de volgende kenmerken van Problem Oriented Policing:

- Bij de aanpak van problemen wordt ook gekeken naar de oorzaken van deze problemen, zodat ze ook proactief kunnen worden opgelost (in plaats van alleen te reageren op de gevolgen van problemen);
- Problemen moeten eerst systematisch geanalyseerd worden alvorens gepoogd wordt ze op te lossen;
- Problemen moeten bekeken worden vanuit de verschillende invalshoeken die er zijn. Verschillende betrokkenen hebben verschillende ervaringen met hetzelfde probleem en verschillende belangen bij de oplossing ervan;
- Alle mogelijke oplossingen (inclusief de verschillende manieren van aanpak) voor een probleem dienen in overweging genomen te worden;
- De effectiviteit van nieuwe manieren van aanpak dienen geëvalueerd te worden en de resultaten gedeeld met collega's.

Verder bespreken zij de volgende dimensies van Problem Oriented Policing die elkaar enigszins overlappen:

- De filosofische dimensie omvat de noties van burgerinput (met betrekking tot de filtering van prioriteiten, het medebepalen van beleid en medewerking in de uitvoering), brede politiefunctie (naast wetshandhaving is er sprake van serviceverlening en ordehandhaving) en persoonlijke service (mogelijk als de kloof gedicht wordt tussen de burger en de politieagent middels Community Oriented Policing);
- De strategische dimensie omvat de noties van heroriëntatie op politiefuncties en benadrukking van preventie (voorbij de traditionele strategieën kijken naar meer proactieve tactieken), evenals een geografische focus (identificatie van probleemgebieden en hotspots);
- De tactische dimensie omvat de noties van positieve interactie (met alle lagen van de bevolking), partnerschap (samenwerken met de gemeenschap, zowel burgers als organisaties) en, hoe kan het ook

anders, probleemoplossing (waarbij iedere mogelijkheid moet worden gebruikt om de oorzaken van overlast en criminaliteit aan te pakken);

- De organisatorische dimensie omvat de noties van organisatiestructuur, management en informatie-systemen (welke ondersteuning moeten bieden aan Community Oriented Policing).

Community Oriented Policing (COP)

Community Oriented Policing is een nieuw concept binnen het politiebeleid waarbij het draait om een partnerschap tussen de politie en de buurt. Het doel is samenwerken in de beheersing van criminaliteit, angst voor criminaliteit, overlast en ordeverstoringen. Deze aanpak gebeurt niet alleen samen met buurtbewoners, maar ook samen met andere lokale partners (Ponsaers, 2003: 18). De gemeenschap wordt betrokken bij het definiëren van lokale problemen; het richting geven aan lokaal politiebeleid (de aanpak van deze problemen); het deelnemen aan de implementatie van oplossingen. In de praktijk zal dit per context flink variëren (Tilly, 2003: 317).

"Politie wordt coproductent van de stedelijke veiligheid in een gedeelde verantwoordelijkheid. Een logisch gevolg van die gedeelde verantwoordelijkheid is het feit dat de politie zich transparant opstelt en rekenschap aflegt over haar actie. Dankzij deze interactieve benadering kennen de politie en de gemeenschap elkaar beter, wat de wederzijdse uitwisseling van maatschappelijk relevante informatie vergemakkelijkt. Als methodes zijn er participatieve overlegorganen met de bevolking, multifunctionele teams, situationele en sociale- preventieprojecten in partnerschap met lokale publieke en private organisaties." (Ponsaers, 2003: 18)

Het begin van Community Oriented Policing is ontsprongen uit de ontevredenheid over de relatie tussen de politie en de buurt in de jaren zeventig en tachtig (Tilly, 2003: 311). De kloof tussen de politie en de gemeenschap moest gedicht worden, want voor een goede uitvoering van politietaken is de medewerking van de buurtbewoners nodig. Ook wanneer Ponsaers (2003: 10) spreekt over het ontstaan van COP is het in de eerste plaats een reactie op de kritiek tegen het traditionele politiemodel en op de afstand die er tussen de politie en de burger bestond. Een proactieve aanpak die gecombineerd is met een gedeelde verantwoordelijkheid biedt een goed tegenwicht. In de tweede instantie probeert men met Community Oriented Policing de (vooral in de grote steden aanwezige) maatschappelijke overlast (verloedering en "lastige groepen" als daklozen, verslaafden en hangjongeren) te bestrijden en daarmee de leefomgeving te verbeteren. Punch, Van den Vijver en Zoomer (2002: 65-68) spreken over drie fases van Community Oriented Policing in Nederland in de afgelopen dertig jaar. In de jaren 70 was er de wijkagent die contact met de bewoners moest herstellen en onderhouden en informatie verzamelde voor nationale afdelingen (Criminele Inlichtingen Dienst). In de jaren 80 kwamen er wijkteams na kritiek op het functioneren van de politie. Er was vraag naar een extern gerichte (integratie van de gemeenschap), probleemgeoriënteerde benadering om de effectiviteit en legitimiteit van de politie op lokaal niveau te verbeteren. Vanaf de jaren 90 is de wijkagent "nieuwe stijl" geïntroduceerd en werden de reeds bestaande kleinschalige en preventieve benaderingen aangevuld met het verder verkleinen van de kloof tussen politie en burger, het samenwerken met buurtbewoners en het betrekken van hen bij de prioriteitenstelling, het aangaan van partnerschappen met andere (overheids-) organisaties in een integrale benadering en het verplaatsen van verantwoordelijkheid naar een lager niveau, de zogenoemde "bottom-up" benadering.

Community Oriented Policing bevat naast elementen van een traditionele rechtshandavingsrol ook preventieve elementen, werkt probleemoplossend, maakt gebruik van partners en betreft de gemeenschap bij het probleem. Het model combineert reactief optreden na meldingen van overlast met proactieve probleemoplossing voor de oorzaken van die overlast. Community Oriented Policing vereist dat politie en burger een partnerschap aangaan (Kuhns en Leach, 2006).

Community Oriented Policing kan gedefinieerd worden als:

"A collaborative effort between the police and the community that identifies problems of crime and disorder and involves all elements of the community in the search for solutions to these problems. It is founded on close, mutually beneficial ties between police and community members". (<http://www.communitypolicing.org/about2.html>)

Byrne en Pease (2007: 294) spreken over preventieve partnerschappen waarin overheids- en semi-overheidsinstellingen samenwerken met private organisaties om een veilige buurt te bewerkstelligen. Zij stellen tevens dat Community Oriented Policing past in het hedendaagse politieke idee van het leveren van een publieke service waarbij de beleids- en uitvoeringsverantwoordelijkheid op een zo laag mogelijk niveau komt te liggen (2007: 286).

Kenmerken van COP

In "*Model POP Curriculum*" bespreken Kuhns en Leach (2006) de volgende kernelementen van Community Oriented Policing:

1. Externe elementen - "*Community Partnerships*":

Partnerschap tussen de politie, buurtbewoners en organisaties die van belang zijn voor of belang hebben bij de buurt. Contacten en samenwerkingsverbanden kunnen bestaan tussen de politie en andere overheidsinstellingen, buurtorganisaties, bedrijven, media en bewoners, waarbij middelen en betrokkenheid geboden worden. Maatschappelijke deelname aan het partnerschap is van het grootste belang. Burgers worden door de politie gezien als partners die medeverantwoordelijk zijn in het identificeren van prioriteiten en het ontwikkelen en implementeren van reacties. Overheidsdeelname en deelname van andere organisaties aan het partnerschap is essentieel door hun medeverantwoordelijkheid in de reactie op lokale problemen. Iedere levert een eigen bijdrage aan de gezamenlijke aanpak van overlast.

2. Tactische elementen - "*Problem Solving*":

Wetshandhaving wordt aangevuld met Community Oriented Policing in de aanpak en preventie van criminaliteit. Er is sprake van een proactieve oriëntatie. Veiligheidspreventie en de aanpak van oorzakelijke factoren worden in samenwerking met de gemeenschap benadert om slachtofferschap en angstgevoelens te verminderen. Men gaat probleemoplossend te werk, waarbij politie, buurtbewoners en andere organisaties samen werken om de onderliggende problemen die leiden tot overlastgevende situaties aan te pakken (bijvoorbeeld door het gebruik van de "*Broken Windows*" theorie¹ en "*Situa-*

¹Uit onderzoek naar aanleiding van de Broken Windows-theorie is onder meer gebleken dat zowel uiterlijke, zichtbare kenmerken van vervuiling en verloedering van het straatbeeld; als het bestaan van allerlei storende vormen van overlast, een

tional Crime Prevention”). SARA² wordt toegepast om problemen te identificeren en te analyseren, om vervolgens actie te ondernemen en uiteindelijk het proces te evalueren.

3. Organisatie elementen - ”*Organizational Transformation*”:

De organisatiestructuur, het management, het personeel en de technologie dienen te passen bij de ideologie van Community Oriented Policing. De ideologie wordt door de hele organisatie aangenomen en is geïntegreerd in haar doelen, regels en handelwijzen (organisatiecultuur en activiteiten). Besluitvorming en aansprakelijkheid zijn gedecentraliseerd. Er is sprake van een ”*bottom-up*” benadering in plaats van een ”*top-down*” regime. Dit betekent dat beslissingen over de aanpak van problemen zo laag mogelijk wordt genomen evenals de verantwoordelijkheid voor de effecten hiervan. Er is sprake van een geografische bepaaldheid van beleid. Het merendeel van het personeel en van het bevel ligt geografisch vast om de communicatie en samenwerking tussen agenten en hun wijk te waarborgen. Techniek en infrastructuur zijn aangepast om verzamelde gegevens sneller op te vragen en beter te kunnen bewerken voor probleemanalyses. Tevens is informatie toegankelijk voor interne en externe gebruikers. Tenslotte moet er een gedegen training plaats vinden voor alle medewerkers van de politieorganisatie.

Deze kenmerken komen overeen met de omschrijving van Community Oriented Policing door Tilly (2003: 314-316) waaraan ook Problem Oriented Policing en het stimuleren van zelfredzaamheid van de gemeenschap wordt toegevoegd. Ook McLaughlin en Muncie (2003: 41) zien Problem Oriented Policing als een kenmerk van Community Oriented Policing. Zij spreken hiernaast van ”*localized policing*”, waarbij de buurtagent de banden met de buurt moet aanhalen om het vertrouwen van de bewoners te winnen en om kennis op te doen over de dagelijkse gang van zaken in de buurt. Algera en Teunissen bespreken in ”*Community Policing in Europa*” (2006: 23-27) de gemeenschappelijke kenmerken van gebiedsgebonden politie binnen de Europese Unie, waarbij samenwerking met partners (niet-overheidsinstanties en burgers); proactieve criminaliteitspreventie (preventieve strategieën, probleemgericht werken en informatiegestuurde politie); lokale gerichtheid (decentralisatie van verantwoordelijkheid, beleidsbeslissingen en uitvoering, aanpak problemen op buurtniveau) en het verkleinen van de kloof politie-burger (versterken van de contacten tussen de politie en de burger, verbeteren van transparantie en benaderbaarheid politie) naar voren komt. Ook halen zij ”*De vier elementen van Gebiedsgebonden politie*” (Algera en Teunissen, 2006: 21-22) aan uit David Baley’s ”*Policing the Future*” (1994): Adaptatie van de eigen organisatie (decentralisatie verantwoordelijkheid, aanpassing politiecultuur, opleidingsmogelijkheden); Consultatie van de gemeenschap (formele discussies met burgers en niet-overheidsinstellingen voor het identificeren van problemen en het bepalen van prioriteiten en strategieën); Probleemoplossende, proactieve aanpak; Mobilisatie van burgers, buurtbetrokkenheid.

De vijf pijlers van Community Oriented Policing volgens Aerschot (2003: 1) en Ponsaers (2003) zijn:

dubbel effect hebben, namelijk: het creëren van een onbehaaglijke sfeer waardoor onveiligheidsgevoelens ontstaan; het creëren van een voedingsbodem van onveiligheid, waardoor steeds meer en steeds sneller zowel verdere vervuiling en overlast wordt veroorzaakt, als allerlei vormen van echte criminaliteit ontstaan.

²The SARA Process: Scanning, Analysis, Response, Assessment. SARA (bedacht door Eck and Spelman in 1987) staat voor de vier fasen die het proces van probleemoplossing vormen. Door SARA te hanteren worden de noodzakelijke stappen om tot een oplossing van een probleem te komen in de juiste volgorde genomen (Kuhns en Leach, 2006).

1. Externe oriëntering

De politie is geïntegreerd in de gemeenschap, er is sprake van maatschappelijke inbedding. Middels direct contact met buurtbewoners ontstaat er een duidelijker beeld over de aard van de sociale problemen en kan er effectiever op gereageerd worden, omdat de (voor de gemeenschap) belangrijkste problemen geïdentificeerd worden. Verder kent de politie een dienstverlenende opstelling, gericht op behoeften en verwachtingen van de bevolking. De gemeenschap kent haar veiligheidsbehoefte (bepalend voor de leefbaarheid van een buurt) beter dan de politie. Door middel van bijvoorbeeld wijkvergaderingen krijgt de politie een goed beeld van de verwachtingen in de buurt.

2. Probleemoplossend werken

De politie identificeert en analyseert de mogelijke oorzaken van problemen (criminaliteit, overlast en conflicten) in de gemeenschap.

"De probleemanalyse [bij Community Policing] is erop gericht [] zichtbare symptomen [en] onderliggende oorzaken van [] problemen te identificeren en hun dynamiek te begrijpen. Het gaat om die factoren die: Verantwoordelijk of bevorderend zijn voor het ontstaan van de problemen; Bijdragen tot het voortduren van het bestaan van de problemen; Of de verbetering/oplossing ervan verhinderen." (Ponsaers, 2003: 32 en 33)

Zij werkt dus niet alleen reactief, maar ook proactief.

"De politie reageert niet enkel op problemen nadat ze zich hebben voorgedaan of nadat ze haar zijn gemeld, en wacht zeker niet tot ze uit de hand zijn gelopen. Ze probeert via een permanente opvolging, identificatie en analyse van de onveiligheids situatie tijdig de problemen te onderkennen, ze zo mogelijk te voorzien en erop te anticiperen." (Ponsaers, 2003: 30)

Problemen worden integraal en geïntegreerd benaderd. Dit houdt in dat alle mogelijke middelen om een probleem aan te pakken in overweging worden genomen om tot een zo effectief mogelijke combinatie van maatregelen te komen. Hierbij wordt het probleem vanuit meerdere invalshoeken bekeken. Tevens is de probleemaanpak planmatig, waarbij er eerst wordt geanalyseerd en daarna pas gehandeld. De betrokkenen bepalen, nadat het probleem van alle kanten bekeken is, wie wat doet en wanneer. Op gepaste tijd dient er een evaluatie van de aanpak plaats te vinden om te kunnen bepalen of de aangewende methoden verankerd moeten worden in bestaande werkprocessen of dat er juist bijgestuurd moet worden omdat de gewenste effectiviteit uitblijft. Deze planmatige aanpak kan bereikt worden door gebruik te maken van, bijvoorbeeld, de SARA-methode. Verder worden problemen gericht aangepakt. De politie richt zich in de eerste plaats op hardnekkige problemen en "hotspots" (plekken met een verhoogd risico op overlast). Door zich te concentreren op een beperkt probleemveld is men effectiever dan door politie-inzet te spreiden over meerdere prioriteiten (Ponsaers, 2003: 35). Dit is ook de overlast waar de buurtbewoners het vaakst over klagen.

3. Partnerschap

De aanpak van veiligheid en leefbaarheid in een buurt wordt integraal benaderd. Meerdere partijen hebben belang bij een leefbare buurt en moeten de verantwoordelijkheid hiervoor delen. Daarnaast biedt iedere partij een uniek scala aan middelen, zodat sociale problemen vanuit alle mogelijke posities

en op verschillende manieren kunnen worden aangepakt en het is deze gezamenlijke werking van "alle mogelijke schakels die in de keten van de maatschappelijke veiligheid en leefbaarheid een rol spelen" (Ponsaers, 2003: 36) die de kans van slagen vele malen groter maakt én kostenbesparend werkt omdat er gezamenlijk gebruik wordt gemaakt van de investeringen die een ieder in haar eigen domein reeds heeft gemaakt (dubbele kosten en inspanningen worden vermeden). Een bijkomend voordeel van deze samenwerking bij de aanpak van onveiligheid is dat de geboden oplossingen pas na overeenstemming met alle betrokkenen plaats vinden, waardoor er achteraf geen conflicten ontstaan over de manier van aanpak én waardoor initiatieven van verschillende aanbieders elkaar niet onbedoeld gaan tegenwerken. Het partnerschap bestaat uit de politie die veelal de regie waarneemt en vooral een uitvoerende taak heeft in het gezamenlijke veiligheidsbeleid, de lokale overheid die bevoegdheden en financiën levert, andere organisaties die preventiezorg of nazorg kunnen leveren en de buurtbewoners die vooral een initiërende functie in het geheel bekleden, maar ook actief deel kunnen nemen aan de aanpak van onveilige situaties. De politie dient de burger eerst te mobiliseren en zijn of haar vervolgens te ondersteunen in zijn of haar zelfredzaamheid (bijvoorbeeld door bemiddelend op te treden of middels kennisoverdracht).

4. Verantwoording

De politie dient verantwoording af te leggen tegenover haar partners over haar aandeel (besluitvorming en uitvoering) in de probleemaanpak. De politiezorg wordt zo transparant voor de burger die op haar beurt nu meer begrip kan opbrengen voor een bepaalde aanpak (of zelfs de onmogelijkheid of onhaalbaarheid van een gewenste aanpak). Een goede manier om de burger te informeren is het buurtoverleg, waar zowel inspraak als verantwoording plaats kan vinden. De andere partners in het samenwerkingsverband leggen op hun beurt ook verantwoording af aan elkaar.

5. "Empowerment" of "bekwame betrokkenheid"

De politie, haar partners en de buurtbewoners moeten wel de mogelijkheid hebben om deel te nemen aan een gezamenlijke aanpak van sociale problemen. Voor de politie betekent dit een organisatie die COP steunt, onder andere middels de "bottom-up" benadering, waarbij communicatie, informatie, besluitvorming en evaluatie van onderop de organisatie naar boven toewerkt. Voor burgers en overige partners betekent dit een dialoog met de politie middels overleg- en inspraakstructuren op basis van gelijkwaardigheid (welke wel een vorm van bekwaamheid/ kennis impliceert, die eerst moet worden bijgebracht door de politie) (Ponsaers, 2003: 47).

"Community policing varies from one community to the next. [] Community policing is dynamic and it changes with the community, crime rates, mobilization of citizens, region of the country, and other social and environmental factors. So, community policing will take different forms depending on this context and involvement of the community." (Kuhns en Leach, 2006)

Kenmerken van COP samengevat

De volgende kenmerken zijn gedestilleerd uit de vele elementen van Community Oriented Policing die Ponsaers (2003: 12) in zijn literatuurstudie is tegengekomen. Ze zullen gebruikt worden als maatstaf in

onze casestudie. Aan deze lijst hebben we het kenmerk "Toegankelijkheid van informatie" toegevoegd, omdat het een aspect betreft dat we in bijna alle omschrijvingen van Community Oriented Policing zijn tegengekomen.

- Bredere definitie van de politiezorg en een organisatorische heroriëntering

Wetshandhaving is niet een doel op zich, maar een middel om een doel te bereiken. Het is dus geen eindproduct van politiezorg. De rol van de politie is geherdefinieerd, zij moet een geïntegreerd onderdeel van de samenleving uitmaken. Een kleine afstand tussen burger en politie is gewenst. Een politie die middenin de samenleving staat door middel van kleinschalige politieteams en gebiedsgebonden politiefunctionarissen. Er is een herschikking van politieprioriteiten gaande, met aandacht voor veel voorkomende, kleinere criminaliteit en ordeverstoring. Tevens vindt er een hervorming plaats van de politiecultuur. Om onveiligheidsgevoelens te verminderen en criminaliteit te ontraden wordt de zichtbaarheid van de politie vergroot.

- Focus op proactiviteit, probleemoplossing en preventie

Er wordt eerder (proactiviteit) en gericht (specificiteit) ingespeeld op problemen. De politiezorg is minder incidentgedreven dan vroeger door de verschuiving van de reactieve en repressieve aanpak naar het proactieve en probleemgericht werken. Preventieactiviteiten worden actief ontwikkeld. Het nemen van preventie-initiatieven door het informeren en organiseren van de medewerking van de gemeenschap in buurtinformatienetwerken. Er is sprake van proactiviteit (anticiperen en initiatief nemen).

- Decentralisatie in de organisatie

Beslissingen worden op lagere niveaus genomen. De individuele agent krijgt meer vrijheid om contact te leggen met de bevolking en deze te betrekken bij de politiezorg. Herstructurering en reorganisatie maken de politieorganisatie responsief voor de vereisten van Community Oriented Policing en bevorderen het nieuwe gewenste gedrag bij de werknemers van de politie. De organisatorische decentralisatie en de heroriëntering van de patrouilles moet de communicatie tussen burger en politie bevorderen. Sturing van buiten naar binnen en van onderaf impliceert een "kanteling" van de organisatie.

- Externe gerichtheid en samenwerking met de bevolking

De politie en de gemeenschap moeten samenwerken om problemen te definiëren en oplossingen te vinden. Er is sprake van een toenadering van de politie naar de burger (dichten van de kloof). Community Oriented Policing vereist dat de politie aandacht heeft voor de prioriteiten van de bevolking bij het identificeren van de lokale problemen en het bepalen van de strategie om hierop te reageren. De gemeenschap speelt een kritieke rol in het oplossen van buurtproblemen. Veiligheid en leefbaarheid worden gecoproduceerd met bewoners, er bestaat een grote wederkerigheid in de relatie tussen politie en gemeenschap.

- Partnerschap

Er is sprake van een integraal dienstenaanbod van de verschillende overheidsdiensten om gezamenlijke de veiligheids- en leefbaarheidsproblemen aan te pakken. Veiligheidszorg is een zaak van samenwerking van de politie met alle mogelijke partners en het stimuleren van zelfredzaamheid van burgers.

- Geografische deconcentratie

Ruimtelijke spreiding van politionele dienstverlening biedt een meer gericht aanpak van problemen. Het beleid is geografisch bepaald. Het grootste deel van het personeel ligt geografisch vast zodat communicatie en samenwerking tussen agenten en hun wijk gewaarborgd wordt.

- Toegankelijkheid van informatie

De politie legt verantwoording af over het eigen aandeel in de gezamenlijke aanpak van sociale problemen. Politiezorg moet transparant zijn voor de burger. De burger kan op haar beurt nu meer begrip opbrengen voor een bepaalde politie-aanpak (of zelfs voor de onmogelijkheid of onhaalbaarheid van een gewenste aanpak). De andere partners in het samenwerkingsverband leggen ook verantwoording af aan elkaar en, indien gewenst, aan de burger. Een ander aspect van informeren is kennisvergroting bij burgers en partners. Om een gezamenlijke aanpak van problemen mogelijk te maken moeten er aan bepaalde condities voldaan worden. Zo is het voor de politie van belang dat haar organisatie de principes van Community Oriented Policing steunt, onder andere middels de "bottom-up" benadering, waarbij communicatie, informatie, besluitvorming en evaluatie van onderop de organisatie naar boven toewerkt. Voor burgers en overige partners is het van belang dat zij over een bepaalde mate van kennis beschikken om een gelijkwaardige dialoog aan te gaan met de politie middels overleg- en inspraakstructuren. Deze kennis moet de politie hen bijbrengen.

Intelligence-Led Policing (ILP)

De term Intelligence-Led Policing is begin negentiger jaren ontstaan in Kent, waar het als een "problem-oriented" strategie gebruikt werd (Ratcliffe, 2003: 1), maar al in de zeventiger en tachtiger jaren werden in Groot-Brittannië de eerste moderne informatiesystemen ontwikkeld (John en Maguire, 2007: 200). Oorspronkelijk bedoeld voor speciale takken binnen de politie, wordt het steeds meer gebruikt voor "mainstream" doeleinden, zoals het handhaven van lokale orde en buurtproblemen, waarbij buurtinformatie wordt geleverd door burgers (John en Maguire, 2007: 209, 210 en 220).

"Intelligence-Led Policing is the application of criminal intelligence analysis as an objective decision-making tool in order to facilitate crime reduction and prevention through effective policing strategies and external partnership projects drawn from an evidential base." (Ratcliffe, 2003: 3)

Intelligence-Led Policing is een nieuwe manier om politiewerk te verrichten. Het is, volgens Tilly (2003: 313), een gerichte benadering van ordehandhaving, waarbij uitgegaan wordt van de notie dat een relatief kleine groep veelplegers verantwoordelijk is voor het merendeel van de criminaliteit. Door middel van identificatie en analyse van aanhoudende problemen kunnen patronen van overtredingen en overtredders blootgelegd worden en kan de politie in een vroeger stadium gericht (efficiënter en effectiever) ingezet worden. Aan de basis van het concept ligt het idee dat de politie in een vroeger stadium criminaliteit moet detecteren om haar te voorkomen in plaats van erop te reageren na het feit. ILP is het ontwikkelen en onderhouden van criminaliteitspatronen om deze zo effectief mogelijk te onderbreken (Tilly, 2003: 321). Informatie wordt gebruikt om richting te geven aan de uitvoering van politiefuncties (de strategie

wordt hierdoor bepaald). Het is gebaseerd op een informatie gestuurde politiezorg. Informatie wordt eerst verzameld en gecombineerd, vervolgens geanalyseerd en tenslotte geëvalueerd om uiteindelijk te worden ingezet om criminaliteit te voorkomen en daders in te rekenen (John en Maguire, 2007: 200).

Criminaliteitsanalyse is naast een middel tot kennisverwerving ook een voorwaarde voor het ontwikkelen van beleid. In Nederland is ILP ook bekend onder de term Informatie Gestuurde Opsporing (IGO) (<http://www.rcm-advies.nl/Webpagina%27s/ILP.htm>).

Kenmerken van ILP

Intelligence-Led Policing heeft de volgende kenmerken (Tilly, 2003: 323):

- De informatie is niet publiek. Informatie wordt verstrekt op basis van het zogenaamde "need to know" principe;
- Focus ligt op het identificeren van criminaliteit en de aanpak van criminaliteit;
- Aanpak van criminaliteit gebeurt door middel van handhaving en verstoring;
- Betrokken organisaties bevinden zich binnen het handhavingssysteem, overige organisaties worden uitgesloten voor deelname.

Verschillen en overeenkomsten tussen de vormen van "New Policing"

Bij POP ligt de nadruk op de aanpak van sociale problemen die onder de verantwoordelijkheid van de politie vallen, terwijl bij COP de nadruk ligt op het betrekken van de gemeenschap bij deze aanpak. Bij ILP ligt de nadruk weer op de aanpak van de daders (veelplegers en zware criminelen) (Kuhns en Leach, 2006; Tilly, 2003: 326).

Bij POP is betrokkenheid van de gemeenschap afhankelijk van het probleem dat aangepakt wordt (specifiek, afhankelijk van context of probleem). Een samenwerkingsrelatie tussen de politie en de gemeenschap is dus niet altijd noodzakelijk of gewenst, maar behoort wel tot de mogelijkheid. Bij COP ligt de nadruk op het mobiliseren en organiseren van de gemeenschap, het is ingebed in de ideologie (algemeen, standaard functie). Bij elke aanpak van de politie op een buurtprobleem wordt de gemeenschap betrokken. (Kuhns en Leach, 2006; Tilly, 2003: 326)

Bij POP is een uitgebreide analyse van het probleem voordat er nieuwe oplossingen worden ontwikkeld van groter belang dan bij COP. Het zijn dan ook de intellectuele en analytische vaardigheden van de agent die het meest benadrukt worden bij POP. Bij COP zijn de sociale (interpersoonlijke) vaardigheden van de agent van grootste waarde. (Kuhns en Leach, 2006)

Maar er zijn ook overeenkomsten tussen de soorten "New Policing".

"Historically, many considered Problem-oriented policing and Community-oriented policing to be mutually exclusive. [] these concepts overlap in philosophy and practice. It's not one or the other, it's one and the other..." (Kuhns en Leach, 2006)

"[] Community policing tegenover Problem-oriented policing. Voor sommigen soft tegenover

smart. Maar [] het een kan niet zonder het ander. [] je hebt bewoners nodig om effectief problemen te kunnen aanpakken.” (Os, van, 2008)

Ponsaers (2003: 12) en Tilly (2003: 316) halen beide een vergelijkend onderzoek naar Community Oriented Policing van Bayley aan (*Police for the Future*, 1994), waarin deze met vier gezamenlijke elementen van POP en COP tot een operationele definitie komt: CAMPS (Consultation, Adaptation, Mobilisation en Problem Solving). Consultatie: De politie consulteert de gemeenschap over welke problemen prioriteit krijgen en de mogelijke aanpak ervan. Aanpassing: De politie dient meer flexibel te worden in haar benadering van verscheidene problemen. Decentralisatie van besluitvorming moet zorgen voor maatwerkoplossingen voor specifieke problemen. Mobilisatie: Activiteiten en initiatieven die de politie onderneemt om de medewerking van de bevolking te krijgen in traanzak van problemen die criminaliteit veroorzaken en partnerschapbenaderingen met andere overheidsdiensten. Probleemoplossing: De politie concentreert haar inspanningen op specifieke omstandigheden die geregeld criminaliteit of ordeverstoring veroorzaken.

”Community policing vereist anticipatie en het vermogen om te analyseren en te reageren op de oorzaken van herhaalde vragen naar politie-interventie.” (Ponsaers 2003: 12)

Ratcliffe ziet de drie nieuwe politievormen als een aanvulling op elkaar (2003: 5), daar verschillende situaties om verschillende aanpakken vragen:

”Intelligence-Led Policing can be closely associated with problem-oriented policing in that they are both tactics that can support a broader policing paradigm such as community policing.” (Ratcliffe, 2003: 5)

Peterson (2005: 15) stelt dat een politiekorps pas tot Intelligence-Led Policing kan overgaan als zij eerst Problem Oriented Policing combineert met inlichtingen of vice versa: *”Incorporating POP [] into Intelligence-Led Policing is an excellent recommendation [].”* (2005: 11) en een samenwerkingsverband tussen politie en gemeenschap creëert (Community Oriented Policing), want *”Intelligence may benefit from [] standard patrolling and community-oriented policing because scanning occurs on the street.”* (2005: 11).

”Community-policing officers have been building close and productive relationships with the citizens they serve. The benefits of these relationships are directly related to information and intelligence sharing: COP officers have immediate and unfettered access to local, neighborhood information as it develops.” (Carter, 2004: 40)

Volgens Carter (2004: 41-44) speelt Community Oriented Policing een belangrijke rol bij Intelligence-Led Policing. Sterker nog, hij ziet ILP als een nieuwe dimensie van COP, omdat het voortbouwt op methoden en technieken die zijn ontwikkeld binnen Community Oriented Policing. COP en Intelligence-Led Policing maken beiden gebruik van informatie die door de gemeenschap wordt verstrekt, bij beide ligt de oriëntatie op preventie en wordt er gebruik gemaakt van *”problem solving”*.

De nadruk bij POP ligt op de aanpak van buurtproblemen door middel van onderzoek en analyse, op criminaliteitspreventie en op het betrekken van buurtbewoners en private organisaties bij de aanpak van

problemen in de gemeenschap, een belangrijk kenmerk van COP (http://en.wikipedia.org/wiki/Problem-oriented_policing).

Ook in de omschrijving van POP door Tilly (2003: 312) komt een van de belangrijke achterliggende ideeën van COP duidelijk naar voren: *"Problem-oriented policing involves adopting an analytic approach that takes community concerns seriously."*

"Drugs in Kleur" als vorm van nieuwe politievoering

"New Policing" bestaat, zoals in het bovenstaande uiteen gelegd, uit Problem Oriented Policing, Community Oriented Policing en Intelligence-Led Policing, welke een aanvulling vormen op de traditionele politievoering. Met betrekking tot een inhoudelijke vergelijking met onze casestudie gaat onze voorkeur uit naar één van de drie nieuwe politiestijlen, namelijk Community Oriented Policing, daar deze gebiedsgebonden politievorm het project "Drugs in Kleur" het dichtst benadert. Intelligence-Led Policing is niet van toepassing op "Drugs in Kleur", daar het hierbij om een project gaat waarbij verschillende partijen van binnen en buiten het handhavingssysteem samen werken om niet zozeer criminaliteit, maar eerder aan criminaliteit gerelateerde overlast aan te pakken. "Drugs in Kleur" bevat wel kenmerken van Problem Oriented Policing, maar deze kenmerken komen ook terug in de kenmerken van Community Oriented Policing en worden uitgebreid besproken in de evaluatie van het project. De volgende kenmerken van Community Oriented Policing zullen hiervoor worden gebruikt:

- Bredere definitie van de politiezorg en een organisatorische heroriëntering;
- Focus op proactiviteit, probleemoplossing en preventie;
- Decentralisatie in de organisatie;
- Externe gerichtheid en samenwerking met de bevolking;
- Partnerschap;
- Geografische deconcentratie;
- Toegankelijkheid van informatie.

Methodologisch kader: onderzoeksopzet

Het project "Drugs in Kleur" past binnen het constructivistisch paradigma. De conceptualisatie van een gezamenlijk sociaal probleem, dat in de eerste instantie door de betrokkenen op uiteenlopende wijze werd geïnterpreteerd, is gebeurd op basis van samenwerking. Het constructivisme beschouwt de aard van de sociale werkelijkheid als: "[] meerdere, sociaal geconstrueerde, werkelijkheden, die niet of nauwelijks worden bepaald door wetmatigheden." (Braster, 2000: 25). Binnen dit paradigma passen ook de wetenschappelijke benaderingen van de inductieve logica (eerst observeren en dan pas theoretiseren) en het ideografisch verklaren (diepgaande begripsstudie van een enkel sociaal verschijnsel) die tijdens dit onderzoek gehanteerd zijn. De analyses die worden toegepast zijn zowel kwalitatief als kwantitatief van aard.

De casestudie "Drugs in Kleur"

Het empirisch deel van onze studie betreft een casestudy van de uitvoering van het project "Drugs in Kleur" in de Rotterdamse wijk het Oude Westen in de afgelopen vier jaar. Hierin komen de volgende vragen aan de orde:

- In hoeverre is het project "Drugs in Kleur" een vorm van Community Oriented Policing?
- Hoe is het project "Drugs in Kleur" in de praktijk uitgevoerd?
- Is "Drugs in Kleur" effectief als meetinstrument?
- Is "Drugs in kleur" effectief als project in het algemeen?

Dataverzameling

Er is gekozen voor triangulatie van data en methoden om tot een juiste en zo breed mogelijke vertaling van theoretische concepten naar empirische variabelen te komen. Meerdere databronnen en meerdere onderzoeksmethoden zijn gebruikt om een valide operationalisering mogelijk te maken (Braster, 2000: 65). In de afrondingsfase van dit onderzoek zal er een "member check" plaatsvinden, waarbij onze bevindingen van het project "Drugs in Kleur" ter controle worden voorgelegd aan de betrokken partijen.

Voor de beantwoording van de vragen worden de volgende gegevens gebruikt:

- Theoretische literatuur over "New Policing", met de nadruk op Community Oriented Policing en literatuur over beleidsimplementatie. Methodologische literatuur over beleidsevaluatie en kwaliteitscriteria voor beleidsonderzoek en literatuur over casestudies. Er heeft een literatuurverkenning plaats gevonden over het vaststellen van de validiteit en betrouwbaarheid van meetinstrumenten, alsmede over de verschillende vormen en kenmerken van het zogenaamde new policing.
- Participerende observatie. Er is tijdens zes schouwrondes op verschillende tijden geobserveerd. Dit betekent dat met elke groep is meegelopen, 's ochtends, 's middags en 's avonds.
- Interviews. Er zijn negen interviews met relevante betrokkenen afgenomen. Deze gesprekken zijn gevoerd met enkele buurtbewoners uit het Oude Westen, het wijkteam Oude Westen (Politie Rotterdam-Rijmond, District Rotterdam-Centrum), Sonor (Stichting Onderneming Opbouwwerk Rotterdam), de Centrumraad, woningcorporatie de Nieuwe Unie en Little Projects (adviesbureau, mede ontwikkelaars meetinstrument "Drugs in Kleur").

- Analyse bestaande gegevens. Alle oorspronkelijke observatieformulieren (in totaal 6.404) zijn één voor één ingevoerd in SPSS ten einde statistische analyses met de schouwdata mogelijk te maken. COS-data bieden statistische gegevens over Rotterdamse wijken die als vergelijkingsmateriaal gebruikt zullen worden. Ook project documentatie is geraadpleegd. Hierbij gaat het om beleidsstukken die betrekking hebben op het project "Drugs in Kleur".

Onze onderzoekseenheid is het project "Drugs in Kleur". De waarnemingseenheden die we hebben gekozen zijn de verzamelde gegevens, de schouwdata, van de eerste vier jaar van het project. Deze schouwformulieren van de jaren 2004, 2005, 2006 en 2007 zijn in ons onderzoek als bestaande data gebruikt. De oorspronkelijke observatiegegevens waren niet digitaal opgeslagen, hetgeen betekende dat meer dan zesduizend formulieren met de hand moesten worden ingevoerd in een databestand. Dit heeft veel extra tijd in beslag genomen, maar was nodig om de data goed te kunnen beoordelen. Allereerst zullen de betrouwbaarheid en de validiteit van de data worden vastgesteld. Verder zal er gekeken worden naar het verloop van de ontwikkelingen van drugsgelateerde overlast sinds de invoering van het project in 2004. Ook zal een vergelijking worden getrokken tussen Rotterdamse wijken waar het project "Drugs in Kleur" niet heeft plaatsgevonden en de Rotterdamse wijk het Oude Westen die als experimentele groep kan worden gezien. Hiertoe maken wij gebruik van COS (Centrum voor Onderzoek en Statistiek) gegevens uit de "Monitor Hot Spots Rotterdam" (2004 tot en met 2007) met betrekking tot buurtspecifieke drugsoverlast en onveiligheidsgevoelens.

Verder is er met elke schouwgroep een schouwronde meegelopen (drie keer route Oost en drie keer route Noord, zowel in de ochtend, middag als avond). Tijdens deze schouwronde is de manier van werken van de deelnemers geobserveerd. Hierbij is gelet op de manier van schouwen van de verschillende groepen en het noteren van de gegevens op het schouwformulier. Voor aanvullende informatie is de werkgroepvergadering die heeft plaatsgevonden in de periode van de dataverzameling bijgewoond. Tijdens deze bijeenkomst zijn alle schouwgroepen (de bewoners) en de stuurgroep (de politie, de gemeente, de woningbouwvereniging en het opbouwwerk) aanwezig en worden de verzamelde gegevens besproken. Het werken met het instrument "Drugs in Kleur" is dus van dichtbij bekeken.

De participerende observaties hebben op de volgende data en tijdstippen plaatsgevonden³:

- Schouwronde 1: 02 april 2008, Groep 4, Cordinator Sonor, Route Oost, Avond;
- Schouwronde 2: 07 april 2008, Groep 1, Cordinator Bewoner, Route Oost, Ochtend;
- Schouwronde 3: 21 april 2008, Groep 5, Cordinator Nieuwe Unie, Route Noord, Avond;
- Schouwronde 4: 17 mei 2008, Groep 3, Cordinator Bewoner, Route Noord, Middag;
- Schouwronde 5: 20 mei 2008, Groep 6, Cordinator Centrumraad, Route Noord, Ochtend;
- Schouwronde 6: 28 mei 2008, Groep 2, Cordinator Bewoner, Route Oost, Avond;

Tijdens de observatie is er op het volgende gelet:

- Worden de gebruikte indicatoren en hun scores door alle gebruikers geaccepteerd?
- Worden dezelfde routes gelopen? Komt de gebiedsbepaling overeen tussen de gebruikers?
- Worden de juiste tijden aangehouden?

³In bijlage 1 staat de uitwerking van deze observaties.

- Hoe wordt er geschouwd?
- Hoe wordt er genoteerd en gerapporteerd?
- Wat is de samenstelling van de groep?
- Hoe wordt de verzamelde data opgeslagen?
- Vindt er na de schouwronde een evaluatie plaats?

Het bijwonen van de werkgroepvergadering heeft plaatsgevonden op 15 mei 2008. Tijdens deze vergadering zijn de schouwresultaten van het eerste kwartaal van 2008 gepresenteerd en zijn er vergelijkingen getrokken met eerdere resultaten. Tijdens de werkgroepvergadering werd er gefilmd voor NCRV's Document.

Bij het selecteren van de sub-eenheden is gekozen voor het zogenaamde "*stakeholdersmodel*", waarbij alle belanghebbende partijen van "Drugs in Kleur" zijn benaderd voor een interview (Braster, 2000: 92). Interviews zijn afgenomen met de coördinatoren van de zes schouwgroepen en de leden van de stuurgroep. Hiermee is gepoogd om de werking en de aard van het project na te gaan (de effecten en de impact van het project volgens alle betrokkenen). Een extra interview is afgenomen met Little Projects, het adviesbureau dat het project "Drugs in Kleur" mede heeft ontworpen en begeleid.

De interviews duurde 1,5 tot 2 uur en hebben op de volgende data plaatsgevonden:

- Interview 1: 03 juli 2008, Respondent 1, Coördinator, Bewoner;
- Interview 2: 03 juli 2008, Respondent 5, Stuurgroep, Politie;
- Interview 3: 08 juli 2008, Respondent 2, Coördinator, Bewoner;
- Interview 4: 10 juli 2008, Respondent 6, Coördinator en Stuurgroep, Nieuwe Unie;
- Interview 5: 10 juli 2008, Respondent 3, Coördinator, Bewoner;
- Interview 6: 22 juli 2008, Respondent 7, Coördinator en Stuurgroep, Centrumraad;
- Interview 7: 22 juli 2008, Respondent 4, Coördinator, Bewoner;
- Interview 8: 06 augustus 2008, Respondent 8 Coördinator en Stuurgroep, Sonor;
- Interview 9: 06 augustus 2008, Respondent 9, Adviesbureau.

Tijdens de interviews zijn, afhankelijk van de geïnterviewde, de volgende aspecten behandeld⁴:

- het ontstaan van "Drugs in Kleur";
- de doelstelling van "Drugs in Kleur";
- de effectiviteit van "Drugs in Kleur";
- andere initiatieven in plaats van "Drugs in Kleur";
- betrokkenheid partijen met betrekking tot de besluitvorming over de implementatie van "Drugs in Kleur";
- betrokkenheid partijen met betrekking tot de probleemdefiniëring van "Drugs in Kleur";
- betrokkenheid partijen met betrekking tot de probleemoplossing van "Drugs in Kleur";
- betrokkenheid partijen met betrekking tot het vaststellen van de indicatoren en scores van "Drugs in Kleur";
- de werving van de bewoners voor "Drugs in Kleur";

⁴In bijlage 2 zijn de uitgewerkte interviewgegevens te vinden.

- de reden van participatie aan "Drugs in Kleur";
- de samenstelling van de betrokken partijen;
- de externe gerichtheid tot de betrokken bewoners;
- de externe gerichtheid tot de andere partners;
- de rolomschrijving van de partners;
- de manieren van samenwerking;
- de betrokkenheid van de andere partijen;
- overige benaderde of betrokken partijen;
- de reden voor samenwerking, de voordelen;
- de nadelen van samenwerking;
- andere vormen van samenwerking met betrekking tot andere problematiek of met betrekking tot andere partners dan bewoners;
- de uitvoering van een probleemanalyse vooraf;
- de gehanteerde benadering van de achterliggende organisatie, de leidinggevende, van de betrokken partijen met betrekking tot samenwerking;
- de eventuele organisatorische aanpassingen voor de toepassing van "Drugs in Kleur";
- decentralisatie van besluitvorming;
- geografische deconcentratie van dienstverlening;
- toegepaste informatietechnologie;
- de toegankelijkheid van informatie voor bewoners en partners;
- relevante training binnen de organisatie;
- training voor alle betrokken partijen (vooraf aan het schouwen);
- de financiële en personele middelen voor "Drugs in Kleur";
- proactieve aanpak;
- preventieve aanpak;
- probleemoplossende aanpak;
- de behandeling van de schouwresultaten;
- de acties op de schouwresultaten;
- de werkgroepvergaderingen;
- de recente verandering in de verzamelde data;
- eventuele persoonlijke toevoegingen.

Evaluatie van het project "Drugs in Kleur" als vorm van New Policing

Onze casestudie zal inhoudelijk vergeleken worden met één van de drie nieuwe politievormen, namelijk Community Oriented Policing, daar deze het project "Drugs in Kleur" het dichtst benaderd. Bij Community Oriented Policing draait het om een partnerschap tussen de politie en de buurt. Het doel is samenwerken in de beheersing van criminaliteit, angst voor criminaliteit, overlast en ordeverstoringen. Deze aanpak gebeurt samen met buurtbewoners en samen met andere lokale partners.

De volgende kenmerken van Community Oriented Policing zullen voor de evaluatie van de aard van het project "Drugs in Kleur" worden gebruikt:

- Bredere definitie van de politiezorg en een organisationele heroriëntering;
- Focus op proactiviteit, probleemoplossing en preventie;
- Decentralisatie in de organisatie;
- Externe gerichtheid en samenwerking met de bevolking;
- Partnerschap;
- Geografische deconcentratie;
- Toegankelijkheid van informatie.

Beleidsimplementatie van het project "Drugs in Kleur"

Beleidsproblemen, zoals drugsoverlast, zijn veelal ongestructureerd. Van de Vall (1990: 280) doelt hiermee op hun complexiteit, meervoudigheid en concentriciteit. Met complexiteit worden de verschillende waarden, belangen en interpretaties bedoeld die met, in ons geval, drugsoverlast gemoeid zijn, maar ook alle variabelen die van invloed zijn of beïnvloed worden door het probleem (deze bestaan uit de onafhankelijke, afhankelijke, interveniërende, achterliggende en beperkende variabelen), evenals eventuele onbedoelde effecten (denk hierbij aan bijvoorbeeld de verplaatsing van het probleem). Meervoudigheid heeft te maken met de verschillende "*stakeholders*" die bij het probleem of de oplossing ervan betrokken zijn. In het geval van "Drugs in Kleur" zijn dit diegene die de drugsoverlast veroorzaken (dealers en gebruikers), diegene die hier last van ondervinden (bewoners, winkeliers en bezoekers) en diegene die geacht worden het probleem te kunnen aanpakken (in de eerste plaats de politie en de gemeente, maar ook de woningbouworganisatie en het opbouwwerk zijn (in)direct betrokken bij eventuele oplossingen voor de overlast). Concentriciteit staat voor de verschillende (primaire en secundaire) deelproblemen van een beleidsprobleem. Deze deelproblemen (zoals de overlast van rondslingerende gebruiksartikelen van verslaafden of de onveiligheid die ervaren wordt door onverlichte of open portieken) vragen om verschillende manieren van aanpak, waarvoor de middelen van verschillende partijen nodig zijn.

De ongestructureerdheid van beleidsproblemen kan enigszins in banen geleid worden door ze in conceptuele modellen te vatten, waarbij alle mogelijke variabelen ontleed worden (Van de Vall, 1990: 281 en 282). Ook reeds toegepast beleid kan het beste middels een conceptueel kader benaderd en geëvalueerd worden. Bij de evaluatie van het project "Drugs in Kleur" zal dan ook gebruik worden gemaakt van een conceptueel model. De implementatie van het project wordt beoordeeld aan de hand van het statutaire model van Sabatier en Mazmanian, besproken door Van de Vall (1990: 290). Middels een checklist zal blijken of "Drugs in Kleur" aan de voorwaarden voldoet om tot een optimaal beleidseffect te kunnen komen.

Het statutaire model

Het statutaire model toetst de aanwezigheid van formele en organisatorische condities van beleid. Het model geeft de zeven statutaire variabelen weer die van invloed zijn bij de uitvoering van beleid en die de uniformiteit van de implementatie van een beleidsmaatregel waarborgen (Van de Vall, 1990: 290-292):

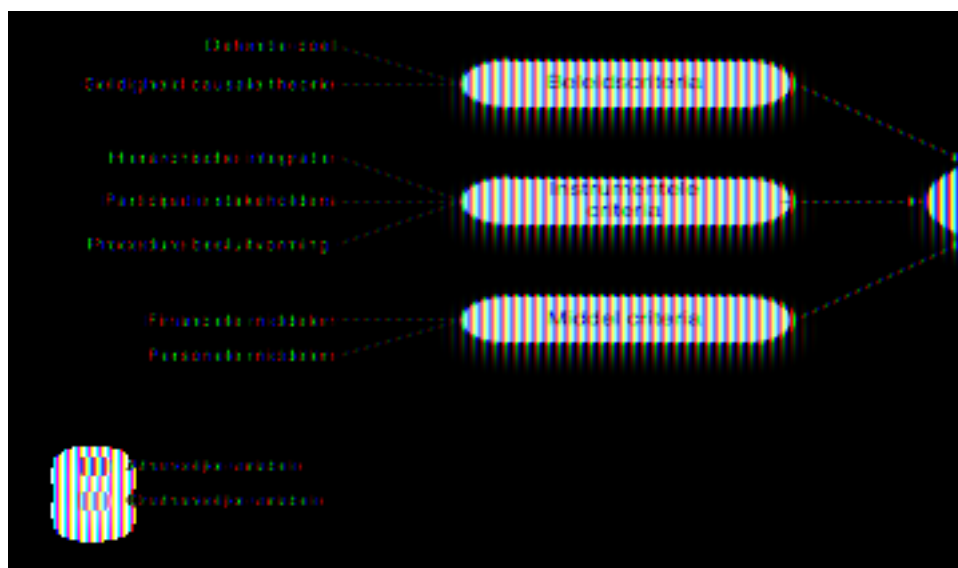
1. Definiëring beleidsdoel. Er zijn duidelijke instructies over hoe het beleidsdoel bereikt kan worden.
2. Geldigheid causale theorie. Er wordt duidelijk aangegeven hoe de geplande verandering zal worden

veroorzaakt.

3. Hiërarchische integratie. De geplande maatregel wordt voorzien van een geïntegreerd netwerk van beleidsinstanties.
4. Participatie stakeholders. Er wordt voorzien in de mogelijkheid tot participatie van stakeholders bij besluitvorming over de implementatie van de beleidsmaatregel.
5. Procedures besluitvorming. Er wordt uiteengelegd welke formele procedures gelden bij besluitvorming over de beleidsmaatregel.
6. Financiële middelen. Er wordt aangegeven welke financiële middelen ter beschikking staan.
7. Personele middelen. Er wordt bevorderd dat de uitvoering van de beleidsmaatregel bij personeel ligt dat achter deze maatregel staat.

Deze variabelen zijn onder te delen in de drie categorieën beleidscriteria, instrumentele criteria en middelcriteria. De statutaire variabelen zijn onafhankelijk en van invloed op de implementatie van beleid (de afhankelijke variabele).

Figuur 1: Statutaire model van de implementatie van beleid (Van de Vall, 1990: 291).

Evaluatie van het meetinstrument "Drugs in Kleur"

Het project "Drugs in Kleur" is in de eerste plaats opgezet om drugsgelateerde overlast in de Rotterdamse wijk het Oude Westen (zo) objectief (mogelijk) te kunnen meten. Van belang is dat er uiteindelijk ook daadwerkelijk wordt gemeten wat men beoogt te meten, namelijk een correcte weergave van de mate en spreiding van drugsoverlast in het doelgebied. "Drugs in Kleur" wordt hiertoe gecontroleerd op de kwaliteitseisen voor onderzoek van Braster.

Kwaliteitscriteria voor onderzoek

In " *De kern van casestudy's*" (2000: 61) bespreekt Braster de traditionele kwaliteitscriteria van Swanborn waaraan een wetenschappelijk onderzoek moet voldoen. Een meetinstrument dat toegepast wordt in een beleidssituatie zal, ongeacht of het al dan niet pretendeert wetenschappelijk te zijn, toch minstens in grote lijnen aan de volgende eisen moeten voldoen om waardevol te zijn:

- Controleerbaar. De uitkomsten van onderzoek moeten te controleren zijn. Hiertoe zijn de resultaten helder en precies geformuleerd en zijn de procedures die gebruikt zijn om tot deze uitkomsten te komen beschikbaar voor verificatie.
- Construct valide. De gebruikte metingen moeten een juiste beschrijving geven van de werkelijkheid. Om tot valide begrippen te komen kan er gebruik worden gemaakt van triangulatie van data, methoden, onderzoekers of theorieën. Een combinatie van bijvoorbeeld meerdere databronnen en onderzoeksmethoden leidt tot een completer beeld van de empirische werkelijkheid. Verder kan gebruik worden gemaakt van peer debriefing (controle door collega's) en/of member checks (controle door de onderzochte respondenten).
- Intern valide. Bij de correct vastgestelde concepten (zie vorige kwaliteitscriteria) moet de onderlinge samenhang vastgesteld kunnen worden. In het geval van de casestudie, waarbij het aantal onderzoekseenheden veelal beperkt is tot één enkele (zoals drugsoverlast in het geval van "Drugs in Kleur") kan een causale relatie getest worden door middel van pattern matching, explanation building en tijdsreeksanalyse. Er moet echter wel sprake zijn van een nomothetische casestudie, waarbij het geven van verklaringen centraal staat. In de ideografische casestudie komen causale uitspraken over het algemeen niet voor.
- Extern valide. De resultaten van onderzoek moeten generaliseerbaar zijn naar andere personen, plaatsen of tijden. In het geval van de casestudie waarbij er een beschrijvende of verklarende uitspraak wordt gedaan over één onderzoekseenheid is er geen sprake van generaliseerbaarheid naar andere onderzoekseenheden. Wel kan er tot een theoretische generalisatie gekomen worden als de casestudie in verschillende contexten herhaald wordt.
- Betrouwbaar. De meting moet bij herhaling stabiele resultaten opleveren. Om dit vast te stellen kan gebruik worden gemaakt van de test-retest methode, een parallel test, de split-half methode of de Cronbachs alfa.
- Valide beargumenteerd. De in onderzoek gebruikte argumenten moeten een logisch consistent patroon volgen.
- Bruikbaar en efficiënt. Praktijkgericht (of toegepast) onderzoek moet haar functie kunnen vervullen en haalbaar zijn. De input en de output moeten in verhouding staan met elkaar. Er is een balans tussen de kosten en de opbrengsten.

Deze kwaliteitscriteria kunnen worden samengevat in een viertal kwaliteitseisen, welke uiteengelegd zijn in " *Beleidsvaluatie-onderzoek bij het ministerie van SZW*" (Braster, 2000: 25):

- Technische producteisen. Er moet sprake zijn van een duidelijke probleemstelling, een doordacht onderzoeksontwerp, een systematische dataverzameling en data-analyse, validiteit en betrouwbaarheid, juiste selectie van waarnemingseenheden en een rapportage over de uitkomsten.
- Proceseisen. Er moet sprake zijn van een optimaal functioneren van de betrokken actoren en overleg-

structuren, een zorgvuldig verloop en een doelmatige uitvoering van het project en een controlebaar verloop van het project.

- **Bruikbaarheidseisen.** Er moet sprake zijn van een doelstelling die aansluit bij het beleidsprobleem, er zijn relevante beleidsvariabelen opgenomen, conclusies zijn concreet geformuleerd en sluiten aan bij de doelstelling, de conclusies zijn strategisch haalbaar.
- **Benuttingseisen.** Er moet sprake zijn van het overnemen of het in overweging nemen van de conclusies door de opdrachtgever. Er moet dus een wijziging plaatsvinden in het denken over het beleidsprobleem.

Evaluatie van de effectiviteit van het project "Drugs in Kleur"

Het is van belang om beleid te onderzoeken en te evalueren. Eventuele zwakheden komen aan de oppervlakte, waarop een aanpassing plaats kan vinden om de effectiviteit van het beleidsproject te verbeteren. Er is gekozen voor een realistische evaluatie van "Drugs in Kleur" daar het met dit project gaat om een constructie ontstaan door interactie tussen partijen met een verschillende achtergrond. Hiertoe wordt het generatieve model van Pawson en Tilly (2003: 55) gebruikt.

Het generatieve model

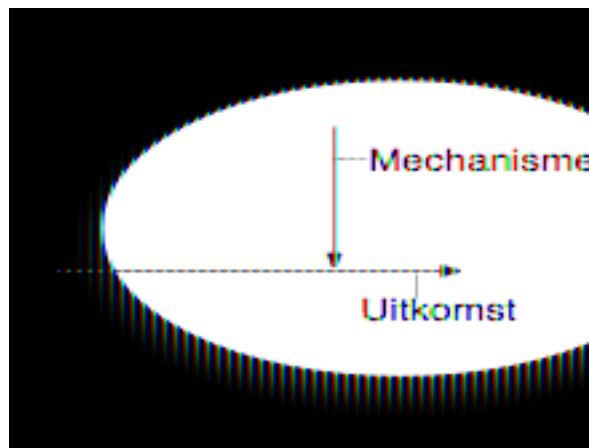
Bij de realistische evaluatie van sociaal beleid gaat men uit van een gestratificeerde realiteit, omdat er te allen tijde sprake is van sociale interactie, een wisselwerking tussen individuen onderling en tussen individuen en instituties. Dit betekent dat een beleidsproject altijd een vorm van onderlinge afhankelijkheid met zich meebrengt en dat er een consensus nodig is om tot de juiste balans van middelen en keuzes te komen (Pawson en Tilly, 2003: xiii). Een ander aspect van sociaal beleid dat meegenomen moet worden in haar evaluatie is de invloed die de context op de uitkomst van beleid heeft. Het gaat er niet zozeer om of een beleidsprogramma werkt, maar hoe een beleidsprogramma werkt. De verklaring van de effectiviteit van beleid is vaak terug te brengen tot de context waarbinnen het beleid is geïntroduceerd. De "*black box*" van causaliteit moet opengebroken worden, want een beleidsprogramma *an sich* is niet voldoende om een oorzakelijk verband met haar output te verklaren. Pawson en Tilly (2003: 33) stellen dat een transformatie (het gevolg of de uitkomst) naast de externe oorzakelijke factor (laten we als voorbeeld het project "Drugs in Kleur" nemen) mede verklaard dient te worden door interne kenmerken van datgene wat veranderd moet worden (in ons voorbeeld gaat het dan om de samenwerking in de wijk het Oude Westen). In welke mate "Drugs in Kleur" succesvol is hangt sterk af van de samenwerking tussen de deelnemende buurtbewoners en de partners. Het is echter de externe beleidsbenadering van Community Oriented Policing die de Politie Rotterdam-Rijnmond hanteert welke in de eerste instantie de mogelijkheid biedt om met behulp van de interne mogelijkheden van samenwerking tussen alle betrokken partijen het probleem van drugsgerelateerde overlast in de wijk aan te pakken. Het gaat om de keuzes van reacties die mogelijk zijn op het aanbod om verandering aan een situatie te brengen. De causaliteit wordt verklaard vanuit een wisselwerking van factoren. Kortom, bij beleidsevaluatie draait het om de vraag: "Wat werkt voor wie onder welke omstandigheden?". Bij onze evaluatie van het beleidsproject "Drugs in Kleur" zullen we kijken naar het programma-aanbod én naar de ontvangst ervan binnen de gemeenschap van het Oude Westen binnen de context van Community Oriented Policing.

"[It] is not programs wich work, as such, but people co-operating and choosing to make them

work. [In terms of] causation, we would say that programs work through their subjects' liabilities." (Pawson en Tilly, 2003: 36)

Pawson en Tilly bespreken het generatieve model van causaliteit waarbij causaliteit teruggebracht wordt tot de interne potentie van een in de juiste condities geactiveerd systeem (2003: 57). De verklarende formule die hiervoor in de realistische evaluatie wordt gebruikt is: "regularity = mechanism + context" wat betekent dat causale uitkomsten resulteren uit de werking van mechanismen binnen een bepaalde context (Pawson en Tilly, 2003: 56 en 58). Met betrekking tot een beleidsevaluatie staat mechanisme voor de invloeden die binnen een bepaalde context inspielen op het toegepaste beleid. De implementatie en werking van het beleid vindt plaats in een bepaalde omgeving, waarbinnen het uiteindelijke effect van het beleid zich zal ontfouten. Het doel van de realistische verklaring is het blootleggen van de onderliggende mechanismen die, in samenwerking met de context waarbinnen deze plaatsvinden, van invloed zijn op de sociale regulariteiten die voortvloeien uit bepaald toegepast beleid in deze omgeving.

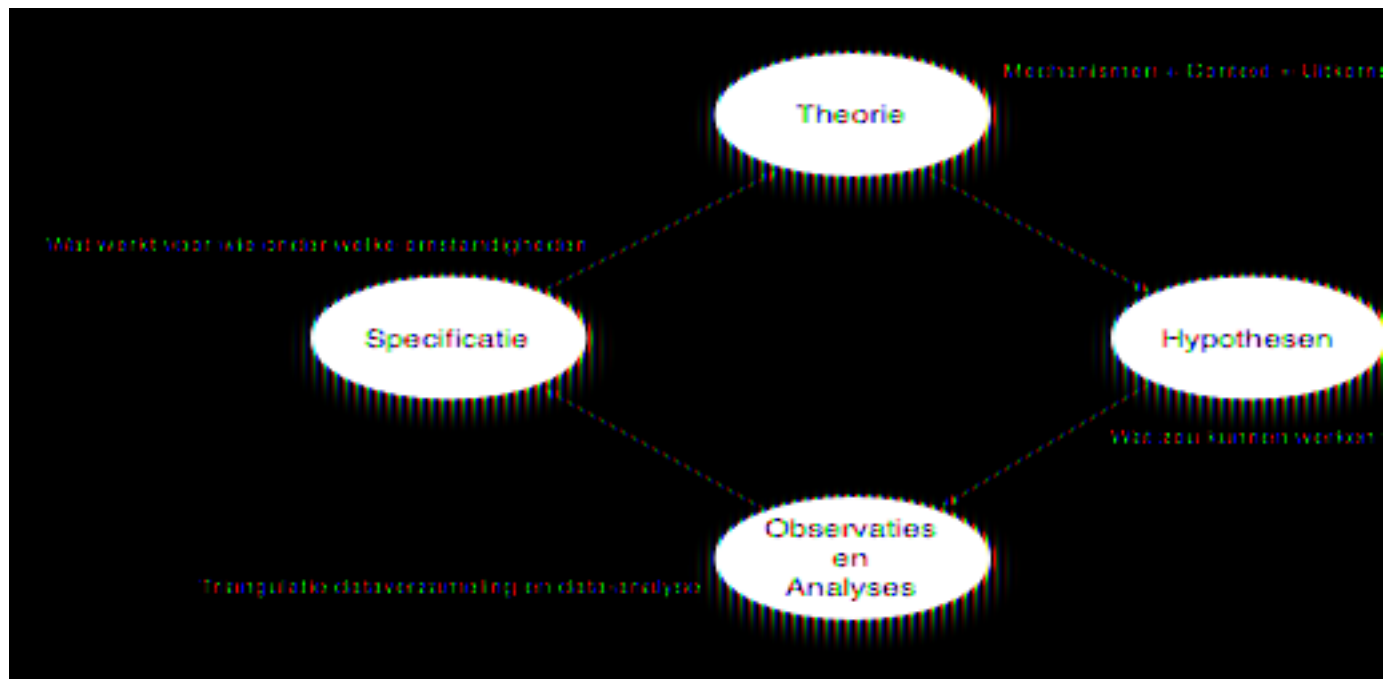
Figuur 2: Generatieve causatie (Pawson en Tilly, 2003: 58)

De realistische evaluatie volgt dezelfde stappen als andere evaluaties in de sociale wetenschappen. Er wordt uitgegaan van een theorie, hierop volgen de hypothesen, waarna de observaties en analyses plaatsvinden en op basis hiervan komt men tot generalisaties. Alleen de laatste stap wijkt ietwat af als het gaat om de evaluatie binnen toegepast onderzoek. Hier komt men niet tot generalisaties, maar tot specificaties van de onderzochte beleidsprogramma's. De theorie dient gericht te zijn op het identificeren en verklaren van de hiervoor besproken regulariteiten en is hiertoe gebaseerd op de betrokken mechanismen, context en uitkomst. De hypothesen die hieruit volgen hebben betrekking op waar en wanneer regulariteiten zouden moeten plaatsvinden. Ze beantwoorden de vraag: wat werkt voor wie onder welke omstandigheden? Hiertoe wordt het toegepaste beleid uiteengelegd om te kunnen identificeren welk onderdeel precies welke verandering teweeg brengt voor welke groep, subgroep, individuen of locatie met gebruik van welke middelen. De observaties draaien om het registreren van de mechanismen, de context en de regulariteiten, waarna wordt overgegaan op het analyseren van de verzamelde data, het testen van de hypothesen. Hierop wordt de data gespecificeerd en kan er gesteld worden wat er voor wie werkt

onder specifieke omstandigheden (Pawson en Tilly, 2003: 83-86).

Figuur 3: Cirkel van realistische evaluatie (Pawson en Tilly, 2003: 85)

”Drugs in Kleur” in hoofdlijnen

”Drugsoverlast is een duidelijk aanwezig probleem in het Oude Westen. Overlast voor, door en na gebruik van drugs kan zich op vele manieren voordoen. Confronterende handelingen, agressief gedrag tot aan getuigen van drugsgebruik. Bewoners ervaren de overlast als een inbreuk op hun woonplezier en gevoel van veiligheid en willen hier iets aan doen.” (De Kloet, in: Herwig, Van der Heuvel en De Kloet, 2005: 2)

Achtergrond: Waar, wanneer en waarom?

Zowel landelijk als in Rotterdam staat veiligheid hoog op de publieke agenda. Door de hoge criminaliteitscijfers en toenemende onveiligheidsgevoelens in de grote steden is het belang van een effectieve aanpak van de (grootstedelijke) veiligheidsproblematiek versterkt. Hierbij gaat het zowel om de aanpak van de objectieve onveiligheid (terugdringing van criminaliteit en overlast) als om de aanpak van de subjectieve onveiligheid (vermindering van de beleving van onveiligheid) (Van Amersfoort, e.a., 2005: 19).

”In elke grote stad zijn er met name in het centrum straten en buurten waar het ’s nachts onveilig is. Als stadsbewoner of -bezoeker kun je die plekken beter mijden. Maar je zal er maar wonen. En wat als de onveiligheid zich uitbreidt naar woonwijken, naar overdag? Hoe onveilig is het eigenlijk?” (Mul, Directeur Rekenkamer Rotterdam, in: Van Amersfoort, e.a., 2005: 3).

Het Oude Westen⁵ is een wijk in het centrum van Rotterdam grenzend aan het Centraal Station en de binnenstad. Het merendeel van het woningaanbod bestaat uit sociale huurbouw. Er zijn veel winkeliers gevestigd en er is een groot aanbod aan restaurants en eethuisjes. Maar er zijn ook veel cafés en coffeshops, wat een bepaald publiek trekt (ook van buiten deze wijk, Rotterdam en zelfs Nederland) en wat kan leiden tot gebruikersoverlast op straat (drank en drugs gerelateerde overlast). Overlast en veiligheidsproblemen zijn in de wijk niet nieuw en op de Veiligheidsindex van Rotterdam wordt dan ook altijd laag gescoord. Volgens de Veiligheidsindex van 2005 was het Oude Westen zelfs de meest onveilige wijk van Rotterdam. Volgens Herwig, Van der Heuvel en De Kloet (2005: 4) ervaren de bewoners vooral de drugsoverlast als groot probleem.

De veiligheidsindex van de gemeente Rotterdam werkt op basis van een combinatie van objectieve en subjectieve onveiligheid waarmee een score wordt gegeven voor de veiligheid in de stadswijken. Tussen de wijken varieert deze score in grote mate (Van Amersfoort, e.a., 2005: 19). De geconstateerde onveiligheid in bepaalde wijken wordt aangepakt vanuit een integrale en gebiedsgerichte benadering getracht. Gemeente, politie, justitie, bij de wijk betrokken organisaties en bedrijven en buurtbewoners werken allemaal mee om de veiligheid(sbeleving) in de gezamenlijke leefomgeving te verbeteren (Van

⁵Wijk informatie Oude Westen

Aantal inwoners:	10411
Aantal bedrijven:	571
Werkgelegenheid:	5445
Aantal huurwoningen:	4027
Aantal koopwoningen:	400

(bron: <http://www.rotterdamindex.nl/quarter/show/4/oudewesten>)

Amersfoort, e.a., 2005: 20). Ook de Onderzoekschool Maatschappelijke Veiligheid stelt dat de overheid steeds meer een beroep doet op de verantwoordelijkheid van de burger en organisaties in maatschappelijk veiligheid en dat de buurt zelf haar steentje bij moet dragen bij de beheersing van veiligheidsproblemen (<http://www.omv.nl/ATEST/falginf/patronen.html>).

In deze brede veiligheidsaanpak wordt er in het bijzonder aandacht besteed aan de aanpak van de meest onveilige wijken, waaronder ook het Oude Westen valt, en binnen deze wijken wordt weer prioriteit gegeven aan specifieke plekken (hotspots) waar criminaliteit, overlast en verloedering het beeld bepalen (Van Amersfoort, e.a., 2005: 20). Het is in deze wijken dan ook slecht gesteld met de leefbaarheid en veiligheidsbeleving. De buurttevredenheid over de aanpak van de politie van criminaliteit is relatief laag. Eén van de knelpunten van het veiligheidsbeleid die dit probleem veroorzaakt is de gebrekkige informatiestructuur; een tekort aan gerichte informatie op buurtniveau met betrekking tot overlast en overtredingen (Maas-de Waal en Van der Torre, 2000: 158). Een ander probleem is de kloof die de burgers ervaren tussen hen en de politie. Zij willen niet slechts "meer blauw op straat", maar vooral dat de politie meer aanspreekbaar is en tijd voor hen beschikbaar stelt. Een gebiedsgerichte werkwijze met een sterke betrokkenheid van de politie (kennen en gekend worden) lijkt een oplossing te zijn voor tegenvallende resultaten en onvrede en onbegrip van burgers. Daarnaast is het, zoals eerder vermeld, van belang de verantwoordelijkheid voor veiligheid te verbreden naar andere partners, zoals niet-overheidsinstellingen en burgers (onder andere door hun zelfredzaamheid te stimuleren) (Maas-de Waal en Van der Torre, 2000: 159).

Het project "Drugs in Kleur"

Op initiatief van Sonor (opbouwwerk), De Nieuwe Unie (woningbouwvereniging), Centrumraad (Gemeente Rotterdam) en Politie Rotterdam-Rijnmond (District Rotterdam-Centrum) is in 2004 "Drugs in Kleur" ontstaan, een *"Project ter bestrijding van drugsoverlast, voor en door bewoners."* (Kegge en Littel, 2004:1).

De politie, de gemeente, de woningbouworganisatie en het opbouwwerk van het Oude Westen wilden op een constructieve manier discussie met elkaar voeren over drugsoverlast. Er was behoefte aan een middel om deze overlast meetbaar te maken, enerzijds om tot een overeenstemming te komen wat er precies, door alle betrokkenen, onder drugsoverlast werd verstaan (hierover bestond met name geen eenduidigheid tussen politie en buurtbewoners) en anderzijds om op basis van dit meetinstrument gerichte maatregelen te kunnen nemen (Kegge en Littel, 2004:4).

Door een normeringsstelsel te gebruiken om de aan drugs gerelateerde overlast in het Oude Westen vast te stellen, worden de ideeën die er bestaan onder de betrokkenen over deze vorm van overlast gelijkgeschakeld, zodat men er zeker van is dat er over hetzelfde gesproken wordt. (Kegge en Littel, 2004: 5). Er is naar gestreefd een objectief stelsel te creëren om de drugsproblematiek in de wijk inzichtelijk te maken en om op basis daarvan tot een gerichte aanpak te komen (Herwig, Van der Heuvel en De Kloet, 2005: 5).

De ontstaansgeschiedenis van "Drugs in Kleur"

Het project "Drugs in Kleur" is ontstaan uit een verschil van mening tussen de politie en de bewoners met betrekking tot de mate van drugsoverlast in de buurt. Volgens de bewoners ging het er erg aan toe, maar de politie zag het probleem aanzienlijk minder ernstig, omdat er maar weinig meldingen van drugsgerelateerde overlast binnen kwamen (respondent 3). Deze tegenstrijdige ervaringen met drugsoverlast komen voort uit het feit dat de bewoners de overlast wel degelijk ervoeren, maar dit niet (meer) melden bij de politie, omdat zij het gevoel hadden dat deze er toch niets aan deed. De politie kreeg op haar beurt minder meldingen binnen over drugsoverlast en constateerde hieruit dat het wel meeviel met het probleem (respondent 8). De verschillende interpretaties van drugsgerelateerde overlast door betrokken partijen, leidde tot een spanningsveld tussen de politie en de bewoners met betrekking tot de aanpak van de drugsgerelateerde overlast (respondent 7). Hierop kwam de politie met het verzoek om samen met Sonor, de Nieuwe unie en de Centrumraad een project op te zetten welke gebaseerd zou zijn op de normering van drugsoverlast in de hoop de samenwerking tussen de partijen te verbeteren (respondent 9). De instanties die een belang hadden bij de bewoners uit de wijk zijn samen rond de tafel gaan zitten daar zij allen een eigen aandeel zagen in de aanpak van drugsoverlast. Hieruit is "Drugs in Kleur" ontstaan, om samen met de bewoners tot een overeenstemming te komen over wat drugsoverlast nu eigenlijk is (respondent 6). Voor het zichtbaar maken van de mate van drugsoverlast in het Oude Westen moest een meetinstrument ontwikkeld worden om de grens voor aanpak (ingrijpen op basis van haalbaarheid en maatschappelijke tolerantie) vast te stellen (respondent 7). Besloten werd tot een project om bewoners en politie dichterbij elkaar te brengen. Het achterliggende idee is dat van wederzijds vertrouwen gebaseerd op betrouwbare kennis van het gezamenlijke probleem om vervolgens tot een effectieve aanpak van het probleem te komen (respondent 8).

Samenwerking in gelijkwaardig partnerschap

Het project "Drugs in Kleur" kan gezien worden als een uitwerking van Community Oriented Policing: *"Het instrument Drugs in Kleur is opgebouwd in nauwe samenwerking tussen politie, de Nieuwe Unie, Sonor, Centrumraad en een groep actieve bewoners in het Oude westen"* (Kegge en Littel, 2004: 3). Samenwerking tussen de verschillende partners wordt als noodzakelijk gezien om dit systeem te kunnen toepassen. De bijdrage van elke partij in dit samenwerkingsverband dient goed op elkaar te zijn afgestemd. Iedereen heeft haar eigen verantwoordelijkheid (Kegge en Littel, 2004: 5).

"Om de methode toe te kunnen passen, is een brede samenwerking tussen de diverse partijen vereist. De samenwerking van mensen is ingebouwd, iedere heeft zijn eigen verantwoordelijkheid. Hierdoor verbetert de afstemming tussen alle activiteiten." (Herwig, Van der Heuvel en De Kloet, 2005: 6)

Het meetinstrument "Drugs in Kleur" is met alle betrokkenen samen ontwikkeld om de methodiek zo goed mogelijk te laten passen in de specifieke situatie. Door de gezamenlijke aanpak in dit vroege stadium van het project ontstaat er een betere samenwerking tussen de partijen voor de rest van het project. Zij hebben elkaar en ieders plek in het geheel goed leren kennen en kunnen zo beter begrip opbrengen

voor de manier van aanpak (de mogelijkheden en onmogelijkheden) die er door de verschillende partijen gehanteerd wordt (Herwig, Van der Heuvel en De Kloet, 2005: 7).

Vier keer per jaar vinden er werkgroepvergaderingen plaats, waarbij alle partijen (alle betrokken bewoners en de partners) aanwezig zijn. Naast de werkgroepvergaderingen zijn er stuurgroepvergaderingen, coördinatorenvergaderingen en bewonersvergaderingen.

De partners

Politie

De Politie Rotterdam-Rijnmond is één van de grootste politieregio's van het land en staat in dienst van de ruim 1,2 miljoen mensen die er wonen, werken, uitgaan en recreëren. De ambitie van het politiekorps is meebouwen aan een veilig leefklimaat. Haar uitgangspunt is preventief optreden, maar zij treedt ook daadkrachtig op om de veiligheid en de rechtsorde te handhaven. Zij ziet zichzelf als integer en professioneel en streeft naar verbetering en vernieuwing. De Politie Rotterdam-Rijnmond wil zowel meer criminelen oppakken als de burgers van de regio beter van dienst zijn wanneer dat nodig is. De politie wil dit samen doen met burgers, gemeenten, scholen en hulpverlenende instanties (<http://www.politie-rijnmond.nl>).

De veranderende samenleving vraagt om een politie die hier actief op inspeelt. Dit is de reden dat het korps is gestart met een andere werkwijze. Het doel is de veiligheid en het veiligheidsgevoel in de regio vergroten. De burger staat hierbij centraal. Het gaat volgens de politie om *"gepland en gericht blauw op straat"*. Dat betekent dat zij vooral werkt aan het voorkomen van problemen en dat zij dit zo veel mogelijk in samenwerking doet met de burger (<http://www.politie-rijnmond.nl>).

Een van de hoofdtaken van de politie is de wijkpolitie. De ruim zestig wijkteams die in de regio werkzaam zijn houden zich voornamelijk bezig met het bestrijden van overlast en het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid in de wijk. Elke buurt heeft een buurtagent die wordt ondersteund door politiemedewerkers, veiligheidsassistenten en vrijwilligers. De buurtagent is het aanspreekpunt voor de bewoners en werkt samen met hen en met andere organisaties aan de veiligheid in de buurt (<http://www.politie-rijnmond.nl>).

"De buurtagent onderhoudt actief contact met burgers en organisaties in de [wijk]. Hij of zij verleent hulp, bemiddelt en houdt toezicht, maar treedt waar nodig ook hard op []. De buurtagent kent zijn buurt!" (<http://www.politie-rijnmond.nl>)

Het Oude Westen hoort bij het district Rotterdam-Centrum en heeft de beschikking over zes buurtagenten. Er wonen 28.000 mensen in dit district, maar dagelijks verblijven er des te meer (werken, winkelen en uitgaan).

Bewoners

De Rotterdamse wijk het Oude Westen telt ruim 10.000 bewoners (<http://www.rotterdamindex.nl/quarter/show/4/oudew>). De etnische samenstelling van deze wijk is divers. Van de bewoners is 27% autochtoon, 15% van Surinaamse afkomst, 14% Turks, 13% Marokkaans, 7% Kaapverdiaans en 3% is Antilliaans (KEI kenniscentrum

stedelijke vernieuwing, 2007: 11).

Aan het project "Drugs in Kleur" nemen 29 bewoners uit het Oude Westen deel. Tijdens de participerende observaties is gelet op de samenstelling van de schouwgroepen. De leeftijd van de deelnemers lijkt te variëren van midden twintig tot achter in de zestig jaar. Ook de etnische samenstelling lijkt gevarieerd. Er zitten zowel autochtone als allochtone bewoners in de schouwgroepen. Ook is er een gelijke verdeling van mannen en vrouwen. De werving van deze bewoners is gebeurd op basis van de "sneeuwbalmethode".

Tijdens de interviews zijn alle respondenten gevraagd hoe de bewoners bij "Drugs in Kleur" terecht zijn gekomen. Eén van de betrokken bewoners meldt dat dit, in het eigen geval, via een buurtagent is gebeurd na het melden van drugsoverlast. Verder zijn er via de Aktiegroep brieven gestuurd aan de bewoners en is er een oproep gedaan tijdens wijkvergaderingen (respondent 1). Een andere bewoners meldt via Petra van den Berg van de Aktiegroep het Oude Westen (Sonor) benaderd te zijn. Zij zou meerdere personen hebben benaderd. Ook de andere partners van de initiatiefgroep kenden nog bewoners die zij hebben voorgedragen. Via via zijn er vervolgens nog meer mensen bij het project terecht gekomen (respondent 2). Ook de derde geïnterviewde bewoner is benaderd via de Aktiegroep. Deze bewoner (respondent 3) meldt dat Petra van den Berg zich hier als opbouwwerker helemaal voor heeft ingezet en ervoor gezorgd heeft dat er zoveel mensen bij betrokken zijn. Misschien heeft er indertijd een oproep in de buurtkrant gestaan, maar dit is door deze bewoner niet met zekerheid te zeggen. Een enkele bewoner is er uit zichzelf bijgekomen. Volgens de laatste geïnterviewde bewoner heeft de Aktiegroep deze een verzoek gedaan om mee te doen met het project "Drugs in Kleur". Ook de politie heeft deze bewoner benaderd. In de loop van de tijd zijn er bewoners op eigen initiatief bij gekomen. Er is geen oproep gedaan aan alle bewoners (respondent 4). Alle partijen kende volgens de geïnterviewde van de politie wel betrokken bewoners. Deze zijn aangedragen om mee te doen met het project "Drugs in Kleur" (respondent 5). Volgens de woordvoerder van de betrokken woningbouwvereniging de Nieuwe Unie is er geen oproep gedaan aan bewoners. Men wilde niet zomaar iedereen bij het project betrekken, maar wilden juist mensen die wisten waarvoor ze zouden kiezen en bereid waren om samen te werken. Iedere partner had al directe contacten met enkele bewoners en deze zijn voorgedragen. Zo is er gezamenlijk een lijst opgesteld met bewoners en Sonor heeft deze mensen uiteindelijk benaderd. In de loop van de tijd zijn er wat bewoners uit zichzelf bijgekomen die via via van het project hadden gehoord (respondent 6). De geïnterviewde namens de Centrumraad meldt dat de Aktiegroep de bewoners heeft geleverd. Er is volgens respondent 7 waarschijnlijk geen oproep gedaan. De geïnterviewde van Sonor geeft aan dat er in de eerste instantie geen algemene oproep aan bewoners van het Oude Westen is gedaan in verband met de anonimiteit en de veiligheid die men voor de toekomstige schouwers wilden waarborgen. De consequenties voor hen van het meedoen aan het schouwen waren nog niet bekend. Bewoners die al actief waren bij de Aktiegroep zijn benaderd. Ook de andere partners hebben bewoners voorgedragen. In een later stadium zijn er zelf bewoners gekomen die via via van het project hadden gehoord (respondent 8). Dhr. W. Littel van het betrokken externe adviesbureau Little Projects waren er al contacten met bewoners via de bewonersorganisatie (opbouwwerk, buurthuis). In een later stadium zijn er via mond op mond reclame bewoners bijgekomen (sneeuwbaaleffect). De schouwgroep is momenteel voor 80% samengesteld uit de mensen die er vanaf het begin van het project bij zijn (respondent 9).

Gemeente

Het centrum van Rotterdam wordt bestuurd door de Centrumraad. Haar doelstelling is *"een centrum waar bewoners prettig met elkaar leven, trots zijn op hun omgeving en een actieve bijdrage leveren aan de verbetering ervan"* (<http://www.centrumraad.rotterdam.nl>). Hierbij staan de wensen en de behoeften van de bewoners, ondernemers, instellingen en andere gebruikers van het centrumgebied centraal om op lokaal niveau beleid te ontwikkelen en uit te voeren (<http://www.centrumraad.rotterdam.nl>).

"De Centrumraad is goed op de hoogte van de plaatselijke situatie. [Zij heeft] nauwe contacten met bewoners, bewonerorganisaties, ondernemers en instellingen in het centrum. [] Door de goede contacten in de wijken en de korte communicatielijnen met de bewoners zijn de Dagelijks Bestuurders en de leden van de Centrumraad makkelijk aanspreekbaar." (<http://www.centrumraad.rotterdam.nl>)

Woningbouwvereniging

De Nieuwe Unie wil haar klanten goede en betaalbare woningen bieden evenals kwaliteit van de woon-omgeving. *"Samen met bewonersorganisaties, gemeentelijke overheden, zorg- en welzijnsinstellingen, collega-corporaties, makelaars en aannemers werkt de Nieuwe Unie aan en in uw (nieuwe) woonomgeving."* (<http://www.denieuweunie.nl>).

De Nieuwe Unie staat, volgens eigen zeggen, voor verantwoord ondernemen. Dit betekent dat zij een transparante verantwoording kent, waarbij zij inzicht geeft in haar bedrijfsvoering en haar financiën (<http://www.denieuweunie.nl>).

"Bouwproductie, huurbeleid, maatschappelijk ondernemerschap en transparantie. Dat zijn de thema's op onze agenda en daar zetten we ons voor in." (<http://www.denieuweunie.nl>)

Opbouwwerk

Sonor (Stichting Onderneming Opbouwwerk Rotterdam) is een organisatie voor opbouwwerk in Rotterdam en omgeving. De opbouwwerkers zijn er om bewoners die een positieve bijdrage willen leveren aan hun leefomgeving te ondersteunen en proberen oplossingen te bieden waar buurtbewoners en andere betrokken partijen baat bij hebben (<http://www.sonor.nl>).

"Dankzij ons uitgebreide netwerk heeft SONOR snel de juiste partijen bijeen om oplossingen tot stand te brengen. We kennen de stad en haar bewoners, zodat onze aanpak altijd is afgestemd op de doelgroep." (<http://www.sonor.nl/>)

Sonor levert opbouwwerkers aan de Aktiegroep het Oude Westen en maakt zo deel uit van het project "Drugs in Kleur".

De rol van de partners in "Drugs in Kleur"

Tijdens interviews zijn de coördinatoren van de schouwgroepen, de partners en het adviesbureau Little Projects (mede ontwerper van het meetinstrument "Drugs in Kleur" en verwerker van de verzamelde

gegevens) gevraagd welke rol zij zichzelf en de anderen in het "Drugs in Kleur-partnerschap gaven.

Politie

De rol van de politie is informierend en reactief. Zij heeft een grote (fysieke) inbreng in het project. De politie levert de mankracht door middel van het meelopen van buurtagenten met de schouwrondes, het (mede)organiseren van de werkgroepvergaderingen, het leveren van ervaringsdeskundigen en het ondernemen van acties om veiligheidsproblemen aan te pakken (Politie Rotterdam-Rijnmond en Centrumraad). Er is altijd een buurtagent bij het schouwen aanwezig. Deze onderneemt actie als dat nodig is (meestal in de vorm van het direct inlichten van collega's), biedt ondersteuning, garandeert de veiligheid van de groep, fungeert als aanspreekpunt voor de bewoners en signaleert tijdens het schouwen de overlast. De informatie die verkregen wordt naar aanleiding van "Drugs in Kleur" wordt omgezet in actieplannen (bewoners 1, 2, 3 en 4 en Sonor). De politie heeft een sterke rol in het geheel, haar betrokkenheid is groot. Zij participeert niet alleen aan het project, maar maakt onderdeel uit van de wijk, waarbij zij van onderaf te werk gaat ("*bottom-up*" benadering). Ze neemt haar rol als partner serieus en neemt naast dit partnerschap ook zelf initiatieven om problemen die buurtbewoners ervaren aan te pakken (Little Projects). Zij draagt haar kennis over aan de anderen (met betrekking tot het correct identificeren van overlastindicatoren), zowel tijdens het schouwen als tijdens de werkgroepvergaderingen. De politie houdt de buurt op scherp (bewoner 2). De politie gaat zowel repressief (door op te treden bij verstoring van de openbare orde) te werk, als preventief (de Nieuwe Unie).

Bewoners

De bewoners van het Oude Westen signaleren en melden (drugs)overlast in de wijk. Dit gebeurt tijdens het schouwen op vaste tijden en volgens de afgesproken regels, maar ook buiten het schouwen wordt er door de bewoners overlast gesignaleerd en doorgegeven. Het is aan de bewoners om aan te geven waar er in de wijk problemen zijn en om wat voor soort overlast het gaat. Zij zijn bij alle schouwrondes aanwezig en zorgen voor de input van het project (bewoners 1, 2, 3 en 4, Politie Rotterdam-Rijnmond, de Nieuwe Unie en Sonor). De bewoners geven hun mening over eventuele oplossingen voor geconstateerde problemen (bewoner 3). De schouwresultaten worden door de bewoners gecontroleerd. Enkele bewoners zijn tevens coördinator van een schouwgroep. Zij hanteren de verkregen informatie (invullen schouwformulieren en afleveren op het verzamelpunt) en regelen groepbijeenkomsten. Zij zijn binnen én buiten de wijk de ambassadeurs van het project. Zij dragen het project (Sonor). De bewoners zijn de "*luis in de pels*", zij bekijken de partners en zichzelf kritisch in dit project. Hun grote betrokkenheid werkt stimulerend voor de partners en voor hun aanpak (adviesbureau). De bewoners leveren de inzet en de verbondenheid van iedereen aan het project, zonder hun medewerking is er geen project. Zij zijn onderdeel van de schouwgroepen en van de werkgroep. Ze zijn, ook buiten "Drugs in Kleur", een belangrijke bron van informatie (Centrumraad).

Gemeente

De rol van de gemeente is het aandragen van financiële middelen, zij financiert het project "Drugs in Kleur" door middel van subsidieverstrekking (bewoners 1, 2 en 3, Politie Rotterdam-Rijnmond, de Nieuwe Unie, Centrumraad en Sonor). De Centrumraad komt na de signalering in actie om fysieke problemen

op te lossen die onder haar verantwoordelijkheid vallen, zoals bijvoorbeeld kapotte straatverlichting vervangen of reparaties aan de straat uitvoeren. Zij draagt zorg voor gemeentewerken die de situatie in de wijk, met betrekking tot geconstateerde drugsoverlast, kunnen verbeteren (bewoner 1, 3 en 4 en de Nieuwe Unie, Sonor). De gemeente voert de opdrachten uit die vanuit de werkgroep naar voren worden gebracht (Little Projects). De gemeente loopt mee met het schouwen (bewoners 2 en 3, Centrumraad). De gemeente coördineert de werkvergaderingen (bewoner 3, Sonor). De gemeente zet mensen in voor de stuurgroep (Centrumraad). De gemeente is de opdrachtgever van het project. (Centrumraad). De Centrumraad is volgens de Nieuwe Unie verantwoordelijk voor de veiligheid in de wijk, maar de Politie Rotterdam-Rijnmond stelt daarentegen dat de gemeente als veiligheidscoördinator wat minder is betrokken.

Woningbouw

De rol van de Nieuwe Unie is in te grijpen na signalering van overlast veroorzaakt door of vergemakkelijkt door situaties waarvoor de woningbouwvereniging verantwoordelijk is. Met de bouw van nieuwe wooncomplexen wordt rekening gehouden met plekken waar eventueel drugs kan worden gebruikt. Zo worden gebruikersplekken voorkomen. Zij controleert panden op misbruik. Na het schouwen komt de Nieuwe Unie in actie, bestaande gebruikersplekken worden aangepakt na identificatie (bewoners 1, 2,3 en 4, de Politie Rotterdam-Rijnmond, Centrumraad, Sonor en Little Projects). De Nieuwe Unie coördineert één van de schouwgroepen (Centrumraad en Sonor). De Nieuwe Unie neemt deel aan de stuurgroep (Centrumraad). De Nieuwe Unie is voor de bewoners direct aanspreekbaar tijdens de werkgroepvergaderingen (Sonor). De woningbouwvereniging heeft een positieve rol in het geheel. Zij draait mee met het project. Ze heeft een actieve rol (Little Projects). "Drugs in Kleur" biedt de Nieuwe Unie de mogelijkheid om prioriteiten te stellen in de aanpak van gebouwen die onder haar verantwoordelijkheid vallen. Zij kan haar middelen hierdoor efficiënt inzetten. De Nieuwe Unie onderhoudt ook contact met bewoners, omdat zij belang heeft bij goede woningen en tevreden bewoners (minder verhuizingen, minder migratie uit de buurt) (de Nieuwe Unie).

Opbouwwerk

De rol van Sonor is die van projectleider, zij houdt alle partners scherp (Politie Rotterdam-Rijnmond, de Nieuwe Unie en Centrumraad). Sonor begeleidt het project "Drugs in kleur" (bewoner 2 en Little Projects) en neemt hiermee de rol aan van stabiele partner (Sonor). De bewoners worden door Sonor ondersteund (bewoner 1). Sonor brengt bewoners in contact met "Drugs in Kleur", zodat diegene die de overlast ervaren een inbreng kunnen hebben in de oplossing ervan (bewoner 3). Sonor motiveert de bewoners en zorgt ervoor dat deze contacten goed onderhouden worden. Tevens zorgt zij ervoor dat signalen van bewoners bij de juiste partners terecht komt (bewoner 4). Sonor wijst de andere partners op hun verantwoordelijkheden. Zij activeert en stimuleert de bewoners en de partners bij het project. Ook houdt zij overige informatie die uit de buurt komt in het oog. Ze probeert het project leuk te houden door bijvoorbeeld uitjes te regelen en interessante sprekers op de werkgroepvergaderingen uit te nodigen (Sonor).

Het instrument "Drugs in Kleur"

"Drugs in Kleur" is een meetinstrument om de plekken van drugsoverlast in de wijk het Oude Westen te registreren. Het instrument levert indicatoren voor het vaststellen van drugsoverlast door drugsverslaafden, drugsdealers en zwervers. Hierbij gaat het zowel om personen, als om hun gedrag en hun gebruiksvoorwerpen (de zogenoemde "stille getuigen"). Tevens bevat het instrument kleurscores die aangeven in welke mate er sprake is van drugsoverlast op de vastgestelde locaties. Er ontstaat door het gebruik van dit meetsysteem een duidelijker en betrouwbaarder beeld van de drugsoverlastsituatie in de buurt (Kegge en Littel, 2004: 1, 3 en 5).

Werking

Het Oude Westen is opgedeeld in drie routes die de hele wijk beslaan: de noord route, oost route en west route. Elke route is opgedeeld in 16 tot 17 locaties⁶ (in het eerste jaar waren er in totaal 25 schouwlocaties, dit in 2005 verhoogd naar een totaal van 50 schouwlocaties). Deze drie routes worden iedere maand door zes groepen gelopen op drie verschillende tijdstippen: 's ochtends, 's middags en 's avonds (in de eerste jaren is er ook 's nachts geschouwd, maar in 2006 is de nachtschouw verwijderd). In het eerste jaar heeft elke groep meerdere keren per maand schouw rondes gelopen. In 2005 is dit in gezamenlijke overeenstemming teruggebracht tot één á twee keer per maand. De coördinatoren van elke groep krijgen een schouwschema aan het begin van het nieuwe jaar uitgereikt en dragen zorg voor de uitvoer hiervan⁷. De groepen bestaan in principe uit 3 á 4 bewoners en (in de meeste gevallen) 2 professionals, een wijkagent en iemand van de Centrumraad, de Nieuwe Unie of Sonor. Tijdens het lopen van deze routes worden de eerder overeengekomen indicatoren van drugsoverlast (zo onopvallend mogelijk en niet zelden in overleg met elkaar) geregistreerd door de leden van de groep. Het lopen van de routes wordt "schouwen" genoemd en de locaties "schouwplekken" (Herwig, Van der Heuvel en De Kloet, 2005: 4).

Aan het einde van een route vult de coördinator van de groep (al dan niet samen met de rest van de groep) een schouwformulier in waarop per locatie de aangetroffen indicatoren aangekruist kunnen worden (dit schouwformulier kan ook tijdens het lopen van de route ingevuld worden, maar de meeste groepen kiezen ervoor om het registreren tijdens het lopen op een minder opvallend notitieblokje te schrijven). Naar aanleiding van de aangekruiste indicatoren kan de mate van drugsoverlast op deze locaties worden vastgesteld. Dit wordt aan de hand van een bepaalde kleur op het schouwformulier genoteerd. Deze kleuren geven aan hoe erg de drugsproblematiek is. Er wordt met vijf overlastscores gewerkt: groen, geel, oranje, rood en paars. De kleur groen houdt in dat er geen overlast is geconstateerd, de kleur geel betekent de constatering van beperkte overlast, de kleur oranje geeft gemiddelde overlast weer, de kleur rood geeft aan dat er sprake is van ernstige overlast en de kleur paars betekent excessieve overlast. De ingevulde schouwformulieren worden bijeengebracht en met de verzamelde gegevens wordt er een overzichtskaart van het Oude Westen gemaakt, door middel van de kleurnormering, waarop duidelijk te zien is waar de problemen met betrekking tot drugsoverlast zich concentreren. De situatie op straat is hiermee inzichtelijk gemaakt en de verschillende partijen kunnen nu gerichte afspraken gaan maken over hoe deze

⁶Zie bijlage 3 voor een overzicht van de schouwlocaties.

⁷Drie schouwschemas zijn als voorbeeld opgenomen in bijlage 4. Hierbij gaat het om de schemas van de groepen 1, 3 en 5 over het jaar 2008.

problemen het beste kunnen worden aangepakt (wie doet wat en wanneer) (Herwig, Van der Heuvel en De Kloet, 2005: 4 en 6).

Indicatoren en niveaus

Er zijn bepaalde factoren in samenspraak gekozen die de mate van drugsoverlast bepalen. Deze indicatoren van drugsoverlast zijn vervolgens, ook weer in samenspraak met alle betrokken partijen, onderverdeeld in een vijfpuntsschaal die verschillende niveaus van overlast weergeeft. De mate van drugsgerelateerde overlast varieert van geen overlast (kleur groen = 5 punten) tot ernstige overlast (kleur paars = 1 punt) (Herwig, Van der Heuvel en De Kloet, 2005: 7). In plaats van puntscores is er voor deze schaal gekozen voor kleurscores, zodat de resultaten per schouwlocatie waar drugsoverlast is waargenomen en geregistreerd duidelijk zichtbaar in schema's kunnen worden getoond. Ook het vaststellen van de schouwlocaties, evenals het bepalen van de schouwtijden is in overleg met alle betrokken partijen gebeurd.

De volgende indicatoren, opgedeeld in de groepen personen en stille getuigen, worden gebruikt⁸:

Tabel 1: Kegge en Littel, 2004: 12

	T.a.v. personen	T.a.v. "stille getuigen"
Indicatoren	Aanwezigheid van verslaafden • aantal • gedrag (rustig, omstanders aanspreken, confronterend aanwezig zijn, gillen, ruziemaken, stiekem gebruiken, openlijk gebruiken, overnachten in buitenlucht, overnachten in een portiek of een gang) Aanwezigheid van bedelaars en daklozen • gedrag (alleen staan, aanspreken, confronterend aanwezig zijn, uitschelden, overnachten in buitenlucht, overnachten in een portiek of een gang) Aanwezigheid van dealers (op straat of vanuit woning) • aantal • gedrag (rustig, voorbijgangers aanspreken, verkopen, confronteren, provoceren) Urineren in het openbaar Openlijk overmatig alcoholgebruik	• lege flesjes en blikjes • vuilnisbak waar vuil uit is gehaald • kapot gescheurde vuilniszakken • glas van autoruiten • sloten en resten van gestolen fietsen • menselijke uitwerpselen en urineplekken; • gebruikers artikelen zoals spuiten, verpakkingen van spuiten, verpakkingen van pillen, zakjes en zilverpapier.

De niveaus geven aan hoe het gesteld is met de drugsoverlast op een locatie. Deze situatie wordt, zoals eerder vermeld, weergegeven door middel van de kleuren groen, geel, oranje, rood en paars. Een locatie kan alleen groen scoren als er geen enkele vorm van overlast is. In dit geval blijven de hokjes van de indicatoren op het schouwformulier leeg. De score geel wordt gegeven bij slechts de aanwezigheid (dus zonder overlast gevend gedrag) van een enkele verslaafde of een aantal stille getuigen van een relatief

⁸Een schema van de indicatoren waarop tevens de kleurindicatie wordt gegeven is te vinden in bijlage 5.

onschuldige aard (bijvoorbeeld lege flesjes). Een locatie scoort oranje indien er sprake is van confronterend gedrag van meerdere personen of als er een enkele stille getuige van ernstiger aard aanwezig is (bijvoorbeeld gebroken glas van een autoruit). Er wordt rood gescoord als er, onder andere, op een locatie dealers gespot worden die onopvallend handelen, als er door verslaafden openlijk drugs wordt gebruikt, als er meerdere stille getuigen van ernstiger aard (score oranje indien één maal geteld) aanwezig zijn of als er stille getuigen van zeer ernstige aard waargenomen worden (bijvoorbeeld gebruikersartikelen). Een locatie krijgt de score paars bij de aanwezigheid van één of meerdere verslaafden die zich extreem confronterend gedragen (bijvoorbeeld agressie) of bij dealers die openlijk handelen of zich op een andere manier provocerend gedragen. Paars wordt er op stille getuigen alleen gescoord wanneer alle oranje en rode indicatoren samen voorkomen.

Schouwformulier

Sinds het begin van "Drugs in Kleur" in 2004 zijn er een drietal schouwformulieren de revue gepasseerd⁹. Op deze formulieren kunnen de schouwgroepen aankruisen op welke vooraf vastgestelde locaties zij al dan niet een vorm van drugsoverlast signaleren. Dit signaleren gebeurt op basis van de vooraf vastgestelde indicatoren. De score die bij de indicatoren wordt gegeven en die de mate van overlast vaststelt werd in de eerste instantie na afloop van de schouwronde toegewezen door de groep. De bepaling van de kleurscores was hiertoe in de beginfase van het project vastgesteld door alle betrokken partijen. Bij evaluaties van de resultaten is later gebleken dat er tussen de schouwgroepen enige discrepantie in de kleurtoewijzing bestond, waarop is besloten het schouwformulier in 2007 aan te passen. Op het huidige formulier wordt de kleurscore automatisch bepaald bij het aankruisen van de indicatoren.

Schema's

De ingevulde schouwformulieren worden door Little Projects verzameld en per maand en kwartaal verwerkt in een excelbestand. Deze samenvattingen van de schouwresultaten kunnen worden weergegeven op een kaart van de wijk het Oude Westen, maar de gegevens kunnen ook verwerkt worden in grafieken en tabellen¹⁰. De verzamelde gegevens met betrekking tot de drugsoverlastsituatie in de wijk kunnen met elkaar vergeleken worden. Uit de verwerkte gegevens kunnen ontwikkelingen, trends en verschuivingen geconstateerd worden (Sonor e.a., 2006: 10-13). De schema's worden eerst doorgegeven aan de stuurgroep en later besproken tijdens de werkgroepvergaderingen. De bij het project "Drugs in Kleur" betrokken organisaties kunnen naar aanleiding van deze schema's gericht actie ondernemen om de drugsoverlast in de wijk aan te pakken. De schema's beogen te laten zien waar de drugsoverlast zich concentreert en in welke mate deze overlast plaatsvindt.

⁹Zie bijlage 6 voor de schouwformulieren.

¹⁰Voorbeelden van verwerkte schouwgegevens staan in bijlage 7.

Het project "Drugs in Kleur" als vorm van New Policing

De nieuwe manier van politievoering bestaat, zoals in het tweede hoofdstuk uiteen is gelegd, uit Problem Oriented Policing, Community Oriented Policing en Intelligence-Led Policing. Alle drie zijn een aanvulling op de traditionele manier van politievoering. Met betrekking tot onze casestudie wordt de nadruk gelegd op Community Oriented Policing. Deze gebiedsgebonden politievorm benadert het project "Drugs in Kleur" het meest. Problem Oriented Policing houdt zich voornamelijk bezig met de aanpak van sociale problemen, terwijl Community Oriented Policing de nadruk legt op het betrekken van de gemeenschap bij deze aanpak. Intelligence-Led Policing is, zoals eerder aangegeven, niet van toepassing op onze case. "Drugs in Kleur" bevat wel degelijk kenmerken van Problem Oriented Policing, maar daar deze kenmerken ook onderdeel uitmaken van Community Oriented Policing is gekozen voor een inhoudelijke vergelijking met slechts één van de drie nieuwe vormen van politievoering.

Is het project "Drugs in Kleur" een vorm van Community Oriented Policing? Deze vraag beantwoorden wij door de interviews die bij betrokken partijen zijn afgenomen te ontleden op de kenmerken van Community Oriented Policing. Negen respondenten die vanaf het begin met het project meedraaien zijn gevraagd naar hun ervaringen met "Drugs in Kleur": Respondent 1 (bewoner);

Respondent 2 (bewoner);

Respondent 3 (bewoner);

Respondent 4 (bewoner);

Respondent 5 (Politie Rotterdam-Rijnmond);

Respondent 6 (De Nieuwe Unie);

Respondent 7 (Centrumraad);

Respondent 8 (Sonor);

Respondent 9 (Little Projects).

Niet elke vraag diende door alle respondenten beantwoord te worden. Sommige vragen betroffen alle bij het project "Drugs in Kleur" betrokken partijen, andere vragen betroffen alleen de betrokken organisaties of slechts alleen Politie Rotterdam-Rijnmond.

Kenmerken van Community Oriented Policing

De volgende kenmerken van Community Oriented Policing worden gebruikt om het project "Drugs in Kleur" te beoordelen:

1. Bredere definitie van de politiezorg en een organisatorische heroriëntering

Wetshandhaving is een middel om een doel te bereiken. Er is sprake van een herdefiniëring van de rol van de politie, waarbij zij een geïntegreerd onderdeel van de samenleving uitmaakt en waarbij een kleine afstand tussen burger en politie wordt nagestreefd. De politie maakt gebruik van kleinschalige politieteams en gebiedsgebonden politiefunctionarissen en staat hierdoor middenin de samenleving. Politieprioriteiten zijn herschikt tot aandacht voor veel voorkomende, kleinere criminaliteit en ordeverstoring. Er vindt een hervorming plaats met betrekking tot besluitvorming en

van de politiecultuur. De zichtbaarheid van de politie wordt vergroot om onveiligheidsgevoelens te verminderen en criminaliteit te ontraden.

2. Decentralisatie binnen de organisatie

Beslissingen worden op lagere niveaus genomen. De vrijheid van de individuele agent neemt toe, zodat zij contact kan leggen met de bevolking en deze kan betrekken bij de politiezorg. Door herstructurering en reorganisatie wordt de politieorganisatie responsief gemaakt voor de vereisten van Community Oriented Policing. Organisatorische decentralisatie en heroriëntering van patrouilles moet de communicatie tussen burger en politie bevorderen. Er is sprake van sturing van buiten naar binnen en van onderaf wat een ommezwaai van de organisatie impliceert.

3. Focus op proactiviteit, probleemoplossing en preventie

Problemen worden proactief en specifiek aangepakt. In de politiezorg heeft een verschuiving plaatsgevonden naar een in een vroeger stadium en gericht inspelen op problemen waardoor zij minder incidentgedreven is ten opzichte van het eerdere reactieve en repressieve werken. Preventieactiviteiten worden actief ontwikkeld. De politie informeert de gemeenschap en probeert de medewerking te organiseren van de gemeenschap in buurtinformatienetwerken. Er is sprake van anticiperen en initiatief nemen, van analyseren en evalueren, kortom van Problem Oriented Policing.

4. Externe gerichtheid en samenwerking met de bevolking

Politie en gemeenschap werken samen om tot probleemdefiniëring en probleemoplossing te komen. Dit houdt in dat de politie aandacht heeft voor de prioriteit van de bevolking bij het identificeren van lokale problemen en voor het bepalen van de strategie om hierop te reageren. Bij het oplossen van buurtproblemen dient de gemeenschap een cruciale rol te spelen. Door deze coproductie in veiligheid en leefbaarheid ontstaat er een grote wederkerigheid in de relatie tussen politie en gemeenschap. De politie zoekt toenadering naar de burger en probeert hiermee de kloof te dichten die er tussen hen bestaat. Er is sprake van maatschappelijke inbedding, een in de gemeenschap geïntegreerde politie.

5. Partnerschap

Een integraal dienstenaanbod van de verschillende overheidsdiensten pakt gezamenlijke problemen aan die betrekking hebben op de veiligheid en/of de leefbaarheid van een gebied. Veiligheidszorg is een zaak van samenwerking van de politie met alle mogelijke partners. Veiligheidszorg is ook een zaak van het stimuleren van zelfredzaamheid van burgers.

6. Geografische deconcentratie

De politionele dienstverlening wordt ruimtelijk gespreid wat een meer gericht aanpak van problemen mogelijk maakt. Er is sprake van geografische bepaaldheid van beleid. Het grootste deel van personeel en bevel ligt geografisch vast om communicatie en samenwerking tussen agenten en hun wijk te waarborgen.

7. Toegankelijkheid van informatie

De politie legt verantwoording af over het eigen aandeel in de gezamenlijke aanpak van sociale problemen. De andere partners in het samenwerkingsverband leggen ook verantwoording af aan elkaar en, indien gewenst, aan de burger. Politiezorg is transparant voor burgers. Verder is het

voor burgers en overige partners van belang dat er kennisoverdracht vanuit de politie plaatsvindt, zodat er een gelijkwaardige dialoog kan ontstaan met de politie.

Bredere definitie van de politiezorg en een organisatorische heroriëntering

De organisatiestructuur, het management, het personeel en de technologie dienen te passen bij de ideologie van Community Oriented Policing. De ideologie wordt door de hele organisatie aangenomen en is geïntegreerd in haar doelen, regels en handelwijzen. Dit betekent een aanpassing van de organisatiecultuur, passende opleidingsmogelijkheden, herdefiniëring van activiteiten en decentralisatie van verantwoordelijkheid (decentralisatie wordt als apart kenmerk behandeld).

- Er is sprake van een herdefiniëring van de rol van de politie, waarbij zij een geïntegreerd onderdeel van de samenleving uitmaakt en waarbij een kleine afstand tussen burger en politie wordt nagestreefd. De politie maakt gebruik van kleinschalige politieteams en gebiedsgebonden politiefunctionarissen en staat hierdoor middenin de samenleving.

Ja.

Respondent 5 geeft aan dat er een herdefiniëring van de rol van de politie heeft plaatsgevonden. Tevens gaat dit verder dan de problematiek die gerelateerd is aan "Drugs in Kleur", want het levert extra binding op met de rest van de buurt, evenals extra informatievergaring. Naast het waarborgen van de veiligheid van de bewoners die meeschouwen, is een belangrijke reden dat er met iedere schouw een buurtagent meeloopt dat er een verbinding gemaakt wordt met de bewoners.

- Politieprioriteiten zijn herschikt tot aandacht voor veel voorkomende, kleinere criminaliteit en ordeverstoring.

Geen gegevens.

- De zichtbaarheid van de politie wordt vergroot om onveiligheidsgevoelens te verminderen en criminaliteit te ontraden.

Ja.

Respondent 5 meldt dat men van wijkagent naar buurtagent is overgegaan, om de echte agent weer terug te brengen in de buurt én op straat.

- Door herstructurering en reorganisatie wordt de politieorganisatie responsief gemaakt voor de vereisten van Community Oriented Policing. Het nieuwe gewenste gedrag bij de werknemers wordt bevorderd. Zo is het voor de politie van belang dat haar organisatie de principes van Community Oriented Policing steunt, onder andere middels de "bottom-up" benadering, waarbij communicatie, informatie, besluitvorming en evaluatie van onderop de organisatie naar boven toewerkt.

Ja. De vraag of er organisatorische aanpassingen hebben plaatsgevonden voor de toepassing van "Drugs in Kleur" wordt door de politie, evenals de andere professionals, bevestigend beantwoord.

Respondent 5 stelt dat het idee van Community Oriented Policing een organisatiebreed concept is. De kerntaken van de organisatie gaan hand in hand met de integrale probleemaanpak van "Drugs in Kleur". Er heeft een herstructurering en reorganisatie plaatsgevonden om meer responsief te zijn voor de vereisten van de nieuwe aanpak en om gewenst gedrag bij de agenten te bevorderen. De organisatie is als geheel veranderd en getracht wordt om ook de andere politiemensen naast de buurtagenten een feeling te laten krijgen met de wijk.

Ook respondent 6 stelt dat samenwerken een organisatiebreed concept is. De Nieuwe Unie is een klantgerichte organisatie. Een organisatiebrede inzet is nodig om de klant te bereiken. De organisatie is steeds op zoek naar nieuwe vormen om de klant te betrekken bij hun huurwoning of hun woonomgeving.

Volgens respondent 7 wordt de rol van de Centrumraad geherdefinieerd. De organisatie streeft naar een integrale aanpak van veiligheid, welzijn, et cetera. Zij doet dit middels een gebiedsvisie (vier jaren aanpak) en uitvoeringsprogramma's (aanpak per jaar). Gewenst gedrag voor de nieuwe aanpak wordt bij de medewerkers gestimuleerd, de directie niet uitgezonderd. Samenwerken is een organisatiebreed concept. De organisatie werkt samen met bewoners en andere partners voor een integrale aanpak.

Respondent 8 ziet samenwerken als een organisatiebreed concept. De uitvoering van kerntaken gaat hand in hand met een integrale probleemaanpak. Samenwerken is geen specialisme.

Respondent 9 stelt dat de organisaties eerst probleemgericht samenwerken los van de kerntaken van de betrokken organisaties, pas daarna kan samenwerking organisatiebreed ingevoerd worden.

- Er vindt een training plaats voor alle medewerkers van de politieorganisatie.

Ja.

Respondent 5 geeft aan dat er binnen de organisatie een aparte training is voor de agenten om het Community Oriented Policing binnen de veiligheidszorg tussen de oren te krijgen.

Decentralisatie binnen de organisatie

Decentralisatie van besluitvorming en uitvoering vormen een belangrijk kenmerk van Community Oriented Policing, omdat het de toepassing ervan mogelijk maakt. Algera en Teunissen stellen dat lokale gerichtheid van politievoering (de aanpak van problemen op buurtniveau) verbonden is met decentralisatie van verantwoordelijkheid, beleidsbeslissingen en uitvoering (2006: 23-27). Ook McLaughlin en Muncie (2003: 41) geven aan dat de buurtagent de mogelijkheid moet krijgen om de banden met de buurt aan te halen zodat het vertrouwen van de bewoners gewonnen kan worden en er kennis op gedaan kan worden over de dagelijkse gang van zaken in de buurt. Dit is afhankelijk van de mate van organisatorische decentralisatie binnen de politie.

- Besluitvorming en aansprakelijkheid zijn gedecentraliseerd. Er is sprake van een "*bottom-up*" benadering in plaats van een "*top-down*" regime. Dit betekent dat beslissingen over de aanpak van problemen op een zo laag mogelijk niveau worden genomen. Hetzelfde geldt dan automatisch voor de verantwoordelijkheid voor de effecten hiervan.

Ja. Van de vier professionals bevestigen twee professionals deze uitspraak, waaronder de zwaarder wegende politie. Van de overige twee professionals zijn er geen gegevens.

Er wordt ruimte geboden voor de decentralisatie van beslissingen naar lagere niveaus binnen de politieorganisatie (respondent 5).

Er is ook sprake van decentralisatie van beslissingen naar lagere niveaus binnen de Centrumraad. Er zijn gebiedsgebonden managers die een overall view hebben en een hoger bereik binnen de organisatie met betrekking tot het maken van afspraken. Per wijk zijn er gebiedscoördinatoren die direct met de wijk in contact staan en voor de uitvoering zorgdragen (respondent 7).

- De vrijheid van de individuele agent neemt toe, zodat zij contact kan leggen met de bevolking en deze kan betrekken bij de politiezorg.

Ja.

Volgens respondent 5 heeft de individuele agent meer vrijheid gekregen met betrekking tot de beoordelingsruimte en beslissingsbevoegdheid door de professionalisering van de politie.

- Er is sprake van sturing van buitenaf (burgers) naar binnen (organisatie).

Nee. Van de vier professionals ontkracht de politie (de organisatie die in dit geval het zwaarst weegt) deze uitspraak. Van de overige drie organisaties bevestigt er één deze uitspraak en zijn er van twee geen interviewgegevens. Uit antwoorden op vragen over de externe gerichtheid tot de bewoners lijkt er wel sprake te zijn van enige mate van sturing van buitenaf, maar ook hier spreekt de, in dit geval, zwaarstwegende respondent vijf dit tegen.

Respondent 5 geeft aan dat er geen sturing van buiten de politieorganisatie naar binnen toe plaats vindt. Wel oefent de buurt enige mate van sturing uit middels het schouwen.

Volgens respondent 7 is er wel sprake van sturing van buiten de Centrumraad naar binnen door middel van wijkoverleg en wijkpartners. Vertegenwoordigers van de wijk zitten in een klankbordgroep, waarmee de wijk betrokken is bij ontwikkelingen van de organisatie. Zij beslissen niet mee, ze blijven een onafhankelijke partij, maar ervaringen met betrekking tot de veranderingen worden uitgewisseld.

Focus op proactiviteit, probleemoplossing en preventie

Problemen worden proactief en specifiek aangepakt. In de politiezorg heeft een verschuiving plaatsgevonden naar een in een vroeger stadium en gericht inspelen op problemen waardoor zij minder incidentgedreven is ten opzichte van het eerdere reactieve en repressieve werken. Problemen worden gericht aangepakt. De politie richt zich in de eerste plaats op hardnekkige problemen en "hotspots". Door zich te concentreren op een beperkt probleemveld is men effectiever dan door politie-inzet te spreiden over meerdere prioriteiten. Proactieve criminaliteitspreventie betekent volgens Algera en Teunissen preventieve strategieën, probleemgericht werken en een informatiegestuurde politie (2006: 23-27). Men gaat probleemoplossend te werk, waarbij politie, buurtbewoners en andere organisaties samen werken om de onderliggende problemen die leiden tot overlastgevende situaties aan te pakken.

- Problemen worden proactief aangepakt. In de politiezorg heeft een verschuiving plaatsgevonden naar een in een vroeger stadium inspelen op problemen.

Nee, volgens de bewoners en één professional. Ja, volgens twee van de professionals.

Er is geen proactieve aanpak. Er is al sprake van overlast en hierop wordt actie ondernomen, niet omdat er wat kan gaan gebeuren (respondent 1).

Respondent 2 meldt dat er (nog) geen sprake is van een proactieve aanpak. Daarom is men nu bezig met de achterstand van de aanpak van panden. Maar deze respondent meldt ook dat er wel eerder wordt ingespeeld op problemen.

Respondent 3 geeft slechts aan dat er naar aanleiding van het schouwen initiatief wordt genomen om problemen aan te pakken.

Ook volgens respondent 4 is er geen sprake van een proactieve aanpak. Eerst is er overlast en daarna volgt de aanpak. Hoe de betrokken partijen (de professionals) hierover denken is niet bekend.

Respondent 5 geeft aan dat de politie proactief en preventief te werk probeert te gaan, maar stelt dat om dit mogelijk te maken inbreng van andere partijen nodig is (integrale aanpak). De politie anticipeert op mogelijke problemen (bijvoorbeeld een open parkeergarage die plek biedt voor verslaafden om uit het zicht te kunnen gebruiken) en heeft andere partners nodig om het initiatief te nemen bij de aanpak hiervan (het ontoegankelijk maken van deze parkeergarage voor onbevoegden door het plaatsen van een hekwerk). Deze situationele preventieve aanpak in partnerschap werkt niet altijd.

Respondent 6 geeft aan dat er extra buurtmeesters zijn ingezet om continue inspecties uit te voeren, zonder meldingen vooraf. Zonder melding van bewoners vindt er toch een vorm van aanpak plaats.

Volgens respondent 7 is de aanpak vooral reactief. Met de partners wordt er wel geprobeerd vooraan de keten van het probleem te komen, maar daar is het al te vaak ontspoord. Het anticiperen en initiatief nemen staat nog in de kinderschoenen. Eerst is er de confrontatie met problemen, hierop wordt de inzet bepaald en gaat men op zoek naar de oorsprong ervan.

Respondent 8 meldt alleen dat er eerder wordt ingespeeld op problemen.

- Problemen worden specifiek aangepakt. In de politiezorg heeft een verschuiving plaatsgevonden naar een in een gericht inspelen op problemen.

Ja. Van de negen respondenten bevestigen zeven respondenten deze uitspraak. Van twee respondenten zijn hierover geen gegevens.

Er wordt probleemgericht gewerkt, waarbij er in een eerder wordt ingespeeld op problemen. Er is een aanpak toegesneden op maat van de problemen. Er is een specifieke aanpak per probleem. Men richt zich op hardnekkige, terugkerende problemen (respondent 1).

Volgens respondent 2 wordt er hoofdzakelijk probleemgericht gewerkt. Hier is "Drugs in Kleur" ook voor. Men richt zich op hardnekkige problemen. De aanpak van "hotspots" heeft voorrang.

Respondent 3 geeft aan dat aanpak op maat is gesneden van het specifieke probleem, want alleen verjagen heeft geen zin. Men richt zich op hardnekkige problemen.

Respondent 5 meldt dat er in een vroeger stadium wordt ingespeeld op specifieke problemen, men gaat probleemgericht te werk. Als de drugsproblematiek als voorbeeld genomen wordt vindt er naast de aanpak van vraag (verslaafden) en aanbod (dealers) ook een aanpak plaats van de gelegenheid (stille en donkere plekken in de buurt). Problemen waarover de gemeenschap het meest klaagt worden aangepakt. Hieronder valt bijvoorbeeld de aanpak van hotspots (plekken waar veel hardnekkige overlast plaatsvindt).

Aanpak is op maat van het specifieke probleem gesneden. Er wordt gekeken naar de mogelijkheid om het op te lossen, maar dit is wel budget afhankelijk. Door middel van het scoren van de drugsoverlastlocaties kan er gericht te werk worden gegaan (respondent 6).

Ook respondent 7 geeft aan dat de aanpak op maat is gesneden van het specifieke probleem. Hardnekkige problemen worden gericht aangepakt.

Er wordt probleemgericht gewerkt. Aanpak is op maat van specifieke problemen gesneden. Men richt zich op de aanpak van hardnekkige problemen (respondent 8).

- Preventieactiviteiten worden actief ontwikkeld. De politie informeert de gemeenschap en probeert de medewerking te organiseren van de gemeenschap in buurtinformatienetwerken. Er is sprake van anticiperen en initiatief nemen.

Ja. Van de negen respondenten bevestigen vijf respondenten deze uitspraak. Eén respondent spreekt over een poging hiertoe. Van drie respondenten zijn hierover geen gegevens.

Er is volgens respondent 1 sprake van situationele preventie door middel van cameratoezicht, de "muskiet" en de aanpak van vervallen panden. Deze maatregelen zijn wel pas na de overlast gekomen om verdere overlast preventief aan te pakken.

Respondent 2 geeft aan dat situationele preventie plaats vindt middels het plaatsen van ribbels in de bankjes op de Westersingel, zodat daklozen en verslaafden hier niet blijven hangen. Er is aanpak op maat gesneden van specifieke problemen. "Drugs in Kleur" is speciaal hiervoor opgezet.

Volgens respondent 3 is het ontwikkelen van preventieactiviteiten moeilijk, want van te voren is de drugsgelateerde overlast moeilijk in te schatten. Het is wel geprobeerd middels operatie "Hardslag" (een eenmalig en gericht, grootschalig politieel en justitieel ingrijpen).

Respondent 4 meldt dat de Nieuwe Unie, de politie en de Centrumraad preventieactiviteiten ontwikkelen. Vanuit de politie is er een preventieteam welke af gaat op vermoedens van drugs panden, onderverhuur of de aanwezigheid van illegalen.

Respondent 7 meldt dat preventieactiviteiten worden ontwikkeld. Zo is er jongerenopvang en nemen welzijnsinstellingen initiatieven. Er is sprake van situationele preventieprojecten in partnerschap. Er is een gezamenlijke aanpak van het straatbeeld waarbij de buurt wordt opgeknapt. Kindvriendelijke wijken worden gecreëerd. De buitenruimten worden aangepakt.

Respondent 8 geeft aan dat er bij de Nieuwe Unie sprake is van sociale preventieprojecten. Zo worden woningen niet zomaar via via verhuurd.

- De politie identificeert en analyseert de mogelijke oorzaken van problemen (criminaliteit, overlast en conflicten) in de gemeenschap.

Ja. Van de negen respondenten bevestigen zes respondenten deze uitspraak. Van drie respondenten zijn hierover geen gegevens.

Respondent 1 geeft aan dat de identificatie en analyse van mogelijke oorzaken wel eens heeft plaatsgevonden, maar dat dit niet continue plaats vindt.

Respondent 2 geeft echter aan dat er geen identificatie en analyse van de mogelijke oorzaken is, daar de oorsprong van de drugsgelateerde overlast gaat tientallen jaren terug gaat.

Volgens respondent 3 vindt er waarschijnlijk wel identificatie en analyse van mogelijke oorzaken plaats.

Respondent 5 geeft aan dat men probeert mogelijke oorzaken en problemen te identificeren en analyseren (bijvoorbeeld door middel van het meetinstrument "Drugs in Kleur"), Hierop wordt gericht actie ondernomen en in een later stadium wordt de aanpak geëvalueerd. Er is sprake van een probleemanalyse vooraf.

Het project "Drugs in Kleur" is ontstaan vanuit de grote drugsproblematiek in het Oude Westen en de lage score die de wijk haalde op de Veiligheidsindex. Door de drugsoverlast te meten kunnen trends in de overlast aangegeven worden. Het meetinstrument "Drugs in Kleur" signaleert niet alleen, maar analyseert dus ook het probleem. Overlast wordt gemeten en resultaten vergeleken. Het is niet wetenschappelijk opgezet, omdat dit nooit de inzet is geweest, maar het is wel degelijk bruikbaar voor de doeleinden (respondent 7).

Respondent 8 meldt dat er waarschijnlijk wel een probleemanalyse vooraf uitgevoerd wordt.

- Problemen worden integraal (toepassing van alle mogelijke middelen) en geïntegreerd (vanuit diverse invalshoeken) benaderd. Dit houdt in dat alle mogelijke middelen om een probleem aan te pakken in overweging worden genomen om tot een zo effectief mogelijke combinatie van maatregelen te komen. Hierbij wordt het probleem vanuit meerdere invalshoeken bekeken.

Ja. Zes van de negen respondenten bevestigen deze uitspraak. Van drie respondenten er geen gegevens.

Volgende respondent 1 wordt een probleem geïntegreerd benaderd. Toedeling van de oplossing komt van verschillende partijen.

Respondent 2 stelt dat het probleem integraal wordt aangepakt. Er wordt met verschillende instanties samen gewerkt om de drugsoverlast aan te pakken. Zo wordt bijvoorbeeld ook de hulpverlening erbij betrokken.

Problemen worden integraal en geïntegreerd benaderd. Opvang wordt bijvoorbeeld door andere partijen geregeld (respondent 3).

Respondent 6 meldt dat problemen integraal en geïntegreerd aangepakt kunnen worden door middel van samenwerking met andere partners.

Respondent 7 geeft aan dat problemen integraal worden benaderd.

Respondent 8 meldt dat er sprake is van een integrale aanpak van problemen.

- Er is sprake van een planmatige aanpak. De betrokkenen bepalen, nadat het probleem van alle kanten bekeken is, wie wat doet wanneer. Op gepaste tijd dient er een evaluatie van de aanpak plaats te vinden om te kunnen bepalen of de aangewende methoden verankerd moeten worden in bestaande werkprocessen of dat er juist bijgestuurd moet worden omdat de gewenste effectiviteit uitblijft.

Nee? Van de negen respondenten bevestigen vier respondenten deze uitspraak, maar van vijf respondenten zijn hierover geen gegevens.

Respondent 2 meldt dat de aanpak gepland en doordacht is. Het probleem wordt geanalyseerd middels het lokaliseren van de overlast door de schouwgroepen. Vervolgens gaat de politie (of een andere partner) hiermee aan de slag. Uiteindelijk wordt er geïnformeerd en geëvalueerd tijdens de werkgroepvergaderingen (dit gebeurt echter niet altijd).

Ook respondent 2 geeft aan dat de aanpak gepland en doordacht is. Evaluatie vindt plaats tijdens de werkgroepvergaderingen.

In het verleden heeft er volgens respondent 7 te weinig evaluatie plaatsgevonden, nu maakt men meer gebruik van resultaatmetingen op alle terreinen binnen gemeentelijke organisaties.

Respondent 8 geeft ook aan dat de aanpak gepland en doordacht is. Dit is nodig voor de subsidieaanvraag elke twee jaar. Bij onregelmatigheden en tijdens de werkgroepvergaderingen wordt de aanpak uitgebreid besproken. De evaluatie wordt voorgelegd tijdens de stuurgroepbijeenkomsten.

Externe gerichtheid en samenwerking met de bevolking

Bij het oplossen van buurtproblemen dient de gemeenschap een cruciale rol te spelen. De buurtbewoners nemen actief deel aan het stellen van prioriteiten bij de probleemaanpak. Politie en gemeenschap werken samen om tot probleemdefiniëring en probleemoplossing te komen. Door deze coproductie in veiligheid en leefbaarheid ontstaat er een grote wederkerigheid in de relatie tussen politie en gemeenschap. Algera en Teunissen spreken in dit verband over consultatie van de gemeenschap (formele discussies met burgers en niet-overheidsinstellingen) voor het identificeren van problemen en het bepalen van prioriteiten en strategieën (2006: 23-27). De afstand tussen politie en burger moet korter worden. Het verkleinen van deze kloof gebeurt volgens Algera en Teunissen door middel van het versterken van de contacten tussen de politie en de burger en door het verbeteren van de transparantie en van de benaderbaarheid politie (2006: 23-27). Verder heeft de politie een dienstverlenende opstelling, gericht op behoeften en verwachtingen van de bevolking. De gemeenschap kent haar veiligheidsbehoefte welke bepalend is voor de leefbaarheid van een buurt beter dan de politie.

- Politie en gemeenschap werken samen om tot probleemdefiniëring en probleemoplossing te komen. Dit houdt in dat de politie aandacht heeft voor de prioriteiten van de bevolking bij het identificeren van lokale problemen en voor het bepalen van de strategie om hierop te reageren.

Ja, voor de probleemdefiniëring.

Respondent 1 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemdefiniëring.

Respondent 2 beantwoordt de vraag of alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemdefiniëring bevestigend. Eerst hebben de betrokken organisaties het geheel op gezet en daarna zijn de buurtbewoners erbij betrokken.

Respondent 3 meldt dat iedereen het eens is geweest met de probleemdefiniëring.

Respondent 4 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemdefiniëring.

Respondent 5 stelt dat er samenspraak is geweest over het doel en de indicatoren.

Respondent 6 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemdefiniëring.

Alle partijen zijn betrokken geweest bij de probleemdefiniëring. Er was een consensus, omdat overeenstemming hierin van belang is door de subjectiviteit van het probleem. Drugsgerelateerde overlast moest geobjectiveerd worden (respondent 7).

Respondent 8 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemdefiniëring.

Respondent 9 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemdefiniëring.

Nee, voor probleemoplossing.

De vraag of alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemoplossing wordt verschillend door de respondenten beantwoord. Vijf van de negen respondenten geven een ontkennend antwoord op deze vraag, de overige vier beantwoorden de vraag juist bevestigend.

Respondent 1 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemoplossing. Het is niet bekend of er naar aanleiding van het werkgroepoverleg bepaalde maatregelen zijn genomen, waarschijnlijk in het begin wel. Op dit moment is daarvan in ieder geval geen sprake. Na de proefperiode heeft er een bijstelling van de indicatoren en de scores plaatsgevonden. Hierover heeft iedereen meebeslist.

Respondent 2 geeft aan dat niet alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemoplossing. Het is nooit mogelijk om alles op te lossen, maar er kan wel aangewezen worden welke locaties aangepakt moeten worden. Specifieke plekken aangeven waar een oplossing voor moet komen? Ja. De specifieke oplossing hiervoor? Nee. Alleen het signaleren is de taak van de bewoners. De aanpassingen die er na werkgroepoverleg hebben plaatsgevonden blijven beperkt tot twee keer het aanpassen van het schouwformulier. Dit is gebeurd na de evaluatie van de proefperiode in het eerste jaar. De coördinatoren van de schouwgroepen en de betrokken partners hebben hierover beslist. Er zijn geen maatregelen genomen na werkgroepoverleg. Er is geen inspraak in de te nemen acties van de politie.

Respondent 3 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemoplossing. Hierover wordt iedere keer gesproken tijdens de werkgroepvergaderingen. Er is slechts één maal een aanpassing geweest van het schouwformulier na werkgroepoverleg. De omschrijvingen van de indicatoren en de bijbehorende kleurscores zijn nu duidelijk. Er is geen vergissing meer mogelijk over welk type overlast en de mate hierin bij welke kleur hoort. Het is een keer voorgekomen dat er maatregelen zijn genomen na werkgroepoverleg.

Respondent 4 geeft aan dat dit aan het soort probleem ligt. De probleemoplossing is afhankelijk van de oplossende partij (politie, Nieuwe Unie of gemeente), deze bepaalt de manier van aanpak. Dus, nee, niet alle partijen zijn betrokken bij de probleemoplossing. Na werkgroepoverleg is het schouwformulier aangepast door Wim Littel en Petra van den Berg, omdat het onoverzichtelijk bleek te zijn. Het schouwformulier is besproken met de coördinatoren en gewijzigd waar dat nodig werd geacht. Naar aanleiding van opmerkingen van bewoners tijdens de werkgroepvergaderingen is de politie 's nachts gaan surveilleren.

Respondent 5 geeft aan dat niet alle partijen zijn betrokken bij de probleemoplossing. De politie bepaalt de aanpak van de geconstateerde problemen voor zichzelf. De bewoners hebben aangegeven, nadat hun deze mogelijkheid is geboden, dat zij niet willen bepalen welke acties er ondernomen moeten worden, dit laten zij over aan de partijen die hierover gaan. Er worden geen acties ondernomen naar aanleiding van de werkgroepvergaderingen. Iedere partij heeft haar eigen taak en voert deze naar eigen inzicht uit. De bewoners hebben specifiek aangegeven dat zij geen inspraak willen leveren over mogelijke manieren van aanpak, omdat zij niet de professionals zijn.

Respondent 6 geeft aan dat niet alle partijen zijn betrokken bij de probleemoplossing. Bewoners doen wel de melding middels het invullen van het schouwformulier en bepalen hiermee de plek van aanpak, maar het zijn alleen de partners die hierop reageren naar eigen inzicht. Later vind er wel een terugkoppeling plaats naar elkaar en naar de bewoners via de werkgroepvergadering. Begin 2007 is er een aanpassing geweest van het schouwformulier naar aanleiding van het werkgroepoverleg. Eerder is er na werkgroepoverleg besloten om het aantal routes te verminderen (weglaten van de nachtschouw).

Respondent 7 geeft aan dat niet alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemoplossing. Met betrekking tot de vervolgstappen op de schouwresultaten is het iedere partner voor zich. Er is een aanpassing van het schouwformulier geweest naar aanleiding van werkgroepoverleg. De schouwers worden nu meer geleid tot een correcte kleurtoewijzing. Er worden geen maatregelen genomen na werkgroepoverleg. Iedere partner besluit voor zichzelf welke aanpak men hanteert. De bewoners signaleren alleen. Wel geven zij hun wensen tijdens het werkgroepoverleg aan.

Respondent 8 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemoplossing. Wat betreft aanpassingen na werkgroepoverleg moet er, in verband met het draagvlak, opgepast worden met het misbruik maken van de mening van de bewoners die bij "Drugs in Kleur" zijn betrokken in plaats van direct betrokken bewoners. In het begin zijn de routes vastgesteld naar aanleiding van werkgroepoverleg. Ook is er besloten om minder te gaan schouwen (afschaffen nachtschouw) en is er besloten het aantal werkgroepvergaderingen terug te brengen. Er zijn incidenteel bepaalde maatregelen genomen naar aanleiding van werkgroepoverleg. Over de bijstelling van het schouwformulier hebben alle partijen meebeslist tijdens de werkgroepvergaderingen, ook de bewoners.

Nieuw is dat de weging gebeurt door het invullen van het schouwformulier. Er is tevens een kleine aanpassing van de kleurscores geweest om twijfel en onduidelijkheid te voorkomen.

Respondent 9 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemoplossing. Tijdens de werkgroepvergadering (na overleg met de stuurgroep) zijn er aanpassingen gemaakt van het schouwformulier. Twee keer zijn de indicatoren aangepast. Ook is het aantal schouwen en werkgroepvergaderingen naar aanleiding van werkgroepoverleg verminderd. Er kunnen naar aanleiding van discussies over de gepresenteerde gegevens tussen bewoners en partners tijdens het werkgroepoverleg inderdaad acties genomen worden. Zo kan de politie bijvoorbeeld besluiten om extra te gaan surveilleren en kan de Centrumraad de Roteb erop uit sturen om een bepaalde plek schoon te maken.

- Door middel van direct contact met buurtbewoners ontstaat er een duidelijker beeld over de aard van de sociale problemen en kan er effectiever op gereageerd worden, omdat de voor de gemeenschap belangrijkste problemen geïdentificeerd worden. Door middel van bijvoorbeeld wijkvergaderingen krijgt de politie een goed beeld van de verwachtingen in de buurt.

Ja. Van de negen respondenten bevestigen acht respondenten grotendeels deze uitspraak. Eén respondent ontkracht de uitspraak.

Respondent 1 meldt dat door middel van het schouwen de inhoud van de politiezorg wordt bepaald, inspraak is er middels de schouwformulieren. Ook is er wijkoverleg waarbij de buurt inspraak heeft.

Er is enige mate van inspraak met betrekking tot de te nemen acties van de betrokken partijen. Zo kunnen er bijvoorbeeld extra patrouilles uitgevoerd worden als de bewoners aangeven dat daar behoefde aan is, maar in de uitvoering zelf hebben de bewoners geen stem (Respondent 2).

Respondent 3 meldt dat problemen, behoeften en verwachtingen uit de buurt mede de inhoud van de service bepalen. Zo houdt de Nieuwe Unie in haar aanpak rekening met de behoeften van bewoners en reageert de politie via wijkagenten in een vroeger stadium op klachten uit de wijk. Middels bewonersoverleg is er inspraak vanuit de buurt. Middels bewonersoverleg is er inspraak vanuit de buurt.

Volgens respondent 4 bepaalt de buurt de inhoud van de service die de partners leveren. Zo is er een preventieteam actief dat drugspanden opspoort, maar ook specifieke panden worden op aangeven van bewoners aangepakt. Er is vanuit de politie echter geen overleg met de buurtbewoners over het te voeren lokale beleid. Wel geeft zij informatie over welke acties er ondernomen worden. De Nieuwe Unie betreft bewoners bij grote veranderingen die ingevoerd worden. Wijkoverleg en wijkinspraak is er alleen bij hele grote veranderingen.

Respondent 5 stelt echter dat er geen overleg is met de gemeenschap bij het bepalen van lokaal beleid. Problemen, behoeften en verwachtingen van de buurt bepalen niet direct de inhoud van de politiezorg, maar middels de signalering van "Drugs in Kleur" gaat er wel een indirecte invloed uit op het bepalen van de prioriteiten van de politiezorg. De drugsproblematiek past in ieder geval binnen de politieprioriteiten. Respondent 6 geeft aan dat er een bewonersoverleg is (los van "Drugs in Kleur") over het te voeren beleid waarbij inspraak mogelijk is.

Respondent 7 geeft aan dat problemen, behoeften en verwachtingen van de buurt meegenomen worden in de beslissingen met betrekking tot het bepalen van de inhoud van de service (afhankelijk van de vorm van aanpak). Er is overleg met de gemeenschap bij het bepalen van beleid. Door middel van gebiedsgericht werken worden bewoners geïnformeerd. Er wordt inhoud gegeven aan de participatie van bewoners. Men wil met de uitvoering van de organisatie meer naar de werkvloer (de wijk) toe. Door middel van bewonersavonden zijn er participatieve overlegorganen en inspraakstructuren met de buurt en de andere partners. Soms wordt hier ook alleen op geïnformeerd.

Respondent 8 stelt dat voor Sonor de bewoners de eerste opdrachtgevers zijn. De bewoners bepalen dus de inhoud van de service van Sonor. Wat betreft de andere partners is de intentie goed, maar blijft de mate waarin bewoners invloed kunnen uitoefenen op de inhoud van de service altijd afhankelijk van de prioriteiten van de organisatie en de personen waarmee men te maken heeft. "Drugs in Kleur" is echter geen platform om de acties van de betrokken partners te bepalen, het is niet een klankbord voor initiatieven. De te bepalen service zou wel met direct betrokkenen besproken moeten worden (niet specifiek met de bewoners die bij "Drugs in Kleur" betrokken zijn). Er is wel overleg met de gemeenschap bij het bepalen van lokaal beleid. Middels "Vasthouden en Versterken" (een beleidsnotitie van de Centrumraad) wordt beleid voorgelegd aan bewoners. Er zijn participatieve overlegorganen en inspraakstructuren met de buurt. Middels een wijkvisie is er communicatie en participatie over ideeën tussen bewoners, de Centrumraad en de Nieuwe Unie. Zo is er bijvoorbeeld een klankbordgroep opgericht. De Aktiegroep heeft hiervoor het "Aktiegroep cafe".

Respondent 9 geeft aan dat problemen, behoeften en verwachtingen de inhoud van de service bepalen. Zo wordt bijvoorbeeld de Roteb ingeschakeld als er klachten zijn uit de buurt over wildplassen. Er is overleg met de buurt bij het bepalen van lokaal beleid. De Centrumraad zit de werkgroepvergaderingen voor en krijgt hier vanuit opdrachten mee. Ook is er een partnerschapsnetwerk aanwezig binnen de Centrumraad waarmee enige invloed uitgeoefend kan worden. De Nieuwe Unie speelt in op klachten van bewoners over bijvoorbeeld portieken. Er volgt directe reactie op geconstateerde problemen of het wordt meegenomen in een meerjarenplan. Ook de politie zet bepaalde acties op touw naar aanleiding van bewonersdiscussies in de werkgroepvergaderingen. Er zijn participatieve overlegorganen en inspraakstructuren met de buurt. Maar respondent vermeldt ook duidelijk dat bewoners niet mede het beleid willen bepalen naar aanleiding van hun signalering van de overlastproblemen in verband met hun onafhankelijkheid. De betrokken organisaties zijn bewust van de wisselende bezorgdheden uit de buurt.

- De politie zoekt toenadering naar de burger en probeert hiermee de kloof te dichten die er tussen hen bestaat.

Ja. Van de negen respondenten bevestigen zeven respondenten deze uitspraak. Van twee respondenten zijn hierover geen gegevens.

Volgens respondent 1 wordt de kloof tussen politie en publiek gedicht.

De organisaties zoeken toenadering tot de betrokken buurtbewoners om de afstand die er tussen hen bestaat te verkleinen, maar het is niet bekend of dit ook geldt voor de overige bewoners (buiten de "Drugs in Kleur-groep), stelt respondent 3.

Respondent 5 geeft aan dat de politie toenadering zoekt met het publiek en de afstand die er tussen hen bestaat poogt te dichten, bijvoorbeeld door tijdens de werkgroep vergaderingen de verzamelde gegevens te bespreken en de ondernomen acties terug te koppelen.

Gelijkwaardigheid als samenwerkingsprincipe vereist kennis en inzicht van elkaar. De politie heeft hiertoe bewoners uitgenodigd om haar werkzaamheden bij te wonen. Zo ontstaat er kennis over waarom zij wat doen. De acceptatie van bewoners ten opzichte van de politie neemt toe en het onderlinge begrip wordt vergroot. Zo wordt de kloof tussen buurtbewoner en politie gedicht (respondent 6).

De afstand tussen de organisatie en het publiek wordt gedicht, men zoekt toenadering tot de bewoners (respondent 7).

Ook respondent 8 meldt dat er toenadering wordt gezocht door de betrokken organisaties met de bewoners.

Er is toenadering vanuit de organisaties naar het publiek toe. De kloof tussen de partners en de bewoners wordt gedicht (Respondent 9).

- Veiligheidspreventie wordt in samenwerking met de gemeenschap benaderd om slachtofferschap en angstgevoelens te verminderen. Community partnerships worden nagestreefd.

Ja. Alle respondenten bevestigen deze uitspraak.

Respondent 1 meldt dat er samenwerking is met alle mogelijke partners. Er is sprake van een gezamenlijke aanpak van verschillende overheidsdiensten (coördinatie dienstenaanbod). Ook zijn alle partijen betrokken geweest bij de besluitvorming over de implementatie van "Drugs in Kleur".

Iedereen kon volgens respondent 2 iets zeggen over de implementatie van "Drugs in Kleur" en hierover is gezamenlijk beslist. Via een formulier is vervolgens de besluitvorming voorgelegd. Iedereen moest het hiermee eens zijn om doorgevoerd te kunnen worden. Dit gebeurde op basis van consensus.

Respondent 3 geeft aan dat iedereen bij de invulling van het project betrokken is geweest. Hierover moest er een consensus zijn.

Alle partijen zijn betrokken geweest bij de besluitvorming over de implementatie van het project. Ook bij de tweede versie van "Drugs in Kleur" zijn alle coördinatoren betrokken geweest (dit hebben zij vooraf besproken met de betrokken bewoners). Het was een besluit op basis van consensus (respondent 4).

Het opbouwwerk heeft in het begin als vertegenwoordiger van de bewoners opgetreden. Bij het invoeren en afronden van de proefperiode zijn wel alle partijen betrokken geweest. Alle partners, inclusief de bewoners, moesten het eens zijn met de besluitvorming. Deze consensus was er in 2004 bij de opzet van het project en in 2006 bij de aanpassing van het project. Er is vanaf het begin een groot commitment vanuit de betrokken partijen (respondent 5).

Respondent 6 meldt dat de constructie van het formulier (de invulling van het project "Drugs in Kleur", nadat de grote lijnen gezet waren) tot in detail met alle betrokkenen tot stand is gekomen. Het ontwerpen van het meetinstrument is op basis van consensus gebeurd, iedereen moest het eens worden met elkaar en iedereen kon zich er dan ook in vinden.

Bij de ontwikkeling van het meetinstrument, de manier aanpak van het project en de evaluaties tijdens de werkgroepvergaderingen is iedereen betrokken geweest op basis van consensus. De uiteindelijke besluitvorming ligt wel bij de Centrumraad (respondent 7).

Respondent 8 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij de besluitvorming over de implementatie van "Drugs in Kleur". De consensus hierover is zo gegroeid, iedereen was het ermee eens (al kan het zijn dat er drie bewoners zijn opgestapt die zich er absoluut niet in konden vinden).

Iedereen is betrokken geweest bij de implementatie van het project. Eerst is er door de stuurgroep een raamwerk opgesteld en deze is voorgelegd aan de werkgroep en op basis van consensus verder ingevuld. Het is niet van bovenaf opgelegd en dit is ook de kracht van "Drugs in Kleur". Verder worden de door de bewoners verzamelde schouwgegevens doorgegeven aan de stuurgroep (hieraan nemen alleen de professionals deel) en worden later besproken tijdens de werkgroepvergadering (hieraan nemen allen betrokken partijen deel, inclusief bewoners). Hierdoor is de samenwerking verbeterd (respondent 9).

Partnerschap

Een integraal dienstenaanbod van verschillende (overheids-) diensten pakt gezamenlijke problemen aan die betrekking hebben op de veiligheid en/of de leefbaarheid van een gebied. Veiligheidszorg is een zaak van samenwerking van de politie met alle mogelijke partners. Het partnerschap in het project "Drugs in Kleur" wordt gevormd door de politie die veelal de regie waarneemt en vooral een uitvoerende taak heeft in het gezamenlijke veiligheidsbeleid, de lokale overheid die bevoegdheden en financiën levert, de woningbouwvereniging en het opbouwwerk die preventiezorg of nazorg kunnen leveren en de buurtbewoners die vooral een initiërende functie in het geheel bekleden, maar ook actief deel kunnen nemen aan de aanpak van onveilige situaties. Meerdere partijen hebben belang bij een leefbare buurt en moeten de verantwoordelijkheid hiervoor delen. Overheidsdeelname en deelname van andere organisaties aan een partnerschap is essentieel door de medeverantwoordelijkheid die zij dragen bij de aanpak van lokale problemen. Contacten en samenwerkingsverbanden kunnen bestaan tussen de politie en andere over-

heidsinstellingen, buurtorganisaties, bedrijven, media en bewoners, waarbij middelen en betrokkenheid geboden worden.

- Partnerschap tussen de politie, buurtbewoners en organisaties die van belang zijn voor of belang hebben bij de buurt. De aanpak van veiligheid en leefbaarheid in een buurt wordt integraal benaderd. Iedere partij biedt een uniek scala aan middelen, zodat sociale problemen vanuit alle mogelijke posities en op verschillende manieren kunnen worden aangepakt. Iedere partner behoudt tevens de eigen verantwoordelijkheid. Er is sprake van wederkerigheid tussen de partners en gelijkwaardigheid tussen alle betrokkenen.

Ja. Alle respondenten geven aan dat er sprake is van samenwerking tussen de partners aan een integrale aanpak. Er is coördinatie van het dienstenaanbod van de partijen voor een gezamenlijke aanpak, waarin iedere partner een specifieke bijdrage levert. Ook geven alle respondenten aan dat er sprake is van wederkerigheid tussen de partners, zij kunnen van elkaar een effectieve samenwerking verwachten. Er is volgens alle negen respondenten tevens sprake van gelijkwaardigheid tussen de betrokken partijen, er is samenwerking vanuit gelijke machtsposities. Alle respondenten melden dat elke betrokkenen de eigen verantwoordelijkheid behoudt.

Zo meldt respondent 2 dat iedereen meewerkt in het belang van het geheel. De partners ondernemen gericht actie. De politie doet dit direct, voor gemeentewerken moet er een opdracht gegeven worden door de Centrumraad. De bewoners signaleren alleen de drugsoverlast. Iedere partner behoudt de eigen verantwoordelijkheid, ook de bewoners. Geen van de betrokken instanties doet minder dan de anderen. Iedereen is gelijk en zo behandelt men elkaar ook.

Ook respondent 3 spreekt over samenwerking tussen de partners aan een integrale aanpak. Tussen de politie en de Nieuwe Unie gaat dit goed, tussen de Centrumraad en de Nieuwe Unie kan het soms wat stroef gaan, omdat hun werkgebied en dus de verantwoordelijkheid kan overlappen. Er is zeer zeker samenwerking tussen de partners om tot een gecoördineerd dienstenaanbod te komen. Er is sprake van wederkerigheid en van gelijkwaardigheid in de samenwerking, zeker binnen de groep van "Drugs in Kleur".

Respondent 5 geeft aan dat er samenwerking is met andere partners om de drugsoverlast integraal aan te pakken. De betrokken partners ondernemen actie op basis van de resultaten van "Drugs in Kleur". Dit duurt bij sommige van de partners, waarschijnlijk door de bureaucratische molen (langdurige besluitvorming) van sommige organisaties, wat langer dan in het begin van "Drugs in Kleur". Het gaat echter wel om structurele oplossingen. Iedereen weet van zichzelf wat er gedaan moet worden om het gezamenlijke doel te bereiken. Er is nooit onduidelijkheid geweest over wie wat moet doen. Er is sprake van wederkerigheid in de zin dat er van elkaar een effectieve samenwerking verwacht mag worden. Dit is echter voor een bepaalde mate afhankelijk van de individu die door de achterliggende organisatie gestuurd wordt.

Wisselende vertegenwoordigers zorgen voor een wisselende mate van betrokkenheid bij het project. Er is juist te weinig wederkerigheid in de zin dat de partijen bij elkaar aan de bel kunnen trekken als zij vinden dat afgesproken acties te lang op zich laten wachten. Dit heeft vaak te maken met de interne organisatie van de betrokken partijen. Vastgelegd zou moeten worden dat er actief gereageerd moet worden op de schouwresultaten door de hele organisatie die achter de vertegenwoordiger staat teneinde de drugsgelateerde overlast op te lossen. Er is sprake van gelijkwaardigheid tussen alle betrokken partijen, inclusief bewoners.

Respondent 6 geeft aan dat er sprake is van coördinatie van het dienstenaanbod van de partijen voor een gezamenlijke aanpak. Het gebruikmaken van sleutelfiguren uit de wijk is één van de uitgangspunten van de Nieuwe Unie. Soms is er sprake van een één op één samenwerking met een andere partner en soms wordt er met meerdere partners tegelijkertijd samengewerkt. Iedere partner heeft een eigen financiële verantwoordelijkheid en is zelf verantwoordelijk voor de te nemen en de genomen acties. Iedere partner mag van de andere partijen een effectieve samenwerking verwachten. Dit gaat prima, iedereen neemt hierin de eigen verantwoordelijkheid. Er is sprake van gelijkwaardigheid tussen de partijen, anders is er geen participatie van bewoners en kan er geen effectieve aanpak zijn.

Respondent 7 meldt dat er zeker wordt gestreefd naar coördinatie van het dienstenaanbod van de partners voor een gezamenlijke aanpak. Iedere partner levert een specifieke bijdrage, maar het de partners weten ook duidelijk van elkaar wat de eigen beweegredenen zijn. Wat betreft de eigen aanpak van de problemen behoudt elke partner de eigen verantwoordelijkheid. Iedere partner levert een specifieke bijdrage. Iedere partner behoudt de eigen verantwoordelijkheid. Althans, dit zou wel zo moeten zijn.

Respondent 8 geeft aan dat de intenties van de partners goed zijn, maar personeelwisselingen door de deelnemende organisaties brengen problemen met zich mee als het gaat om de effectieve samenwerking die van elkaar verwacht wordt. De intentie voor samenwerking vanuit gelijke machtsposities is er, maar omdat er niet altijd sprake is van gelijke kennis is er ook geen absolute gelijkheid. Ook kent nieuw personeel niet altijd de werkwijze die binnen het project gehanteerd wordt.

Volgens respondent 9 is er sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid met betrekking tot het schouwen. Met betrekking tot de aanpak van deze gesignaleerde drugsoverlast heeft ieder de eigen verantwoordelijkheid. Binnen de door de deelnemende organisaties gestelde grenzen is er sprake van wederkerigheid. Er is een onderling committent in de samenwerking. Er is in de samenwerking sprake van gelijkwaardigheid. Er wordt naar elkaar toe niets van bovenaf opgelegd.

- Maatschappelijke deelname aan het partnerschap is van het grootste belang. Burgers worden door de politie gezien als partners die medeverantwoordelijk zijn bij het identificeren van de belangrijkste problemen en het ontwikkelen en implementeren van reacties hierop (prioriteitenstelling).

Ja. Alle negen respondenten bevestigen deze uitspraak.

Respondent 1 geeft aan dat alle betrokken partijen de indicatoren en scores voor het meetinstrument "Drugs in Kleur" hebben goedgekeurd.

Respondent 2 meldt dat het meetinstrument "Drugs in Kleur" met z'n allen is samengesteld. De betrokken partijen hebben dit onderling goed besproken. Iedereen heeft hierin een stem gehad. Dit was ook het geval bij de latere aanpassing van het formulier.

Respondent 3 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij het vaststellen van de indicatoren en scores van "Drugs in Kleur". Alle betrokken partijen hebben deze goedgekeurd.

Respondent 4 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij het vaststellen van de indicatoren en scores van "Drugs in Kleur"

Respondent 5 geeft aan dat de implementatie van "Drugs in Kleur" in gezamenlijk overleg is gebeurt. Ook de aanpassing van het formulier in 2006. De bewoners en de politie zijn het eens over de gekozen indicatoren.

Respondent 6 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij het vaststellen van de indicatoren en scores van "Drugs in Kleur"

Ook respondent 7 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij het vaststellen van de indicatoren en scores van "Drugs in Kleur". Op basis van consensus is dit besloten. Men heeft zo goed mogelijk geprobeerd om van het subjectieve tot het objectieve te komen.

Alle partijen betrokken zijn geweest bij het vaststellen van de indicatoren en scores van "Drugs in Kleur". Volgens de politie diende de bewoners de doorslag te geven met betrekking tot de score (kleur) die bepaalde drugsoverlast diende te krijgen (respondent 8).

Respondent 9 geeft aan dat alle partijen betrokken zijn geweest bij het vaststellen van de indicatoren en scores van "Drugs in Kleur"

- Veiligheidszorg is ook een zaak van het stimuleren van zelfredzaamheid van burgers.

Ja. Op respondent 9 na geven alle betrokkenen aan dat de zelfredzaamheid van de buurtbewoners wordt gestimuleerd.

De zelfredzaamheid van de bewoners wordt volgens respondent 1 gestimuleerd. Zo is er een servicepunt waar bewoners terecht kunnen, een speciaal klachtennummer voor de buurt en informeert de buurtkrant over de handelingen die er in de wijk plaats zullen vinden.

Ook respondent 2 beaamt dat de zelfredzaamheid van de bewoners wordt gestimuleerd. Er is een aanspreekpunt waar buurtbewoners terecht kunnen.

Volgens respondent 4 gebeurt het stimuleren van de zelfredzaamheid van bewoners middels het stimuleren van het signaleren van overlast in de buurt. Hiervoor is een speciale meldkamer aanwezig.

Een voorbeeld van het stimuleren van de zelfredzaamheid van bewoners is volgens respondent 6 het project "Mensen maken de Stad" van de gemeente waaraan ook de Nieuwe Unie deelneemt.

Ook respondent 7 noemt de projecten "Opzoomeren" en "Mensen maken de Stad" als voorbeeld voor het stimuleren van de zelfredzaamheid van bewoners.

Respondent 8 geeft aan dat door middel van het vergroten van de kennis en het versterken van netwerken de zelfredzaamheid van bewoners wordt vergroot.

Respondent 9 geeft echter aan dat de zelfredzaamheid van bewoners met betrekking tot het project "Drugs in Kleur" niet wordt gestimuleerd. Maar dat er slechts sprake is van het stimuleren van de signalering van drugsoverlast.

Geografische deconcentratie

Er is sprake van geografische bepaaldheid van beleid. Het grootste deel van personeel en bevel ligt geografisch vast om communicatie en samenwerking tussen agenten en hun wijk te waarborgen. Lokale gerichtheid betekent volgens Algera en Teunissen een decentralisatie van verantwoordelijkheid, beleidsbeslissingen en uitvoering en aanpak problemen op buurtniveau (2006: 23-27). Een lokaal gerichte politie is afhankelijk van organisatorische decentralisatie (McLaughlin en Muncie, 2003: 41).

- De politionele dienstverlening wordt ruimtelijk gespreid wat een meer gericht aanpak van problemen mogelijk maakt.

Ja.

Respondent 5 geeft aan dat er een geografische deconcentratie van dienstverlening is. Er is sprake van heroriëntering van patrouilles om de communicatie tussen de bevolking en politie te bevorderen. Er wordt meer lopend gepatrouilleerd in plaats van autopatrouilles. Ook wordt de buurtagent op meer plekken ingezet (de wijk is van twee stukken in drieën gedeeld, zodat het gebied beter wordt bestreken). Er zijn kleinschalige politieteam. Er zijn gebiedsgebonden agenten.

Toegankelijkheid van informatie

Informatie is toegankelijk voor interne en externe gebruikers. Community partnerships zijn volgens McLaughlin en Muncie afhankelijk van toegankelijke informatie van de politie (2003: 41). Er dient vanuit de organisatie verantwoording afgelegd te worden. De politie legt verantwoording af aan de gemeenschap die zij dient (Aerschot, 2003: 1).

- De politie legt verantwoording af over het eigen aandeel in de gezamenlijke aanpak van sociale problemen. De andere partners in het samenwerkingsverband leggen ook verantwoording af aan elkaar en aan de burger.

Ja. Alle respondenten bevestigen deze uitspraak.

Respondent 1 geeft aan dat tijdens de werkgroepvergaderingen de aanwezigen worden geïnformeerd over conclusies die zijn getrokken naar aanleiding van de schouwgegevens. Ook worden genomen acties naar aanleiding van de schouwresultaten aangegeven. De bewoners worden geïnformeerd over de aanpak van de partners. Inspraak hebben zij hierin door middel van de schouwformulieren waarop de scores de ernst van de situatie aangeven en waarop de partners zullen reageren. Verder kunnen bewoners tijdens de werkgroepvergadering hun zegje doen.

Respondent 2 geeft ook aan dat informatie over de resultaten van het schouwen en wat er bereikt is met "Drugs in Kleur" wordt gepresenteerd tijdens de werkgroepvergaderingen. De genomen maatregelen van de partners worden besproken. De schouwresultaten en de conclusies worden geëvalueerd. Middels het vergelijken van de ingevulde schouwformulieren is af te leiden of er nog goed wordt geschouwd.

Tijdens de werkgroepvergadering worden de schouwresultaten geëvalueerd en wordt er geïnformeerd over de voortgang van het project. Er wordt besproken welke maatregelen er worden genomen (respondent 3).

Respondent 4 meldt dat er tijdens de werkgroep vergadering wordt geïnformeerd over de acties die de politie heeft genomen. De Nieuwe Unie meldt waar zij mee bezig is geweest na de melding van klachten door bewoners en informeert over acties die op touw staan. Er vindt ook een evaluatie van de schouwresultaten plaats, waarbij conclusies worden gepresenteerd en de vorige kwartalen met elkaar worden vergeleken.

Volgens respondent 5 worden alle betrokkenen in de eerste instantie tijdens de werkgroepvergadering geïnformeerd over de conclusies die zijn getrokken op basis van de schouwresultaten. Ook vindt er (indien nodig na beoordeling van de verzamelde gegevens) een evaluatie plaats van het meetinstrument. In een later stadium van het project is de politie begonnen met het terugkoppelen van de acties die zij ondernomen heeft naar aanleiding van de schouwgegevens aan de bewoners. Geplande acties zijn indertijd ook nog voorgelegd aan de bewoners, maar dit gebeurt momenteel niet.

Er is tijdens de werkgroepvergaderingen sprake van het informeren van de voortgang van het project en het evalueren van het meetinstrument. De aanwezigen worden geïnformeerd over de door de partijen genomen acties naar aanleiding van de door "Drugs in Kleur" geconstateerde overlast. Verder is het van belang bepaalde thema's te bespreken (middels gastsprekers) om de werkgroepvergaderingen interessant te houden (respondent 6).

Tijdens de werkgroepvergadering vindt er een terugkoppeling plaats van de resultaten van het schouwen. Ook wordt het meetinstrument geëvalueerd om tot een verscherping van de meetresultaten te komen. Partners en bewoners informeren elkaar over de stand van zaken met betrekking tot de drugsoverlast in de wijk. De bewoners wordt gevraagd of zij zich in de meetresultaten kunnen herkennen. De partners bespreken de genomen of de te nemen aanpak. Om de werkgroepvergaderingen voor iedereen boeiend te houden worden er ook gastsprekers uitgenodigd die over de achtergronden van drugsgelateerde overlast komen praten (respondent 7).

Respondent 8 geeft aan dat informatie tijdens de werkgroepvergaderingen wordt verstrekt over welke acties er eventueel worden genomen en welke acties er zijn genomen. De schouwgegevens worden gepresenteerd en gekeken wordt of de bewoners zich hierin kunnen vinden. Het schouwen en het samenwerken wordt ook geëvalueerd.

De werkgroepvergaderingen vinden vier keer per jaar plaats. In het begin van het project vonden ze vaker plaats. Het werkgroepoverleg is een continue evaluatie. Tijdens deze vergaderingen worden de gegevens gepresenteerd en worden deze geverifieerd met de ervaringen van de bewoners. Ook informeren de partners elkaar en de bewoners over de acties die zij hebben ondernomen naar aanleiding van de schouwresultaten. Dit zou verder uitgebreid kunnen worden door de Roteb te betrekken in verband met het opruimen van de stille getuigen (respondent 9).

- Politiezorg moet transparant zijn voor de burger. De burger kan op haar beurt nu meer begrip opbrengen voor een bepaalde politie-aanpak (of zelfs voor de onmogelijkheid of onhaalbaarheid van een gewenste aanpak).

Ja. De respondenten geven aan dat informatie toegankelijk is en dat dit niet beperkt is tot informatie vanuit de politieorganisatie. Ook de andere betrokken organisaties proberen transparant te zijn voor de betrokkenen van het project "Drugs in Kleur". In hoeverre deze informatieverstrekking voorbij het project gaat is niet altijd even duidelijk. Respondenten 3 en 8 lijken enige vraagtekens te zetten bij de informatieverstrekking vanuit de politie.

Er is kennisoverdracht vanuit de deelnemende organisaties naar de bewoners toe. Informatie over aanpak en beleid wordt tijdens de werkgroepvergadering verstrekt (respondent 1).

Volgens respondent 2 informeert de politie iedereen globaal tijdens de werkgroepvergaderingen.

Respondent 3 meldt dat informatie over besluitvorming en uitvoering vooral vanuit de Nieuwe Unie toegankelijk is. De politie heeft natuurlijk een bepaalde mate van geheimhouding, maar geeft zelf aan dat er vanuit haar organisatie breder en sneller informatie moet worden verstrekt.

Respondent 5 geeft aan dat haar informatie toegankelijk is voor bewoners en partners. De politie is met het initiatief gekomen om burgers achter de schermen te laten zien wat de politie precies doet. Zij doen dit om een breder positiever beeld over de politie te kweken. Zij doen dit bijvoorbeeld door een aantal bewoners mee te laten lopen bij acties op straat, briefings bij te laten wonen en een kijkje achter de schermen te laten nemen bij het cameratoezicht. De ervaring die zij hiermee op doen geven zij weer door aan andere buurtbewoners. Er wordt zo begrip gekweekt voor waar de politie precies mee te maken krijgt en waarom het soms in de ogen van de buurtbewoners kan lijken dat er niet genoeg gedaan wordt. Ook tijdens de werkgroepvergaderingen informeert de politie alle betrokken partijen wat zij heeft gedaan om de drugsoverlast aan te pakken.

Volgens respondent 6 hangt de mate waarop informatieverstrekking plaats vindt af van het beleidsniveau waarop dit gebeurt. In principe is alle informatie beschikbaar voor alle bewoners. Informatie over de aanpak naar aanleiding van de schouwresultaten wordt tijdens de werkgroepvergaderingen van "Drugs in Kleur" verstrekt.

Informatie is toegankelijk voor bewoners en partners. Volgens de Wet openbaarheid van bestuur moet informatie over besluitvorming en uitvoering toegankelijk zijn voor het publiek. Men is openlijk over ieders beweegredenen (respondent 7).

Respondent 8 geeft echter aan dat niet voor alles informatie beschikbaar is, maar dat transparantie wel aanwezig is bij de partners, op de politie na. Bij deze is het onduidelijk hoeveel informatie er beschikbaar wordt gesteld.

Informatie over besluitvorming en uitvoering is toegankelijk voor de betrokken partijen. Gelijkwaardigheid als samenwerkingsprincipe vereist een bepaalde mate van kennis en inzicht tot elkaar. Begrip tussen de groepen neemt zo toe (respondent 9).

- Een ander aspect van informeren is kennisvergroting bij burgers en partners. Om een gezamenlijke aanpak van problemen mogelijk te maken moet er aan bepaalde condities voldaan worden. Voor burgers en overige partners is het van belang dat zij over een zekere mate van kennis beschikken om een gelijkwaardige dialoog aan te gaan met de politie. Deze kennis dient de politie hen bij te brengen.

Ja. Van de negen respondenten bevestigen zeven respondenten deze uitspraak. Eén respondent ontkracht deze uitspraak en één respondent spreekt niet specifiek over een training, maar geeft wel aan dat er een vorm van uitleg heeft plaatsgevonden.

Respondent 1 meldt dat er in het begin een training is geweest voor het herkennen van de indicatoren en het bepalen van de scores. Er heeft ook training plaatsgevonden voor het omgaan met bepaalde situaties die men tijdens het schouwen zou kunnen tegenkomen. Er vindt geen opfriscursus plaats. Het schouwen wordt alleen onderling besproken tijdens de werkgroepvergaderingen.

Respondent 2 geeft aan dat er een relevante training is geweest voor alle betrokken partijen. Tijdens de werkgroepvergaderingen in het begin zijn de indicatoren en de kleurscores vastgesteld aan de hand van voorbeelden. Ook is er een film gebruikt door Wim Littel om details in de indicatoren te leren onderscheiden. Het opfrissen van het schouwen gebeurt tijdens de werkgroepvergaderingen. Dit is ook nodig, anders gaat het verwateren en wordt men laks tijdens het schouwen. Er hoeft geen extra opfriscursus plaats te vinden, want verschillen in het schouwen worden op het schouwformulieresignaleerd en hierop wordt men dan aangesproken tijdens de werkgroepvergaderingen. Met betrekking tot het schouwen zelf is het samenwerken een voordeel, omdat je elkaar kunt controleren en corrigeren.

Respondent 3 meldt echter dat er waarschijnlijk geen training is geweest. In de loop van de tijd wordt er aangeleerd wat als stille getuigen gezien kan worden. De constatering achteraf dat er actie is ondernomen is belangrijker dan uitleg over hoe dat gedaan is. Bepaalde werkwijzen worden wel uitgelegd. Er heeft geen opfriscursus plaats gevonden.

Bij de start van het project is alles duidelijk uitgelegd. Een opfriscursus is niet nodig, omdat er nog dezelfde coördinatoren als in het begin zijn (respondent 4).

De bewoners die deelnemen aan "Drugs in Kleur" hebben een training gekregen om tijdens het schouwen de indicatoren zo goed mogelijk te herkennen. Daarnaast doet de politie aan kennisoverdracht om de betrokken bewoners meer kennis en inzicht voor hun dialoog met de politie te bieden. Er vindt niet een specifieke opfriscursus plaats. Tijdens de werkgroep vergaderingen wordt er gesproken over hoe er gescoord wordt en of iedereen nog op dezelfde, correcte manier scoort. Als tijdens de evaluatie van de schouwformulieren blijkt dat er te grote verschillen in de scores zitten tussen de groepen, wordt hierop geoefend bij de eerstvolgende bijeenkomst (respondent 5).

Respondent 6 geeft aan dat er trainingen zijn geweest tijdens bijeenkomsten, waarbij geoefend is aan de hand van foto's met voorbeelden van indicatoren. Er vindt onderlinge evaluatie plaats van het schouwen. De samenstelling van het schouwformulier is met iedereen doorgenomen, zodat men weet wat er gescoord kan worden. Gelijkwaardigheid als samenwerkingsprincipe vereist kennis en inzicht van elkaar. De politie heeft hiertoe bewoners uitgenodigd om haar werkzaamheden bij te wonen. Zo ontstaat er kennis over waarom zij wat doen. Er heeft geen opfriscursus plaatsgevonden. Dit is ook niet nodig. Iedereen houdt elkaar scherp tijdens de werkgroepvergaderingen.

Ook respondent 7 geeft aan dat er een training is geweest zodat de indicatoren door iedereen op een gelijkwaardige manier worden gewogen. Wim Littel bewaakt de meetresultaten. Als er een discrepantie optreedt tussen de groepen wordt dit doorgegeven aan de coördinatoren en vindt er een overleg plaats. Vervolgens worden de verschillen tussen de groepen met betrekking tot het meten en vooral het wegen in de werkgroepvergadering gesproken. Naar aanleiding hiervan is indertijd het schouwformulier aangepast en worden de kleurscores vooraf bepaald. Er is ook stuurgroepoverleg in verband met de meetresultaten.

Er zijn trainingen geweest om de indicatoren vast te stellen en te herkennen. Ook hebben er proefschouwen plaats gevonden. Dit alles is begeleid door Wim Littel van het adviesbureau Little Projects en Andre Kegge van Gemeentewerken Rotterdam. Ongeveer een jaar geleden heeft er een opfriscursus plaats gevonden tijdens een werkgroepvergadering. Dit was een eenmalige schriftelijke overhoring. Het zou nog een keer gedaan kunnen worden in de vorm van een quiz. Het schouwen wordt besproken bij het coördinatorenoverleg. Het nieuwe formulier sluit verschillen in scores echter uit (respondent 8).

Er is een relevante training geweest voor alle betrokken partijen. Er zijn een aantal sessies geweest waarin het raamwerk voor "Drugs in Kleur" is getest met betrekking tot het herkennen van de indicatoren aan de hand van fotomateriaal. Later is er gekeken naar afwijkingen tussen de groepen met betrekking tot het schouwen. Dit is besproken tijdens de werkgroepvergaderingen en hierop zijn de indicatoren verfijnt. Er heeft na twee jaar een opfriscursus plaats gevonden om wijzigingen in het schouwformulier en het aantal schouwen op te vangen. Verder is er geen behoefte aan een opfriscursus (respondent 9).

"Drugs in Kleur" als vorm van Community Oriented Policing?

De vraag: Is het project "Drugs in Kleur" een vorm van Community Oriented Policing? kan worden beantwoord met een JA. Alle onderstaande kenmerken van Community Oriented Policing komen grotendeels terug in het project "Drugs in Kleur":

- Bredere definitie van de politiezorg en een organisatorische heroriëntering;
- Decentralisatie in de organisatie;
- Focus op proactiviteit, probleemoplossing en preventie;
- Externe gerichtheid en samenwerking met de bevolking;
- Partnerschap;
- Geografische deconcentratie;
- Toegankelijkheid van informatie.

Er zijn een aantal uitzonderingen bij deze kenmerken te plaatsen:

Van de vijf deelpunten van het kenmerk "Bredere definitie van de politiezorg en een organisatorische heroriëntering" wordt er niet gescoord op één punt. Over de herschikking van politieprioriteiten tot aandacht voor veel voorkomende, kleinere criminaliteit en ordeverstoring zijn geen gegevens beschikbaar.

Van de drie deelpunten van het kenmerk "Decentralisatie binnen de organisatie" wordt op één punt negatief gescoord. Volgens respondent 5 is er geen sprake van sturing van buitenaf naar binnen de organisatie

toe. Wel meldt deze respondent dat de buurt enige mate van sturing heeft middels het schouwen. Respondent 7 spreekt wel over sturing van buiten de organisatie naar binnen door middel van wijkoverleg en wijkpartners. Het gaat hierbij echter niet om de politieorganisatie die voor ons met betrekking tot de kenmerken van Community Oriented Policing zwaarder weegt. Van de overige respondenten zijn er geen gegevens.

Van de zes deelpunten van het kenmerk "Focus op proactiviteit, probleemoplossing en preventie" wordt op één punt negatief gescoord en op één punt tegenstrijdig gescoord. Bij het eerste punt gaat het om de aanwezigheid van een planmatige aanpak. Vier van de negen respondenten bevestigen weliswaar deze veronderstelling, maar van vijf respondenten zijn hierover geen gegevens. Echter: als andere uitspraken van deze vijf respondenten uit de afgenomen interviews in overweging worden genomen, evenals het stappenplan dat wordt besproken in *"Drugs in Kleur, Instructie voor gebruik van een meetinstrument om drugsoverlast in kleur te vertalen"* (Kegge en Littel, 2004: 6 en 7), dan kan geconcludeerd worden dat er wel sprake is van een planmatige aanpak. Bij het tweede punt gaat het om de aanwezigheid van een proactieve aanpak. Hiervan is volgens vijf respondenten geen of niet direct sprake (vier bewoners en één professional). Twee respondenten (beide professional, waaronder de politie) bevestigen deze veronderstelling echter wel. Het is niet duidelijk of de respondenten proactiviteit hetzelfde interpreteren wat niet vreemd is daar de interpretaties ervan in de literatuur ook uiteenlopen. Zo ziet Ponsaers (2003: 30) proactiviteit als *"een permanente opvolging, identificatie en analyse van de onveiligheidssituatie"* om *"tijdig de problemen te onderkennen, ze zo mogelijk te voorzien en erop te anticiperen"*. Volgens Kuhns en Leach (2006) combineert het Community Oriented Policing model reactief optreden na meldingen van overlast met een proactieve probleemoplossing voor de oorzaken van die overlast. In dit geval komt de proactiviteit inderdaad na een melding. Het is een tekortschieten van onze kant geweest met betrekking tot een gebrek aan operationalisatie van het begrip proactiviteit die het interpretatieprobleem heeft veroorzaakt.

Van de vier deelpunten van het kenmerk "Externe gerichtheid en samenwerking met de bevolking" wordt op één punt tegenstrijdig gescoord. Op de uitspraak dat politie en gemeenschap samenwerken om tot probleemdefiniëring en probleemoplossing te komen wordt positief gescoord op een gezamenlijk bepaalde probleemdefiniëring, maar negatief gescoord op een gezamenlijk bepaalde probleemoplossing. Op de vraag of alle partijen betrokken zijn geweest bij de probleemoplossing worden verschillende antwoorden gegeven door de respondenten. Vijf van de negen geven een ontkennend antwoord op deze vraag, de overige vijf beantwoorden de vraag juist bevestigend. Als er gekeken wordt naar de invloed die alle betrokkenen kunnen uitoefenen via de werkgroepvergaderingen moet vastgesteld worden dat er geen probleemoplossende acties worden ondernomen naar aanleiding hiervan. Respondenten 3, 4, 8 en 9 melden genomen maatregelen naar aanleiding van werkgroepoverleg, maar hier gaat het veelal om een sporadische maatregel.

Van de drie deelpunten van het kenmerk "Partnerschap" wordt op één punt door één respondent negatief geantwoord. Op respondent 9 na geven alle betrokkenen aan dat de zelfredzaamheid van de buurtbewoners wordt gestimuleerd. Zij spreken hierbij niet specifiek over het project "Drugs in Kleur", maar trekken het breder. Respondent 9 geeft aan dat de zelfredzaamheid van bewoners met betrekking tot het

project "Drugs in Kleur" niet wordt gestimuleerd. Deze respondent geeft aan dat er slechts sprake is van het stimuleren van de signalering van drugsoverlast. Echter: respondent 4 geeft dit stimuleren tot het signaleren van overlast juist aan als vorm van het stimuleren van de zelfredzaamheid van bewoners.

Overige benaderde of betrokken partijen bij het project "Drugs in Kleur"

Naast de bij het project betrokken partijen zijn ook de ondernemers uit de buurt benaderd om mee te doen met "Drugs in Kleur" en zijn er ook partijen die er op een andere manier bij betrokken zijn.

De bedrijven onderhouden, volgens respondent 1, contact met de buurtagent. Respondent 2 meldt dat de bedrijven uit de buurt een van de initiatiefnemers van het project "Drugs in Kleur" waren, maar dat ze niet met de schouwrondes meelopen en dus niet actief zijn betrokken. Wel komen sommige van de ondernemers naar wijkvergaderingen en zijn enkele bekend met het project, maar het grootste deel van de bedrijven is niet betrokken. Over vroegere betrokkenheid van bedrijven uit de buurt is bij respondent 4 niets bekend, maar deze gaat er vanuit dat zij waarschijnlijk wel benaderd zullen zijn. Respondent 5 meldt dat bedrijven uit de buurt wel zijn benaderd, maar dat het niet is gelukt om het bedrijfsleven te laten participeren in "Drugs in Kleur". Ook respondent 6 meldt dat er geprobeerd is om bedrijven te betrekken bij het project, maar dat dit niet is gelukt. Er is geen betrokkenheid van ondernemers uit de buurt. Ook respondent meldt dat er, tevergeefs, is geprobeerd bedrijven te betrekken bij het project, maar dat er wel contact met hen wordt onderhouden. De bedrijven zijn wel in de ontwikkelingsfase betrokken geweest, maar zijn dit niet met het project "Drugs in Kleur" zelf, meldt respondent 7. De ondernemers uit de buurt zouden misschien wel meer geïnformeerd mogen worden over de stand van zaken van het project. Respondent 9 geeft aan dat de bedrijven niet als participant betrokken zijn bij het project. Overige betrokkenheid van hen loopt wat stroef, maar er is wel contact met hen.

Wat betreft de samenwerking met overige organisaties meldt respondent 1 dat de politie ook samenwerkt met de hulpverlenende instanties. Of andere organisaties voor het project "Drugs in Kleur" benaderd zijn is niet bekend bij respondent 3. Respondent 8 geeft aan dat er in de loop van de tijd verschillende organisaties betrokken zijn geweest bij "Drugs in Kleur". Zo heeft de GGD kennis verschaft over verslaafden en verslaafdenzorg, hebben de heren Littel en Kegge de training verzorgd en heeft de stadsmarinier als financierder deel genomen. Volgens respondent 9 zijn er geen andere organisaties of instellingen betrokken.

Betrokkenheid van het Openbaar Ministerie is niet bekend bij respondent 4. Deze was door middel van snelrecht wel betrokken bij operatie "Hardslag". Respondent 5 geeft aan dat het Openbaar Ministerie niet direct is betrokken bij "Drugs in Kleur", maar wel indirect via het Bestuurlijk Justitieel Overleg, waarin het project een onderdeel is geworden van het op een hoger niveau liggend "Vasthouden en Versterken". "Drugs in Kleur" is zelfs bekend op het hoogste niveau van de Lokale Driehoek, waarin het waardering oogst bij de burgemeester, de korpschef en de hoofdofficier van justitie. Ook respondent 6 meldt dat er met het Openbaar Ministerie op een hoger niveau wel een partneroverleg is, maar niet vanuit het project "Drugs in Kleur" (en dus zonder bewoners). Respondent 7 meldt dat de Centrumraad buiten "Drugs in Kleur" contact heeft met politie en justitie. Uiteindelijk kan het project via het hoogste niveau van de Driehoek Rotterdam (burgemeester, korpschef en hoofdofficier van justitie) terecht komen

bij het Openbaar Ministerie voor bijvoorbeeld snelrecht. Er is, volgens respondent 8, geen zicht op het Openbaar Ministerie vanuit "Drugs in Kleur" (wel vanuit het DOP-overleg).

Met betrekking tot mediabetrokkenheid meldt respondent 1 dat het project "Drugs in Kleur" veel aandacht heeft gekregen in de pers. Respondent 2 meldt dat de grote media af en toe aandacht geeft aan het project, maar dat er vooral in de buurtkrant wordt bericht over "Drugs in Kleur". Volgens deze respondent wil men dat het in de openbaarheid komt, omdat er dan mensen aangetrokken worden. Respondent 3 geeft aan dat de media er juist bewust buiten gehouden is, omdat de wijk al te vaak negatief in het nieuws was. Positief nieuws is altijd welkom. Respondent 4 geeft aan dat de media wordt geïnformeerd. Zo heeft de Metro meegelopen met een schouwronde, heeft het Algemeen Dagblad een artikel aan het project gewijd en heeft de NCRV gefilmd bij een werkgroepvergadering. Ook de buurtkrant bericht over "Drugs in Kleur". Respondent 5 meldt dat de media er enigszins bij betrokken is door de aandacht die zij in de loop der jaren aan het project heeft geschonken, maar niet actief is benaderd. Respondent 6 geeft aan dat de media zijn opgezocht, maar wel op een terughoudende manier. De anonimiteit van de bewoners die met de schouw meelopen moet gewaarborgd blijven. De buurtkrant bericht over "Drugs in Kleur" en het project heeft zelf in het bewonersblad gepubliceerd. Ook in het Algemeen Dagblad heeft een artikel gestaan. Volgens Respondent 7 informeert de buurtkrant over "Drugs in Kleur". Verder is publiciteit vooral low-key en worden de media niet opgezocht. de herkenbaarheid van de schouwgroepen moet niet te groot zijn. Respondent 8 meldt dat in het begin de media op afstand zijn gehouden. Nu is men minder star (vooral de bewoners). Ook respondent 9 geeft aan dat er in het begin voorzichtig is omgesprongen met de media in verband met de veiligheid van de bewoners met betrekking tot hun anonimiteit. Later is er eerst in de buurtkrant over bericht en veel later is het in de landelijke bladen en op de televisie terechtgekomen, waarbij de berichtgeving vooral gericht is geweest op de bewoners. "Drugs in Kleur" is niet veel in de publiciteit geweest, maar is wel bekend via netwerken en is zodoende genomineerd voor een prijs en heeft de belangstelling getrokken van de gemeente Amsterdam die het project heeft overgenomen.

Implementatie van het project "Drugs in Kleur"

Een ontoereikende implementatie van beleid kan leiden tot onsuccesvolle uitkomsten van een beleidsprogramma. In dit hoofdstuk zullen we vaststellen of het project "Drugs in Kleur" correct geïmplementeerd is. Dit is van belang omdat de kwaliteit van de implementatie een factor is die wordt meegenomen bij de nog komende beoordeling van de effectiviteit van het project. Bij de beoordeling van de kwaliteit van de implementatie maken we gebruik van het statutaire model van Sabatier en Mazmanian (besproken door Van de Vall, 1990).

Een beleidsprobleem als drugsoverlast wordt gekenmerkt door complexiteit, meervoudigheid en concentriciteit (Van de Vall, 1990: 280). Zo gaan er niet alleen verschillende waarden, belangen en interpretaties met drugsoverlast gepaard, maar ook verschillende variabelen die van invloed zijn of beïnvloed worden door dit probleem. Ook eventuele onbedoelde effecten maken deel uit van deze complexiteit. Met meervoudigheid worden de verschillende "stakeholders" bedoeld die bij drugsoverlast of de oplossing hiervan betrokken zijn. In het geval van "Drugs in Kleur" gaat het om de dealers en de gebruikers die de drugsoverlast veroorzaken, de buurtbewoners, de ondernemers en de bezoekers die hier last van ondervinden en de politie en de gemeente die geacht worden de drugsoverlast aan te pakken, evenals de woningbouworganisatie en het opbouwwerk welke (in)direct betrokken zijn bij eventuele oplossingen voor deze vorm van overlast. Concentriciteit staat voor de verschillende deelproblemen die drugsoverlast met zich meebrengt. Deze deelproblemen vragen om verschillende manieren van aanpak, waarvoor de middelen van verschillende partijen nodig zijn. Zo zal de overlast van bijvoorbeeld rondslingerende gebruiksaanklachten van verslaafden aangepakt moeten worden door de gemeente die verantwoordelijk is voor het schoonmaken van de openbare ruimte. De onveiligheid die door bewoners ervaren kan worden door onverlichte of open portieken valt daarentegen onder de verantwoordelijkheid van de woningbouwvereniging.

Deze ongestructureerdheid van drugsgerelateerde overlast kan meer overzichtelijk gemaakt worden door het in een conceptueel model te plaatsen (Van de Vall, 1990: 281 en 282). Ook toegepast beleid, zoals het project "Drugs in Kleur" kan op deze manier benaderd worden. Wij zullen de implementatie van het project beoordelen aan de hand van het statutaire model, waarbij alle mogelijke variabelen ontleed worden. Middels een checklist zal blijken of "Drugs in Kleur" aan de voorwaarden voldoet om tot een optimaal beleidseffect te kunnen komen.

Het statutaire model

De aanwezigheid van formele en organisatorische condities van beleid worden getoetst door het statutaire model. Dit model geeft de statutaire variabelen weer welke van invloed zijn op de implementatie en de uitvoering van het project "Drugs in Kleur" (Van de Vall, 1990: 290-292) Het gaat hierbij om de volgende variabelen:

1. Definiëring beleidsdoel;
2. Geldigheid causale theorie;
3. Hiërarchische integratie;
4. Participatie stakeholders;

5. Procedures besluitvorming;
6. Financiële middelen;
7. Personele middelen.

Definiëring beleidsdoel

- Het beleidsdoel is duidelijk gedefinieerd.

Ja. Het project "Drugs in Kleur" is ontstaan uit een verschil van mening tussen de politie en de bewoners uit de wijk het Oude Westen met betrekking tot de mate van drugsoverlast in deze buurt. Op initiatief van Sonor, De Nieuwe Unie, Centrumraad en Politie Rotterdam-Rijnmond is het project opgezet. Uit de projectdocumentatie blijkt dat er onder de politie, de gemeente, de woningbouwvereniging en het opbouwwerk behoefte was aan een middel om drugsoverlast in de wijk het Oude Westen meetbaar te maken. Enerzijds wilde men tot een overeenstemming komen wat er precies, door alle betrokkenen, onder drugsoverlast werd verstaan en anderzijds wilde de betrokken organisaties op basis van dit meetinstrument gerichte maatregelen nemen om de drugsoverlast aan te pakken (Kegge en Littel, 2004:4). Er is hiertoe gepoogd een objectief meetinstrument te creëren om de drugsgerelateerde problematiek in het Oude Westen inzichtelijk te maken en om op basis daarvan tot een gerichte aanpak te komen (Herwig, Van der Heuvel en De Kloet, 2005: 5). Uit de interviewgegevens blijkt echter dat het doel van het project "Drugs in Kleur" vooral beperkt blijft tot de meting van drugsgerelateerde overlast in de wijk en dat de eventuele acties die naar aanleiding van de geconstateerde overlast worden genomen los staan van het project. Wel wordt er door de respondenten aangegeven dat de betrokken organisaties de drugsoverlast die naar voren komt uit de metingen gericht aan (kunnen) pakken. Duidelijk is echter dat het doel (of het nu alleen om het constateren en registreren van drugsoverlast gaat of ook om de gerichte aanpak van deze overlast) bereikt dient te worden door middel van een meetinstrument dat door alle betrokken partijen goedgekeurde indicatoren voor drugsoverlast bevat.

Geldigheid causale theorie

- Er wordt duidelijk aangegeven hoe de geplande verandering zal worden veroorzaakt.

NVT. Het beleidsdoel betreft niet primair de bestrijding van drugsoverlast, maar de registratie daarvan. Wel zijn er in het project duidelijke afspraken gemaakt over de wijze waarop die overlast moet worden geregistreerd.

Het Oude Westen is opgedeeld in drie schouwroutes (Noord, Oost en West) die de hele wijk beslaan. Deze routes zijn elk opgedeeld in 15 tot 17 locaties (schouwplekken). Er zijn zes schouwgroepen die de routes iedere maand op verschillende tijdstippen ('s ochtends, 's middags en 's avonds) lopen. Deze groepen bestaan uit 3 á 4 buurtbewoners en 1 tot 2 professionals (in iedere groep zit een wijkagent en in drie van de zes groepen zit iemand van Centrumraad, De Nieuwe Unie of Sonor). Het schouwen van de routes bestaat uit het signaleren van de indicatoren van drugsoverlast. Deze worden geregistreerd op een schouwformulier waarop per locatie de aangetroffen indicatoren aangekruist kunnen worden

(Herwig, Van der Heuvel en De Kloet, 2005: 4).

De mate van drugsoverlast op de locaties wordt door middel van een kleurcodering vastgesteld op basis van de aangekruiste indicatoren. De kleuren, welke bestaan uit de vijf overlastscores groen, geel, oranje, rood en paars, geven aan hoe erg de drugsproblematiek is. Door middel van deze kleurnormering is duidelijk te zien waar de problemen met betrekking tot drugsoverlast zich in het Oude Westen concentreren. De overlastsituatie in de wijk is hiermee inzichtelijk gemaakt en de betrokken organisaties kunnen gerichte afspraken gaan maken over hoe deze problemen het beste aangepakt kunnen worden. (Herwig, Van der Heuvel en De Kloet, 2005: 4 en 6).

In "*Drugs in Kleur, Instructie voor gebruik van een meetinstrument om drugsoverlast in kleur te vertalen*" wordt er een uitgebreide toelichting gegeven bij het schouwformulier. De kleuren worden besproken, waarbij duidelijk wordt hoe de scores van de mate van overlast toebedeeld moeten worden. Op het schouwformulier is er ruimte om eventuele opmerkingen toe te voegen. In de bijlagen staan de indicatoren, het schouwformulier en een kaart van de schouwlocaties (Kegge en Littel, 2004: 9-17).

Hiërarchische integratie

- De geplande maatregel wordt voorzien van een geïntegreerd netwerk van beleidsinstanties.

Ja. Nauwe samenwerking tussen de verschillende partners (Politie Rotterdam-Rijnmond, De Nieuwe Unie, Sonor, Centrumraad en de buurtbewoners) wordt als noodzakelijk gezien om het project "Drugs in Kleur" te kunnen toepassen. In dit samenwerkingsverband is de bijdrage van elke partij goed op elkaar afgestemd (Kegge en Littel, 2004: 5). Om deze samenwerking te onderhouden en de toegevoegde waarde van elke partij te garanderen zijn er vier keer per jaar werkgroepvergaderingen, waarbij alle betrokken partijen aanwezig zijn en met elkaar in conclaaf kunnen treden. Naast de werkgroepvergaderingen vinden er op vaste tijden stuurgroepvergaderingen, coördinatorenvergaderingen en bewonersvergaderingen plaats.

Participatie stakeholders

- Er is voorzien in de mogelijkheid tot participatie van stakeholders bij besluitvorming over de implementatie van de beleidsmaatregel.

Ja. Alle partijen zijn betrokken geweest bij de besluitvorming over de implementatie van "Drugs in Kleur". De geïnterviewde respondenten beamen dit alle negen. Zo meldt respondent 2 dat iedereen iets over de implementatie van het project kon zeggen en hierover is weer gezamenlijk beslist. Via een formulier is vervolgens de besluitvorming voorgelegd. Iedereen moest het hiermee eens zijn om doorgevoerd te kunnen worden. Ook respondent 3 geeft aan dat de invulling van het project "Drugs in Kleur" is gebeurd op basis van consensus. Respondent 5 beaamt het voorgaande ook, maar zet hier wel de kanttekening bij dat in het begin van het project de Aktiegroep de bewoners heeft vertegenwoordigd. Bij de afronding van de proefperiode en de invoering van het project zijn wel alle partijen

betrokken geweest. Alle partners, inclusief de bewoners, moesten het eens zijn met de besluitvorming (respondent 5). Respondenten 6 en 9 melden beide dat er eerst een raamwerk is opgesteld door de betrokken organisaties en dat deze vervolgens is voorgelegd aan alle betrokkenen. Zo is de invulling van het uiteindelijke meetinstrument op basis van de consensus van alle partijen, inclus de bewoners, tot stand gekomen. Respondent 7 geeft aan dat bij de ontwikkeling van het meetinstrument, de manier van aanpak van het project en de evaluaties tijdens de werkgroepvergaderingen iedereen betrokken is geweest op basis van consensus. De uiteindelijke besluitvorming ligt volgens deze respondent echter wel bij de Centrumraad. Respondent 8 meldt nog dat er drie bewoners zijn opgestapt die zich absoluut niet konden vinden in de besluitvorming over de implementatie van het project "Drugs in Kleur".

Ook is er sprake van betrokkenheid van alle partijen bij het vaststellen van de indicatoren en scores van het meetinstrument "Drugs in Kleur". De buurtbewoners, Politie Rotterdam-Rijnmond, De Nieuwe Unie, Centrumraad en Sonor hebben in gezamenlijk overleg bepaald welke indicatoren er in het meetinstrument opgenomen zouden worden en welke zwaarte er aan de geconstateerde drugsoverlast toebedeeld zou worden. Dit wordt in de interviews beaamd door alle negen respondenten. Uit de projectdocumentatie komt hetzelfde beeld naar voren. Zo melden Herwig, Van der Heuvel en De Kloet dat het meetinstrument "Drugs in Kleur" met alle betrokkenen samen ontwikkeld is om de methodiek zo goed mogelijk te laten passen in de specifieke situatie (2005: 7).

Procedures besluitvorming

- Er wordt uiteengelegd welke formele procedures gelden bij besluitvorming over de beleidsmaatregel.

Ja. In "*Drugs in Kleur, Instructie voor gebruik van een meetinstrument om drugsoverlast in kleur te vertalen*" worden de stappen uiteengelegd die gevolgd moeten worden om het meetinstrument "Drugs in Kleur" te ontwikkelen en te implementeren (Kegge en Littel, 2004: 6 en 7). Hierin wordt weergegeven hoe de voorbereiding van het meetinstrument dient te verlopen en waar de besluitvorming ligt met betrekking tot de indicatoren voor drugsoverlast en de conceptteksten voor de vijf kleuren-niveaus die de mate van drugsoverlast moeten vaststellen. Er wordt aangegeven in welk stadium het schouwformulier ontworpen moet worden en dat in deze fase de schouwlocaties bepaald worden, evenals de tijden en de frequenties van het schouwen. Ook vindt in dit stadium het vaststellen van het aantal schouwgroepen plaats en de samenstelling van deze groepen. Het beheer en de opslag van alle gegevens moet worden bepaald. De pilotfase wordt uiteengelegd waarbij training, proefschouwen en evaluaties aan bod komen. Na deze ontwikkelfase wordt het systeem definitief vastgelegd. Vervolgens wordt uiteengelegd hoe er in de praktijk aan het werk wordt gegaan. Het schouwen, de verwerking van de verzamelde gegevens, de conclusies die hieruit op vaste tijden getrokken moeten worden en de maatregelen die hierop volgen worden kort besproken. Een actieplan¹¹ met doelstellingen moet worden opgesteld en vaste evaluatiemomenten moeten worden ingevoerd. Uiteindelijk wordt de nazorg besproken, waarin aangegeven wordt dat de deelnemers aan het project en het meetinstrument zelf na de periode van een jaar een "servicebeurtje" moeten krijgen, om de betrouwbaarheid van de resultaten

¹¹Door verschillende betrokkenen is aangegeven dat dit actieplan om wensbeelden te realiseren geen onderdeel uitmaakt van het project "Drugs in Kleur".

te garanderen.

Naast dit stappenplan met betrekking tot de ontwikkeling en de implementatie van het meetinstrument, wordt uiteengelegd hoe het instrument "Drugs in Kleur" in de praktijk werkt. De samenstelling van de schouwgroepen, de schouwlocaties en de schouwtijden worden besproken. Ook het schouwen zelf wordt doorgenomen, waarbij het correct signaleren, het registreren en het scoren aan de orde komt. Ook tactieken van de manier waarop er geschouwd kan worden passeren hier de revue (Kegge en Littel, 2004: 8).

Financiële middelen

- Er wordt aangegeven welke financiële middelen ter beschikking staan.

Ja. Alle negen respondenten geven aan dat er voldoende financiële middelen ter beschikking staan. Respondent 5 geeft aan dat de gemeente het project steeds voor een periode van twee jaar financiert, waarna de voortzetting ervan wordt geëvalueerd door alle betrokken partijen. Respondent 6 meldt dat, naast de subsidie, iedere partner een aantal manuren levert voor "Drugs in Kleur", evenals de financiële middelen die nodig zijn voor de benodigde aanpak van de drugsoverlast.

Personele middelen

- Er wordt bevorderd dat de uitvoering van de beleidsmaatregel bij personeel ligt dat achter deze maatregel staat.

Ja. Alle negen respondenten geven aan dat er voldoende personele middelen ter beschikking staan. Zo geeft respondent 1 aan dat het aantal schouwgroepen is uitgebreid van vier naar zes. Respondent 3 geeft aan dat iedereen enthousiast blijft, zeker de groep bewoners, wat blijkt uit het weinige verloop in de groepen.

Om de uitvoering van het project zo goed mogelijk te laten verlopen heeft er relevante training plaatsgevonden voor alle betrokken partijen. Deze trainingen waren bedoeld om ervoor te zorgen dat het schouwen op de correcte manier zou plaatsvinden. Er is geleerd om de indicatoren voor drugsoverlast te herkennen en de juiste kleurscores te bepalen, zodat de indicatoren door iedereen op een gelijkwaardige manier worden gewogen (respondent 1, 5, 7 en 8). Dit is gebeurd tijdens de eerste werkgroepvergaderingen waarin de indicatoren en de kleurscores zijn vastgesteld aan de hand van voorbeelden. Ook is er een film gebruikt door Wim Littel om details in de indicatoren te leren onderscheiden (respondenten 2, 6 en 9). Respondent 8 meldt dat er tevens proefschouwen hebben plaats gevonden. Respondent 1 vermeldt nog dat men is getraind om te gaan met bepaalde situaties die men tijdens het schouwen zou kunnen tegenkomen. Respondent 5 geeft verder aan dat de politie aan kennisoverdracht doet om de betrokken bewoners meer inzicht in de politiepraktijk te bieden. Respondent 6 beaamt dit en stelt dat gelijkwaardigheid als samenwerkingsprincipe kennis en inzicht van elkaar vereist en dat de politie hiertoe bewoners heeft uitgenodigd om haar werkzaamheden bij

te wonen. Respondent 3 wijkt af van de andere respondenten door aan te geven dat er waarschijnlijk geen training heeft plaatsgevonden. Deze respondent geeft wel aan dat er in de loop van de tijd wordt aangeleerd wat als stille getuigen kan worden gezien en dat dan ook bepaalde werkwijzen uiteengezet worden.

Respondenten 1, 2, 3, 4, 5 en 6 geven aan dat er geen opfriscursussen plaatsvinden. Hier voegen de respondenten 1, 2 en 5 aan toe dat het schouwen onderling wordt besproken tijdens de vier maandelijke werkgroepvergaderingen, zodat men scherp blijft. Respondenten 2, 5 en 7 geven aan dat een opfriscursus niet nodig is, daar er goed gewaakt wordt over eventuele discrepanties in de meetresultaten die te wijten zouden kunnen worden aan verschillen in schouwen tussen de zes schouwgroepen. Zo geeft respondent 7 aan dat als er een discrepantie optreedt tussen de groepen wordt dit doorgegeven aan de coördinatoren en vindt er een overleg plaats. Vervolgens worden de verschillen tussen de groepen met betrekking tot het meten en vooral het wegen in de werkgroepvergadering besproken. Ook is er stuurgroepoverleg in verband met de meetresultaten. Respondent 4 vindt een opfriscursus niet nodig, omdat er nog dezelfde coördinatoren als in het begin zijn.

Respondenten 8 en 9 zijn in dit geval de enige die in hun antwoorden afwijken van de rest van de respondenten. Zo meldt respondent 8 dat er ongeveer een jaar geleden een opfriscursus heeft plaatsgevonden tijdens een werkgroepvergadering. Dit was een eenmalige schriftelijke overhoring. Overigens geeft deze respondent aan dat het nieuwe schouwformulier verschillen in scoren uitsluit. Respondent 9 geeft ook aan dat er na twee jaar een opfriscursus heeft plaatsgevonden om wijzigingen die toen in het schouwformulier en in het aantal schouwen zijn gemaakt, op te vangen. Verder is er volgens deze respondent geen behoefte aan een opfriscursus.

Er zijn organisatorische aanpassingen geweest voor de toepassing van "Drugs in Kleur". Respondent 5 geeft aan dat er een herdefiniëring van de rol van de politie heeft plaatsgevonden evenals een herstructurering en reorganisatie om meer responsief te zijn voor de vereisten van de nieuwe gebiedsgebonden en gemeenschapsgerichte aanpak en om gewenst gedrag bij de agenten te bevorderen. Zo is er bijvoorbeeld binnen de organisatie een aparte training geweest voor agenten om het Community Policing binnen de veiligheidszorg "tussen de oren" te krijgen. Ook respondent 7 spreekt over een herdefiniëring van de rol van de Centrumraad. Voor de nieuwe aanpak wordt gewenst gedrag bij de medewerkers en bij de directie gestimuleerd.

"Drugs in Kleur" als correct geïmplementeerde beleidsmaatregel?

De aanwezigheid van formele en organisatorische condities van beleid worden getoetst door het statutaire model. Dit model gaf de statutaire variabelen weer welke van invloed zijn op de implementatie en de uitvoering van het project "Drugs in Kleur" (Van de Vall, 1990: 290-292). Deze variabelen werden onderverdeeld in de drie categorieën beleidscriteria, instrumentele criteria en middelcriteria. Het ging hierbij om:

1. Definiëring beleidsdoel;

2. Geldigheid causale theorie;
3. Hiërarchische integratie;
4. Participatie stakeholders;
5. Procedures besluitvorming;
6. Financiële middelen;
7. Personele middelen.

Op zes van de zeven punten is positief gescoord. Er is alleen geen sprake van een causale theorie, omdat de registratie van de drugsoverlast met behulp van het meetinstrument wordt gezien als het beleidsdoel. Als we de verbetering van de contacten tussen politie en buurt zien als beleidsdoel, of de bestrijding van drugsoverlast, dan is er geen sprake van een uitgewerkte en doordachte theorie waarin staat hoe deze doelen worden bereikt.

Evaluatie van het instrument "Drugs in Kleur"

Het meetinstrument "Drugs in Kleur" is bedoeld om drugsgerelateerde overlast in het Oude Westen te kunnen meten. Met de resultaten van deze metingen hopen de betrokken partijen tot een meer objectieve waarneming van de mate en spreiding van drugsoverlast in hun wijk te komen. Om dit doel te kunnen bereiken zal het meetinstrument moeten voldoen aan een aantal eisen. Zoals vermeld in het methodologisch kader zal "Drugs in Kleur" hiertoe gecontroleerd worden op de kwaliteitseisen voor onderzoek. We hebben deze criteria aangepast voor de evaluatie van een meetinstrument. Wij achten het van belang te vermelden dat de stuurgroep van "Drugs in Kleur" erkent dat het niet om een wetenschappelijk meetinstrument gaat, waardoor het testen ervan middels officiële criteria hen niet noodzakelijk lijkt. Ons doel van het testen van het meetinstrument is het bepalen van de kwaliteit en de effectiviteit. Zolang de verzamelde gegevens beleidsmatig worden gebruikt dienen deze betrouwbaar en valide te zijn.

Kwaliteitseisen voor onderzoek

De vier kwaliteitseisen voor onderzoek zijn samengesteld uit meerdere kwaliteitscriteria (Braster, 2000: 26-38), welke zijn aangescherpt voor de evaluatie van een meetinstrument:

1. Technische producteisen

- Onderzoekseenheden zijn correct geselecteerd;
- Betrouwbaarheid verzamelde gegevens is voldoende;
- Construct validiteit van de verzamelde gegevens is voldoende;
- Interne validiteit van de verzamelde gegevens is voldoende;
- Externe validiteit van de verzamelde gegevens is voldoende;
- Data-analyse is adequaat uitgevoerd.

2. Proceseisen

- Optimaal functioneren van de betrokken actoren en overlegstructuren;
- Zorgvuldig verloop van het onderzoek;
- Doelmatige uitvoering van het onderzoek;
- Controleerbaar verloop van het onderzoek.

3. Bruikbaarheidseisen

- Doelstelling is duidelijk geformuleerd;
- Doelstelling sluit aan bij het beleidsprobleem;
- Relevante beleidsvariabelen zijn in het onderzoek opgenomen;
- Uitkomsten van het meetinstrument zijn concreet geformuleerd;
- Uitkomsten van het meetinstrument sluiten aan bij de doelstelling;
- Uitkomsten van het meetinstrument worden op het juiste moment ingebracht in de beleidscyclus;
- Uitkomsten van het meetinstrument zijn strategisch haalbaar.

4. Benuttingseisen

- Uitkomsten van het meetinstrument zijn overgenomen of zijn in overweging genomen door de

opdrachtgever. Er vindt een wijziging plaats in het denken over het beleidsprobleem.

Technische producteisen

- De onderzoekseenheden zijn op een adequate wijze geselecteerd.

Ja. Het gaat er hierbij om dat de steekproef groot genoeg is om op basis hiervan conclusies te trekken over de mate en spreiding van drugsoverlast in het Oude Westen. Wanneer en waar wordt het meetinstrument "Drugs in Kleur" gebruikt? Dit gebeurt op meerdere vaste punten in de betreffende wijk (de in het schouwformulier aangegeven locaties = doelgerichte steekproef) en op een drietal vaste tijden (in de ochtend, de middag en de avond). Dit is voldoende om van een adequate selectie van onderzoekseenheden te spreken.

- De betrouwbaarheid van de verzamelde empirische gegevens is voldoende.

Hierbij gaat het om de stabiliteit van de resultaten als deze opnieuw gemeten worden. Betrouwbaarheid van de gegevens wordt vergroot indien er sprake is van:

- een meting door een andere onderzoeker:

Ja. Er zijn zes schouwgroepen die dezelfde meting uitvoeren. Zo meldt respondent 9 dat de ene groep strenger lijkt te schouwen dan de andere groep, maar dat het geheel in balans blijft doordat alle drie de routes door alle zes schouwgroepen wordt gelopen. Hierdoor wordt de werkelijkheid goed benaderd. We hebben de betrouwbaarheid zelf onderzocht door de verschillende indicatoren over de gehele periode van 2004-2007 samen te nemen en ze vervolgens af te zetten tegen de groep die de waarnemingen heeft verricht. Van de in totaal tien indicatoren die we hebben geconstrueerd (te weten de aanwezigheid van verslaafden en dealers, hinderlijk gedrag van verslaafden, dealers en bedelaars en de stille getuigen van harddrugs, softdrugs, vervuiling, diefstal en slapen op straat)¹² hebben we in zeven gevallen een statistisch significant verband vastgesteld met behulp van een chi-kwadraat toets. De sterkte van de samenhangen tussen de indicatoren en de groep waren echter laag (Cramers' V was in een meerderheid van de gevallen .10 of lager). Wat wel opviel was dat de waarnemingen wat betreft de stille getuigen harddrugs, softdrugs en slaapartikelen in zekere mate verschilden tussen de groepen. Het was ook zo dat de groepen 3 en 4 relatief veel problemen noteerden bij de indicatoren en de groepen 1, 2, 5 en 6 relatief weinig. Procentueel waren de verschillen echter gering, hetgeen ons niet heeft doen besluiten om de gegevens per groep verschillend te wegen. Er is inderdaad sprake van een zekere balans wat betreft het signaleren van problemen tussen de zes groepen.

- een meting op een ander tijdstip:

Ja. Het schouwen gebeurt al vier jaar lang op diverse momenten van de dag (eerst vier, later drie). De behaalde resultaten worden met elkaar vergeleken en besproken om te kijken hoe de drugsoverlastsituatie zich wijzigt, maar ook om te controleren of de resultaten op een onverklaarbare wijze

¹²Al deze tien indicatoren zijn gedichotomiseerd waarbij de score 100 staat voor de aanwezigheid van een indicator en de score 0 voor de afwezigheid ervan. Dat betekent dat de oorspronkelijke coderingen waarin soms sprake was van een bepaalde mate van aanwezigheid van een probleem (het aantal gesignaleerde dealers en verslaafden bij voorbeeld) zijn teruggebracht tot twee. Dit was noodzakelijk omdat de aanduidingen voor de aanwezigheid van een probleem in de schouwformulieren in de loop van de tijd is veranderd.

van elkaar afwijken.

- een meting met een ander instrument;

Nee. De verzamelde gegevens worden niet gerelateerd aan andere metingen van drugsoverlast zoals het COS die jaarlijks verzamelt.

- Bepalen van de betrouwbaarheid;

Ja? Er is onderzocht of de hierboven genoemde tien indicatoren een betrouwbare sociaal-wetenschappelijke schaal vormen. Met behulp van zes indicatoren werd een acceptabele Cronbachs alfa van .67 verkregen. Dat waren de volgende: aanwezigheid van verslaafden en dealers, hinderlijk gedrag van verslaafden en dealers, de aanwezigheid van de stille getuigen van hard drugs en het slapen op straat. Vier indicatoren, te weten het hinderlijk gedrag van bedelaars en de stille getuigen van softdrugs, vervuiling en diefstal, pasten niet in een schaal.

- Gebruikmaken van een "casestudy protocol";

Ja. Het verloop van het onderzoek wordt vastgelegd in de schouwformulieren en de schema's en in overige projectdocumentatie waarin de achtergrond, de doelstellingen, het meetinstrument, de schouwresultaten, de schouwschema's, en dergelijke geregistreerd zijn.

- Gebruikmaken van een "case study database";

Ja. Middels excelbestanden en schema's, waarin primaire (registratie gesignaleerde drugsoverlast) en secundaire (onderzoeksnotities en veldverslagen) onderzoeksgegevens zijn opgenomen. Het gaat hierbij om een samenvatting van de schouwformulieren, het is niet per schouwformulier gebeurd.

- Opzetten van een audit (gestandaardiseerde procedure waarbij, op basis van een set van kwaliteitscriteria, de onderzoeksresultaten worden geëvalueerd);

Ja. Tijdens vaste stuurgroep- en werkgroepvergaderingen worden de primaire en secundaire onderzoeksgegevens besproken, geanalyseerd en beoordeeld. Hetzelfde gebeurt door de externe onderzoeker.

- De construct validiteit van de verzamelde empirische gegevens is voldoende.

In het geval van casestudies kunnen de volgende methoden worden toegepast:

- Triangulatie (gebruik meerdere methoden, onderzoekers of databronnen);

Nee. De externe onderzoeker maakt wel gebruik van triangulatie van databronnen.

- Peer debriefing (interpretaties en onderzoeksbevindingen ter controle voorleggen aan collega's);

Ja? Tijdens de stuurgroepvergaderingen worden de, door Little Projects, bewerkte schouwresultaten ter controle voorlegt aan de betrokken partners. De interpretaties en onderzoeksbevindingen zijn bovendien voor controle voorgelegd aan een externe onderzoeker. Dat heeft in de praktijk geleid tot wijzigingen in de schouwformulieren waardoor de validiteit misschien is toegenomen, maar voor de vergelijkbaarheid van de gegevens over de jaren is dit natuurlijk geen goede zaak.

- Member checks (interpretaties en onderzoeksbevindingen ter controle voorleggen aan respondenten);

Ja. Tijdens de werkgroepvergaderingen worden de bewerkte schouwresultaten van "Drugs in Kleur" voorgelegd aan de bewoners met een drugsoverlastprobleem.

- De interne validiteit van de verzamelde empirische gegevens is voldoende.

In geval van een casestudie is het niet eenvoudig om causale relaties op te sporen, omdat er bij deze onderzoeksstrategie over het algemeen sprake is van één enkele onderzoekseenheid. In het geval van "Drugs in Kleur" is de causale relatie: inzet meetinstrument $\rightarrow$ objectivering van drugsoverlast als probleem. De volgende methoden kunnen in het geval van casestudies worden toegepast:

- Pattern matching (empirische patronen worden vergeleken met vooraf verwachte patronen);

Nee.

- Explanation building (ontwikkeling verklarende hypothesen);

Nee.

- Tijdreeksanalyse (meerdere metingen in de tijd);

Ja. Er worden bij "Drugs in Kleur" meerdere metingen in de tijd genomen (één tot twee maal per maand en jaar in jaar uit). Er is dus sprake van een tijdreeksanalyse.

- De externe validiteit van de verzamelde empirische gegevens is voldoende.

Dit criterium heeft betrekking op de mogelijkheid om de onderzoeksuitkomsten te generaliseren naar andere personen, tijden of plaatsen.

NVT. De externe validiteit van de schouwgegevens is niet van toepassing, omdat het bij "Drugs in Kleur" alleen om het Oude Westen gaat. Er bestaat geen behoefte om deze onderzoeksgegevens te generaliseren naar andere plaatsen.

- De data-analyse is adequaat uitgevoerd.

Ja? De data-analyse is in handen van Little Projects. De schouwformulieren zijn direct vertaald naar kwartaaloverzichten. Of dit op de juiste manier is gebeurd, hebben we niet kunnen beoordelen. We gaan er overigens wel van uit dat e.e.a. zorgvuldig is uitgevoerd.

Proceseisen

- De actoren en overlegstructuren die een formele rol vervullen in het onderzoeksproces, hebben optimaal gefunctioneerd.

Ja. De vooraf vastgestelde werk- en stuurgroepvergaderingen hebben plaatsgevonden, evenals de coördinatorenoverleggen.

- Het onderzoek is zorgvuldig verlopen.

Ja. In het begin van "Drugs in Kleur" zijn alle partijen betrokken geweest bij de ontwikkeling van het meetinstrument. De constructie hiervan is met alle betrokkenen tot stand gekomen. In de interviews wordt dit door alle negen respondenten duidelijk aangegeven. Verder vindt er ieder kwartaal een terugkoppeling plaats van de verzamelde gegevens, de hieruit getrokken conclusies en andere informatie welke (direct of indirect) betrekking heeft op "Drugs in Kleur" tijdens de werkgroepvergaderingen,

waarop elke betrokkene kan reageren. Dit komt naar voren in de omschrijvingen die alle negen respondenten over de werkgroepvergadering geven.

- Het onderzoek is doelmatig uitgevoerd.

Geen gegevens. We hebben geen inzicht in de tijdsinvestering in het project en de daarbij gemaakte en geplande kosten. Evenmin kunnen we goed beoordelen of er sprake is geweest van adequaat projectmanagement.

- Het verloop van het onderzoeksproces is controleerbaar.

De rapportages van de metingen kunnen worden ingezien door alle betrokken partijen. Het gaat hierbij wel om samenvattingen. De oorspronkelijke data per schouwmoment zijn niet direct beschikbaar. De externe onderzoeker heeft deze gegevens wel gekregen om ze uiteindelijk te verwerken in een databestand met enkele duizenden waarnemingen.

Bruikbaarheidseisen

Aangeven waartoe een onderzoek wordt gedaan is voornamelijk relevant voor praktijkgericht onderzoek dat veelal in opdracht wordt verricht, omdat daarmee duidelijk wordt welke eisen worden gesteld aan de bruikbaarheid van het onderzoeksrapport. Voorafgaand aan een praktijkgericht of handelingsonderzoek dienen de volgende sets van vragen te worden beantwoord.

- Een beleidsevaluatie-onderzoek bevat een doelstelling.

Ja, deze vloeit voort uit het beleidsprobleem: Hoe registreren we in het Oude Westen drugsoverlast? Uit de interviews blijkt dat alle respondenten op de hoogte zijn van dit beleidsprobleem. Van de negen respondenten geven er acht aan dat de doelstelling van het project het meten van drugsoverlast in de wijk is (alleen respondent 7 vermeldt dit niet specifiek als er naar de doelstelling van "Drugs in Kleur" gevraagd wordt). De doelstelling van "Drugs in Kleur" is het (zo objectief mogelijk) meten van drugsgerelateerde overlast in de wijk het Oude Westen. Respondent 5 vat "Drugs in Kleur" samen als een meetinstrument om het subjectieve van het begrip drugsoverlast te objectiveren (door middel van indicatoren) en tevens om de mate van drugsoverlast te meten (door middel van kleurscores), zodat er een consensus ontstaat over de mate van drugsoverlast in het Oude Westen.

- De doelstelling sluit aan bij het beleidsprobleem.

Ja. Het beleidsprobleem was het verschil van mening over (de mate van) drugsgerelateerde overlast in de wijk het Oude Westen. Het ontstaan van "Drugs in Kleur" is in de interviews door zeven van de negen respondenten, waaronder alle professionals, gerelateerd aan de verschillen van mening over de mate van drugsoverlast in de wijk. Respondent 7 geeft het bondig weer als weten waar iedereen het over heeft, wat de overlast precies is en wat als erge overlast wordt ervaren, zodat er gericht actie ondernomen kan worden. Van respondent 1 zijn hierover geen gegevens, respondent 2 spreekt alleen

over problemen met drugsoverlast in de buurt, zonder deze problemen te specificeren en te relateren aan meningsverschillen tussen de betrokken partijen.

- In het onderzoek zijn relevante beleidsvariabelen opgenomen.

Ja. De objectivering van drugsoverlast vindt plaats door middel van indicatoren. Deze indicatoren geven aan om welk type overlast het precies gaat (stille getuigen of dealers en verslaafden). Uiteindelijk kan de registratie van drugsoverlast leiden tot het nemen van gerichte actie om het probleem aan te pakken. De drie indicatoren van drugsoverlast (stille getuigen, drugsdealers en verslaafden) zijn tot op zekere hoogte te manipuleren met beleid. Zo kunnen zichtbaar rondslingerende gebruikersartikelen opgeruimd worden door de Roteb die door de gemeente ingeschakeld wordt en kan de politie op bepaalde plaatsen extra mankracht inzetten om de overlast die dealers veroorzaken aan te pakken. De woningbouwvereniging kan er weer voor zorgen dat gebruikersplekken in en rondom haar gebouwen aangepast worden, zodat verslaafden hier geen toegang meer toe hebben.

- Uitkomsten van het meetinstrument zijn concreet geformuleerd.

Ja. Het adviesbureau Little Projects rapporteert de uitkomsten van "Drugs in Kleur" door middel van schema's. Deze schema's zijn een samenvatting van de gelopen schouwroutes per kwartaal.

- Uitkomsten van het meetinstrument sluiten aan bij de doelstelling van het onderzoek.

Ja. De vraag hoe drugsoverlast te registreren in het Oude Westen, wordt beantwoord door de schema's. Volgens de betrokken partijen sluiten deze kleurenschema's, welke teruggekoppeld worden tijdens de werkgroepvergaderingen, aan bij de schouwresultaten.

- Uitkomsten van het meetinstrument worden op het juiste moment ingebracht in de beleidscyclus.

NVT. De politie of andere organisaties kunnen naar eigen inzicht ingrijpen na het zien van de resultaten van de metingen.

- Uitkomsten van het meetinstrument sluiten aan op de belevingswereld en beslissingsruimte van het cliëntsysteem (strategische haalbaarheid).

Ja. Uit de interviews blijkt dat alle bewoners "Drugs in Kleur" effectief vinden. Vijf van de respondenten vermelden expliciet dat zij het meetinstrument als effectief ervaren, de overige vier hebben het meer algemeen over "Drugs in Kleur".

Benuttingseisen

- De resultaten van de metingen worden daadwerkelijk gebruikt door de betrokken organisaties en de Centrumraad in haar rol als opdrachtgever.

Ja. Naar aanleiding van de resultaten van "Drugs in Kleur" wordt er door de betrokken organisaties actie ondernomen om de geconstateerde overlast aan te pakken. Respondent 1 meldt dat een directe en gerichte aanpak door relevante partijen middels het schouwen mogelijk wordt gemaakt. Volgens respondent 3 wordt er gekeken wat eraan gedaan kan worden om drugsoverlast te verminderen door middel van gerichte acties op de door "Drugs in Kleur" geconstateerde plaatsen. Respondent 5 geeft aan dat de verzamelde gegevens een bron van informatie bevatten waarmee heel gericht actie ondernomen kan worden, zowel op die plekken waar specifieke aanpak nodig is, als wie van de betrokken partijen er over de juiste middelen beschikt om de geconstateerde overlast op te lossen. Gerichte acties worden volgens respondent 6 ondernomen om de geconstateerde ernstige drugsoverlast (paarse en rode plekken) te elimineren. Deze respondent meldt verder dat het eigen doel van de organisatie het gebruik van de uitkomsten van "Drugs in Kleur" is als prioriteitenstelling in de te nemen acties. Respondent 7 geeft aan dat in de loop van de tijd de bruikbaarheid van de resultaten van het instrument een doelstelling is geworden. Respondent 8 meldt dat de informatie die door "Drugs in Kleur" verzameld wordt gebruiken de partners om de overlast gericht aan te pakken.

"Drugs in Kleur" als geslaagd meetinstrument?

De vraag: Is het meetinstrument "Drugs in Kleur" effectief? kan beantwoord worden met een JA. Er zijn in het project diverse maatregelen genomen om de betrouwbaarheid te garanderen, zoals onderling overleg, e.d. Wat betreft de constructvaliditeit zou kunnen worden opgemerkt dat de aanwezigheid van bedelaars niet direct gerelateerd is aan drugsoverlast. Tenzij de bedelaars om geld vragen voor hun drugsverslaving. Maar in dat geval zou er sprake zijn van een dubbeltelling daar het aantal verslaafden al wordt meegenomen in de tellingen. Om deze verwarring te voorkomen zou het wellicht beter zijn om de aanwezigheid van bedelaars niet meer op te nemen als indicator. Uiteraard moet ook worden vermeden om het schouwformulier periodiek bij te stellen omdat dat de vergelijkbaarheid van de gegevens over de jaren vermindert. Wat in ieder geval wel duidelijk is, is dat de lijst met indicatoren gedragen wordt door de bewoners, waardoor er in ieder geval sprake is geweest van meten wat men (=de bewonersgroep) wil weten. Van een betrouwbare meting van het concept overlast is in iets mindere mate sprake geweest. Van de tien indicatoren moeten er vier worden verwijderd om te kunnen spreken van een betrouwbare schaal in sociaal-wetenschappelijke zin. Om de meting van overlast in dit opzicht aan te passen is echter niet aan te bevelen omdat dit strijdig zou zijn met de gedachte dat de meting van overlast in overleg met bewoners en andere betrokken partijen moet zijn vastgesteld om te komen tot een gezamenlijk gedeelde constructie van het overlastprobleem. Daarin horen nu eenmaal ook indicatoren thuis die niet passen in een betrouwbare sociaal-wetenschappelijke schaal.

Effectiviteit van "Drugs in Kleur"

Wat is de effectiviteit van het project "Drugs in Kleur"? Worden de vooraf vastgestelde gezamenlijke doelstellingen gehaald? Kan er een verbetering van de contacten tussen de politie en de buurtbewoners geconstateerd worden? Is er sprake van vermindering van de drugsoverlast?

Evaluatie van gebiedsgebonden politie dient volgens Algera en Teunissen, (2006: 39) te gebeuren aan de hand van planevaluaties, procesevaluaties, outputevaluaties en effectevaluaties. Een planevaluatie heeft betrekking op de probleemdefiniëring en de doelstelling van een gebiedsgebonden project. In het vijfde hoofdstuk is de aard van het project "Drugs in Kleur" hiertoe uitgebreid onder de loep genomen. Een procesevaluatie heeft betrekking op de implementatie van een gebiedsgebonden project, hetgeen wij in hoofdstuk zes hebben uitgewerkt. Een outputevaluatie heeft betrekking op de resultaten van gebiedsgebonden politiezorg. Om de betrouwbaarheid van de output van "Drugs in Kleur" vast te stellen hebben wij de kwaliteit van het meetinstrument onderzocht. Een effectevaluatie van gebiedsgebonden politiezorg heeft betrekking op de effectiviteit ervan. In dit hoofdstuk zullen wij kijken of "Drugs in Kleur" een effectief project is. In hoeverre is vast te stellen dat de beoogde doelen zullen worden gerealiseerd op basis van het interventieplan "Drugs in Kleur"?

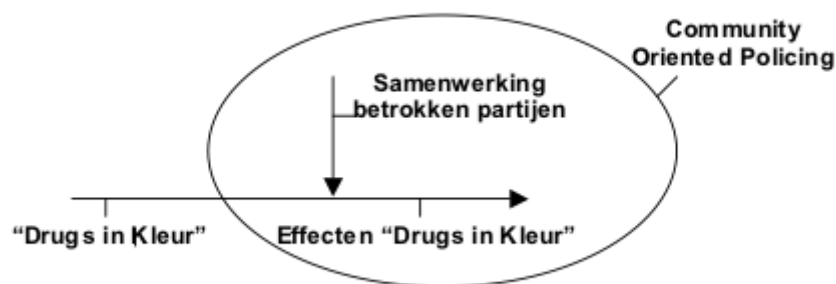
Voor de beantwoording van deze vraag is gekozen voor een realistische evaluatie van "Drugs in Kleur". Dit project is namelijk een constructie ontstaan door interactie tussen partijen met een verschillende achtergrond en hierbij past het generatieve model van Pawson en Tilly (2003: 55). De realistische evaluatie gaat uit van een gestratificeerde realiteit, daar er sprake is van sociale interactie, een wisselwerking tussen individuen onderling en tussen individuen en instituties. Een beleidsproject brengt altijd een vorm van onderlinge afhankelijkheid met zich mee en er is consensus nodig om tot de juiste balans van middelen en keuzes te komen (Pawson en Tilly, 2003: xiii). Een ander aspect dat meegenomen wordt in de realistische evaluatie is de invloed die de context op de uitkomst van beleid uitoefent. Het gaat er dus niet zozeer om of een beleidsprogramma werkt, maar hoe deze werkt. Uiteindelijk is de realistische evaluatie een vorm van toegepaste wetenschap (Pawson en Tilly, 2003: xiii). De evaluatie van het project "Drugs in Kleur" biedt beleidsmakers en -uitvoerders, directe en potentiële gebruikers en het algemene publiek een inzicht in een gemeenschapsgericht project van de aanpak van buurtoverlast. Wij zullen de effectiviteit van "Drugs in Kleur", als sociaal programma gericht op de drugsoverlast in de wijk het Oude Westen in Rotterdam, bestuderen.

Effectiviteit van beleid is afhankelijk van de context waarbinnen het beleid is geïntroduceerd. Dit betekent dat de "black box" van causaliteit opengemaakt moet worden, omdat alleen de evaluatie van een beleidsprogramma niet voldoende is om een oorzakelijk verband met haar output te verklaren. De resultaten van het project "Drugs in Kleur" (de externe oorzakelijke factor) zullen wij mede verklaren met behulp van de samenwerking die plaatsvindt tussen de betrokken partijen in de wijk het Oude Westen (de interne kenmerken). In hoeverre "Drugs in Kleur" succesvol is hangt af van deze samenwerking. De externe beleidsbenadering van Community Oriented Policing die de Politie Rotterdam-Rijnmond hanteert biedt in de eerste instantie de mogelijkheid om met behulp van de interne mogelijkheden van samenwerking

tussen alle partijen het probleem van drugsgerelateerde overlast in de wijk aan te pakken. Bij de evaluatie van een beleidsproject als "Drugs in Kleur" dient dus rekening te worden gehouden met de keuze van de bewoners om hun medewerking te verlenen, de invloed die deze interne factoren op het externe beleid van Community Oriented Policing uitoefenen. In de woorden van Pawson en Tilly (2003: 39) gaat het om "*the 'transformative capacity' of subjects*". Dit houdt automatisch in dat het project "Drugs in Kleur" in de ene stad of zelfs een bepaalde buurt beter zal werken dan in de andere, daar de beweegredenen om deel te nemen aan het programma zullen variëren met lokale condities (Pawson en Tilly, 2003: 43). Kortom, bij beleidsevaluatie draait het om de vraag: "Wat werkt voor wie onder welke omstandigheden?". Bij onze evaluatie van het beleidsproject "Drugs in Kleur" zullen we kijken naar het programma-aanbod én naar de ontvangst ervan door de samenwerkende partijen binnen de context van Community Oriented Policing.

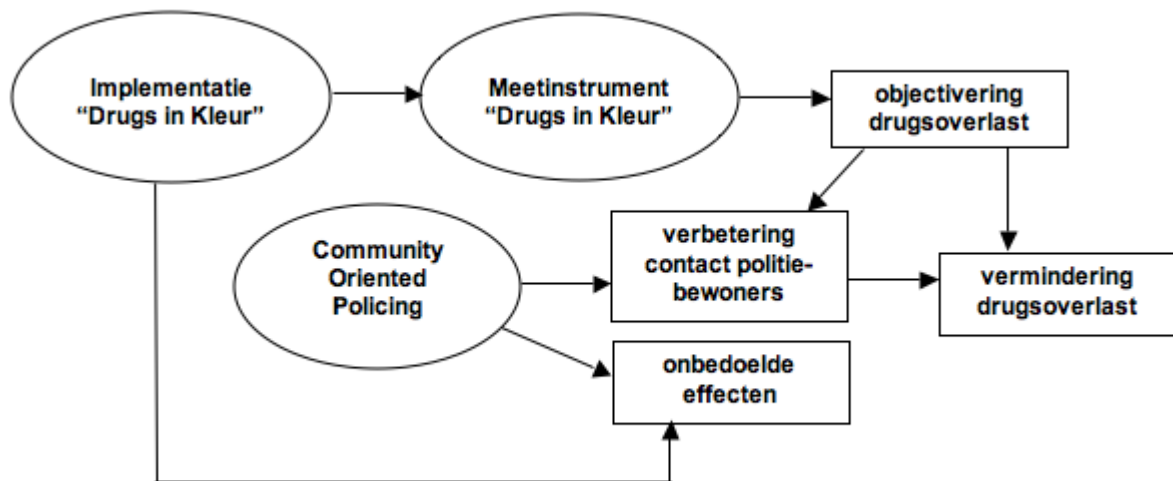
Het doel van de realistische verklaring is het blootleggen van de onderliggende mechanismen die, in samenwerking met de context waarbinnen deze plaatsvinden, van invloed zijn op de sociale regelmatigheiden die voortvloeien uit bepaald toegepast beleid in deze omgeving. In het geval van het project "Drugs in Kleur" ziet een grafische voorstelling hiervan er als volgt uit:

Figuur 4: Generatieve causatie van "Drugs in Kleur"

Er zijn vier effecten van "Drugs in Kleur" die we zullen bekijken. Het eerste effect is de objectivering van drugsgerelateerde overlast in het Oude Westen. Hiertoe wordt de kwaliteit van het meetinstrument "Drugs in Kleur" in overweging genomen (hoofdstuk zeven), welke ten dele afhankelijk is van de implementatie van "Drugs in Kleur" (hoofdstuk zes). Het tweede effect is de verbetering van de relatie tussen de politie en de buurtbewoners. De aard van het project "Drugs in Kleur" is hierbij van belang (hoofdstuk vijf). Het derde effect heeft betrekking op de onbedoelde gevolgen die zowel de implementatie van het project "Drugs in Kleur" kan hebben, als de aard van het project. Het vierde en laatste effect (een gevolg van de eerste twee effecten) is vermindering van drugsgerelateerde overlast in het Oude Westen. Hierbij kan gekeken worden naar vermindering van zichtbare drugsgerelateerde activiteiten in de openbare ruimte; vermindering van "stille getuigen" van drugsgebruik (gebruikersartikelen); afname van drugsgerelateerde meldingen (over drugsdeals of drugsgebruik); toename van veiligheidsgevoelens onder buurtbewoners en hernieuwd gebruik van openbare ruimtes door buurtbewoners (Harocopos en Hough, 2005: 17 en 18). In een grafische voorstelling zien deze causale relaties er als volgt uit:

Figuur 5: Causale relaties met betrekking tot de effectiviteit van "Drugs in Kleur"

Effect 1: Objectivering drugsoverlast

Uit de analyse van met betrekking tot de kwaliteit van het meetinstrument "Drugs in Kleur" in hoofdstuk zeven is gebleken dat de kwaliteit van de resultaten gegarandeerd kan worden en dat er sprake is van een door de politie en bewoners gezamenlijk gedragen meting van drugsgerelateerde overlast in het Oude Westen. Of er sprake is van een meetinstrument dat voldoet aan sociaal-wetenschappelijke criteria is een andere vraag. De betrouwbaarheid in kwantitatieve zin kan (gelet op de lage waarde van de Cronbachs alfa) worden verbeterd. De procedures die in het project zijn gehanteerd om de betrouwbaarheid van het meetinstrument te verbeteren verdienen echter wel alle lof.

Effect 2: Relatie politie-buurtbewoners

Bij de analyse van de aard van het project "Drugs in Kleur" in hoofdstuk vijf is naar voren gekomen dat de kloof die er tussen de politie en de buurtbewoners bestond is gedicht. Meerdere respondenten spreken in dit geval over de lange termijn bijdrage van het project. Respondent 6 spreekt over binding tussen de buurtbewoners en de betrokken organisaties. Ook geeft respondent 7 aan dat de betrokkenheid met de buurt een belangrijke drijfveer is. Contacten worden door middel van "Drugs in Kleur" goed onderhouden en nieuwe contacten worden tot stand gebracht, zowel met de bewoners als met de andere partners. Ook respondent 5 geeft aan dat "Drugs in Kleur" de kloof tussen burger en politie verkleint. Vertrouwen tussen de verschillende partners wordt gecreëerd (respondent 8).

Alle betrokken partijen zien de voordelen van samenwerking in en van een goede relatie tussen de buurtbewoners en de politie om tot de oplossing van gezamenlijke problemen te komen. Een aantal genoemde voordelen op een rij gezet zijn:

- Effectievere aanpak van problemen

Het partnerschap levert een snellere en directe aanpak op. De gezamenlijke aanpak zorgt voor een snellere afhandeling en een verbetering van de samenwerking (respondent 1). De politie heeft niet alle middelen om drugsgerelateerde overlast aan te pakken, dus de inbreng van de partijen is nodig (respondent 3). Samenwerking is vereist om de wijk veilig te maken (respondent 2). Alleen red je het niet. Je hebt elkaar nodig om een probleem aan te pakken (respondent 6). Medeverantwoordelijkheid van andere partijen naast de politie voor de aanpak van drugsgerelateerde overlast. Bepaalde middelen en bevoegdheden om deze problematiek aan te pakken liggen buiten de politieorganisatie (respondent 5). De eigen organisatie kan ineffectief zijn, samenwerking kan dit verhelpen. Sommige middelen en bevoegdheden liggen buiten de eigen organisatie. Zo levert iedereen bijvoorbeeld in de Gebiedsgerichte aanpak een specifieke bijdrage (respondent 7). Acties die op basis van samenwerken genomen worden hebben meer effect (respondent 8). Het signaleren van dit type overlast is alleen op deze manier te bereiken, dus door middel van de betrokkenheid van alle partijen (respondent 9). Objectivering met betrekking tot de drugsoverlastbestrijding voor alle partijen is door samenwerking mogelijk gemaakt (respondent 5). Aangegeven overlast komt bij de juiste instanties terecht (respondent 2). Weten waar je snel terecht kunt met buurtproblemen (respondent 4).

- Onderlinge binding tussen de professionals en binding met de gemeenschap

De voordelen van het partnerschap is de samenwerking an sich en het enthousiasme waarmee men deelneemt (respondent 2). Het dichterbij de gemeenschap brengen van de politie. De politie wilde meer naar het idee van Community Oriented Policing toe (respondent 5). Een meerwaarde van het samenwerken zijn de contacten, de binding met de bewoners (respondent 6). Een neveneffect is de herkenbaarheid van de partners in de buurt. Bewoners en partners weten elkaar te vinden. De partners worden via de betrokken bewoners zichtbaar voor de rest van de gemeenschap. De lijnen tot de buurt en de lijnen tussen de partners zijn door dit project korter geworden en onderlinge betrokkenheid wordt versterkt en vastgehouden (respondent 7). Vertrouwen is terug tussen de partners onderling. Men weet van elkaar waar men staat (respondent 8).

- Wederzijds begrip

Men heeft meer kennis van elkaar, is beter geïnformeerd en dit leidt uiteindelijk tot minder irritaties bij de bewoners (respondent 1). Naast het doel van het meetbaar maken van de overlast zijn de neveneffecten heel belangrijk. De contacten die gelegd zijn, het onderlinge begrip en de onderlinge informatie-uitwisseling maakt ook het andere werk, naast de aanpak van drugsgerelateerde overlast, makkelijker. Er wordt een draagvlak gekweekt bij de bewoners, omdat de bewoners die zijn betrokken bij "Drugs in Kleur" optreden als ambassadeur voor de rest van de wijk (respondent 6). De gemeente is zich door de samenwerking bewust van de wisselende bezorgdheden in de gemeenschap (respondent 7). Partneroverleg verloopt soepeler na eerdere samenwerking (respondent 8).

Tijdens de interviews zijn de respondenten ook gevraagd naar mogelijke nadelen van de samenwerking. Nagenoeg alle respondenten gaven aan dat zij alleen maar voordelen zagen in de samenwerking met elkaar. Er waren enkele kanttekeningen. Zo gaf respondent 5 gebrek aan interdependentie aan. Door te weinig wederzijdse afhankelijkheid kan er geen druk uitgeoefend worden door de ene partner indien de

andere partner te vrijblijvendheid is, terwijl je in sommige gevallen wel afhankelijk bent van die andere partij om bepaalde taken te volbrengen. Respondent 5 vermeldde tevens dat er te hoge verwachtingen van elkaar kunnen bestaan. Respondent 6 gaf aan dat er veel overleg nodig is om tot een overeenkomst te komen. Dit is een nadeel op de korte termijn, het kost wat tijd, maar op de langere termijn levert deze samenwerking juist tijd op. Volgens respondent 7 zijn er geen nadelen aan het partnerschap verbonden, al moet er wel voor gewaakt worden dat het niet te lang duurt voordat er begonnen kan worden met een gezamenlijke aanpak. Het feit dat alle partners hun goedkeuring moeten geven kan vertragend werken. Dit zou volgens de respondent op te lossen zijn met beslissingsbevoegdheid.

Effect 3: onbedoelde effecten

Het project "Drugs in Kleur" levert indirecte bijdragen op. Een neveneffect is de herkenbaarheid van de partners in de buurt. De lijnen tot de buurt en de lijnen tussen de partners zijn door dit project korter geworden (respondent 7). Als bijkomend neveneffect meldt deze respondent dat het eigen werk van de betrokken organisaties makkelijker wordt, omdat er een draagvlak gecreëerd wordt. Respondent 5 geeft aan dat "Drugs in Kleur" extra binding oplevert met de rest van de buurt. Verder is "Drugs in Kleur" ook goed voor (extra) informatievergaring (respondenten 5 en 7).

Tevens worden de resultaten van "Drugs in Kleur" door de betrokken organisaties omgezet in actieplannen (respondent 8). De verzamelde gegevens bevatten een bron van informatie waarmee heel gericht actie ondernomen kan worden. Zo wordt er duidelijk op welke specifieke plekken aanpak nodig is en wie van de betrokken partijen over de juiste middelen beschikt om de geconstateerde overlast op te lossen. Dit bevordert de efficiëntie van de werking van de organisaties (respondenten 1, 3, 5, 6 en 7). Men heeft meer kennis van elkaar, is beter geïnformeerd en dit leidt uiteindelijk tot minder irritaties bij de bewoners (respondent 1). Er kan ingespeeld worden op problemen, omdat duidelijk is wat er speelt in de wijk. Zo is de Nieuwe Unie zich bewust van de wisselende bezorgdheden van de bewoners en werkt hierdoor efficiënter. Zij heeft een eigen belang bij goede woningen en een tevreden bewonersbestand (minder verhuizingen, migratie uit de buurt). De Nieuwe Unie gebruikt de schouwresultaten van "Drugs in Kleur" om de prioriteit in de aanpak van haar gebouwen af te stellen. Financiële middelen kunnen efficiënt ingezet worden (respondent 6).

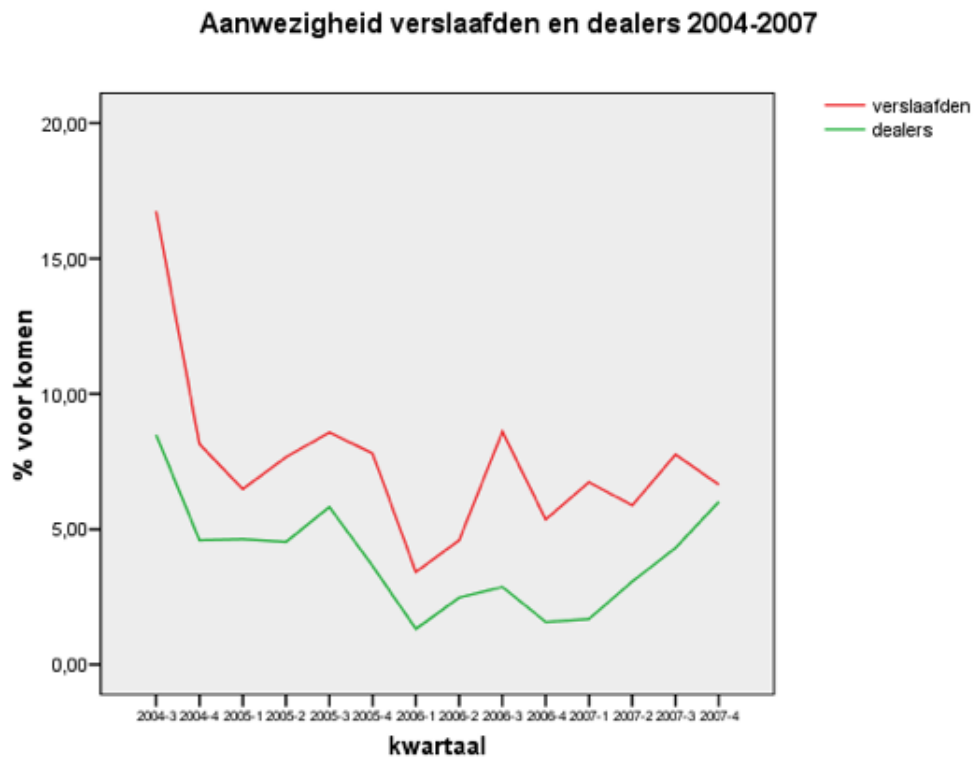
Effect 4: Vermindering drugsoverlast

Om de effecten van het project te beoordelen hebben we gebruik gemaakt van diverse indicatoren. Dat zijn achtereenvolgens de aanwezigheid van verslaafden en dealers, het hinderlijk gedrag van verslaafden, dealers en bedelaars en de verschillende stille getuigen uit het schouwformulier. We beginnen met de aanwezigheid van verslaafden en dealers. We verwijzen naar figuur 6 en tabel 1.

We zien wat betreft de aanwezigheid van zowel verslaafden als dealers een afname in het jaar 2004. Deze afname is blijkens de correlatie tussen de aanwezigheid van deze groepen en de schouwdatum statistisch significant in het jaar 2004. In 2005 constateren we geen duidelijke veranderingen, terwijl we in 2006 een lichte stijging zien van het aantal verslaafden (voornamelijk tengevolge van de piek in het derde kwartaal). In 2007 verandert de aanwezigheid van verslaafden niet, maar de aanwezigheid van dealers

neemt daarentegen toe.

Figuur 6: Causale relaties met betrekking tot de effectiviteit van "Drugs in Kleur"

Tabel 2: Correlaties tussen de aanwezigheid van verslaafden en dealers en de schouwdatum uitgesplitst naar jaar.

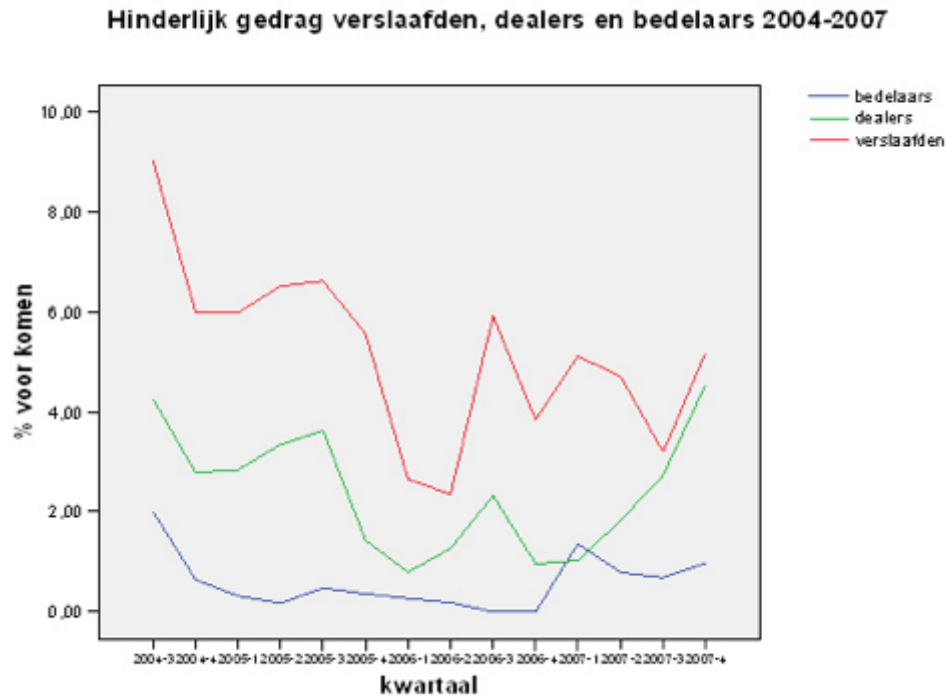
Aanwezigheid	2004	2005	2006	2007
Verslaafden	-.12***	+.01	+.05*	+.01
Dealers	-.10**	-.02	+.01	+.08**
$\rho < .05^*, \rho < .01^{**}, \rho < .0001^{***}$				

We bekijken nu het voor komen van hinderlijk gedrag van verslaafden, dealers en bedelaars. Voor al deze groepen hebben we gegevens over de periode 2004-2007. De aanwezigheid van bedelaars was alleen bekend in 2007 en daarom hebben we deze indicator in het voorafgaande niet vermeld.

Opnieuw zien we een afname in het jaar 2004, hetgeen ook blijkt uit de statistisch significante correlaties tussen het optreden van hinderlijke gedrag van de drie genoemde groepen en de schouwdatum in dat jaar. In 2005 zien we geen veranderingen. In 2006 neemt het hinderlijk gedrag van verslaafden toe

en in 2007 dat van dealers. Deze patronen zijn vergelijkbaar met de analyse van de aanwezigheid van verslaafden en dealers.

Figuur 7: Causale relaties met betrekking tot de effectiviteit van "Drugs in Kleur"

III

Tabel 3: Correlaties tussen het hinderlijk gedrag van verslaafden, dealers en bedelaars en de schouwdatum uitgesplitst naar jaar.

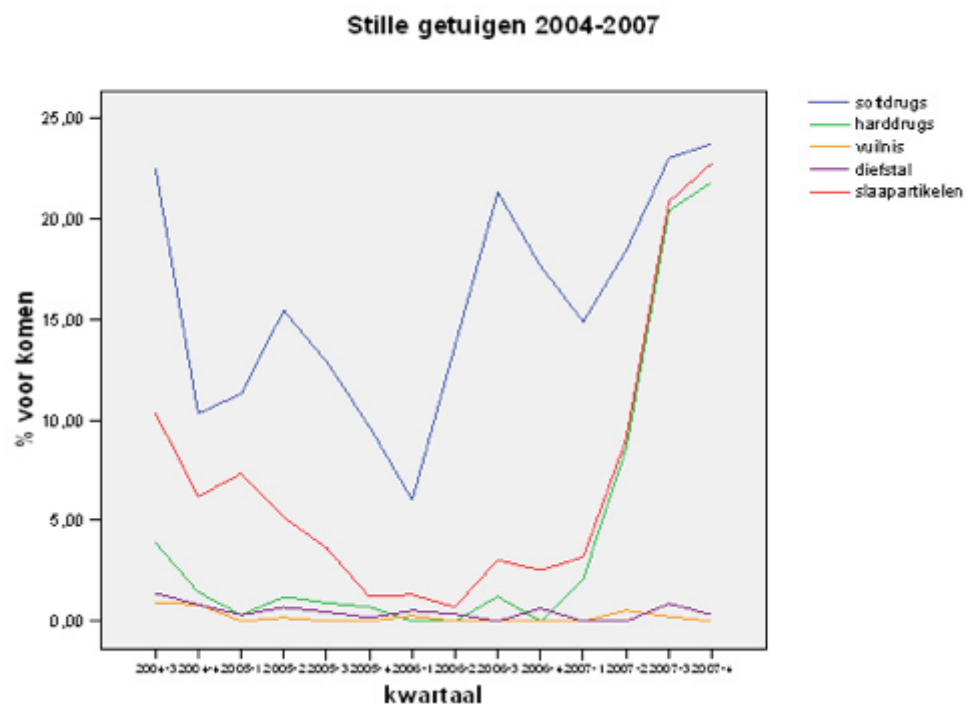
Hinderlijk gedrag	2004	2005	2006	2007
Verslaafden	-.07*	-.01	+.05*	+.00
Dealers	-.07*	-.04	+.00	+.07**
Bedelaars	-.09**	+.01	-.01	-.04

$\rho < .05^*$, $\rho < .01^{**}$, $\rho < .0001^{***}$

Ten slotte bespreken we de veranderingen wat betreft de stille getuigen. In figuur 8 hebben de stille getuigen geclusterd in vijf hoofdgroepen: softdrugs (flesjes, blikjes en gebruikerszakjes), harddrugs (spuiten en zilverpapier), vuilnis (leeg gehaalde vuilnisbakken en gescheurde vuilniszakken), diefstal (glas van autoruiten en resten van gestolen fietsen en sloten) en slaapartikelen (menselijke uitwerpselen, pisplekken, slaapartikelen buiten en in portieken).

Deze figuur laat zien dat de indicatoren vuilnis en diefstal betrekkelijk weinig worden waargenomen. Deze indicatoren wijzigen weinig over de jaren heen. Dat blijkt ook uit de niet significante correlaties uit tabel 3. Wat betreft de stille getuigen die wijzen op het gebruik van harddrugs zien we wel veranderingen. In 2004 zien we duidelijke en significante daling, terwijl er in 2007 sprake is van een opvallende stijging. Dit zou echter te maken kunnen hebben met het feit dat precies in 2007 in het schouwformulier de categorie zilverpapier is opgenomen. Daarvan was dus geen sprake in de voorgaande periode! Wat betreft de stille getuigen voor het gebruik van softdrugs zien we opnieuw een significante afname in het jaar 2004 en een eveneens significante stijging in het jaar 2006. In 2007 was er ook sprake van een lichte toename, maar deze was niet significant. Opnieuw was hier echter sprake van een verandering in het schouwformulier. Twee oude categorieën zijn nu samengetrokken tot één categorie. De indicatoren slaapartikelen en menselijke uitwerpselen ten slotte nemen af in het jaar 2004 en blijven in latere jaren ongeveer op gelijk niveau.

Figuur 8: Causale relaties met betrekking tot de effectiviteit van "Drugs in Kleur"

Tabel 4: Correlaties tussen de aanwezigheid van stille getuigen en de schouwdatum uitgesplitst naar jaar.

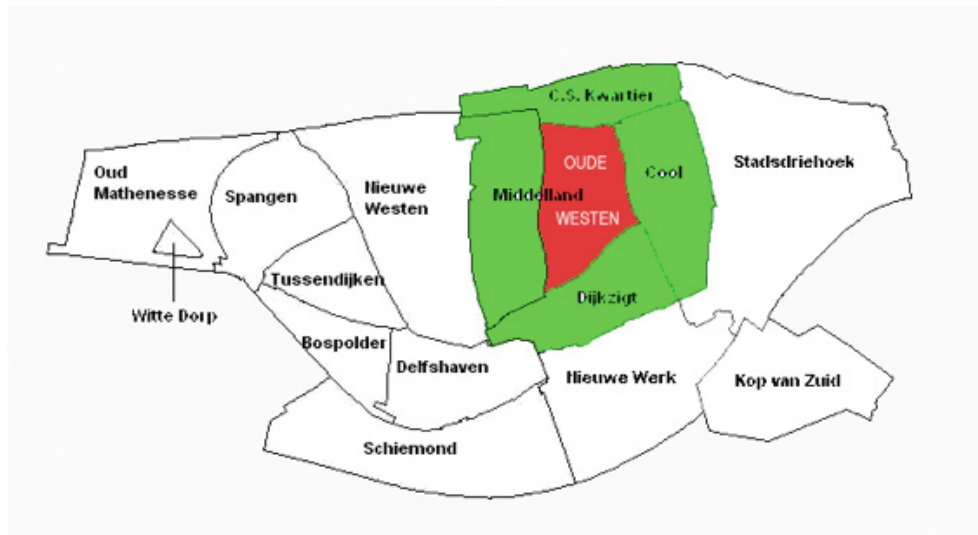
Stille getuigen	2004	2005	2006	2007
Flesjes en blikjes	-.22**	-.05*	+.06*	-
Gebruikerszakjes	-.10**	-.01	+.11**	-
Flesjes en blikjes + gebruikerszakjes	-	-	-	+.05
Vuilnisbakken leeg gehaald	-.02	-	-.02	-.02
Vuilniszakken gescheurd	+.00	-.01	-	-.02
Glas autoruiten	-.05	-.01	-.03	+.03
Resten gestolen fietsen	-.01	-.01	+.04	+.00
Sputten	-.11**	-.01	+.04	-
Sputten + zilverpapier	-	-	-	+.18**
Menselijke uitwerpselen	-.07*	-.11**	+.05	-
Slaapartikelen	-.13**	+.01	+.02	-
Pisplekken + slaapartikelen	-	-	-	+.01
Menselijke uitwerpselen + slaapartikelen in portiek	-	-	-	+.02

$\rho < .05^*$, $\rho < .01^{**}$, $\rho < .0001^{***}$

Al met al kan er in het eerste jaar na de introductie van het project "Drugs in kleur" gesproken worden van een duidelijke vermindering van drugsoverlast. In het jaar 2007 zien we echter weer een zekere verslechtering, met name wat betreft de aanwezigheid en het hinderlijk gedrag van dealers en van de aanwezigheid van de stille getuigen die wijzen op harddruggebruik. Positief is dan in ieder geval dat wat betreft de aanwezigheid en het hinderlijk gedrag van verslaafden geen verslechtering is opgetreden. Ook de aanwezigheid van de andere stille getuigen is niet verslechterd.

De vraag naar de vermindering van de drugsoverlast dient ook te worden afgezet tegen de ontwikkeling in andere buurten, met name de buurten die rond het Oude Westen zijn gesitueerd. Deze buurten (CS kwartier, Cool, Middelland en Dijkzigt) zijn in het groen weergegeven in de onderstaande tabellen. De wijk het Oude Westen is aangegeven met de kleur rood. De tabellen zijn ontleend aan de internetsite van het statistisch onderzoeksbureau van de gemeente Rotterdam, het COS.

Figuur 9: Causale relaties met betrekking tot de effectiviteit van "Drugs in Kleur"

We maken een onderscheid tussen de mate waarin in een buurt sprake is van drugsoverlast volgens de bewoners, de veiligheidsindex van een buurt en de tevredenheid met de eigen buurt. We beginnen met de drugsoverlast die in 2003 het hoogste was in het Oude Westen: 56% van de bewoners vond dat een probleem. In 2006 was dit percentage afgenomen met 28%. Alleen in de wijk Spangen was de procentuele afname hoger (32% verschil). De procentuele verandering in het Oude Westen ten opzichte van 2003 (=100) was in 2006 50%. In Spangen was dat opnieuw hoger (80%). In een aantal wijken was deze verandering nog hoger, maar hierbij dient wel te worden aangetekend dat in deze wijken de drugsoverlast in 2003 beduidend lager was dan in het Oude Westen en Spangen. Wat wel belangrijk is om te vermelden is dat de vermindering van de drugsoverlast in het Oude Westen gunstig afsteekt ten opzichte van de vermindering van de overlast in de direct omliggende wijken, met het Middelland en het CS kwartier.

Percentage drugsoverlast naar wijk, 2003-2006

	2003	2004	2005	2006	% verschil 2003-2006	% verandering in 2006 t.o.v. 2003
Oude Westen	56	41	36	28	-28	-50
Spangen	40	39	25	8	-32	-80
Tarwewijk	36	26	22	15	-21	-58
Bospolder	32	28	26	19	-13	-41
Bloemhof	31	33	28	18	-13	-42
Zuidplein	29	24	19	19	-10	-34
Tussendijken	29	20	13	16	-13	-45
Cool	29	20	21	16	-13	-45
Nieuwe Werk	29	20	21	16	-13	-45
Dijkzigt	29	20	21	16	-13	-45

Middelland	29	21	19	19	-10	-34
Hillesluis	29	22	21	18	-11	-38
Oud-Charlois	29	28	25	15	-14	-48
Nieuwe Westen	24	15	17	11	-13	-54
Kralingen-West	24	16	15	9	-15	-63
Afrikaanderwijk	23	23	24	25	2	9
Pendrecht	23	17	17	18	-5	-22
Oude Noorden	22	19	13	17	-5	-23
Schiemond	20	19	11	6	-14	-70
Nieuw-Crooswijk	20	16	18	7	-13	-65
Agniesebuurt	19	18	13	11	-8	-42
Struisenburg	19	6	7	6	-13	-68
Bergpolder	18	17	16	9	-9	-50
Stadsdriehoek	17	23	15	12	-5	-29
C.S. Kwartier	17	23	15	12	-5	-29
Katendrecht	17	17	13	11	-6	-35
Carnisse	16	15	16	14	-2	-13
Oud-Crooswijk	16	12	13	8	-8	-50
Oud-Mathenesse	16	13	10	6	-10	-63
Witte Dorp	16	13	10	6	-10	-63
Nieuw-Mathenesse	16	13	10	6	-10	-63
Kralingen-Oost	14	10	6	4	-10	-71
Kralingse-Bos	14	10	6	4	-10	-71
Heijplaat	13	11	12	10	-3	-23
Liskwartier	12	8	7	4	-8	-67
Vreewijk	12	9	11	9	-3	-25
Beverwaard	12	14	14	6	-6	-50
Delfshaven	11	18	11	10	-1	-9
Feijenoord	11	12	12	5	-6	-55
Zevenkamp	11	10	6	4	-7	-64
Nesselande	11	10	6	4	-7	-64
Zuidwijk	10	11	6	6	-4	-40
Kop van Zuid-Entrepot	10	7	6	7	-3	-30
Lombardijen	10	6	10	2	-8	-80
Noordereiland	10	8	5	6	-4	-40
Hoogvliet-Noord	10	10	13	2	-8	-80
Provenierswijk	9	10	11	4	-5	-56
Rubroek	8	7	7	5	-3	-38
De Esch	8	8	6	3	-5	-63
Wielewaal	8	2	4	3	-5	-63
Pernis	7	10	11	6	-1	-14

Kleinpolder	7	4	6	1	-6	-86
Groot-IJsselmonde	7	6	5	5	-2	-29
Schiebroek	6	2	2	3	-3	-50
Hoogvliet-Zuid	5	11	8	3	-2	-40
Strand en Duin	5	5	2	0	-5	-100
Dorp	5	5	2	0	-5	-100
Rijnpoot	5	5	2	0	-5	-100
Blijdorp	5	5	5	2	-3	-60
Hillegersberg-Zuid	4	3	1	6	2	50
Oosterflank	3	5	2	2	-1	-33
Noord-Kethel	3	1	1	2	-1	-33
Schieveen	3	1	1	2	-1	-33
Zestienhoven	3	1	1	2	-1	-33
Overschie	3	1	1	2	-1	-33
Landzicht	3	1	1	2	-1	-33
Ommoord	3	1	4	5	2	67
Hillegersberg-Noord	2	0	1	1	-1	-50
Prinsenland	2	2	3	3	1	50
's-Gravenland	1	2	3	2	1	100
Het Lage Land	1	2	2	2	1	100
Terbregge	1	5	2	2	1	100
Kralingseveer	1	2	1	3	2	200
Molenlaankwartier	1	1	0	1	0	0
Oud-IJsselmonde	0	3	1	2	2	#

Als we naar de veiligheidsindex kijken, dan zien we opnieuw het Oude Westen als minst veilige wijk uit de bus komen. De score op een schaal van 1 tot en met 10 is in 2003 2.2 en in 2007 4.0. Er blijft dus sprake van een als onveilig ervaren wijk, maar er is wel een procentuele verbetering te constateren van 82%. Samen met de omliggende wijken Cool en Dijkzigt is dit in vergelijking met alle andere wijken een indrukwekkende verbetering.

Veiligheidsindex naar buurt, 2003-2007

	2003	2004	2005	2006	2007	% verandering in 2007 t.o.v. 2003
Oude Westen	2.2	2.7	3.5	4.5	4	82
Cool	2.7	4	4.2	4	5.4	100
Nieuwe Werk	2.7	4	4.2	4	5.4	100
Dijkzigt	2.7	4	4.2	4	5.4	100
Tarwewijk	3.5	4.8	4.5	5.3	4.6	31
Zuidplein	3.7	4.9	4.9	4.4	4.7	27
Hillesluis	3.8	4.5	5.5	5.6	4.9	29

Stadsdriehoek	3.9	4.2	4.5	5.1	5.1	31
C.S. Kwartier	3.9	4.2	4.5	5.1	5.1	31
Spangen	4	4.5	4.6	7	7	75
Oude Noorden	4.1	4	5.2	4.1	6	46
Bloemhof	4.2	4.5	4.3	5.5	5.1	21
Middelland	4.3	5	5.2	4.8	5.3	23
Pendrecht	4.3	4.8	4.9	4.7	5.4	26
Kralingen-West	4.4	5.4	6.1	6.5	7	59
Nieuw-Crooswijk	4.5	5.5	4.7	6.3	6.1	36
Afrikaanderwijk	4.6	4.6	5.4	5.6	5.7	24
Nieuwe Westen	4.6	5.5	5.1	5.4	6.2	35
Bospolder	4.9	5.3	5.7	6.3	6.5	33
Tussendijken	5	5.8	6.6	6	6.9	38
Oud-Charlois	5	5.1	4.6	5.7	6.3	26
Oud-Crooswijk	5.1	5.7	5.5	6	7	37
Agniesebuurt	5.3	4.9	5.8	5.3	6	13
Rubroek	5.4	5.8	6.5	6.6	6.2	15
Delfshaven	5.5	5.6	6.2	5.9	6.4	16
Katendrecht	5.5	6	6.3	5.7	7.1	29
Feijenoord	5.5	5.8	6.2	7	6.3	15
Carnisse	5.6	5.9	5.8	5.8	5.7	2
Vreewijk	5.8	5.9	6.2	6.5	7	21
Bergpolder	5.9	6.7	6.6	7.7	7.4	25
Oud-Mathenesse	6.1	6.5	7.4	7.3	7.9	30
Witte Dorp	6.1	6.5	7.4	7.3	7.9	30
Nieuw-Mathenesse	6.1	6.5	7.4	7.3	7.9	30
Lombardijen	6.1	7.4	6.3	7.9	6.8	11
Schiemonnd	6.3	6	6.5	7.2	7.6	21
Zuidwijk	6.3	6.2	6.7	6.8	6.7	6
Beverwaard	6.5	6.6	6.3	7.1	6.5	0
Groot-IJsselmonde	6.5	6.7	6.8	7	7	8
Provenierswijk	6.6	7	7	7.3	7.6	15
Liskwartier	6.7	6.9	7.7	7.5	7.7	15
Struisenburg	6.7	7	7.7	8.4	8.9	33
Kop van Zuid-Entrepot	6.8	7.6	8.1	8	7.9	16
Kralingen-Oost	6.9	7.4	8.8	9.6	10	45
Kralingse-Bos	6.9	7.4	8.8	9.6	10	45
Kleinpolder	7.1	7.9	7.8	8.5	8.1	14
Schiebroek	7.2	8.2	7.9	8.3	8.7	21
Hoogvliet-Zuid	7.3	7.1	8	8.9	8.9	22
Hoogvliet-Noord	7.3	7.3	7.6	8.8	8.4	15

Oosterflank	7.3	8	8.1	7.5	6.8	-7
De Esch	7.4	7.9	8.2	8.4	7.8	5
Zevenkamp	7.5	7.5	8.7	8.6	8.2	9
Nesselande	7.5	7.5	8.7	8.6	8.2	9
Heijplaat	7.6	8.5	7.5	8.4	9.4	24
Noordereiland	7.9	8.3	8.7	8.6	8.9	13
Blijdorp	7.9	7.7	8	8.3	8.8	11
Ommoord	7.9	8.3	8.6	7.9	8.1	3
Wielewaal	8.2	9.4	8.5	9.2	10	22
Hillegersberg-Zuid	8.3	8.3	9.3	9.3	10	20
Het Lage Land	8.5	8.5	8.5	8.3	8.3	-2
Overschie	8.6	9.2	8.7	9.4	9.3	8
Hillegersberg-Noord	8.6	8.7	9.4	10	10	16
Pernis	8.7	9.2	9.2	9.5	9.5	9
Oud-IJsselmonde	8.8	9.2	10	9.7	8.9	1
Prinsenland	9.1	8.9	8.9	8.9	8.8	-3
Strand en Duin	9.5	9.6	10	10	10	5
Dorp	9.5	9.6	10	10	10	5
Rijnpoot	9.5	9.6	10	10	10	5
's-Gravenland	9.6	9.9	10	10	10	4
Kralingseveer	9.8	10	10	10	10	2
Terbregge	9.9	10	10	10	10	1
Molenlaankwartier	10	9.9	10	10	10	0
Noord-Kethel	-	-	-	-	-	
Schieveen	-	-	-	-	-	
Zestienhoven	-	-	-	-	-	
Landzicht	-	-	-	-	-	

Ten slotte bekijken we de veranderingen wat betreft de buurttevredenheid. Voor het eerst zien we nu dat het Oude Westen niet het slechtste scoort van alle wijken. Dat mag opvallend heten want de wijk blijkt het wat andere aspecten dus wel slecht te doen. Misschien moet de betrokkenheid van (althans een deel van) de buurtbewoners bij het project "Drugs in Kleur" wel worden gezien in dit licht. De tevredenheid met het Oude Westen neemt in 2006 toe met 17% ten opzichte van 2003 (=100). In vergelijking met de direct omliggende wijken is deze verandering iets sterker. Niet onvermeld mag blijven dat de tevredenheid met de wijk Spangen aanzienlijk is verbeterd in de periode 2003-2006 (van 51% naar 78%).

Buurttevredenheid, 2003-2006

	2003	2004	2005	2006	% verschil 2003-2006	% verandering in 2006 t.o.v. 2003
Pendrecht	50	59	62	63	13	26
Spangen	51	62	67	78	27	53

Bloemhof	52	65	60	68	16	31
Tarwewijk	53	67	68	65	12	23
Nieuw-Crooswijk	54	64	65	64	10	19
Hillesluis	55	54	72	64	9	16
Carnisse	56	66	74	64	8	14
Afrikaanderwijk	59	52	71	72	13	22
Tussendijken	61	64	75	74	13	21
Nieuwe Westen	62	73	74	76	14	23
Oud-Crooswijk	63	70	73	68	5	8
Oude Westen	63	62	74	74	11	17
Katendrecht	63	59	68	73	10	16
Oud-Charlois	64	61	64	73	9	14
Feijenoord	64	63	70	78	14	22
Oude Noorden	65	71	73	72	7	11
Zuidplein	66	74	75	80	14	21
Heijplaat	66	83	69	79	13	20
Zuidwijk	67	76	76	82	15	22
Bospolder	68	63	68	76	8	12
Schiemond	68	65	74	84	16	24
Kralingen-West	68	68	78	78	10	15
Middelland	69	72	81	77	8	12
Agniesebuurt	69	67	77	77	8	12
Oud-Mathenesse	71	75	85	79	8	11
Witte Dorp	71	75	85	79	8	11
Nieuw-Mathenesse	71	75	85	79	8	11
Beverwaard	71	66	71	71	0	0
Delfshaven	73	71	76	75	2	3
Kop van Zuid-Entrepot	73	77	84	81	8	11
Rubroek	73	83	80	71	-2	-3
Bergpolder	74	78	83	89	15	20
Provenierswijk	74	82	77	81	7	9
Lombardijen	75	79	75	74	-1	-1
Vreewijk	75	74	72	76	1	1
Cool	78	83	81	87	9	12
Nieuwe Werk	78	83	81	87	9	12
Dijkzigt	78	83	81	87	9	12
Kleinpolder	79	87	82	82	3	4
Hoogvliet-Noord	80	75	72	81	1	1
Groot-IJsselmonde	80	74	81	77	-3	-4
Schiebroek	80	87	82	79	-1	-1
Liskwartier	81	80	84	82	1	1

Zevenkamp	82	78	87	87	5	6
Nesselande	82	78	87	87	5	6
Hoogvliet-Zuid	83	76	82	87	4	5
Oosterflank	83	77	84	85	2	2
Stadsdriehoek	84	82	84	90	6	7
C.S. Kwartier	84	82	84	90	6	7
Struisenburg	86	77	85	85	-1	-1
De Esch	86	86	83	79	-7	-8
Wielewaal	86	89	86	97	11	13
Hillegersberg-Noord	86	84	87	92	6	7
Kralingen-Oost	86	88	90	81	-5	-6
Kralingse-Bos	86	88	90	81	-5	-6
Pernis	87	87	84	82	-5	-6
Noordereiland	88	87	88	87	-1	-1
Oud-IJsselmonde	88	85	88	86	-2	-2
Noord-Kethel	89	91	85	84	-5	-6
Schieveen	89	91	85	84	-5	-6
Zestienhoven	89	91	85	84	-5	-6
Overschie	89	91	85	84	-5	-6
Landzicht	89	91	85	84	-5	-6
Molenlaankwartier	90	87	86	95	5	6
Strand en Duin	91	89	92	89	-2	-2
Dorp	91	89	92	89	-2	-2
Rijnpoort	91	89	92	89	-2	-2
Blijdorp	91	86	92	91	0	0
Hillegersberg-Zuid	91	84	87	89	-2	-2
's-Gravenland	91	92	87	96	5	5
Prinsenland	91	85	86	88	-3	-3
Het Lage Land	92	90	89	86	-6	-7
Ommoord	93	86	84	86	-7	-8
Terbregge	94	91	86	94	0	0
Kralingseveer	94	81	90	96	2	2

”Drugs in Kleur” als effectief project?

Is het project ”Drugs in Kleur” uiteindelijk nu te beschouwen als een succesvolle interventie? Ja, als het gaat om de wijze waarop de politie zich het model van een op de gemeenschap gerichte vorm van politievoering heeft eigen gemaakt. Ja, als het gaat om een succesvolle implementatie van het project. Ja, als het gaat om een objectivering van het probleem van drugoverlast. Ja, als het gaat om de waardering van de geïnterviewde buurtbewoners voor de contacten tussen buurt en politie. Ja, als het gaat om het feit dat in 2003 nog 56% van de bewoners in het Oude Westen een probleem hadden met drugoverlast

in hun wijk en in 2006 nog maar 28%. Ja, als het gaat om de gestegen buurttevredenheid van 63% in 2003 tot 78% in 2006. En ja, als het gaat om de in het eerste jaar van het project gedaalde meldingen wat betreft de aanwezigheid en het hinderlijk gedrag van verslaafden en dealers en de stille getuigen van harddrugs, softdrugs en slapen op straat.

Maar er zijn ook nee's. Het Oude Westen wordt door de bewoners nog steeds gezien als de onveiligste wijk van Rotterdam. De drugsoverlast is door de versterkte aanwezigheid van dealers in het jaar 2007 nog steeds niet onder controle. De in eerste instantie ingezette verbeteringen hebben zich niet voortgezet. Er zal nog veel werk moeten worden verricht om de tevredenheid van de bewoners van het Oude Westen op een acceptabel peil te houden. De samenwerking tussen buurt, politie en andere instanties lijkt daarbij een sleutel te zijn. Het project "Drugs in Kleur" is in dit geheel een samenbindende factor. Het gevaar bestaat dat door het niet doorzetten van de vermindering van het overlastprobleem de partijen hun motivatie bij en hun interesse in het project verliezen. De kurk van bewonersbetrokkenheid waarop het project drijft, is sterk maar klein. Positieve woorden zijn dus niet genoeg. Het gaat - en hoe kan het ook anders in Rotterdam - nog steeds om daden.

Slotbeschouwing

Er bestaat geen eenduidige definitie van het begrip Community Oriented Policing, de interpretatie ervan is soms erg breed. Het risico hiervan is dat er snel aan de haal kan worden gegaan met dit concept. Volgens Punch, Van den Vijver en Zoomer (2002: 68) hoeft dit niet altijd een probleem te zijn. Daar contexten van elkaar verschillen en hierom een verschillende aanpak vragen, is Community Oriented Policing op maat geschikter dan een Community Oriented Policing-stramien.

Een groter knelpunt kan de bestaande politiecultuur zijn. Om Community Oriented Policing succesvol te implementeren en te onderhouden is het van belang dat de hele organisatie deze benadering ondersteunt. Daarnaast kan het moeilijk zijn om de repressieve en reactieve politievoering te combineren met de preventieve en proactieve politievoering (Punch, Van den Vijver en Zoomer, 2002: 60). Interne, organisatorische, problemen bij Community Oriented Policing worden ook door Algera en Teunissen herkend (2006: 35). Zij noemen als knelpunten ondergekwalificeerd personeel (door gebrek aan training), te weinig ondersteuning van het management, gebrek aan onderlinge samenhang en coördinatie en gebrek aan middelen en kennis. Uit de evaluatie van het project "Drugs in Kleur" als vorm van Community Oriented Policing blijkt dat de politiecultuur van de Politie Rotterdam-Rijnmond deze gemeenschapsgerichte benadering ondersteunt.

Een ander punt van aandacht is de verhouding tussen organisaties en een gemeenschap. De relatie tussen politie en buurtbewoners kan er een zijn van ondergeschiktheid van één van de partijen, gelijkwaardigheid tussen de partijen of ieder voor zich (Herbert, 2006: 6 en 7). De keuze die men maakt voor de soort verhouding zal de uitkomst van de samenwerking om een gezamenlijk probleem op te lossen beïnvloeden. Ondergeschiktheid van (in de meeste gevallen) bewoners kan leiden tot onbegrip en ontevredenheid van hun kant, ondanks een snelle en professionele aanpak van de kant van de politie. Bij een gelijkwaardige relatie is de kans groot dat het lang kan duren voordat er actie wordt ondernomen door de consensus die nodig is bij besluitvorming hierover. In het geval van "Drugs in Kleur" lijkt er een goede middenweg gevonden te zijn door de gelijkwaardige samenwerking te beperken tot de probleemdefiniëring en signalering. De uiteindelijke aanpak van het probleem wordt door de hiertoe bevoegde instanties zelf bepaald, waarbij zij er wel voor dienen te zorgen om de bewoners hierover te informeren zodat er een breder draagvlak wordt gecreëerd.

Uit de projectdocumentatie van "Drugs in Kleur" blijkt dat de verschillende participanten van de initiatiefgroep bewoners hebben voorgedragen om deel te nemen aan het project (Sonor e.a., 2006: 7). Deze manier van samenstelling van de werkgroep roept vraagtekens op over het daadwerkelijk betrekken van de hele buurt bij het project. Herbert (2006: 4) vraagt zich ook af wat er precies onder "community" kan worden verstaan: *"Who can claim the right to speak for a community?"* Georganiseerde groepen participerende buurtbewoners tonen volgens hem weinig diversiteit (2006: 5). Het blijkt echter vaak moeilijk om buurtbewoners collectief te organiseren door hun culturele diversiteit en individualisme, maar ook door tijdgebrek van de kant van de bewoners (Herbert, 2006: 6).

Echter: De wil bij de burger moet er wel zijn om actief mee te willen werken aan een oplossing voor

gezamenlijke problemen. Het zijn meestal de buurtbewoners die zelf op zoek zijn naar oplossingen en bereid zijn met anderen samen te werken waarmee contact wordt gelegd. In het geval van "Drugs in Kleur" lijkt er bewust gekozen te zijn voor dit model van representativiteit om een zo goed mogelijke samenwerking tussen de buurtbewoners en de betrokken organisaties te kunnen garanderen. Inderdaad is tijdens de observaties vastgesteld dat de in het project participerende bewoners worden gekenmerkt door etnische diversiteit, terwijl ook de verdeling tussen het aantal mannen en vrouwen goed is. De leeftijd lijkt te variëren van midden twintig tot begin zeventig en er nemen, voor zover bekend, zowel werkende als niet-werkende bewoners deel aan het project.

Literatuur

- Aerschot, D., 2003. *Praktijkboek voor organisatieontwikkeling van de politie*. Provincie Vlaams-Brabant
- Algera, S. & Teunissen, M. (red.), 2006. *Community Policing in Europe: De lectoraten van de Politieacademie*. Apeldoorn: Politieacademie
- Amersfoort, van, P., Baaij, C.N.N., Bovens, J.J.G., Lamboo, M.E.D en Molenaar, G., 2005. *Veilig zijn, veilig voelen. Het gemeentelijk beleid wijkveiligheid*. Rotterdam: Rekenkamer Rotterdam
- Bottoms, A.E. & Wiles, P., 2002 (1994). Environmental criminology, in: Maguire, M., Morgan, R. & Reiner, R. (red.), *The Oxford Handbook of Criminology*, (620-656). Oxford: Oxford University Press
- Bowling, B. & Foster, J., 2002 (1994). Policing and the police, in: Maguire, M., Morgan, R. & Reiner, R. (red.), *The Oxford Handbook of Criminology*, (980-1033). Oxford: Oxford University Press
- Braster, J.F.A., 2000. *Beleidsevaluatie-onderzoek bij het ministerie van SZW: Kwaliteitscriteria en onderzoeksprogrammering in theorie en praktijk*. Utrecht: Onderzoekschool Arbeid, Welzijn en Sociaal-economisch Bestuur
- Braster, J.F.A., 2000. *De kern van casestudy's*. Assen: Van Gorcum
- Burgers, J.P.L., 2005. Onveiligheid in de stad, in: Bruinsma, G.J.N., Huisman, W. & Swaaningen, R., van (red.) *Basisteksten in de criminologie I: Aard, omvang en verklaringen*, (13-18). Den Haag: Boom Juridische uitgevers
- Byrne, S. & Pease, K., 2007 (2003). Crime reduction and community safety, in: Newburn, T. (red.), *Handbook of Policing*, (286-310). Devon: Willan Publishing
- Carter, D.L., 2004. Intelligence-Led Policing: The Integration of Community Policing and Law Enforcement Intelligence in: *Law Enforcement Intelligence: A Guide for State, Local, and Tribal Law Enforcement Agencies*. Washington: U.S. Department of Justice
- Clarke, R.V.G., 2003 (1996). "Situational" crime prevention: Theory and practice, in: McLaughlin, E., Muncie, J. & Hughes, G. (red.), *Criminological Perspectives: Essential readings*, (357-368). London: SAGE
- Felson, M., 2003 (1996). The routine activity approach as a general crime theorie, in: McLaughlin, E., Muncie, J. & Hughes, G. (red.), *Criminological Perspectives: Essential readings*, (160-166). London: SAGE

- Garland, D., 2001. *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society*. Chicago: University of Chicago Press
- Gemeente Rotterdam, 2007. *Veiligheidsindex 2007, Meting van de veiligheid in Rotterdam*. Rotterdam: Gemeente Rotterdam, Directie Veiligheid
- Goldstein, H., 1979. Improving Policing: A Problem-Oriented Approach, in: *Crime & Delinquency, Volume 25, number 2*: 236-258. SAGE
- Harocopos, A. & Hough, M., 2005. Drug Dealing in Open-Air Markets, in: *Problem-Oriented Guides for Police. Problem-Specific Guides Series No. 31*. Washington: U.S. Department of Justice
- Herbert, S., 2006. *Citizens, Cops, and Power: Recognizing the Limits of Community*. Chicago: The University of Chicago
- Herwig, S., Heuvel, van der, J. en Kloet, de, J. (red.), 2005. *Drugs in Kleur, Project ter bestrijding van drugsoverlast, voor en door bewoners*. Rotterdam: Stadsmarinier Oude Westen
- John, T. & Maguire, M., 2007. Criminal intelligence and the National Intelligence Model, in: Newburn, T., Williamson, T. & Wright, A. (red.), *Handbook of Criminal Investigation*, (199-225). Devon: Willan Publishing
- Kegge, A. en Littel, W., 2004. *Drugs in Kleur, Instructie voor gebruik van een meetinstrument om drugsoverlast in kleur te vertalen*. Rotterdam: Centrumraad, Stadsmarinier & Initiatiefgroep Drugsoverlast
- KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing, 2007. *Rotterdamers vooruit! Rotterdamse Krachtwijken. Deel 2: Wijkactieplannen in ontwikkeling, samenvatting*. Rotterdam
- Koningsveld, H., 2006. *Het verschijnsel wetenschap*. Amsterdam: Boom
- Kuhns, J. & Leach, N., 2006. *Model POP Curriculum*. Charlotte: University of North Carolina
- Lanier, M.M. & Henry, S., 2004 (1997). *Essential Criminology*. Boulder: Westview Press
- Loader, I. & Walker, N., 2006. Necessary virtues: the legitimate place of the state in the production of security, in: Dupont, B. & Wood, J. (red.), *Democracy, Society and the Governance of Security*, (165-183). Cambridge: Cambridge University Press
- Maas-de Waal, C. & Torre, A., van der, 2000. Veiligheid, in: Don, F.J.H. & Schnabel, P., *Trends, dilemma's en beleid, Essays over ontwikkelingen op langere termijn*, (153-162). Den Haag: Centraal Planbureau / Sociaal en Cultureel Planbureau

- McLaughlin, E. & Muncie, J., 2003 (2001). *The Sage Dictionary of Criminology*. London: SAGE
- Newburn, T., 2007 (2003). *Handbook of Policing*. Devon: Willan Publishing
- Os, P., van, 2008. Community policing: brug naar legitimiteit, in: *School voor Politie Leiderschap*. Apeldoorn: Politieacademie
- Pawson, R. & Tilly, N., 2003 (1997). *Realistic Evaluation*. London: SAGE
- Pease, K., 2002 (1994). Crime reduction, in: Maguire, M., Morgan, R. & Reiner, R. (red.), *The Oxford Handbook of Criminology*, (947-979). Oxford: Oxford University Press
- Perkins, M., Phillips, S., Rinehart, T., Schmerler, K., en Townsend, M., 2006 (1989). *Problem-Solving Tips: A Guide to Reducing Crime and Disorder Through Problem-Solving Partnerships*. Washington: U.S. Department of Justice, Office of Community-Oriented Policing Services
- Peterson, M., 2005. *Intelligence-Led Policing: The New Intelligence Architecture*. Washington: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Assistance
- Ponsaers, P., 2003. *De bronnen van Community (Oriented) Policing en de toepassing ervan in België*. Brussel: Ministerie van Binnenlandse Zaken
- Projectgroep Visie op de politiefunctie, Raad van Hoofdcommissarissen, 2005. *Politie in ontwikkeling-Visie op de politiefunctie*. Den Haag, NPI
- Punch, M., Vijver, K., van der & Zoomer, O., 2002. Dutch "COP", Developing community policing in The Netherlands, in: *Policing: An international journal of Police Strategies & Management*, Volume 25, number 1: 60-79. Bingley: Emerald
- Punch, M., 2006. *Van alles mag"naar "zero tolerance": policy transfer en de Nederlandse politie*. In opdracht van Politie en Wetenschap
- Ratcliffe, J.H., 2003. Intelligence-Led Policing, in: *trends & issues in crime and criminal justice*. Canberra: Australian Institute of Criminology
- Rock, P., 2002 (1994). Sociological theories of crime, in: Maguire, M., Morgan, R. & Reiner, R. (red.), *The Oxford Handbook of Criminology*, (51-82). Oxford: Oxford University Press
- Schnabel, P., 2000. Een sociale en culturele verkenning voor de lange termijn, in: Don, F.J.H. & Schnabel, P., *Trends, dilemma's en beleid, Essays over ontwikkelingen op langere termijn*, (11-27). Den Haag:

Sonor e.a., 2006. *Drugs in Kleur, Tussenevaluatie van een meetinstrument om drugsoverlast in een kleur te vertalen*. Rotterdam: Sonor e.a.

Swaaningen, R., van, 2004. Veiligheid in Nederland en Europa- Een sociologische beschouwing aan de hand van David Garland, in: Klein-Meijer, M.A.V., Scheepmaker, M.P.C. & Veer, P.B.A., ter (red.), *Justitiele verkenningen, De nieuwe veiligheidscultuur*, Jaargang 30, number 7: 9-23. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers

Tilly, N., 2003. Community policing, problem-oriented policing and Intelligence-Led Policing, in: Newburn, T. (red.), *Handbook of Policing*, (311-339). Devon: Willan Publishing

Townsley, M. & Pease, K., 2001. *What makes a good SARA?*

Vall, M., van de, 1990. De structuur van ongestructureerde problemen: een rationele methode tot effectuering van beleid, in: Braak, H.J., van de (red.), *Rationaliteit en beleid: Hoofdstukken uit de Rotterdamse sociologie*, (279-312). De Lier: Academisch Boeken Centrum

Veldt, L. & Vries, de, C., 2007. *Monitor hot spots Rotterdam Vijfde Meting (2007)*. Rotterdam: Centrum voor Onderzoek en Statistiek

Vries, de, C. & Rhee, van, M., 2006. *Monitor hot spots Rotterdam Vierde Meting (2006)*. Rotterdam: Centrum voor Onderzoek en Statistiek

Vries, de, C., Jong, de, E. & Rhee, van, M., 2005. *Monitor hot spots Rotterdam Derde Meting (2005)*. Rotterdam: Centrum voor Onderzoek en Statistiek

Vries, de, C. & Rhee, van, M., 2004. *Monitor hot spots Rotterdam Eerste vervolgmeting (2004)*. Rotterdam: Centrum voor Onderzoek en Statistiek

Wilson, J.Q. & Kelling, G.L., 2003 (1996). Broken Windows: The police and neighborhood safety, in: McLaughlin, E., Muncie, J. & Hughes, G. (red.), *Criminological Perspectives: Essential readings*, (400-411). London: SAGE

Zedner, L., 2007. Pre-crime and post-criminology?, in: *Theoretical Criminology, Volume 11, number 2*: 261-281. London: SAGE

Internetbronnen

<http://www.centrumraad.rotterdam.nl>

<http://www.denieuweunie.nl>

<http://www.grotestedenbeleid.nl>

<http://www.omv.nl/ATEST/falginf/patronen.html>

<http://www.politie-rijnmond.nl>

<http://www.rotterdamindex.nl/quarter/show/4/oudewesten>

<http://www.sonor.nl/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Problem-oriented_policing

Bijlagen

Uitgewerkte Observaties

Schouw 1, Groep 4, Cordinator Sonor, Route Oost, Avond

Wat is de samenstelling van de groep?

Er zijn drie buurtbewoners aanwezig. De cordinator is van Sonor. De buurtagent die meeloopt is er voor het eerst bij.

Is er sprake van een gelijkwaardige sfeer in de groep?

De relatie tussen de bewoners, de cordinator en de buurtagent is gelijkwaardig.

Worden de gebruikte indicatoren en hun scores door alle gebruikers geaccepteerd?

Ja.

Worden dezelfde routes gelopen? Komt de gebiedsbepaling overeen tussen de gebruikers?

Ja.

Worden de afgesproken tijden aangehouden?

De avondschouw vindt plaats tussen 1800 uur en 2400 uur. Bij deze schouwroute is men begonnen om 1930 uur. De juiste tijd is aangehouden.

Hoe wordt er geschouwd?

De schouwgroep verzameld een kwartier voor aanvang in het gebouw van de Aktiegroep. De groep wordt in tweeën gedeeld en ieder groepje loopt aan één kant van de straat om te schouwen. Er wordt gekeken of de indicatoren van het schouwformulier voorkomen op de schouwroute.

Hoe wordt er genoteerd en gerapporteerd?

De checklist van indicatoren kennen de schouwers uit de hoofd. Tijdens het schouwen worden de signaleringen door een vast persoon in en blocnote genoteerd.

Hoe wordt de verzamelde data opgeslagen?

De verzamelde gegevens worden na afloop van de schouwronde door de cordinator op het schouwformulier ingevuld. Dit invullen van de indicatoren en kleurscores gebeurt in gezamenlijk overleg met de groep.

Vindt er na de schouwronde een evaluatie plaats?

Ja. De groep bespreekt de gelopen schouwroute na afloop in het gebouw van de Aktiegroep.

Overig

De deelnemers van deze schouwgroep geven aan dat het bij deze vorm van signaleren om een moment-opname gaat. Het kan voorkomen dat een gebied tijdens een schouwronde groen scoort, maar dat er na afloop een roodincident plaatsvindt. De deelnemers vinden dat dit ondervangen wordt door het aantal schouwrondes die er per gebied iedere maand plaatsvinden. Verder geven de deelnemers van deze groep

aan dat zij erop letten niet tweemaal dezelfde stille getuigen te scoren als zij twee keer in een maand een bepaalde route lopen.

Schouw 2, Groep 1, Cordinator Bewoner, Route Oost, Ochtend

Wat is de samenstelling van de groep?

Er zijn vier buurbewoners aanwezig (er zijn zes buurbewoners die wisselend met deze groep meelopen). De cordinator is een buurtbewoner. De buurtagent is nieuw en loopt voor de eerste keer mee.

Is er sprake van een gelijkwaardige sfeer in de groep?

Ja.

Worden de gebruikte indicatoren en hun scores door alle gebruikers geaccepteerd?

Ja.

Worden dezelfde routes gelopen? Komt de gebiedsbepaling overeen tussen de gebruikers?

Ja.

Worden de afgesproken tijden aangehouden?

De ochtendschouw vindt plaats tussen 0600 uur en 1200 uur. Deze schouw is begonnen om 1000 uur. De juiste tijd is aangehouden.

Hoe wordt er geschouwd?

De groep verzameld een kwartier voor aanvang op het politiebureau. Tijdens het schouwen waaiert de groep uit over de straat. De route van het schouwformulier wordt gevolgd.

Hoe wordt er genoteerd en gerapporteerd?

Tijdens het schouwen geven de deelnemers aan de cordinator door welke indicatoren zij signaleren. Ter plekken wordt hiervan een notitie gemaakt en wordt in overleg besproken welke score wordt toegewezen.

Hoe wordt de verzamelde data opgeslagen?

De cordinator vult na afloop het schouwformulier thuis in.

Vindt er na de schouwronde een evaluatie plaats?

Nee, na afloop van de schouwroute gaat iedereen naar huis. Tijdens het schouwen vindt er wel overleg tussen de deelnemers plaats.

Overig

De deelnemers geven aan dat er geen opfriscursus plaatsvindt, maar dat er bijgepraat en overlegd wordt tijdens de twee á drie maandelijkse bijeenkomst.

Tijdens deze schouw worden er twee openlijke gebruikers aangetroffen op de plek waar schouwgroep

4 vijf dagen eerder de indicator zilverfolie aantrof. De buurtagent en de coordinator spreken hen hierop aan en verzoekt hen weg te gaan, waarop zij gehoor geven. Er wordt aangegeven dat dit normaal gesproken niet gebeurt (de agent meldt een voorval aan collega's die vervolgens actie ondernemen).

Er worden op een locatie drie drinkers en één slapende zwerver aangetroffen. Na met de drinkers gesproken te hebben besluit de groep na overleg om geen overlast te vermelden.

Deze schouwgroep maakt een melding van een condoom op dezelfde plek waar vijf dagen eerder door schouwgroep 4 ook een melding van een condoom werd gemaakt. Bij de laatste melding gaat het om een "verse" condoom.

Schouw 3, Groep 5, Coordinator Nieuwe Unie, Route Noord, Avond

Wat is de samenstelling van de groep?

Er zijn drie buurtbewoners aanwezig (deze groep heeft normaal gesproken vier á vijf buurtbewoners). De coordinator is van de Nieuwe Unie. Er is deze schouw geen buurtagent aanwezig.

Is er sprake van een gelijkwaardige sfeer in de groep?

Ja.

Worden de gebruikte indicatoren en hun scores door alle gebruikers geaccepteerd?

Ja.

Worden dezelfde routes gelopen? Komt de gebiedsbepaling overeen tussen de gebruikers?

Ja.

Worden de afgesproken tijden aangehouden?

Deze avondschouw is begonnen om 1900 uur. De juiste tijd is aangehouden.

Hoe wordt er geschouwd?

De schouwroute van het formulier wordt gevolgd en de deelnemers nemen waar of er al dan niet sprake is van de overlastindicatoren op de locaties. De groep splitst zich een aantal malen op om in verschillende straten te schouwen die uiteindelijk weer op eenzelfde punt samenkomen.

Hoe wordt er genoteerd en gerapporteerd?

De coordinator kruist de gesignaleerde overlast direct op het schouwformulier aan. De gesignaleerde overlast wordt door de overige deelnemers doorgegeven aan de coordinator.

Hoe wordt de verzamelde data opgeslagen?

De gesignaleerde indicatoren worden tijdens het schouwen op het schouwformulier ingevuld door de coordinator.

Vindt er na de schouwronde een evaluatie plaats?

Nee, na afloop van de schouwrouten gaat iedereen naar huis.

Overig.

De coördinator van deze groep van de Nieuwe Unie rouleren met drie personen. Als één van hen er niet bij kan zijn valt een vaste buurtbewoner uit de groep als coördinator in.

Schouw 4, Groep 3, Coördinator Bewoner, Route Noord, Middag

Wat is de samenstelling van de groep?

Er zijn drie van de vier bewoners aanwezig. De coördinator is een buurtbewoner. De buurtagent die meeloopt is bekend bij deze groep.

Is er sprake van een gelijkwaardige sfeer in de groep?

Ja.

Worden de gebruikte indicatoren en hun scores door alle gebruikers geaccepteerd?

Ja.

Worden dezelfde routes gelopen? Komt de gebiedsbepaling overeen tussen de gebruikers?

Ja.

Worden de afgesproken tijden aangehouden?

De middagschouw vindt plaats tussen 1200 uur en 1800 uur. Deze schouw is begonnen om 1500 uur. De juiste tijd is aangehouden.

Hoe wordt er geschouwd?

De groep verzamelt op een vaste plek in de wijk. De schouwrouten van het formulier wordt systematisch gevolgd, men begint op locatie 1.

Hoe wordt er genoteerd en gerapporteerd?

De coördinator maakt tijdens het schouwen aantekeningen op een notitieblok.

Hoe wordt de verzamelde data opgeslagen?

Na de schouw vult de coördinator het schouwformulier in. Dit gebeurt variërend met de groep samen of alleen. Deze keer wordt het formulier met de groep ingevuld om verkeerd invullen te voorkomen.

Vindt er na de schouwronde een evaluatie plaats?

Niet altijd. Wel na afloop van deze schouwrouten. De deelnemers gaan rond de tafel zitten en bespreken de schouw terwijl de coördinator punt voor punt het schouwformulier invult.

Overig.

De deelnemers geven aan dat het ingevulde schouwformulier wordt doorgegeven aan Sonor (de opbouwwerker van de Aktiegroep). Deze geeft het op haar beurt weer door aan Little Projects die alle verzamelde schouwgegevens verwerkt.

Schouw 5, Groep 6, Cordinator Centrumraad, Route Noord, Ochtend

Wat is de samenstelling van de groep?

Er is slechts één van de drie vaste buurtbewoners aanwezig. De cordinator is van de Centrumraad. Er is geen buurtagent aanwezig.

Is er sprake van een gelijkwaardige sfeer in de groep?

Ja, voor zover je kunt spreken over een groep.

Worden de gebruikte indicatoren en hun scores door alle gebruikers geaccepteerd?

Ja.

Worden dezelfde routes gelopen? Komt de gebiedsbepaling overeen tussen de gebruikers?

Ja.

Worden de afgesproken tijden aangehouden?

Deze ochtendschouw is begonnen om 1000 uur. De juiste tijd is aangehouden.

Hoe wordt er geschouwd?

Er wordt verzameld op een vast punt. De schouwroute wordt door de twee leden van de groep gelopen. Waar nodig splitsen zij zich op om een zo breed mogelijk beeld van de omgeving te krijgen.

Hoe wordt er genoteerd en gerapporteerd?

De cordinator noteert tijdens de schouw de geconstateerde indicatoren en de bijbehorende locaties.

Hoe wordt de verzamelde data opgeslagen?

De cordinator vult de verzamelde gegevens na afloop op het schouwformulier in.

Vindt er na de schouwronde een evaluatie plaats?

Nee.

Overig.

Deze groep week op het moment van observeren sterk af van de normale gang van zaken door het ontbreken van de buurtagent en de (op één na) bewoners.

De deelnemers van deze groep geven aan dat het voor kan komen dat een stille getuigen dubbel genoteerd wordt als verschillende groepen dezelfde schouwroute kort na elkaar lopen, maar dat het bij "Drugs in Kleur" ook gaat om het signaleren en noteren van stille getuigen op dat moment in de tijd.

Het gaat niet om absolute aantallen, maar om overlast op een bepaald tijdstip op een bepaalde locatie.

De indicator "gebroken autoglas" wordt wel op de schouwroute aangetroffen, maar niet aangekruist op het schouwformulier. Er vindt wel terplekke een discussie plaats waarna het als een aparte notitie op het schouwformulier wordt meegenomen

Schouw 6, Groep 2, Cordinator Bewoner, Route Oost, Avond

Wat is de samenstelling van de groep?

Er zijn twee van de drie buurtbewoners aanwezig. De cordinator is een bewoner. Er is geen wijkagent aanwezig.

Is er sprake van een gelijkwaardige sfeer in de groep?

Ja, maar de groep bestaat bij deze schouw alleen uit bewoners.

Worden de gebruikte indicatoren en hun scores door alle gebruikers geaccepteerd?

Ja.

Worden dezelfde routes gelopen? Komt de gebiedsbepaling overeen tussen de gebruikers?

Ja.

Worden de afgesproken tijden aangehouden?

Deze avondschouw is begonnen om 2100 uur. De juiste tijd is aangehouden.

Hoe wordt er geschouwd?

De groep verzameld bij de cordinator thuis. De schouwroute wordt vanaf dit punt gelopen.

Hoe wordt er genoteerd en gerapporteerd?

De cordinator maakt tijdens het schouwen notities. De deelnemers geven aan de cordinator door welke indicatoren zij waarnemen.

Hoe wordt de verzamelde data opgeslagen?

De cordinator vult het schouwformulier na afloop van de schouwroute thuis in.

Vindt er na de schouwronde een evaluatie plaats?

Nee. Tijdens de schouwroute wordt er onderling besproken welke indicatoren men identificeert.

Overig.

De bewoners geven aan dat de buurtagent er normaal gesproken altijd bij is. Deze treedt bij een "heterdaadje" zelf op als het alleen om het aanspreken van de verdachte in kwestie gaat en licht in andere gevallen collega's in.

Uitgewerkte Interviews

Respondent 1 (bewoner); Respondent 2 (bewoner); Respondent 3 (bewoner); Respondent 4 (bewoner); Respondent 5 (politie) Respondent 6 (Nieuwe Unie); Respondent 7 (Centrumraad); Respondent 8 (Sonor); Respondent 9 (adviesbureau).

Ontstaan "Drugs in Kleur"

Respondent 1:

Geen gegevens.

Respondent 2:

Petra van den Berg, opbouwwerker en gerelateerd aan de "Aktiegroep het Oude Westen", luisterde naar de problemen met betrekking tot drugsoverlast van de bewoners in hun buurt en verzamelde de juiste mensen om zich heen om deze problemen aan te pakken. Ook de stadsmarinier heeft indertijd bewoners voorgesteld aan de juiste mensen en heeft nog voor een klein startbudget gezorgd. Er werd een initiatiefgroep samengesteld die bestond uit Sonor, de Nieuwe Unie, de Centrumraad, de politie en ondernemers uit de buurt.

Respondent 3:

Er bestond een verschil van mening tussen de politie en de bewoners met betrekking tot de mate van drugsoverlast in de buurt. Volgens de bewoners was het er erg aan toe, maar volgens de politie was het er niet zo erg aan toe, omdat er maar weinig meldingen van drugsgerelateerde overlast binnen kwamen. Zo ontstond het idee om de drugsoverlast te meten, gebaseerd op een bestaand meetinstrument "Schoon en Heel". Wim Littel en Andre Kegge hebben het meetinstrument "Drugs in Kleur" ontwikkeld.

Respondent 4:

Het idee van "Drugs in Kleur" is ontstaan vanuit de Nieuwe Unie, de politie en de gemeente als reactie op de vele klachten van de bewoners over de drugsoverlast, welke tegenstrijdig waren met de mening van de politie. Er is toen een verzoek aan de bewoners gedaan om mee te doen.

Respondent 5:

Het is begonnen met een verschil van mening over de mate van drugsoverlast tussen de politie en de buurtbewoners. Om dit probleem op te lossen zijn de partijen samengekomen en is er met een extern adviesbureau besproken hoe dit op te lossen.

Respondent 6:

De bewoners klaagden in 2003 over de toename van drugsoverlast. De politie zag dit niet door de weinige meldingen die hierover geregistreerd werden. Een spanningsveld ontstond zo tussen de politie en de bewoners met betrekking tot de aanpak van de drugsgerelateerde overlast. De instanties die een belang hadden bij de bewoners uit de wijk, de Nieuwe Unie, de Politie Rotterdam-Rijnmond, het Opbouwwerk (Sonor) en de Centrumraad, zijn samen (twee dagen lang) rond de tafel gaan zitten daar zij allen een

eigen aandeel zagen in de aanpak van drugsoverlast. Hieruit is "Drugs in Kleur" ontstaan, om samen met de bewoners tot een overeenstemming te komen over wat drugsoverlast nu eigenlijk is. Wim Littel en Andre Kegge (adviesbureau Little Projects) hebben de uitwerking verzorgd in opdracht van de Centrumraad.

Respondent 7:

Petra van den Berg van Sonor en Peter Dekkers van de Centrumraad wilden het drugsprobleem in het Oude Westen zichtbaar maken in verband met de klachten van bewoners. Voor het zichtbaar maken van de mate van het probleem van drugsoverlast moest een meetinstrument ontwikkeld worden om de grens voor aanpak (ingrijpen op basis van haalbaarheid en maatschappelijke tolerantie) vast te stellen.

Respondent 8:

Het probleem van drugsoverlast leidde regelmatig tot discussie tijdens het wijkoverleg, waarbij de politie het probleem aanzienlijk minder ernstig zag dan de bewoners. Besloten werd tot een project om bewoners en politie dichterbij elkaar te brengen, de toenmalige stadsmarinier wilde hier een budget aan geven. Het achterliggende idee is dat van wederzijds vertrouwen gebaseerd op betrouwbare kennis van het gezamenlijke probleem om vervolgens tot een effectieve aanpak van het probleem te komen.

Het ontstaan van "Drugs in Kleur" kan teruggebracht worden tot een conflictsituatie tussen de politie en het Opbouwwerk (als vertegenwoordiging van de bewoners) met betrekking tot het al dan niet aanwezig zijn van drugsgerelateerde overlast. De tegenstrijdige ervaringen met drugsoverlast komen voort uit het feit dat de bewoners de overlast wel degelijk ervoeren, maar dit niet (meer) melden bij de politie, omdat zij het gevoel hadden dat deze er toch niets aan deed. De politie kreeg op haar beurt minder meldingen binnen over drugsoverlast en constateerde hieruit dat het wel meeviel met het probleem.

Respondent 9:

Tijdens een overleg tussen Petra van den Berg (Sonor), de politie en de "Aktiegroep het Oude Westen" werd duidelijk dat de drugsgerelateerde overlast verschillend werd geïnterpreteerd door de betrokken partijen. Hierop kwam de politie met het verzoek om samen met Sonor, de Nieuwe unie en de Centrumraad een project op te zetten welke gebaseerd zou zijn op de normering van drugsoverlast in de hoop de samenwerking tussen de partijen te verbeteren. Hierop is eerst een raamwerk ontwikkeld door Andre Kegge en Wim Littel, welke vervolgens is voorgelegd aan de bewoners, waarna "Drugs in Kleur" is ontstaan

Doelstelling "Drugs in Kleur"

Respondent 1:

Het in kaart brengen van drugsoverlast.

Het terugbrengen van drugsoverlast.

Een directe en gerichte aanpak door relevante partijen wordt middels schouwen mogelijk gemaakt. Dit is toch ook wel een insteek geweest van "Drugs in Kleur"

Respondent 2:

Het constateren van drugsoverlast.

Een schone, hele en veilige wijk door de drugsoverlast er zoveel mogelijk uit te werken. Het zal nooit helemaal weg gaan, een bepaalde mate van overlast is inherent aan de grote stad, maar het moet wel controleerbaar zijn.

Respondent 3:

Het constateren van waar en hoeveel drugsoverlast er is. Gekeken wordt wat hieraan gedaan kan worden om op deze plaatsen de drugsoverlast te verminderen door middel van gerichte acties. Het probleem kan op sommige plekken geëlimineerd worden, maar is nooit helemaal op te lossen.

Men hoopt op een daling van het aantal incidenten, maar dit is niet de doelstelling van "Drugs in Kleur". Een vermindering van de ernst van de incidenten of omvang van de schade is wel haalbaar.

Respondent 4:

Het in kaart brengen van drugsoverlast is het eerste en enige doel, vandaar de naam "Drugs in Kleur". Het oplossen van dit probleem valt niet direct onder het project, het gaat om het constateren van overlast en deze gegevens worden doorgegeven aan de betrokken partners die vervolgens actie zullen ondernemen.

Respondent 5:

"Drugs in Kleur" is een meetinstrument om het subjectieve van het begrip drugsoverlast te objectiveren (door middel van indicatoren) en tevens om de mate van drugsoverlast te meten (door middel van kleur-scores). Er moet een consensus ontstaan over de mate van drugsoverlast in de wijk.

Later werd duidelijk dat de verzamelde gegevens een bron van informatie bevatte waarmee heel gericht actie ondernomen kon worden, zowel op welke specifieke plekken aanpak nodig was, als wie van de betrokken partijen er over de juiste middelen beschikte om de geconstateerde overlast op te lossen. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat de drugsoverlast is afgenomen, maar het doel blijft in de eerste plaats het meten van drugsoverlast in de wijk.

De kloof tussen burger en politie verkleinen. Door middel van de buurtagent in elke schouwgroep wordt er een verbinding gelegd met de bewoners. Dit gaat verder dan "Drugs in Kleur", waarin de vertrouwensrelatie is ontstaan.

Respondent 6:

Het in kaart brengen van het probleem. Meten waar de overlast plaatsvindt.

Gerichte acties ondernemen om de geconstateerde ernstige drugsoverlast (paarse en rode plekken) te elimineren. Het elimineren van het hele drugsgelateerde probleem zal niet lukken, maar het geheel van de overlast verminderen moet wel haalbaar zijn.

Weten waar iedereen het over heeft, wat de overlast precies is en wat als erge overlast wordt ervaren, zodat er gericht actie ondernomen kan worden.

Eigen doel van "Drugs in Kleur" is het gebruik van de uitkomsten om prioriteiten te kunnen stellen in de te nemen acties. De politie gebruikt de verzamelde informatie om extra mankracht te krijgen op bepaalde plekken in de wijk.

Respondent 7:

Betrokkenheid van de bewoners vasthouden.

Vertrouwen tussen de politie en de bewoners herstellen of creëren, wederzijds begrip kweken, vooral van bewoners naar politie toe (mede doordat de politie hen informeert over hun aanpak)

In de loop van de tijd is de bruikbaarheid van de resultaten van het instrument een doelstelling geworden. Bijkomend neveneffect is dat het eigen werk van de betrokken organisaties makkelijker wordt, omdat er een draagvlak gecreëerd wordt.

Respondent 8:

Ontwikkelen van een meetinstrument met betrekking tot verduidelijking van de discussie over drugsoverlast. Het inzichtelijk maken van drugsoverlast in de wijk.

Creëren van vertrouwen tussen de verschillende partners.

Verbetering van de communicatie over drugsoverlast.

Geen overlastvermindering, want bewoners kunnen dit niet bewerkstelligen en "Drugs in Kleur" draait vooral om samenwerking met bewoners. Er kan wel meer gerichte actie ondernomen worden door de deelnemende organisaties op basis van de gegevensverzameling van "Drugs in Kleur", maar het verminderen van drugsoverlast is geen doelstelling van het project. Dit is de verantwoordelijkheid van de partners, niet van de buurtbewoners, want zij hebben hier geen middelen voor. De informatie die door "Drugs in Kleur" verzameld wordt wel gebruikt door de partners om de overlast gericht aan te pakken.

Respondent 9:

Verbeteren van de relatie tussen de verschillende partijen met betrekking tot het benoemen van en het gezamenlijk omgaan met drugsgelateerde overlast.

Vaststellen van drugsoverlast door middel van overeengekomen indicatoren

Effectiviteit "Drugs in Kleur"**Respondent 1:**

Er zit nu meer beweging in de overlastgegevens, de gegevens blijven minder hangen.

Er is minder drugsoverlast. Het is rustiger geworden tijdens het schouwen, er zijn minder "heterdaadjes".

Het aantal drugspanden is afgenomen.

Bewoners melden sneller overlast.

Er zijn minder klachten van buurtbewoners.

Respondent 2:

"Drugs in Kleur" is effectief, er is veel bereikt. Handel in drugs en gebruik van drugs is in de loop van de jaren sterk afgenomen. De drugsoverlast is afgenomen.

De laatste tijd neemt het iets toe. Ook kan het zich verplaatsen na aanpak.

Een andere manier van dealen is ontstaan als aanpassing op "Drugs in Kleur" en andere initiatieven en de hieraan gerelateerde grotere pakkans.

Respondent 3:

In grote lijnen is "Drugs in Kleur" effectief. Verslaafde overlast is afgenomen. Overlast verplaatst zich, maar dit levert wel ademruimte voor bepaalde plekken.

Respondent 4:

"Drugs in Kleur" is effectief.

Respondent 5:

Als objectieve meting is "Drugs in Kleur" effectief.

Respondent 6:

In grote lijnen is er een afname van drugsoverlast, ondanks een lichte stijging in het afgelopen jaar (2007). Het doel van het meten van de drugsoverlast wordt bereikt.

Er is een goed contact tussen de bewoners en de andere partners. Het begrip met betrekking tot de aanpak van de politie en de andere betrokken instanties is verbeterd.

Bijkomend effect is de verbetering van communicatie tussen alle partijen.

Respondent 7:

Bewoners weten de partners nu te vinden en vice versa. Dit geldt ook voor de partners onderling, de communicatielijnen zijn korter geworden.

Vertrouwen van de bewoners in de betrokken organisaties is toegenomen. Men weet van elkaar wat er mogelijk is.

De onderlinge betrokkenheid is groot, evenals de betrokkenheid met "Drugs in Kleur"

Respondent 8:

"Drugs in Kleur" is effectief als meetinstrument dat aangeeft wat drugsoverlast is en waar iedereen zich in kan vinden.

"Drugs in Kleur" is ook effectief als meetinstrument dat aangeeft in hoeverre er drugsoverlast is. De regelmatigheid van de metingen maakt het duidelijk of drugsoverlast toeneemt of afneemt. Trends in de drugsoverlast worden zichtbaar.

Respondent 9:

Het verbeteren van de relatie tussen de verschillende partijen is verbeterd. Binnen een paar maanden na aanvang van "Drugs in Kleur" zijn de verhoudingen genormaliseerd, na een half jaar zijn de verhoudingen sterk verbeterd. Dit is zo gebleven.

Het vaststellen van drugsoverlast middels indicatoren is effectief. Er zijn geen discussies meer over de scores (kleuren) van drugsoverlast, nog wel af en toe over de indicatoren door de continue evaluatie ervan tijdens de werkgroepvergaderingen.

Andere initiatieven in plaats van "Drugs in Kleur"

Respondent 1:

Geen gegevens.

Respondent 2:

Niet bekend. Waarschijnlijk heeft de politie wel haar best gedaan, maar nu kunnen de overlastplekken goed aangegeven worden.

Respondent 3:

Iedere partij voor zich, hoofdzakelijk initiatieven van de politie. Bewoners stuurden zelf mensen weg.

Respondent 4:

Niet vanuit de bewoners, wel bij de politie, maar wat precies was niet duidelijk.

Respondent 5:

Geen gegevens.

Respondent 6:

Eerst was acties ondernemen door iedere partij voor zich, maar nu er samengewerkt wordt gaat het beter.

Respondent 7:

Het was ieder voor zich. De verschillende organisaties hadden elk een eigen aanpak. Er werd niet op deze manier samengewerkt.

Respondent 8:

Er waren meerdere initiatieven op verschillende niveaus. Het was vooral iedere (huidige) partner voor zich.

De eerdere initiatieven bleken niet duurzaam te zijn. Er waren enkele projecten gebaseerd op samenwerking, maar deze waren slechts tijdelijk. Zoals het nu gezamenlijk en duurzaam gebeurd is voor het eerst. Een voorbeeld van een eerder initiatief was de invoering een gebruikersbus, maar deze bleek niet te werken voor de verslaafden en ook niet voor de buurtbewoners.

Respondent 9:

Geen gegevens

Betrokkenheid alle partijen bij de besluitvorming over de implementatie van "Drugs in Kleur"

Respondent 1:

Ja.

Respondent 2:

Ja. Iedereen kon er iets over zeggen en hierover is gezamenlijk beslist. Via een formulier is vervolgens de besluitvorming voorgelegd. Iedereen moest het hiermee eens zijn om doorgevoerd te kunnen worden. Dit gebeurde op basis van consensus.

Respondent 3:

Ja. Iedereen is bij de invulling van het project betrokken geweest. Hierover moest er een consensus zijn.

Respondent 4:

Ja. Ook bij de tweede versie van "Drugs in Kleur" zijn alle coördinatoren betrokken geweest (dit hebben zij vooraf besproken met de betrokken bewoners). Het was een besluit op basis van consensus.

Respondent 5:

Ja. Al heeft het opbouwwerk in het begin als vertegenwoordiger van de bewoners opgetreden. Bij het invoeren en afronden van de proefperiode zijn wel alle partijen betrokken geweest. Alle partners, inclusief de bewoners, moesten het eens zijn met de besluitvorming. Deze consensus was er in 2004 bij de opzet van het project en in 2006 bij de aanpassing van het project. Er is vanaf het begin een groot commitment vanuit de betrokken partijen.

Respondent 6:

Ja. De constructie van het formulier (de invulling van het project "Drugs in Kleur", nadat de grote lijnen gezet waren) is tot in detail met alle betrokkenen tot stand gekomen. Het ontwerpen van het meetinstrument is op basis van consensus gebeurd, iedereen moest het eens worden met elkaar en iedereen kon zich er dan ook in vinden.

Respondent 7:

Ja. Bij de ontwikkeling van het meetinstrument, de manier aanpak van het project en de evaluaties tijdens de werkgroepvergaderingen is iedereen betrokken geweest op basis van consensus. De uiteindelijke besluitvorming ligt wel bij de Centrumraad.

Respondent 8:

Ja. De consensus hierover is zo gegroeid, iedereen was het ermee eens (al kan het zijn dat er drie bewoners zijn opgestapt die zich er absoluut niet in konden vinden)

Respondent 9:

Ja. Eerst is er door de stuurgroep een raamwerk opgesteld en deze is voorgelegd aan de werkgroep en op basis van consensus verder ingevuld. Het is niet van bovenaf opgelegd en dit is ook de kracht van "Drugs in Kleur"

Betrokkenheid alle partijen bij de probleemdefiniëring van "Drugs in Kleur"**Respondent 1:**

Ja.

Respondent 2:

Ja. Eerst was de organisatie er om het geheel op te zetten en daarna zijn de buurtbewoners erbij betrokken.

Respondent 3:

Ja. Iedereen was het er mee eens.

Respondent 4:

Ja.

Respondent 5:

Ja. Er is samenspraak geweest over het doel en de indicatoren.

Respondent 6:

Ja.

Respondent 7:

Ja. Er was een consensus, omdat overeenstemming hierin van belang is door de subjectiviteit van het probleem. Drugsgelateerde overlast moest geobjectiveerd worden.

Respondent 8:

Ja.

Respondent 9:

Ja

Betrokkenheid alle partijen bij de probleemoplossing van "Drugs in Kleur"

Respondent 1:

Ja.

Respondent 2:

Nee. Het is nooit mogelijk om alles op te lossen, maar er kan wel aangewezen worden welke locaties aangepakt moeten worden. Specifieke plekken aangeven waar een oplossing voor moet komen: Ja. De specifieke oplossing hiervoor: Nee. Alleen het signaleren is de taak van de bewoners.

Respondent 3:

Ja. Hierover wordt iedere keer gesproken tijdens de werkgroepvergaderingen.

Respondent 4:

Dit ligt aan het soort probleem. De probleemoplossing is afhankelijk van de oplossende partij (politie, Nieuwe Unie of gemeente), deze bepaald de manier van aanpak.

Respondent 5:

Nee. De politie bepaald de aanpak van de geconstateerde problemen voor zichzelf. De bewoners hebben

aangegeven, nadat hun deze mogelijkheid is geboden, dat zij niet de willen bepalen welke acties er ondernomen moeten worden, dit laten zij over aan de partijen die hierover gaan.

De betrokken partners ondernemen actie op basis van de resultaten van "Drugs in Kleur". Dit duurt bij sommige van de partners, waarschijnlijk door de bureaucratische molen (langdurige besluitvorming) van sommige organisaties, wat langer dan in het begin van "Drugs in Kleur". Het gaat echter wel om structurele oplossingen.

Respondent 6:

Nee. Bewoners doen wel de melding middels het invullen van het schouwformulier en bepalen hiermee de plek van aanpak, de partners reageren hierop naar eigen inzicht en later vind er een terugkoppeling plaats naar elkaar en naar de bewoners via de werkgroepvergadering.

Respondent 7:

Nee. Met betrekking tot de vervolgstappen op de schouwresultaten is het iedere partner voor zich.

Respondent 8:

Ja.

Respondent 9:

Ja

Betrokkenheid alle partijen bij het vaststellen van de indicatoren en scores van "Drugs in Kleur"

Respondent 1:

Ja. Alle betrokken partijen hebben deze goedgekeurd.

Respondent 2:

Ja. Het is met z'n alle samengesteld. De betrokken partijen hebben dit onderling goed besproken. Iedereen heeft hierin een stem gehad. Dit was ook het geval bij de latere aanpassing van het formulier.

Respondent 3:

Ja. Alle betrokken partijen hebben deze goedgekeurd.

Respondent 4:

Ja. Alle betrokken partijen hebben deze goedgekeurd.

Respondent 5:

Ja. Dit is in gezamenlijk overleg gebeurt. Ook de aanpassing van het formulier in 2006. De bewoners en de politie zijn het eens over de gekozen indicatoren.

Respondent 6:

Ja. Alle betrokken partijen hebben deze goedgekeurd.

Respondent 7:

Ja. Op basis van consensus is dit besloten. Men heeft zo goed mogelijk geprobeerd om van het subjectieve tot het objectieve te komen.

Respondent 8:

Ja. Volgens de politie diende de bewoners de doorslag te geven met betrekking tot de score (kleur) die bepaalde drugsoverlast diende te krijgen

Respondent 9:

Ja

Werving van de bewoners voor "Drugs in Kleur"

Respondent 1:

Via een buurtagent na het melden van drugsoverlast. Er zijn via de Aktiegroep brieven gestuurd aan de bewoners en er is een oproep gedaan tijdens wijkvergaderingen.

Respondent 2:

Via Petra van den Berg van de Aktiegroep het Oude Westen (Sonor), zij heeft meerdere personen benaderd. Ook de andere partners van de initiatiefgroep kenden nog bewoners die zij hebben voorgedragen. Via via zijn er toen verder mensen bij het project terecht gekomen (sneeuwbaaleffect).

Respondent 3:

Benaderd via de Aktiegroep. Petra van den Berg heeft zich hier als opbouwwerker helemaal voor ingezet en heeft ervoor gezorgd dat er zoveel mensen bij betrokken zijn. Misschien heeft er indertijd een oproep in de buurtkrant gestaan, maar dit is niet met zekerheid te zeggen. Een enkele bewoner is er uit zichzelf bijgekomen.

Respondent 4:

De Aktiegroep heeft een verzoek gedaan aan de bewoners om mee te doen met "Drugs in Kleur". Ook heeft de politie deze bewoner benaderd. In de loop van de tijd zijn er bewoners op eigen initiatief bij gekomen. Er is geen oproep gedaan aan alle bewoners.

Respondent 5:

Alle partijen kende wel betrokken bewoners. Deze zijn aangedragen om mee te doen met het project "Drugs in Kleur" (sneeuwbaaleffect)

Respondent 6:

Er is geen oproep gedaan aan bewoners. Men wilde niet zomaar iedereen bij het project betrekken, maar wilden juist mensen die wisten waarvoor ze zouden kiezen en bereid waren om samen te werken. Iedere partner had al directe contacten met enkele bewoners en deze zijn voorgedragen. Zo is er gezamenlijk een

lijst opgesteld met bewoners en Sonor heeft deze mensen uiteindelijk benaderd. In de loop van de tijd zijn er wat bewoners uit zichzelf bijgekomen die via via van het project hadden gehoord (sneeuwbaaleffect)

Respondent 7:

De Aktiegroep heeft de bewoners geleverd. Er is waarschijnlijk geen oproep gedaan.

Respondent 8:

In de eerste instantie is er geen oproep gedaan in verband met de anonimiteit en de veiligheid die men voor de toekomstige schouwers wilden waarborgen daar de consequenties voor hen van het meedoen aan het schouwen niet bekend waren. Bewoners zijn benaderd die al actief waren bij de Aktiegroep. Ook de andere partners hebben bewoners voorgedragen. In een later stadium zijn er zelf bewoners gekomen die via via van het project hadden gehoord (sneeuwbaaleffect)

Respondent 9:

Er waren al contacten met bewoners via de bewonersorganisatie (opbouwwerk, buurthuis). In een later stadium zijn er bewoners bijgekomen via mond op mond reclame (sneeuwbaaleffect). De schouwgroep is voor 80% samengesteld uit de mensen die er vanaf het begin bij zijn

Reden van participatie aan "Drugs in Kleur"

Respondent 1:

Ongenoegen over de drugsoverlastsituatie in de wijk.

Respondent 2:

De eigen buurt veilig maken.

Respondent 3:

Het is belangrijk om je woonplek leefbaar te krijgen en te houden. Drugsoverlast verstoort de leefbaarheid.

Respondent 4:

Is hiervoor gevraagd en vond het een heel goed initiatief.

Respondent 5:

Geen gegevens.

Respondent 6:

Iedere betrokken instantie levert een coördinator aan. Om voeling te houden met het project moet je er ook bij betrokken zijn.

Respondent 7:

Betrokkenheid met de buurt is een belangrijke drijfveer. Deze betrokkenheid ook laten zien aan de be-

woners.

Contacten worden op deze manier goed onderhouden en nieuwe contacten worden tot stand gebracht, zowel met de bewoners als met de andere partners.

Het is een verdieping van het onderlinge werk en de werklijnen tot stand te brengen. Het is ook goed voor de onderlinge betrokkenheid tussen de partners.

Je hebt op deze manier feeling met het meetinstrument, maar ook met de wijk en de probleemplekken. In de praktijk kun je zien hoe het eraan toe gaat. Het is ook goed voor informatievergaring.

Respondent 8:

Geen gegevens.

Respondent 9:

Niet van toepassing

Samenstelling van de betrokken partijen

Respondent 1:

Geen gegevens.

Respondent 2:

Petra van den Berg heeft de partijen aangesproken en zo is het via via gegaan en zijn alle partijen bij elkaar gekomen.

Respondent 3:

Dit is in wederzijds overleg gebeurt na het dispuut tussen de bewoners en de politie. De gemeenteraad is nodig voor de financiering, de subsidie, maar nemen ook deel aan het project. De Nieuwe Unie is als grootste huisbaas in de wijk ook nodig om investeringen te doen om de drugsoverlast te verminderen.

Respondent 4:

De Aktiegroep heeft contact gezocht met de andere partijen naar aanleiding van de vele klachten die er van de bewoners binnenkwamen.

Respondent 5:

Geen gegevens.

Respondent 6:

De hoofdpartijen die een rol spelen in de wijk zijn vanzelfsprekend samengekomen.

Respondent 7:

Geen gegevens.

Respondent 8:

Na wijkoverleg tussen de professionals zijn de partijen samengesteld.

Respondent 9:

De partijen waren er al en hoefden dus niet samengesteld te worden

Externe gerichtheid partners tot bewoners (buurtinspraak)

Respondent 1:

Door middel van het schouwen wordt de inhoud van de politiezorg bepaald, inspraak is er middels de schouwformulieren.

De kloof tussen politie en publiek wordt gedicht.

De zelfredzaamheid van de bewoners wordt gestimuleerd. Zo is er een servicepunt waar bewoners terecht kunnen, een speciaal klachtennummer voor de buurt en informeert de buurtkrant over de handelingen die er in de wijk plaats zullen vinden.

Er is wijkoverleg waarbij de buurt inspraak heeft.

Er is sprake van samenwerking met alle mogelijke partners.

Er is sprake van een gezamenlijke aanpak van verschillende overheidsdiensten(cordinatie dienstenaanbod)

Respondent 2:

Er is enige mate van inspraak met betrekking tot de te nemen acties van de betrokken partijen. Zo kunnen er bijvoorbeeld extra patrouilles uitgevoerd worden als de bewoners aangeven dat daar behoefde aan is, maar in de uitvoering zelf hebben de bewoners geen stem.

De zelfredzaamheid van de bewoners wordt gestimuleerd. Er is een aanspreekpunt waar buurtbewoners terecht kunnen.

Respondent 3:

Problemen, behoeften en verwachtingen bepalen mede de inhoud van de service. Zo houdt de Nieuwe Unie in haar aanpak rekening met de behoeften van bewoners en reageert de politie via wijkagenten in een vroeger stadium op klachten uit de wijk.

De organisaties zoeken toenadering tot de betrokken buurtbewoners om de afstand die er tussen hen bestaat te verkleinen, maar het is niet bekend of dit ook geldt voor de overige bewoners (buiten de "Drugs in Kleur-groep)

Middels bewonersoverleg is er inspraak vanuit de buurt.

Respondent 4:

De buurt bepaald de inhoud van de service die de partners leveren. Zo is er een preventieteam actief die drugspanden opspoort, maar ook specifieke panden worden op aangeven van bewoners aangepakt.

Er is vanuit de politie geen overleg met de buurtbewoners over het te voeren lokale beleid. Wel geeft zij informatie over welke acties er ondernomen worden. De Nieuwe Unie betreft bewoners bij grote veranderingen die ingevoerd worden.

Het stimuleren van de zelfredzaamheid van bewoners gebeurt middels het stimuleren van het signaleren van overlast in de buurt. Hiervoor is een speciale meldkamer aanwezig.

Wijkoverleg en wijkinspraak is er alleen bij hele grote veranderingen.

Respondent 5:

Er is geen overleg met de gemeenschap bij het bepalen van lokaal beleid.

Problemen, behoeften en verwachtingen van de buurt bepalen niet direct de inhoud van de politiezorg, maar middels de signalering van "Drugs in Kleur" gaat er wel een indirecte invloed uit op het bepalen van de prioriteiten van de politiezorg (welke plek als eerste wordt aangepakt). De drugsproblematiek past sowieso in de politieprioriteiten.

De politie zoekt wel toenadering met het publiek en poogt de afstand die er tussen hen bestaat te dichtten, bijvoorbeeld door tijdens de werkgroep vergaderingen de verzamelde gegevens te bespreken en de ondernomen acties terug te koppelen.

Respondent 6:

Er is een bewonersoverleg (los van "Drugs in Kleur") over het te voeren beleid waarbij inspraak mogelijk is.

De zelfredzaamheid van bewoners wordt gestimuleerd. Een voorbeeld hiervan is het project "Mensen maken de Stad" van de gemeente waaraan ook de Nieuwe Unie deelneemt.

Respondent 7:

Problemen, behoeften en verwachtingen van de buurt worden in de beslissingen met betrekking tot het bepalen van de inhoud van de service meegenomen (afhankelijk van de vorm van aanpak)

Er is overleg met de gemeenschap bij het bepalen van beleid. Middels het gebiedsgericht werken worden de bewoners geïnformeerd. Er wordt inhoud gegeven aan de participatie van bewoners. Men wil met de uitvoering van de organisatie meer naar de werkvloer (de wijk) toe.

De afstand tussen de organisatie en het publiek wordt gedicht; men zoekt toenadering tot de bewoners. Er wordt geprobeerd de zelfredzaamheid van bewoners te stimuleren. Zo zijn er bijvoorbeeld de projecten "Opzoomeren" en "Mensen maken de Stad"

Door middel van bewonersavonden zijn er participatieve overlegorganen en inspraakstructuren met de buurt en de andere partners. Soms wordt hier ook alleen op geïnformeerd.

Respondent 8:

Voor Sonor zijn de bewoners de eerste opdrachtgevers. De bewoners bepalen dus de inhoud van de service van Sonor. Wat betreft de andere partners is de intentie goed, maar blijft de mate waarin bewoners invloed kunnen uitoefenen op de inhoud van de service altijd afhankelijk van de prioriteiten van de organisatie en de personen waarmee men te maken heeft.

"Drugs in Kleur" is geen platform om de acties van de betrokken partners te bepalen, het is niet een klankbord voor initiatieven. De te bepalen service zou wel met direct betrokkenen besproken moeten worden (niet specifiek met de bewoners die bij "Drugs in Kleur" betrokken zijn)

Er is overleg met de gemeenschap bij het bepalen van lokaal beleid. Middels "Vasthouden en Versterken" (een beleidsnotitie van de Centrumraad) wordt beleid voorgelegd aan bewoners.

Er wordt toenadering gezocht door de betrokken organisaties met de bewoners.

De zelfredzaamheid van bewoners wordt gestimuleerd. Door middel van het vergroten van de kennis en het versterken van netwerken wordt de zelfredzaamheid van bewoners vergroot.

Er zijn participatieve overlegorganen en inspraakstructuren met de buurt. Middels een wijkvisie is er communicatie en participatie over ideeën tussen bewoners, de Centrumraad en de Nieuwe Unie. Zo is er bijvoorbeeld een klankbordgroep opgericht. De Aktiegroep heeft hiervoor het "Aktiegroep cafe"

Respondent 9:

Problemen, behoeften en verwachtingen bepalen de inhoud van de service. Zo wordt bijvoorbeeld de Roteb ingeschakeld als er klachten zijn uit de buurt over wildplassen.

Er is overleg met de buurt bij het bepalen van lokaal beleid. Zo zit de Centrumraad de werkgroepvergaderingen voor en krijgt zij hier vanuit opdrachten mee. Er is een partnerschapsnetwerk aanwezig binnen de Centrumraad waarmee enige invloed uitgeoefend kan worden.

Er is toenadering vanuit de organisaties naar het publiek toe. De kloof tussen de partners en de bewoners wordt gedicht.

De betrokken organisaties zijn bewust van de wisselende bezorgdheden uit de buurt. De Nieuwe Unie speelt in op klachten van bewoners over bijvoorbeeld portieken. Er volgt directe reactie op een geconstateerde problemen of het wordt meegenomen in een meerjarenplan. Ook de politie zet bepaalde acties op touw naar aanleiding van bewonersdiscussies in de werkgroepvergaderingen.

Er zijn participatieve overlegorganen en inspraakstructuren met de buurt.

De zelfredzaamheid van bewoners wordt met betrekking tot het project "Drugs in Kleur" niet gestimuleerd. Er is slechts sprake van het stimuleren van de signalering van drugsoverlast. Bewoners willen niet mede het beleid naar aanleiding van deze signalering bepalen in verband met hun onafhankelijkheid. De verzamelde schouwgegevens worden doorgegeven aan de stuurgroep en worden later besproken tijdens de werkgroepvergadering. Hierdoor is de samenwerking verbeterd

Externe gerichtheid tot de andere partners

Respondent 1:

Er is samenwerking met de partners aan een integrale aanpak.

Er is coördinatie van het dienstenaanbod van de partijen voor een gezamenlijke aanpak.

Respondent 2:

Geen gegevens.

Respondent 3:

Er is samenwerking tussen de partners aan een integrale aanpak. Tussen de politie en de Nieuwe Unie gaat dit goed, tussen de Centrumraad en de Nieuwe Unie kan het soms wat stroef gaan, omdat hun werkgebied en dus de verantwoordelijkheid kan overlappen.

Er is zeer zeker samenwerking tussen de partners om tot een gecombineerd dienstenaanbod te komen.

Respondent 4:

Er is samenwerking tussen de partners om tot een gezamenlijke aanpak te komen.

Respondent 5:

Er is samenwerking met andere partners om de drugsoverlast integraal aan te pakken.

Respondent 6:

Er is samenwerking met de partners aan een integrale aanpak.

Er is coördinatie van het dienstenaanbod van de partijen voor een gezamenlijke aanpak. Het gebruikmaken van sleutelfiguren uit de wijk is één van de uitgangspunten van de Nieuwe Unie.

Soms is er sprake van een één op één samenwerking met een andere partner en soms wordt er met meerdere partners tegelijkertijd samengewerkt.

Respondent 7:

Er is samenwerking met bewoners en de andere partners aan een integrale aanpak.

Er wordt zeker gestreefd naar coördinatie van het dienstenaanbod van de partners voor een gezamenlijke aanpak.

Respondent 8:

Er is samenwerking met de partners aan een integrale aanpak.

Er is coördinatie van het dienstenaanbod van de partijen voor een gezamenlijke aanpak.

Respondent 9:

Er is samenwerking met alle mogelijke partners aan een integrale aanpak.

Er is coördinatie van het dienstenaanbod van de verschillende partijen voor een gezamenlijke aanpak

Rolomschrijving van de partners**Respondent 1:**

De rol van de politie is het handhaven van de orde. Met betrekking tot "Drugs in Kleur" participeert zij in het schouwen door middel van het bewaken van de groep en door direct in te grijpen waar dat nodig is. Zij reageert achteraf door aandachtspunten te filteren en een plan van aanpak te maken.

De rol van de bewoners is het aangeven van waar er in de wijk problemen zijn, waar er sprake is van drugsoverlast. Zij zijn bij alle schouwrondes aanwezig. De bij "Drugs in Kleur" betrokken bewoners zijn de ogen en oren voor alle bewoners uit de wijk.

De rol van de Centrumraad is het aandragen van financiële middelen. Tevens draagt zij zorg voor gemeentewerken die de situatie in de wijk, met betrekking tot geconstateerde drugsoverlast, kunnen verbeteren.

De rol van de Nieuwe Unie is het reageren op de schouwresultaten in en controleren van panden op misbruik en op de sociale en fysieke toestand.

De rol van Sonor is het ondersteunen van bewoners.

Respondent 2:

De rol van de politie is tijdens het schouwen controlerend van aard, zij draagt zorg voor de veiligheid van de schouwgroep. De wijkagent die de groep begeleidt signaleert ook indicatoren en heeft inspraak (zoals ieder lid van de groep) over de kleurtoewijzing voor de geconstateerde overlast. Zij draagt haar kennis over aan de anderen (met betrekking tot het correct identificeren van overlastindicatoren), zowel tijdens het schouwen als tijdens de werkgroepvergaderingen. De politie houdt de boel op scherp.

De rol van de bewoners is observeren en (middels het schouwformulier) aangeven waar de overlast zich bevind. Ook fungeren zij als aanspreekpunt voor de buurt en geven de overlast die andere buurtbewoners aan hen melden door aan de juiste instanties (politie of één van de andere partners)

De rol van de Centrumraad is vooral financieel, sommige schouwen mee.

De rol van de Nieuwe Unie om met de bouw van nieuwe wooncomplexen rekening houden met plekken waar eventueel drugs kan worden gebruikt. Zo voorkomen zij dat er gebruikersplekken ontstaan. Bestaande gebruikersplekken worden aangepakt na identificatie.

De rol van Sonor is het begeleiden van het project "Drugs in kleur".

Respondent 3:

De rol van de politie is het registreren van de geconstateerde overlast en het zorgdragen voor (meer) politie inzet op deze plekken. Ook loopt er een wijkagent met iedere schouw mee om bescherming te bieden aan de groep.

De rol van de bewoners is het aangeven waar de overlast zich bevind en om wat voor soort overlast het gaat. Zij geven hun mening over eventuele oplossingen voor geconstateerde problemen.

De rol van de Centrumraad is als financierder van het project "Drugs in Kleur" door middel van subsidieverstrekking. Ook coördineert zij de werkvergaderingen, loopt mee met het schouwen en pakt fysieke probleemplekken die onder haar verantwoordelijkheid vallen aan.

De rol van de Nieuwe Unie is als investeerder in woningen in de wijk, zij pakt geconstateerde fysieke problemen met betrekking tot haar woningen aan. Ook neemt zij als een van de coördinatoren deel aan het schouwen.

De rol van Sonor is het in contact brengen van bewoners met "Drugs in Kleur", zodat diegene die de overlast ervaren een inbreng kunnen hebben in de oplossing ervan.

Respondent 4:

De rol van de politie is het middels een buurtagent deel uit maken van de schouwgroep. Deze agent is er in de eerste instantie om de veiligheid van de groep tijdens het schouwen te garanderen, maar kan tegelijkertijd ook overlast signaleren. Na interpretatie van de schouwresultaten komt de politie in actie (bijvoorbeeld door extra te surveilleren op bepaalde plekken)

De rol van de bewoners van het Oude Westen is het signaleren van overlast in de wijk. Dit gebeurt tijdens het schouwen op vaste tijden en volgens de afgesproken regels, maar ook buiten het schouwen wordt er door de bewoners overlast gesignaleerd en doorgegeven.

De rol van de Centrumraad is het in actie komen na de signalering om fysieke problemen op te lossen die onder haar verantwoordelijkheid vallen, zoals bijvoorbeeld kapotte straatverlichting vervangen of reparaties aan de straat uitvoeren.

De rol van de Nieuwe Unie is in te grijpen na signalering van overlast veroorzaakt door of vergemakkelijkt door situaties waarvoor de woningbouwvereniging verantwoordelijk is.

De rol van Sonor is het motiveren van de bewoners en het zorgdragen voor het onderhouden van deze contacten. Tevens zorgt zij ervoor dat signalen van bewoners bij de juiste partners terecht komen.

Respondent 5:

De rol van de politie is informeren en reageren. De politie heeft als deelnemer de grootste (fysieke) inbreng in het project. Zij lopen mee met de schouwrondes, (mede)organiseren de werkgroepvergaderingen en ondernemen acties die volgen op de schouwresultaten.

De rol van de buurtbewoners is constateren en aandragen. De bewoners leveren de input voor "Drugs in Kleur" door middel van het schouwen.

De rol van de gemeente is financieren. Als veiligheidscoördinator is zij minder betrokken bij het project dan de andere partners.

De rol van de Nieuwe Unie is reageren. De woningbouwvereniging onderneemt actie (output) op de schouwresultaten (input). De laatste tijd doet zij dit wat minder snel dan voorheen door langdurige besluitvorming en langdurige planmatige aanpak. Dit laatste levert wel weer een structurele aanpak op.

De rol van Sonor is leiden en aansturen. Sonor neemt de projectleiding op zich en stuurt de buurtbewoners aan.

Respondent 6:

De rol van de politie is het optreden bij verstoring van de openbare orde. Zij gaat zowel repressief te werk, als preventief (politie-inzet op bepaalde plekken of bepaalde tijden die bekend staan als mogelijk overlastgevend)

De rol van de bewoners is het signaleren en melden overlast.

De rol van de Centrumraad is het afstemmen van de acties die zij onderneemt met de politie. Zij is verantwoordelijk voor de veiligheid in de wijk. Ook draagt zij zorg voor het schoonhouden van de wijk evenals voor de groenvoorziening. De gemeente levert de financiering voor dit project.

De rol van de Nieuwe Unie is het onderhouden van contact met bewoners, omdat zij belang heeft bij goede woningen en tevreden bewoners (minder verhuizingen, minder migratie uit de buurt). "Drugs in Kleur" biedt de Nieuwe Unie tevens de mogelijkheid om prioriteiten te stellen in de aanpak van gebouwen die onder haar verantwoordelijkheid vallen.

De rol van Sonor is die van coördinator van het geheel. Zij is de projectleider, houdt alle partners scherp.

Respondent 7:

De rol van de politie is het leveren van de mankracht. Zij levert wijkagenten tijdens het schouwen, zij biedt ruimte en levert mensen voor de werkgroepvergaderingen, zij neemt deel aan de stuurgroep en levert ervaringsdeskundigen. De politie draagt zorg voor de aanpak van veiligheidsproblemen.

De rol van de bewoners is het leveren van inzet en verbondenheid van iedereen aan het project (zonder hun medewerking is er geen project). Zij zijn onderdeel van de schouwgroepen en van de werkgroep. Ze zijn, ook buiten "Drugs in Kleur", een belangrijke bron van informatie. Zij biedt door haar betrokkenheid bij het project een vorm van expertise aan overige bewoners.

De rol van de Centrumraad is die van opdrachtgever en subsidiegever van het project. Zij zet mensen in voor het schouwen en voor de stuurgroep. Zij levert gebiedsmanagement, waarbij fysieke maatregelen gekoppeld worden aan een sociale aanpak, ze gaat dus integraal te werk.

De rol van de Nieuwe Unie is het deelnemen aan het schouwen en aan de stuurgroep. Er wordt fysiek ingegrepen waar nodig (afsluiten portieken) en evenals sociaal middels het aanpakken van het verhuurbeleid (met betrekking tot bewoners van drugspanden)

De rol van Sonor is die van projectleider.

Respondent 8:

De rol van de politie is het leveren van buurtagenten bij iedere schouwronde. Deze onderneemt actie als dat nodig is (meestal in de vorm van het direct inlichten van collega's), biedt ondersteuning, garandeert de veiligheid van de groep en fungeert als aanspreekpunt voor de bewoners. Verder wordt de informatie die verkregen wordt naar aanleiding van "Drugs in Kleur" omgezet in actieplannen.

De rol van de bewoners is die van dragers van het project. Zij schouwen actief mee. Zowel drugsoverlast

als algemene overlast wordt door hen gesignaleerd. De schouwresultaten worden door hen gecontroleerd. Enkele bewoners zijn tevens coördinator van een schouwgroep. Hiervoor hanteren zij de verkregen informatie (invullen schouwformulieren en afleveren bij het verzamelpunt) en regelen groepsbijeenkomsten. Zij zijn binnen en buiten de wijk de ambassadeurs van het project.

De rol van de Centrumraad is die van financier van "Drugs in Kleur". Tevens is zij voorzitter van de vergaderingen. Ook zij zet de verzamelde data met betrekking tot drugsoverlast in de wijk om in een actieplan. Zij gaat serieus om met de informatie van de bewoners.

De rol van de Nieuwe Unie is die van coördinator van één van de schouwgroepen. Ook is zij voor de bewoners direct aanspreekbaar tijdens de werkgroepvergaderingen. De informatie die met "Drugs in Kleur" is verzameld gebruikt de Nieuwe Unie om te bepalen welke acties het best gefinancierd kunnen worden.

De rol van Sonor is het wijzen van de andere partners op hun verantwoordelijkheden. Zij begeleidt het project en neemt hiermee de rol aan van stabiele partner. Zij activeert en stimuleert de bewoners en de partners bij het project. Ook houdt zij overige informatie die uit de buurt komt in het oog. Ze probeert het project leuk te houden door bijvoorbeeld uitjes te regelen en interessante sprekers op de werkgroepvergaderingen uit te nodigen.

Respondent 9:

De rol van de politie is een sterke rol in het geheel, haar betrokkenheid is groot. Zij participeert niet alleen aan het project, maar maakt onderdeel uit van de wijk, waarbij zij van onderaf te werk gaat (bottom-up). Ze neemt haar rol als partner serieus en neemt naast dit partnerschap ook zelf initiatieven om problemen die buurtbewoners ervaren aan te pakken.

De rol van de bewoners is die van "luis in de pels", zij bekijken de partners en zichzelf kritisch in dit project. Hun grote betrokkenheid werkt stimulerend voor de partners en voor hun aanpak.

De rol van de Centrumraad is het meedraaien in het geheel en het uitvoeren van de opdrachten die vanuit de werkgroep naar voren worden gebracht.

De rol van de woningbouwvereniging is een positieve rol in het geheel. Zij draait mee met het project en pakt geconstateerde problemen op. Ze heeft een actieve rol.

De rol van Sonor is die van begeleider van het project.

De rol van Little Projects is die van ontwikkelaar van het meetinstrument "Drugs in Kleur". Ook draagt zij zorg voor het monitoren en het analyseren van de verzamelde gegevens, omdat het niet is gelukt dit door één van de partners te laten doen. Evalueert het project als onafhankelijk persoon

Manieren van samenwerking (specifieke bijdragen; eigen verantwoordelijkheid; wederkerigheid; gelijkwaardigheid; regie)

Respondent 1:

Iedere partner levert een specifieke bijdrage.

Iedere partner behoudt de eigen verantwoordelijkheid.

Er is sprake van wederkerigheid tussen de partners. Er is een goede samenwerking.

Er is sprake van gelijkwaardigheid.

Respondent 2:

Iedereen werkt mee in het belang van het geheel. De partners ondernemen gericht actie. De politie doet dit direct, voor gemeentewerken moet er een opdracht gegeven worden door de centrumraad. De bewoners signaleren eigenlijk alleen de drugsoverlast.

Iedere partner behoudt de eigen verantwoordelijkheid, ook de bewoners.

De uiteindelijke regie ligt bij Petra van den Berg, de algemene coördinator van "Drugs in Kleur"

Respondent 3:

Iedere partner heeft een eigen inbreng.

Iedereen kent de eigen verantwoordelijkheid.

De algemene leiding van het project "Drugs in Kleur" is de Centrumraad, maar er is niet een echte trekker in het geheel. Er zijn eerder een paar mensen die de kar duwen. Petra van den Berg van Sonor speelt hier een grote rol in en Theo Kion van de politie is ook erg gedreven.

Respondent 4:

Elke partner levert een specifieke bijdrage.

Iedere partner behoudt de eigen verantwoordelijkheid.

Respondent 5:

Iedereen weet van zichzelf wat er gedaan moet worden om het gezamenlijke doel te bereiken. Er is nooit onduidelijkheid geweest over wie wat moet doen.

Iedere partner behoudt de eigen verantwoordelijkheid.

De uiteindelijke regie ligt bij Petra van den Berg (Sonor) en hiermee zijn de bewoners indirect leidinggevend. De politie is voor de andere partijen vaak richtinggevend.

Respondent 6:

Iedere partner levert een specifieke bijdrage.

Iedere partner behoudt de eigen verantwoordelijkheid. Men heeft een eigen financiële verantwoordelijkheid en is zelf verantwoordelijk voor de te nemen en de genomen acties.

De Aktiegroep het Oude Westen heeft de uiteindelijke regie.

Respondent 7:

Iedere partner levert een specifieke bijdrage, maar het de partners weten ook duidelijk van elkaar wat de

eigen beweegredenen zijn.

Wat betreft de eigen aanpak van de problemen behoudt elke partner de eigen verantwoordelijkheid.

De uitvoerend projectleider is Petra van den Berg. De Centrumraad schept de randvoorwaarden van het project "Drugs in Kleur" middels de subsidie die zij verstrekt.

Respondent 8:

Iedere partner levert een specifieke bijdrage.

Iedere partner behoudt de eigen verantwoordelijkheid. Althans, dit zou wel zo moeten zijn.

De projectbegeleiding ligt bij Petra van den Berg.

Respondent 9:

Iedere partner levert een specifieke bijdrage.

Er is sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid met betrekking tot het schouwen. Met betrekking tot de aanpak van deze gesignaleerde drugsoverlast heeft ieder de eigen verantwoordelijkheid.

De uiteindelijke regie ligt bij Petra van den Berg als projectleider. Het verwerken van de gegevens wordt door Wim Littel gedaan

Betrokkenheid van alle partijen

Respondent 1:

Het is voor iedereen duidelijk wie wat precies doet om het gezamenlijke doel te bereiken.

Respondent 2:

Er is sprake van wederkerigheid. Geen van de betrokken instanties doet minder dan de anderen.

Er is sprake van gelijkwaardigheid tussen de partijen. Dit gebeurt automatisch. Iedereen is gelijk en zo behandeld men elkaar ook.

Respondent 3:

Men mag van elkaar een effectieve samenwerking verwachten. Er is sprake van wederkerigheid.

Er is sprake van gelijkwaardigheid in de samenwerking, zeker binnen de groep van "Drugs in Kleur"

Respondent 4:

Men mag van elkaar een effectieve samenwerking verwachten. Er is sprake van wederkerigheid.

De samenwerking gebeurt vanuit gelijke machtsposities. Er wordt naar iedereen even goed geluisterd.

Respondent 5:

Er is sprake van wederkerigheid in de zin dat er van elkaar een effectieve samenwerking verwacht mag worden. Dit is echter voor een bepaalde mate afhankelijk van de individu die door de achterliggende organisatie gestuurd wordt. Wisselende vertegenwoordigers zorgen voor een wisselende mate van betrokkenheid bij het project. Er is juist te weinig wederkerigheid in de zin dat de partijen bij elkaar aan de bel kunnen trekken als zij vinden dat afgesproken acties te lang op zich laten wachten. Dit heeft vaak te maken met de interne organisatie van de betrokken partijen. Vastgelegd zou moeten worden dat er actief

gereageerd moet worden op de schouwresultaten door de hele organisatie die achter de vertegenwoordiger staat teneinde de drugsgelateerde overlast op te lossen.

Er is sprake van gelijkwaardigheid tussen alle betrokken partijen (inclusief bewoners). Er is samenwerking vanuit gelijke machtsposities.

Respondent 6:

Iedere partner mag van de andere partijen een effectieve samenwerking verwachten. Dit gaat prima, iedereen neemt hierin de eigen verantwoordelijkheid.

Er is sprake van gelijkwaardigheid tussen de partijen, anders is er geen participatie van bewoners en kan er geen effectieve aanpak zijn.

Respondent 7:

Men is openlijk over ieders beweegredenen.

Er is sprake van gelijkwaardigheid in de samenwerking tussen alle partijen. Er is samenwerking vanuit de eigen machtspositie.

Respondent 8:

De intenties van de partners zijn goed, maar personeelwisselingen door de deelnemende organisaties brengen problemen met zich mee als het gaat om de effectieve samenwerking die van elkaar verwacht wordt.

De intentie voor samenwerking vanuit gelijke machtsposities is er, maar omdat er niet altijd sprake is van gelijke kennis is er ook geen absolute gelijkheid. Ook kent nieuw personeel niet altijd de werkwijze die binnen het project gehanteerd wordt.

Respondent 9:

Binnen de door de deelnemende organisaties gestelde grenzen is er sprake van wederkerigheid. Er is een onderling committent in de samenwerking.

Er is in de samenwerking sprake van gelijkwaardigheid. Er wordt naar elkaar toe niets van bovenaf opgelegd

Overige benaderde of betrokken partijen

Respondent 1:

De bedrijven onderhouden contact met de buurtagent.

De politie werkt ook samen met de hulpverlenende instanties.

Het Openbaar Bestuur is betrokken.

De media is betrokken. Het project "Drugs in Kleur" heeft veel aandacht gekregen in de pers.

Respondent 2:

De bedrijven uit de buurt waren een van de initiatiefnemers van het project "Drugs in Kleur", maar lopen niet mee met de schouwrondes en zijn dus niet actief betrokken. Wel komen sommige van de ondernemers naar wijkvergaderingen en zijn enkele bekend met het project, maar het grootste deel van de bedrijven

is niet betrokken.

Af en toe geeft de grote media aandacht aan het project, maar er wordt vooral in de buurtkrant bericht over "Drugs in Kleur". We willen dat het in de openbaarheid komt, want dan trek je mensen aan.

Respondent 3:

Of andere organisaties voor het project "Drugs in Kleur" benaderd zijn is niet bekend.

De media is er bewust buiten gehouden, want de wijk was al te vaak negatief in het nieuws. Positief nieuws is altijd welkom.

Respondent 4:

Over vroegere betrokkenheid van bedrijven uit de buurt is niets bekend, maar zij zullen waarschijnlijk wel benaderd zijn.

Betrokkenheid van het Openbaar Ministerie is niet bekend. Zij waren door middel van snelrecht wel betrokken bij operatie "Hardslag"

De media wordt geïnformeerd. Zo heeft de Metro meegelopen met een schouwronde, heeft het Algemeen Dagblad een artikel aan het project gewijd en heeft de NCRV gefilmd bij een werkgroepvergadering. Ook de buurtkrant bericht over "Drugs in Kleur"

Respondent 5:

Bedrijven uit de buurt zijn wel benadert, maar het is niet gelukt om het bedrijfsleven te laten participeren in "Drugs in Kleur"

Het Openbaar Ministerie is niet direct betrokken bij "Drugs in Kleur", maar wel indirect via het Bestuurlijk Justitieel Overleg, waarin het project een onderdeel is geworden van het op een hogere niveau liggende "Vasthouden en Versterken"

"Drugs in Kleur" is zelfs bekend op het hoogste niveau van de Lokale Driehoek, waarin het waardering oogst bij de burgemeester, de korpschef en de hoofdofficier van justitie.

De media is er enigszins bij betrokken door de aandacht die zij in de loop der jaren aan het project heeft geschonken, maar is niet actief benadert.

Respondent 6:

Geprobeerd is bedrijven te betrekken bij het project, maar dit is niet gelukt. Er is geen betrokkenheid van ondernemers uit de buurt.

Met het Openbaar Ministerie is op een hoger niveau wel een partneroverleg, maar dit is niet vanuit het project "Drugs in Kleur" (en dus zonder bewoners)

De media is opgezocht, maar wel op een terughoudende manier. De anonimiteit van de bewoners die met de schouw meelopen moet gewaarborgd blijven. De buurtkrant bericht over het project en "Drugs in Kleur" heeft zelf in het bewonersblad gepubliceerd. Ook in het Algemeen Dagblad heeft een artikel gestaan.

Respondent 7:

De bedrijven zijn wel in de ontwikkelingsfase betrokken geweest, maar zijn dit niet met het project "Drugs

in Kleur” zelf. De ondernemers uit de buurt zouden misschien wel meer geïnformeerd mogen worden over de stand van zaken van het project.

De Centrumraad heeft buiten ”Drugs in Kleur” contact met politie en justitie. Uiteindelijk kan het project via het hoogste niveau van de Driehoek Rotterdam (burgemeester, korpschef en hoofdofficier van justitie) terecht komen bij het Openbaar Ministerie voor bijvoorbeeld snelrecht.

De buurtkrant informeert over ”Drugs in Kleur”. Verder is publiciteit vooral low-key en wordt de media niet opgezocht. de herkenbaarheid van de schouwgroepen moet niet te groot zijn.

Respondent 8:

Er is geprobeerd bedrijven te betrekken bij het project, maar dit is niet gelukt. Wel wordt er contact met hen onderhouden.

In de loop van de tijd zijn verschillende organisaties betrokken geweest bij ”Drugs in Kleur”. Zo heeft de GGD kennis verschaft over verslaafden en verslaafdenzorg, hebben de heren Littel en Kegge de training verzorgt en heeft de stadsmarinier als financierder deel genomen.

Er is geen zicht op het Openbaar Ministerie vanuit ”Drugs in Kleur” (wel vanuit het DOP-overleg)

In het begin is de media op een afgehouden, nu is men minder star (vooral de bewoners)

Respondent 9:

De bedrijven zijn niet als participant betrokken bij het project. De betrokkenheid van hen loopt wat stroef, maar is wel contact met hen.

Er zijn geen andere organisaties of instellingen betrokken.

In het begin is er voorzichtig met de media omgesprongen in verband met de veiligheid van de bewoners met betrekking tot hun anonimiteit. Later is er eerst in de buurtkrant over bericht en veel later is het in de landelijke bladen en op de televisie terechtgekomen, waarbij de berichtgeving vooral gericht is geweest op de bewoners. ”Drugs in Kleur” is niet veel in de publiciteit geweest, maar heeft is wel bekend via netwerken en is zodoende genomineerd voor een prijs en heeft de interesse getrokken van de gemeente Amsterdam die het project heeft overgenomen

Reden voor samenwerking, de voordelen

Respondent 1:

Het partnerschap levert een snellere en directe aanpak op. De gezamenlijke aanpak zorgt voor een snellere afhandeling en een verbetering van de samenwerking.

Men heeft meer kennis van elkaar, is beter geïnformeerd en dit leidt uiteindelijk tot minder irritaties bij de bewoners.

Respondent 2:

De voordelen van het partnerschap is de samenwerking an sich en het enthousiasme waarmee men deelneemt.

Aangegeven overlast komt bij de juiste instanties terecht.

Samenwerking is vereist om de wijk veilig te maken.

Met betrekking tot het schouwen is het samenwerken een voordeel dat je elkaar kunt controleren en cor-

rigeren en dat je een band met elkaar creëert.

Respondent 3:

De politie heeft niet alle middelen om drugsgelateerde overlast aan te pakken, dus de inbreng van de partijen is nodig.

Respondent 4:

Weten waar je gelijk terecht kunt met buurtproblemen.

Respondent 5:

Objectivering met betrekking tot de drugsoverlastbestrijding voor alle partijen. De aanleiding voor samenwerking was het langs elkaar heen praten over de drugsoverlastproblematiek.

Medeverantwoordelijkheid van andere partijen naast de politie voor de aanpak van drugsgelateerde overlast. Bepaalde middelen en bevoegdheden om deze problematiek aan te pakken liggen buiten de politieorganisatie.

Het dicht bij de gemeenschap brengen van de politie. De politie wilde meer naar het idee van Community Oriented Policing toe.

Respondent 6:

Alleen red je het niet. Je hebt elkaar nodig om een probleem aan te pakken.

Er kan ingespeeld worden op problemen, omdat je weet wat er speelt in de wijk. De Nieuwe Unie is zich bewust van de wisselende bezorgdheden van de bewoners en werkt hierdoor efficiënter. Zo weet bijvoorbeeld ook de politie waar extra mankrachten in te zetten, wat de efficiëntie van het politieapparaat doet toenemen.

De Nieuwe Unie gebruikt de schouwresultaten van "Drugs in Kleur" om de prioriteit van de aanpak van haar gebouwen af te stellen. Financiële middelen kunnen efficiënt ingezet worden.

De Nieuwe Unie heeft een eigen belang bij goede woningen en een tevreden bewonersbestand (minder verhuizingen, migratie uit de buurt)

Een meerwaarde van het samenwerken zijn de contacten, de binding met de bewoners.

Respondent 7:

De eigen organisatie kan ineffectief zijn, samenwerking kan dit verhelpen.

Sommige middelen en bevoegdheden liggen buiten de eigen organisatie. Zo levert iedereen bijvoorbeeld in de Gebiedsgerichte aanpak een specifieke bijdrage.

De gemeente is zich door de samenwerking bewust van de wisselende bezorgdheden in de gemeenschap. Onderlinge betrokkenheid wordt versterkt en vastgehouden.

Een neveneffect is de herkenbaarheid van de partners in de buurt. Bewoners en partners weten elkaar te vinden. De partners worden via de betrokken bewoners zichtbaar voor de rest van de gemeenschap. De lijnen tot de buurt en de lijnen tussen de partners zijn door dit project korter geworden.

Respondent 8:

Acties die op basis van samenwerken genomen worden hebben meer effect.

Vertrouwen is terug tussen de partners onderling. Men weet van elkaar waar men staat.

Partneroverleg verloopt soepeler na eerdere samenwerking.

Respondent 9:

Geen gegevens

Nadelen van samenwerking

Respondent 1:

Er zijn geen nadelen, alleen maar voordelen.

Respondent 2:

Er zijn geen nadelen.

Respondent 3:

Geen.

Respondent 4:

Geen.

Respondent 5:

Gebrek aan interdependentie. Door te weinig wederzijdse afhankelijkheid kan er geen druk uitgeoefend worden door de ene partner indien de andere partner te vrijblijvendheid is, terwijl je in sommige gevallen wel afhankelijk bent van die andere partij om bepaalde taken te volbrengen.

Er kunnen te hoge verwachtingen van elkaar bestaan.

Respondent 6:

Er veel overleg nodig om tot een overeenkomst te komen. Dit is een nadeel op de korte termijn, het kost wat tijd, maar op de langere termijn levert deze samenwerking juist tijd op.

Respondent 7:

Er zijn geen nadelen aan het partnerschap verbonden, al moet er wel voor gewaakt worden dat het niet te lang duurt voordat er begonnen kan worden met een gezamenlijke aanpak. Het feit dat alle partners hun goedkeuring moeten geven kan vertragend werken. Dit zou op te lossen zijn met beslissingsbevoegdheid.

Respondent 8:

Geen gegevens.

Respondent 9:

Geen gegevens

Andere vormen van samenwerking met betrekking tot andere problematiek

Respondent 1:

Geen gegevens.

Respondent 2:

Geen gegevens.

Respondent 3:

Ja. Er is ook samenwerking op andere vlakken dan de drugsgerelateerde problematiek. Zo zijn er de projecten "Samen door één deur" van de Nieuwe Unie en "Mensen maken de stad" van de Centrumraad. Er is ook veel contact met de buurtagenten.

Respondent 4:

Ja. De politie staat open voor andere klachten die los staan van "Drugs in Kleur" en zijn hiervoor rechtstreeks te bereiken. Het zelfde geldt voor de Nieuwe Unie.

De buurtvereniging werkt samen met andere partners om verschillende soorten problemen die in de wijk spelen aan te pakken.

Respondent 5:

Geen gegevens.

Respondent 6:

Ja. Er is een brede samenwerking met bewoners en andere partners.

Respondent 7:

Ja.

Respondent 8:

Ja. Er is samenwerking tussen de partners buiten het project "Drugs in Kleur" met betrekking tot bijvoorbeeld de veiligheidsproblematiek.

Respondent 9:

Geen gegevens

Uitvoering van een probleemanalyse vooraf

Respondent 1:

Niet van toepassing.

Respondent 2:

Niet van toepassing.

Respondent 3:

Niet van toepassing.

Respondent 4:

Niet van toepassing.

Respondent 5:

Ja.

Respondent 6:

Geen gegevens.

Respondent 7:

Het project "Drugs in Kleur" is ontstaan vanuit de grote drugsproblematiek in het Oude Westen en de lage score die de wijk haalde op de Veiligheidsindex. Door de drugsoverlast te meten kunnen trends in de overlast aangegeven worden. Het meetinstrument "Drugs in Kleur" signaleert niet alleen, maar analyseert dus ook het probleem. Overlast wordt gemeten en resultaten vergeleken. Het is niet wetenschappelijk opgezet, omdat dit nooit de inzet is geweest, maar het is wel degelijk bruikbaar voor de doeleinden.

Respondent 8:

Ja, waarschijnlijk wel.

Respondent 9:

Geen gegevens

Benadering van de achterliggende organisatie, de leidinggevende, van de betrokken partijen met betrekking tot samenwerking

Respondent 1:

Niet van toepassing.

Respondent 2:

Niet van toepassing.

Respondent 3:

Niet van toepassing.

Respondent 4:

Niet van toepassing.

Respondent 5:

Het idee van Community Oriented Policing is een organisatiebreed concept. De kerntaken van de organisatie gaan hand in hand met de integrale probleemaanpak van "Drugs in Kleur"

Respondent 6:

Samenwerken is een organisatiebreed concept. De Nieuwe Unie is een klantgerichte organisatie. Een organisatiebrede inzet is nodig om de klant te bereiken.

Respondent 7:

Samenwerken is een organisatiebreed concept. De organisatie werkt samen met bewoners en andere partners voor een integrale aanpak.

Respondent 8:

Samenwerken is een organisatiebreed concept. De uitvoering van kerntaken gaat hand in hand met een integrale probleemaanpak. Samenwerken is geen specialisme.

Respondent 9:

Eerst werken de organisaties probleemgericht samen los van de kerntaken van de betrokken organisaties, pas daarna kan samenwerking organisatiebreed ingevoerd worden. Samenwerking kan echter problemen opleveren voor de individuele uitvoering van de partners

Organisatorische aanpassingen voor de toepassing van "Drugs in Kleur"

Respondent 1:

Niet van toepassing.

Respondent 2:

Niet van toepassing.

Respondent 3:

Niet van toepassing.

Respondent 4:

Niet van toepassing.

Respondent 5:

Ja. Er heeft een herdefiniëring van de rol van de politie plaatsgevonden. Zo is men van wijkagent naar buurtagent overgegaan, om de echte agent weer terug te brengen in de buurt en op straat. Zo is bijvoorbeeld de reden dat er een buurtagent meeloopt tijdens het schouwen dat er verbinding gemaakt wordt met de bewoners die meeschouwen en niet alleen om hun veiligheid te waarborgen. Tevens gaat dit verder dan de problematiek die gerelateerd is aan "Drugs in Kleur", want het levert extra binding op met de rest van de buurt, evenals extra informatievergaring.

Er heeft een herstructurering en reorganisatie plaatsgevonden om meer responsief te zijn voor de vereisten

van de nieuwe aanpak en om gewenst gedrag bij de agenten te bevorderen. De organisatie is als geheel veranderd en getracht wordt om ook de andere politiemensen naast de buurtagenten een feeling te laten krijgen met de wijk.

Respondent 6:

De Nieuwe Unie is telkens op zoek naar nieuwe vormen om de klant te betrekken bij hun huurwoning of hun woonomgeving.

Respondent 7:

De rol van de Centrumraad wordt geherdefinieerd. De organisatie streeft naar een integrale aanpak van veiligheid, welzijn, et cetera. Zij doet dit middels een gebiedsvisie (vier jaren aanpak) en uitvoeringsprogramma's (aanpak per jaar)

Gewenst gedrag voor de nieuwe aanpak wordt bij de medewerkers gestimuleerd. Ook de directie doet hieraan mee.

Respondent 8:

Geen gegevens.

Respondent 9:

Geen gegevens

Decentralisatie van besluitvorming

Respondent 1:

Niet van toepassing.

Respondent 2:

Niet van toepassing.

Respondent 3:

Niet van toepassing.

Respondent 4:

Niet van toepassing.

Respondent 5:

Ja. De individuele agent heeft meer vrijheid gekregen met betrekking tot het beoordelingsruimte en beslissingsbevoegdheid door de professionalisering van de politie (de verandering van de organisatie)

Er wordt ruimte geboden voor de decentralisatie van beslissingen naar lagere niveaus binnen de organisatie (de bottom-up benadering)

Er is geen sturing van buiten de organisatie naar binnen toe. Wel oefent de buurt enige mate van sturing uit middels het schouwen.

Respondent 6:

Geen gegevens.

Respondent 7:

Er is sprake van decentralisatie van beslissingen naar lagere niveaus binnen de organisatie. Er zijn gebiedsgebonden managers die een overall view hebben en een hoger bereik binnen de organisatie met betrekking tot het maken van afspraken. Per wijk zijn er gebiedscoördinatoren die direct met de wijk in contact staan en voor de uitvoering zorgdragen.

Er is sturing van buiten de organisatie naar binnen door middel van wijkoverleg en wijkpartners. Vertegenwoordigers van de wijk zitten in een klankbordgroep, waarmee de wijk betrokken is bij ontwikkelingen van de organisatie. Zij beslissen niet mee, ze blijven een onafhankelijke partij, maar ervaringen met betrekking tot de veranderingen worden uitgewisseld.

Respondent 8:

Geen gegevens.

Respondent 9:

Geen gegevens

Geografische deconcentratie van dienstverlening

Respondent 1:

Niet van toepassing.

Respondent 2:

Niet van toepassing.

Respondent 3:

Niet van toepassing.

Respondent 4:

Niet van toepassing.

Respondent 5:

Ja. Er is sprake van heroriëntering van patrouilles om de communicatie tussen de bevolking en politie te bevorderen. Er wordt meer lopend gepatrouilleerd in plaats van autopatrouilles. Ook wordt de buurtagent op meer plekken ingezet (de wijk is van twee stukken in drieën gedeeld, zodat het gebied beter wordt bestroken)

Er zijn kleinschalige politieteams.

Er zijn gebiedsgebonden agenten.

Respondent 6:

Geen gegevens.

Respondent 7:

Ja. Er is sprake van geografische spreiding van dienstverlening.

Respondent 8:

Geen gegevens.

Respondent 9:

Geen gegevens

Toegepaste informatietechnologie

Respondent 1:

Niet van toepassing.

Respondent 2:

Niet van toepassing.

Respondent 3:

Niet van toepassing.

Respondent 4:

Niet van toepassing.

Respondent 5:

Nee. Er vind wel een golfbeweging plaats in de manier van de bestijding van de drugsoverlast (van dealergericht, naar verslaafdengericht, naar een combinatie van aanpak van de aanbod-, vraag- en gelegenheidskant)

Respondent 6:

Geen gegevens.

Respondent 7:

Geen gegevens.

Respondent 8:

Geen gegevens.

Respondent 9:

Geen gegevens

Toegankelijkheid van informatie voor bewoners en partners

Respondent 1:

Er is kennisoverdracht vanuit de deelnemende organisaties naar de bewoners toe. Informatie over aanpak en beleid wordt tijdens de werkgroepvergadering verstrekt.

Respondent 2:

De politie informeert iedereen globaal tijdens de werkgroepvergaderingen.

Respondent 3:

Ja. Informatie over besluitvorming en uitvoering is vooral vanuit de Nieuwe Unie toegankelijk. DE politie heeft natuurlijk een bepaalde mate van geheimhouding, maar geeft zelf aan dat er vanuit haar organisatie breder en sneller informatie moet worden verstrekt.

Respondent 4:

Geen gegevens.

Respondent 5:

Ja. De politie is met het initiatief gekomen om burgers achter de schermen te laten zien wat de politie precies doet. Zij doen dit om een breder positiever beeld over de politie te kweken. Zij doen dit een aantal bewoners bijvoorbeeld mee te laten lopen bij acties op straat, briefings bij te laten wonen en een kijkje achter de schermen te laten nemen bij het cameratoezicht. De ervaring die zij hiermee op doen geven zij weer door aan andere buurtbewoners. Er wordt zo begrip gekweekt voor waar de politie precies mee te maken krijgt en waarom het soms in de ogen van de buurtbewoners kan lijken dat er niet genoeg gedaan wordt.

Ja. Tijdens de werkgroepvergaderingen informeert de politie de betrokken partijen wat zij hebben gedaan om de drugsoverlast aan te pakken.

Respondent 6:

De mate waarop informatieverstrekking plaats vindt ligt aan het beleidsmatig niveau waarop dit gebeurt. In principe is alle informatie beschikbaar voor alle bewoners.

Informatie over de aanpak naar aanleiding van de schouwresultaten wordt tijdens de werkgroepvergaderingen van "Drugs in Kleur" verstrekt.

Respondent 7:

Ja. Volgens de Wet openbaarheid van bestuur moet informatie over besluitvorming en uitvoering toegankelijk zijn voor het publiek.

Respondent 8:

Ja. Niet voor alles is informatie beschikbaar, maar transparantie is aanwezig bij de partners, op de politie na (bij deze is het onduidelijk hoeveel informatie er beschikbaar wordt gesteld)

Respondent 9:

Ja. Informatie over besluitvorming en uitvoering is toegankelijk voor de betrokken partijen. Gelijkwaardigheid als samenwerkingsprincipe vereist een bepaalde mate van kennis en inzicht tot elkaar. Begrip tussen de groepen neemt zo toe

Relevante training binnen de betrokken organisaties

Respondent 1:

Niet van toepassing.

Respondent 2:

Niet van toepassing.

Respondent 3:

Niet van toepassing.

Respondent 4:

Niet van toepassing.

Respondent 5:

Ja. Er is binnen de organisatie een aparte training voor de agenten om het Community Oriented Policing binnen de veiligheidszorg tussen de oren te krijgen.

Respondent 6:

Geen gegevens.

Respondent 7:

Geen gegevens.

Respondent 8:

Geen gegevens.

Respondent 9:

Geen gegevens

Relevante training voor alle betrokken partijen

Respondent 1:

In het begin is er een training geweest voor het herkennen van de indicatoren en het bepalen van de scores. Er is ook training geweest voor het omgaan met bepaalde situaties die men tijdens het schouwen zou kunnen tegenkomen.

Er vind geen opfriscursus plaats. Het schouwen wordt alleen onderling besproken tijdens de werkgroep-

vergaderingen.

Respondent 2:

Ja. Tijdens de werkgroepvergaderingen in het begin zijn de indicatoren en de kleurscores vastgesteld aan de hand van voorbeelden. Ook is er een film gebruikt door Wim Littel om details in de indicatoren te leren onderscheiden.

Het opfrissen van het schouwen gebeurt tijdens de werkgroepvergaderingen. Dit is ook nodig, anders gaat het verwateren en wordt men laks tijdens het schouwen. Er hoeft geen extra opfriscursus plaats te vinden, want verschillen in het schouwen worden op het schouwformulier gesignaleerd en hierop wordt men dan aangesproken tijdens de werkgroepvergaderingen.

Respondent 3:

Nee. Er is waarschijnlijk geen training geweest. In de loop van de tijd wordt er aangeleerd wat ook als stille getuigen gezien kan worden. De constatering achteraf dat er actie is ondernomen is belangrijker dan uitleg over hoe dat gedaan is. Bepaalde werkwijzen worden wel uitgelegd.

Er heeft geen opfriscursus plaats gevonden.

Respondent 4:

Bij de start van het project is alles duidelijk uitgelegd.

Een opfriscursus is niet nodig, omdat er nog dezelfde coördinatoren als in het begin zijn.

Respondent 5:

Ja. De bewoners die deelnemen aan "Drugs in Kleur" hebben een training gekregen om tijdens het schouwen de indicatoren zo goed mogelijk te herkennen. Daarnaast doet de politie aan kennisoverdracht om de betrokken bewoners meer kennis en inzicht voor hun dialoog met de politie te bieden.

Er vindt niet een specifieke opfriscursus plaats. Tijdens de werkgroep vergaderingen wordt er gesproken over hoe er gescoord wordt en of iedereen nog op dezelfde, correcte manier scoort. Als tijdens de evaluatie van de schouwformulieren blijkt dat er te grote verschillen in de scores zitten tussen de groepen, wordt hierop geoefend bij de eerstvolgende bijeenkomst.

Respondent 6:

Er zijn trainingen geweest tijdens bijeenkomsten, waarbij geoefend is aan de hand van foto's met voorbeelden van indicatoren.

Er vindt onderlinge evaluatie plaats van het schouwen.

De samenstelling van het schouwformulier is met iedereen doorgenomen, zodat men weet wat er gescoord kan worden.

Gelijkwaardigheid als samenwerkingsprincipe vereist kennis en inzicht van elkaar. De politie heeft hiertoe bewoners uitgenodigd om haar werkzaamheden bij te wonen. Zo ontstaat er kennis over waarom zij wat doen. De acceptatie van bewoners ten opzichte van de politie neemt toe en het onderlinge begrip wordt vergroot. Zo wordt de kloof tussen buurtbewoner en politie gedicht.

Er heeft geen opfriscursus plaatsgevonden. Dit is ook niet nodig. Iedereen houdt elkaar scherp tijdens de

werkgroepvergaderingen.

Respondent 7:

Er is een training geweest zodat de indicatoren door iedereen op een gelijkwaardige manier worden gewogen.

Wim Littel bewaakt de meetresultaten. Als er een discrepantie optreedt tussen de groepen wordt dit doorgegeven aan de coördinatoren en vindt er een overleg plaats. Vervolgens worden de verschillen tussen de groepen met betrekking tot het meten en vooral het wegen in de werkgroepvergadering gesproken. Naar aanleiding hiervan is indertijd het schouwformulier aangepast en worden de kleurscores vooraf bepaald. Er is ook stuurgroepoverleg in verband met de meetresultaten.

Respondent 8:

Ja. Er zijn trainingen geweest om de indicatoren vast te stellen en te herkennen. Ook hebben er proefschouwen plaats gevonden. Dit alles is begeleid door Wim Littel van het adviesbureau Little Projects en Andre Kegge van Gemeentewerken Rotterdam.

Ongeveer een jaar geleden heeft er een opfriscursus plaats gevonden tijdens een werkgroepvergadering. Dit was een eenmalige schriftelijke overhoring. Het zou nog een keer gedaan kunnen worden in de vorm van een quiz. Het schouwen wordt besproken bij het coördinatorenoverleg. Het nieuwe formulier sluit verschillen in scores echter uit.

Respondent 9:

Ja. Er zijn een aantal sessies geweest waarin het raamwerk voor "Drugs in Kleur" is getest met betrekking tot het herkennen van de indicatoren aan de hand van fotomateriaal. Later is er gekeken naar afwijkingen tussen de groepen met betrekking tot het schouwen. Dit is besproken tijdens de werkgroepvergaderingen en hierop zijn de indicatoren verfijnt.

Er heeft na twee jaar een opfriscursus plaats gevonden om wijzigingen in het schouwformulier en het aantal schouwen op te vangen. Verder is er geen behoefte aan een opfriscursus

Financiële en personele middelen voor "Drugs in Kleur"

Respondent 1:

Ja. Er zijn voldoende financiële en personele middelen tot de beschikking. Het aantal schouwgroepen zijn uitgebreid van vier naar zes.

Respondent 2:

Ja. Voorlopig zijn er voldoende financiële en personele middelen tot de beschikking.

Respondent 3:

Ja. Tot nu toe zijn er genoeg financiële en personele middelen tot de beschikking. Iedereen blijft enthousiast, zeker de groep bewoners. Er is weinig verloop in de groep.

Respondent 4:

Ja. Er zijn voldoende financiële en personele middelen tot de beschikking.

Respondent 5:

Er zijn voldoende financiële en personele middelen tot de beschikking. De gemeente financiert het project steeds voor een periode van twee jaar, waarna de voortzetting ervan wordt geëvalueerd (hierbij hebben de bewoners de meeste inspraak)

Respondent 6:

Ja. Iedere partner levert een aantal manuren voor "Drugs in Kleur", evenals de financiële middelen die nodig zijn voor de eigen aanpak van de geconstateerde problemen.

Ja. Subsidie wordt verstrekt om het project draaiende te houden.

Respondent 7:

Ja. Er zijn voldoende financiële en personele middelen tot de beschikking.

Respondent 8:

Ja. Sonor ondersteund de Aktiegroep.

Respondent 9:

Ja. Er zijn voldoende financiële en personele middelen tot de beschikking

Proactieve, preventieve en probleemoplossende aanpak

Respondent 1:

Er is geen proactieve aanpak. Er is al sprake van overlast en hierop wordt actie ondernomen, niet omdat er wat kan gaan gebeuren.

Wel is er sprake van situationele preventie door middel van cameratoezicht, de "muskiet" en de aanpak van vervallen panden. Deze maatregelen zijn wel pas na de overlast gekomen om verdere overlast preventief aan te pakken.

Er wordt probleemgericht gewerkt, waarbij er in een eerder wordt ingespeeld op problemen.

Er is een aanpak toegesneden op maat van de problemen. Er is een specifieke aanpak per probleem.

De identificatie en analyse van mogelijke oorzaken heeft wel eens plaatsgevonden, maar vindt niet continu plaats.

Men richt zich op hardnekkige, terugkerende problemen ("hotspots")

Een probleem wordt integraal (toepassing van alle mogelijke middelen) en geïntegreerd (vanuit diverse invalshoeken) benaderd. De toedeling van de oplossing komt van verschillende partijen.

Respondent 2:

Nee. Er is geen (nog) sprake van een proactieve aanpak. Daarom is men nu bezig met de achterstand van de aanpak van panden.

Er wordt wel eerder ingespeeld op problemen. Hoofdzakelijk wordt er probleemgericht gewerkt. Hier is "Drugs in Kleur" ook voor.

Situationele preventie vindt plaats middels het plaatsen van ribbels in de bankjes op de Westersingel, zodat daklozen en verslaafden hier niet blijven hangen.

Er is aanpak op maat gesneden van specifieke problemen. "Drugs in Kleur" is speciaal hiervoor opgezet. Er is geen identificatie en analyse van de mogelijke oorzaken, want de oorsprong van de drugsgerelateerde overlast gaat tientallen jaren terug.

Men richt zich op hardnekkige problemen. De aanpak van "hotspots" heeft voorrang.

Het probleem wordt integraal aangepakt. Er wordt met verschillende instanties samen gewerkt om de drugsoverlast aan te pakken. Zo wordt bijvoorbeeld ook de hulpverlening erbij betrokken.

De aanpak is gepland en doordacht. Het probleem wordt geanalyseerd middels het lokaliseren van de overlast door de schouwgroepen. Vervolgens gaat de politie (of een andere partner) hiermee aan de slag. Uiteindelijk wordt er geïnformeerd en geëvalueerd tijdens de werkgroepvergaderingen (dit gebeurt echter niet altijd)

Respondent 3:

Naar aanleiding van het schouwen wordt er initiatief genomen om problemen aan te pakken.

Het ontwikkelen van preventieactiviteiten is moeilijk, want van te voren is de drugsgerelateerde overlast moeilijk in te schatten. Het is wel geprobeerd middels operatie "Hardslag"

Aanpak is op maat van het specifieke probleem gesneden, want alleen verjagen heeft geen zin.

Waarschijnlijk vind er wel identificatie en analyse van mogelijke oorzaken plaats.

Er wordt gericht op hardnekkige problemen.

Problemen worden integraal en geïntegreerd benaderd. Opvang wordt bijvoorbeeld door andere partijen geregeld.

De aanpak is gepland en doordacht. Evaluatie vindt plaats tijdens de werkgroepvergaderingen.

Respondent 4:

Er is geen sprake van een proactieve aanpak. Eerst is er overlast en daarna volgt de aanpak. Hoe de partijen hierover denken is niet bekend.

De Nieuwe Unie, politie en Centrumraad ontwikkelen wel preventieactiviteiten. Vanuit de politie is er een preventieteam welke af gaat op vermoedens van drugspanden, onderverhuur of de aanwezigheid van illegalen.

Respondent 5:

Ja. De politie probeert proactief en preventief te werk te gaan, maar stelt dat om dit mogelijk te maken inbreng van andere partijen nodig is (integrale aanpak). De politie anticipeert op mogelijke problemen (bijvoorbeeld een open parkeergarage die plek biedt voor verslaafden om uit het zicht te kunnen gebruiken) en heeft andere partners nodig om het initiatief te nemen bij de aanpak hiervan (het ontoegankelijk maken van deze parkeergarage voor onbevoegden door het plaatsen van een hekwerk). Deze situationele preventieve aanpak in partnerschap werkt niet altijd.

Er wordt in een vroeger stadium ingespeeld op specifieke problemen, men gaat probleemgericht te werk. Als de drugsproblematiek als voorbeeld genomen wordt vindt er naast de aanpak van vraag (verslaafden) en aanbod (dealers) ook een aanpak plaats van de gelegenheid (stille en donkere plekken in de buurt)

Men probeert mogelijke oorzaken en problemen te identificeren en analyseren (bijvoorbeeld door middel van het meetinstrument "Drugs in Kleur"), Hierop wordt gericht actie ondernomen en in een later stadium wordt de aanpak geëvalueerd.

Problemen waarover de gemeenschap het meest klaagt worden aangepakt. Hieronder valt bijvoorbeeld de aanpak van hotspots (plekken waar veel hardnekkige overlast plaatsvindt)

Respondent 6:

Er zijn extra buurtmeesters ingezet om continu inspecties uit te voeren, zonder meldingen vooraf. Zonder melding van bewoners vindt er toch een vorm van aanpak plaats.

Aanpak is op maat van het specifieke probleem gesneden. Er wordt gekeken naar de mogelijkheid om het op te lossen, maar dit is wel budget afhankelijk.

Door middel van het scoren van de drugsoverlastlocaties kan er gericht te werk worden gegaan.

Problemen kunnen integraal en geïntegreerd aangepakt worden door middel van samenwerking met andere partners.

Respondent 7:

De aanpak is vooral reactief. Met de partners wordt er wel geprobeerd vooraan de keten van het probleem te komen, maar daar is het te vaak al ontspoord.

het anticiperen en initiatief nemen staat nog in de kinderschoenen. Eerst is er de confrontatie met problemen, hierop wordt de inzet bepaald en gaat men op zoek naar de oorsprong ervan.

Preventieactiviteiten worden wel ontwikkeld. Zo is er jongerenopvang en nemen welzijnsinstellingen initiatieven.

Er is sprake van situationele preventieprojecten in partnerschap. Er is een gezamenlijke aanpak van het straatbeeld waarbij de buurt wordt opgeknapt. Kindvriendelijke wijken worden gecreëerd. De buitenruimten worden aangepakt.

Aanpak is op maat gesneden van het specifieke probleem.

Hardnekkige problemen worden gericht aangepakt.

Problemen worden integraal benaderd.

In het verleden heeft er te weinig evaluatie plaatsgevonden, nu maakt men meer gebruik van resultaatmetingen op alle terreinen binnen gemeentelijke organisaties.

Respondent 8:

Er wordt eerder ingespeeld op problemen. Er wordt probleemgericht gewerkt.

Bij de Nieuwe Unie is er sprake van sociale preventieprojecten. Zo worden woningen niet zomaar via via verhuurd.

Aanpak is op maat van specifieke problemen gesneden.

Men richt zich op de aanpak van hardnekkige problemen.

Er is sprake van een integrale aanpak van problemen.

De aanpak is gepland en doordacht. Dit is nodig voor de subsidieaanvraag elke twee jaar. Bij onregelmatigheden en tijdens de werkgroepvergaderingen wordt de aanpak uitgebreid besproken. De evaluatie wordt voorgelegd tijdens de stuurgroepbijeenkomsten.

Respondent 9:

Niet van toepassing

Behandeling van de schouwresultaten

Respondent 1:

Geen gegevens.

Respondent 2:

De schouwresultaten worden meegenomen in de werkgroepvergadering. Samenvattingen worden gepresenteerd en geëvalueerd.

Resultaten door de tijd heen worden met elkaar vergeleken.

Respondent 3:

De schouwresultaten gaan naar Wim Littel die ze analyseert en in een schema plaatst. De resultaten worden met elkaar vergeleken. Zo wordt er een beeld gevormd over hoe en waar de overlast is.

Respondent 4:

De verzamelde schouwresultaten worden samengebracht en gaan naar de werkgroep "Drugs in Kleur" onder leiding van Wim Littel en Petra van den Berg en de politie. Zij trekken hier de conclusie uit, welke acties er direct worden genomen.

Respondent 5:

Geen gegevens.

Respondent 6:

De betrokken partijen, met name de politie, spelen zo efficiënt mogelijk op de resultaten in.

Respondent 7:

De schouwresultaten dienden in de eerste instantie voor het informeren van de werkgroep. Tegenwoordig zijn ze bruikbaar voor de aanpak van de partners. Op basis van de schouwresultaten kan men de mate van inzet bepalen voor bepaalde probleemplekken.

Respondent 8:

De schouwresultaten worden verzameld op het formulier. De formulieren worden verzameld en verwerkt door Wim Littel. Om de twee weken wordt deze informatie doorgegeven aan politie en justitie voor het DOP-overleg. Verder worden deze gegevens besproken in de stuurgroep van "Drugs in Kleur". Uiteindelijk worden ze gepresenteerd aan de werkgroep.

Respondent 9:

Na het invullen van de schouwformulieren worden deze opgestuurd naar het adviesbureau Little Projects.

Hier worden de gegevens verwerkt in samenvattende schema's. Deze informatie wordt weer doorgegeven aan de betrokken partners en eventueel aan derden na overleg met Sonor

Acties op de schouwresultaten

Respondent 1:

Geen gegevens.

Respondent 2:

De politie neemt de schouwresultaten mee bij de uitvoering van acties.

Iedere partner bepaald voor zich wat er gebeurd naar aanleiding van het schouwen. De schouwers geven alleen aan waar de problemen liggen (signaleren en informeren)

Respondent 3:

In het begin waren de genomen acties naar aanleiding van de schouwresultaten goed merkbaar, want de overlast was groot. Nu is er meer sprake van langdurige oplossingen.

Afhankelijk van de aard van het probleem pakt een van de betrokken partijen het probleem aan. Soms wordt de aanpak door de Nieuwe Unie en de Centrumraad zelf bepaald, soms gebeurd dit in overleg met de bewoners. Politieacties worden door de politie zelf bepaald.

Respondent 4:

De acties die naar aanleiding van de schouwresultaten worden genomen verschillen per partner. Dit hangt af van het soort overlast waarvan op dat moment sprake is.

De partners bepalen zelf welke acties zij gaan ondernemen.

Respondent 5:

Ja.

Respondent 6:

De schouwresultaten worden door de partners gebruikt om zo efficiënt en effectief mogelijk hun middelen in te zetten. De politie kan extra mankracht inzetten op de plekken die rood en paars hebben gescoord. de Nieuwe Unie pakt gericht die gebouwen aan waar de grootste overlast plaatsvindt. De gemeente zorgt naar aanleiding van de resultaten voor een schoon en overzichtelijk straatbeeld.

Iedere partij bepaald voor zich welke acties er ondernomen worden. Er kunnen ook gezamenlijk acties worden ondernomen.

Respondent 7:

Op basis van de schouwgegevens kan de politie bijvoorbeeld extra mankracht inzetten.

Iedere partner bepaald voor zich welke acties er ondernomen worden.

Respondent 8:

Partners gebruiken (mede) de gegevens om hun beleid te bepalen.

De partners bepalen welke acties er ondernomen worden.

Respondent 9:

Problemen die geconstateerd worden met betrekking tot het project "Schoon en Heel" worden doorgegeven aan het desbetreffende meldpunt.

Problemen die tijdens het schouwen plaats vinden worden direct doorgegeven aan de politie, welke vervolgens in actie komen.

Na verwerking van de schouwresultaten worden deze gepresenteerd op de werkgroepvergadering. Hier wordt tevens informatie verstrekt over welke actie zijn ondernomen naar aanleiding van de schouwresultaten en wat er gedaan kan worden om toekomstige problemen te voorkomen

Werkgroepvergaderingen (4 maal per jaar)

Respondent 1:

Tijdens de werkgroepvergaderingen worden de aanwezigen geïnformeerd over conclusies die zijn getrokken naar aanleiding van de schouwgegevens. Ook worden genomen acties naar aanleiding van de schouwresultaten aangegeven. De bewoners worden geïnformeerd over de aanpak van de partners. Inspraak hebben zij hierin door middel van de schouwformulieren waarop de scores de ernst van de situatie aangeven en waarop de partners zullen reageren. Verder kunnen bewoners tijdens de werkgroepvergadering hun zegje doen.

Het is niet bekend of er naar aanleiding van het werkgroepoverleg bepaalde maatregelen zijn genomen, waarschijnlijk in het begin wel. Op dit moment is daarvan in ieder geval geen sprake.

Na de proefperiode heeft er een bijstelling van de indicatoren en de scores plaatsgevonden. Hierover heeft iedereen meebeslist.

Respondent 2:

Informatie over de resultaten van het schouwen en wat er bereikt is met "Drugs in Kleur" wordt gepresenteerd tijdens de werkgroepvergaderingen. De genomen maatregelen van de partners worden besproken. De schouwresultaten en de conclusies worden geëvalueerd. Middels het vergelijken van de ingevulde schouwformulieren is af te leiden of er nog goed wordt geschouwd.

De aanpassingen die er na werkgroepoverleg hebben plaatsgevonden blijven beperkt tot twee keer het aanpassen van het schouwformulier. Dit is gebeurd na de evaluatie van de proefperiode in het eerste jaar. De coördinatoren van de schouwgroepen en de betrokken partners hebben hierover beslist.

Er zijn geen maatregelen genomen na werkgroepoverleg. Er is geen inspraak in de te nemen acties van de politie.

Respondent 3:

Tijdens de werkgroepvergadering worden de schouwresultaten geëvalueerd en wordt er geïnformeerd over de voortgang van het project. Er wordt besproken welke maatregelen er worden genomen.

Er is slechts één maal een aanpassing geweest van het schouwformulier na werkgroepoverleg. De omschrijvingen van de indicatoren en de bijbehorende kleurscores zijn nu duidelijk. Er is geen vergissing meer mogelijk over welk type overlast en de mate hierin bij welke kleur hoort.

Het is een keer voorgekomen dat er maatregelen zijn genomen na werkgroepoverleg.

Respondent 4:

Tijdens de werkgroep vergadering wordt er geïnformeerd over de acties die de politie heeft genomen. De Nieuwe Unie meldt waar zij mee bezig is geweest na de melding van klachten door bewoners en informeert over acties die op touw staan. Er vindt ook een evaluatie van de schouwresultaten plaats, waarbij conclusies worden gepresenteerd en de vorige kwartalen met elkaar worden vergeleken.

Na werkgroepoverleg is het schouwformulier aangepast door Wim Littel en Petra van den Berg, omdat het onoverzichtelijk bleek te zijn. Het schouwformulier is besproken met de coördinatoren en gewijzigd waar dat nodig werd geacht.

Naar aanleiding van opmerkingen van bewoners tijdens de werkgroepvergaderingen is de politie 's nachts gaan surveilleren.

Respondent 5:

In de eerste instantie worden alle betrokkenen tijdens de werkgroepvergadering geïnformeerd over de conclusies die zijn getrokken op basis van de schouwresultaten. Ook vindt er (indien nodig na beoordeling van de verzamelde gegevens) een evaluatie plaats van het meetinstrument. In een later stadium van het project is de politie begonnen met het terugkoppelen van de acties die zij ondernomen heeft naar aanleiding van de schouwgegevens aan de bewoners. Geplande acties zijn indertijd ook nog voorgelegd aan de bewoners, maar dit gebeurt momenteel niet.

Er worden geen acties ondernomen naar aanleiding van de werkgroepvergaderingen. Iedere partij heeft haar eigen taak en voert deze naar eigen inzicht uit. De bewoners hebben specifiek aangegeven, nadat hun de mogelijkheid werd geboden om inspraak te leveren over mogelijke manieren van aanpak, dat zij dit niet wilden, omdat zij niet de professionals zijn.

Respondent 6:

Er is tijdens de werkgroepvergaderingen sprake van het informeren van de voortgang van het project en het evalueren van het meetinstrument. De aanwezigen worden geïnformeerd over de genomen door de partijen acties naar aanleiding van de door "Drugs in Kleur" geconstateerde overlast.

Begin 2007 is er een aanpassing geweest van het schouwformulier naar aanleiding van het werkgroepoverleg. Eerder is er na werkgroepoverleg besloten om het aantal routes te verminderen (weglaten van de nachtschouw)

Verder is het van belang bepaalde thema's te bespreken (middels gastsprekers) om de werkgroepvergaderingen interessant te houden.

Respondent 7:

Tijdens de werkgroepvergadering vindt er een terugkoppeling plaats van de resultaten van het schouwen. Ook wordt het meetinstrument geëvalueerd om tot een verscherping van de meetresultaten te komen. Partners en bewoners informeren elkaar over de stand van zaken met betrekking tot de drugsoverlast in de wijk. De bewoners wordt gevraagd of zij zich in de meetresultaten kunnen herkennen. De partners bespreken de genomen of de te nemen aanpak. Om de werkgroepvergaderingen voor iedereen boeiend te

houden worden er ook gastsprekers uitgenodigd die over de achtergronden van drugsgelateerde overlast komen praten.

Er is een aanpassing van het schouwformulier geweest naar aanleiding van werkgroepoverleg. De schouwers worden nu meer geleid tot een correcte kleurtoewijzing.

Er worden geen maatregelen genomen na werkgroepoverleg. Iedere partner besluit voor zichzelf welke aanpak men hanteert. De bewoners signaleren alleen. Wel geven zij hun wensen tijdens het werkgroepoverleg aan.

Respondent 8:

Informatie wordt tijdens de werkgroepvergaderingen verstrekt over welke acties er eventueel worden genomen en welke acties er zijn genomen. De schouwgegevens worden gepresenteerd en gekeken wordt of de bewoners zich hierin kunnen vinden. het schouwen en het samenwerken wordt ook geëvalueerd.

Wat betreft aanpassingen na werkgroepoverleg moet er, in verband met het draagvlak, opgepast worden met het misbruik maken van de mening van de bewoners die bij "Drugs in Kleur" zijn betrokken in plaats van direct betrokken bewoners. In het begin zijn de routes vastgesteld naar aanleiding van werkgroepoverleg. Ook is er besloten om minder te gaan schouwen (afschaffen nachtschouw) en is er besloten het aantal werkgroepvergaderingen terug te brengen.

Er zijn incidenteel bepaalde maatregelen genomen naar aanleiding van werkgroepoverleg.

Over de bijstelling van het schouwformulier hebben alle partijen meebeslist tijdens de werkgroepvergaderingen, ook de bewoners. Nieuw is dat de weging gebeurt door het invullen van het schouwformulier. Er is tevens een kleine aanpassing van de kleurscores geweest om twijfel en onduidelijkheid te voorkomen.

Respondent 9:

De werkgroepvergaderingen vinden vier keer per jaar plaats. In het begin van het project vonden ze vaker plaats. Het werkgroepoverleg is een continue evaluatie. Tijdens de werkgroepvergaderingen worden de gegevens gepresenteerd en worden deze geverifieerd met de ervaringen van de bewoners. Ook informeren de partners elkaar en de bewoners over de acties die zij hebben ondernomen naar aanleiding van de schouwresultaten. Dit zou verder uitgebreid kunnen worden door de Roteb te betrekken in verband met het opruimen van de stille getuigen.

Tijdens de werkgroepvergadering (na overleg met de stuurgroep) zijn er aanpassingen gemaakt van het schouwformulier. Twee keer zijn de indicatoren aangepast. Ook is het aantal schouwen en werkgroepvergaderingen naar aanleiding van werkgroepoverleg verminderd.

Er kunnen naar aanleiding van discussies over de gepresenteerde gegevens tussen bewoners en partners tijdens het werkgroepoverleg inderdaad acties genomen worden. Zo kan de politie bijvoorbeeld besluiten om extra te gaan surveilleren en kan de Centrumraad de Roteb erop uit sturen om een bepaalde plek schoon te maken

Recente verandering in de verzamelde data

Respondent 1:

De verslaafden kunnen de schouwgroepen wel herkennen, maar zullen deze niet ontwijken.

Na "Drugs in Kleur" is de hulpverlening voor verslaafden toegenomen. Zo is er meer begeleiding voor

verslaafden en krijgen zij behuizing aangeboden.

Het schouwen is een momentopname, dus de gebruikers kunnen op basis van toeval gemist worden.

Gebruikers zijn zich anders gaan bewegen, meer bewegen in plaats van hangen op één plek.

Naast "Drugs in Kleur" is er extra toezicht op verslaafden gekomen. Er is een strengere aanpak van verslaafden door middel van boetes bij openlijk gebruik.

Respondent 2:

Door de sluiting van de Pauluskerk, waar veel verslaafden onderdak kregen, is er verplaatsing naar elders opgetreden en is het verdwenen bij de Westersingel.

Meer gebruik vind achter gesloten deuren en niet meer buiten plaats.

Er wordt sneller gebruikt, dus het is bijna niet te zien.

Het is mogelijk dat de verslaafden de schouwgroepen herkennen en deze ontwijken.

Respondent 3:

Het drugsgebruik is vluchtig en dus nauwelijks zichtbaar.

Het patroon is veranderd. Er kan een andere route gelopen worden door gebruikers nu de Pauluskerk weg is. Andere soorten drugs zorgen voor een andere manier van gebruiken, dit gebeurt nu veel vluchtiger.

Respondent 4:

Er zal veel 's nachts afspelen, als het niet gezien wordt.

Respondent 5:

Er is in 2005 en 2006 een grote druk op de vraagkant (drugsgebruikers) van de drugsproblematiek gelegd. De politie heeft repressief opgetreden om het aantal verslaafden terug te dringen en hulpverlening en dwangzorg hebben ook veel verslaafden van straat gehaald.

De bewoners zijn gericht gaan schouwen door kennisontwikkeling met betrekking tot de stille getuigen (beter herkennen van de verschillende soorten gebruikersartikelen). Er is ook kritischer gezocht naar de stille getuigen.

Respondent 6:

Verandering in verpakkingsmateriaal maakt de stille getuigen meer zichtbaar.

Dezelfde stille getuigen kunnen meerdere malen door verschillende schouwgroepen gesignaleerd worden als er niet goed wordt geveegd.

Het vertrek van de Pauluskerk, waar ernstig verslaafden werden opgevangen, verklaart de afname van verslaafden, maar niet het gelijk blijven van het aantal dealers en stille getuigen.

Respondent 7:

Nieuwe gezichten van dealers en verslaafden kan hen minder zichtbaar maken. Een groep gebruikers van buitenaf is vluchtiger en minder herkenbaar, hierbij blijft het aantal dealers dus gelijk.

Verplaatsing van gebruikersplekken. Andere, nieuwe gebruikersplekken kunnen zijn ontstaan door de actieve aanpak van de bekende plekken (sluiting van de Pauluskerk, plaatsen van lichtbronnen, camera-

toezicht). Er wordt dan minder zichtbaar in zijstraten gebruikt, maar de gebruikersartikelen blijven wel zichtbaar.

Nieuwe manier van dealen (snellere koeriers) door de sluiting van drugspanden.

Respondent 8:

Verslaafden zijn wellicht onherkenbaar geworden.

Een andere vorm van dealen, waarbij er meer verkocht wordt in kleinere hoeveelheden.

Respondent 9:

Sinds het laatste kwartaal van vorig jaar en het eerste kwartaal van dit jaar is het aantal verslaafden afgenomen, maar is het aantal dealers en stille getuigen gelijk gebleven. Het kan zijn dat er door de schouwers minder verslaafden worden gesignaleerd, omdat er een andere vorm van dealen is ontstaan (dealers op de fiets, op de brommer of in de auto). Ook kan het zijn dat er meer runners zijn en minder dealers.

Het is mogelijk dat er meer binnenshuis gebruikt wordt (de dealer levert thuis af in plaats van straat-deals). Maar dan zou ook de andere overlast afgenomen moeten zijn, dus minder stille getuigen en minder dealers.

De verzamelde gegevens met betrekking tot de verandering in de data voeden de persoonlijke ideeën, maar het gebruik van drugs is eigenlijk te vluchtig om duidelijke uitspraken over te doen.

In het tweede kwartaal van dit jaar komt er weer een ander beeld naar voren. Het aantal verslaafden neemt weer toe. Er is sprake van een golfbeweging in plaats van een daadwerkelijke verandering

Persoonlijke toevoegingen

Respondent 1:

Nee. De gestelde vragen gaan over het geheel.

Respondent 2:

Nee. Wel fijn dat het project "Drugs in Kleur" de aandacht van een externe onderzoeker krijgt.

Respondent 3:

Het is belangrijk dat het project "Drugs in Kleur" doorgaat, anders komt het probleem zeker terug.

Er moet een hardere aanpak van de dealers komen. Zij moeten verwijderd worden, niet de junks. Het handelen moet onmogelijk worden gemaakt.

Respondent 4:

Geen gegevens.

Respondent 5:

Nee.

Respondent 6:

Naast het doel van het meetbaar maken van de overlast zijn de neveneffecten heel belangrijk. De contacten die gelegd zijn, het onderlinge begrip en de onderlinge informatie-uitwisseling maakt ook het andere werk, naast de aanpak van drugsgerelateerde overlast, makkelijker. Er wordt een draagvlak gekweekt bij de bewoners, omdat de bewoners die zijn betrokken bij "Drugs in Kleur" optreden als ambassadeur voor de rest van de wijk.

Respondent 7:

Nee.

Respondent 8:

Niets toe te voegen, maar wel een vraag. Wat is de houdbaarheidsdatum van dit project.

Respondent 9:

De ene groep lijkt strenger te schouwen dan de andere groep, maar het geheel blijft in balans doordat alle drie de routes door alle zes schouwgroepen wordt gelopen. Hierdoor wordt de werkelijkheid goed benaderd.

Het signaleren van dit type overlast is alleen op deze manier te bereiken, dus door middel van de betrokkenheid van alle partijen.

Wanneer het project "Drugs in Kleur" stopgezet wordt zal de overlast toenemen doordat de druk op de partners (politie, Nieuwe Unie en Centrumraad) zal afnemen. Het probleem wordt dan niet opgelost.

Als men doorgaat met het project en betrokken blijft zal inspraak meer vorm krijgen

Schouwlocaties van het project "Drugs in Kleur"

Noordelijke route (grijs)		Oostelijke route (blauw)		Westelijke route (bruin)	
Nr	Locatie	Nr.	Locatie	Nr	Locatie
G1	W-Kruiskade/Batavierenstr.	B1	Rijnhoutplein	R1.	W.Kruiskade. v. Speijkstraat
G2.	Kruisplein, nabij Ladage	B2	Toni Koopmanplein	R2.	Kogelvangerstraat
G3.	Diergaardesingel, parkeerplaats	B3	Josephplein	R3.	v. Speijkstraat voetbalkooi
G4.	Diergaardesingel, binnenterrein	B4	West Kruiskade/ Josephlaan	R4.	Mathenesserlaan/ Breitnerstraat
G5.	Diergaardesingel, basketbalveld	B5.	Gaffelstraat 3	R5.	Rochussenstraat/ Safflevenstraat
G6.	Diergaardesingel thv speeltuin	B6.	G. Sterkmanplein	R6.	Safflevenstraat/ Ochternveldtstraat
G7.	Anna Paulownastr/ Drievriendendwarsstraat	B7..	Bloemkwekerstraat binnenterrein	R7.	's Gravendijkwal/ Ochternveldtstraat
G8.	W.Kruiskade/Drievriendenstraat.	B8.	Bloemkwekerstraat / Nw Binnenweg	R8..	's Gravendijkwal/ Nw. Binnenweg
G9.	Drievriendenstraat halverwege	B9	Gouvernestraat/ Nw Binnenweg	R9	Nieuwe Binnenweg Postkantoor
G10	Coolsestraat	B10.	Gaffeldwarsstraat/ Ingang Wijkpark	R10	Mathenesserlaan
G11	Tiendplein	B11.	Gouvernestraat, ingang wijkpark	R11.	's Gravendijkwal/ v. 't Hof
G12	Zijdewindeplein	B12	West Kruiskade/ Gouvernestraat	R12	1 ^e Middellandstraat/
G13	Akeleplein/Bloemstraat	B13.	Wijkpark/W.Kruiskade	R13	Korte Bajonetstraat
G14	Akeleistraat/H'gouwerlaan	B14.	Westersingel t.h.v. 18/19	R14	Adrianaplein
G15	Tiendstraat/Henegouwerin	B15	Westersingel beeldenterras	R15	Bajonetstraat/ Schieftaanstraat
G16	1 ^e Middellandstraat/	B16	Museumstraat	R16	Adrianstraat/ Schieftaanstraat
		B17	Trapveld Rochussenstr	R1	Via Adrianastraat naar Kruiskade

Schouwschema's van het project "Drugs in Kleur" voor de groepen 1, 3 en 5.

Schouwschema Januari t/m December 2008				
Groep	Nr 1	3	6	6
Maand	Ochtend	Middag	Avond	
Januari				Noord/Grijs
Februari	Oost/Blauw			
Maart		Oost/Blauw		
April			Oost/Blauw	
Mei	West/Bruin		West/Bruin	
Juni		West/Bruin		
Juli	Oost/Blauw		Oost/Blauw	
Augustus		Oost/Blauw		
September	West/Bruin		West/Bruin	
October		West/Bruin		
November	Noord/Grijs			
December		Noord/Grijs		

Schouwschema Januari t/m December 2008

Groep	Nr 3	6	3	6	Totaal :
	Maand	Ochtend	Middag	Avond	
	Januari			Oost/Blauw	
	Februari	West/Bruin			
	Maart		West/Bruin		
	April			West/Bruin	
	Mei		Noord/Grijs		
	Juni	Noord/Grijs		Noord/Grijs	
	Juli		West/Bruin		
	Augustus	West/Bruin		West/Bruin	
	September		Noord/Grijs		
	October	Noord/Grijs		Noord/Grijs	
	November	Oost/Blauw			
	December		Oost/Blauw		

Schouwschema Januari t/m December 2008

Groep	Nr 5	6	6	3	Totaal :
Maand	Ochtend	Middag	Avond		
Januari			West/Bruin		
Februari	Noord/Grijs				
Maart		Noord/Grijs			
April			Noord/Grijs		
Mei		Oost/Blauw			
Juni	Oost/Blauw		Oost/Blauw		
Juli		Noord/Grijs			
Augustus	Noord/Grijs		Noord/Grijs		
September		Oost/Blauw			
October	Oost/Blauw		Oost/Blauw		
November	West/Bruin				
December		West/Bruin			

Schouwindicatoren en kleurscores van het project "Drugs in Kleur"

Personen	"Stille getuigen"	Totaal beeld
GROEN = rustig straatbeeld		
Er is geen enkele vorm van overlast zichtbaar.	Er zijn geen "stille getuigen" zichtbaar.	De openbare ruimte wordt gebruikt op de manier die op dat moment van de dag wenselijk is. Het publiek voelt zich prettig.
GEEL = rustig straatbeeld met incidentele verstoringen, lichte vorm van overlast zichtbaar		
Er is een enkele verslaafde aanwezig die echter (nog) geen overlast veroorzaakt.	Er zijn enkele "stille getuigen" zoals: • leeg blikje of flesje, • vuilnisbak die leeggehaald is, opengescheurde vuilniszakken	De openbare ruimte wordt nauwelijks door overlast beïnvloed. Publiek voelt zich niet gehinderd door overlast.
ORANJE = straatbeeld met regelmatige verstoringen		
• Of er hangen meerdere verslaafden rond en het vermoeden bestaat dat ze zich met drugszakken bezighouden/stiekum gebruiken, • Of er kunnen bedelaars aanwezig zijn die je aanspreken • Of er overnachten verslaafden/daklozen in de buitenruimte • Of het kan zijn dat er in het openbaar overmatig alcohol wordt gebruikt. • Of er is sprake van enig confronterend gedrag door zwervers of verslaafden	• Of glas van autoruiten, sloten en resten van gestolen fietsen. • Of menselijke uitwerpselen en urineplekken in de buitenruimte. • Of lege blikjes of flesjes, vuilnisbak die leeggehaald is of opengescheurde vuilniszakken. • Of "slaapartikelen" zoals matrassen, dekens en dozen.	Straatbeeld wordt nog niet zichtbaar door overlast beïnvloed, maar is niet meer prettig in gebruik zoals dat wenselijk zou zijn. Publiek stoort zich wel aan de overlastgevers maar begeeft zich wel normaal op straat.
ROOD = straatbeeld met forse verstoringen		
• openlijk gebruiken. • Of 1 of meer verslaafden, die gillen en ruziemaken of Overnachten van verslaafden/zwervers, in portieken en bergingsgangen. • Of aanwezige bedelaars kunnen je op een agressieve manier benaderen. • Of 1 of meer dealers zijn aanwezig die zich min of meer onopvallend gedragen en niet al te openlijk handel drijven.	Er zijn verschillende stille getuigen: • gebruikers artikelen (spuiten, zilverpapier e.d.) • glas van autoruiten, sloten en resten van gestolen fietsen. • menselijke uitwerpselen en urineplekken in portieken. • Lege blikjes of flesjes, vuilnisbak die leeggehaald is of opengescheurde vuilniszakken. • "slaapartikelen" zoals matrassen, dekens en dozen.	Straatbeeld wordt ernstig beïnvloed door de overlast. Publiek voelt zich gehinderd en onveilig door de overlast en begeeft zich minder gemakkelijk op straat en de plek wordt door kinderen en ouderen gemedan wanneer dit mogelijk is.
PAARS = Straatbeeld volledig in handen van overlastgever		
• Aanwezigheid van 1 of meerdere verslaafden die zich agressief gedragen en/of zonder schroom openlijk gebruiken. • Bedelaars die je uitschelden en je vastpakken voor geld. • Meerdere dealers die openlijk handelen en zelfs de politie provoceren.	"Stille getuigen" zoals gebruikers artikelen (spuiten, zilverpapier e.d.), uitwerpselen en urineplekken, glas van autoruiten, sloten en resten van gestolen fietsen, menselijke uitwerpselen en urineplekken, lege blikjes of flesjes, vuilnisbak die leeggehaald is of opengescheurde vuilniszakken.	Publiek mijdt deze straat. Vluchten als een dier in de nacht de woningen in en uit. Aanwezigheid van de politie heeft slechts tijdelijke invloed op het straatbeeld.

Schouwlocaties van het project "Drugs in Kleur"

DRUGS IN KLEUR, registratieformulier		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Locaties:																			
Datum en tijd																			
Ingevuld door:																			
Eindoordeel over de kleur																			
Aanwezigheid van verslaafden																			
Aantal	1																		
	2																		
	groep <5																		
	groep 5 of >																		
Gedrag	onopvallend, op weg ergens naar toe																		
	hangen rond																		
	spreken voorbijgangers aan																		
	gillen en maken ruzie																		
	gedragen zich agressief naar voorbijgangers																		
	gebruiken stiekum, niet openlijk																		
	gebruiken openlijk, onbeschaamd.																		
	slapen in de buitenruimte																		
	slapen in portieken en gangetjes																		
Aanwezigheid van bedelaars en daklozen																			
Gedrag	houden hun hand op																		
	spreken voorbijgangers aan																		
	benaderen voorbijgangers op een agressieve manier																		
	worden boos als ze geen geld krijgen																		
	slapen in de buitenruimte																		
	slapen in portieken en gangetjes																		
Aanwezigheid van dealers																			
Aantal	1																		
	2																		
	groep <5																		
	groep 5 of >																		
Gedrag	hangen rond																		
	handelen onopvallend																		
	vragen aandacht van voorbijgangers																		
	provoceren (in de weg staan, nadrukkelijk aankijken)																		
	openlijke handel																		
	Openlijk alcohol gebruik																		
	Urineren in het openbaar																		
	poepen in het openbaar																		
"Stille getuigen" aanwezigheid van																			
	lege flesjes en blikjes																		
	vuilnisbak waar vuil uit is gehaald																		
	kapot gescheurde vuilniszakken																		
	glas van autobuiten																		
	sloten en resten van gestolen fietsen																		
	gebruikersartikelen zoals zakjes, verpakkingen e.d.																		
	gebruikersartikelen zoals spuiten																		
	menselijke uitwerpselen																		
	Slaapartikelen zoals matassen, dekens, dozen e.d.																		
Eindoordeel over de kleur <u>lav</u> , stille getuigen																			
Eindoordeel over kleur totaal																			

Drugs in kleur, registratieformulier																
Datum:		Dagdeel:					Tijd:									
Groep:							Χορδινάτορ									
Route:		Noord	Oost	West			Weer:									
Locaties		1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17														
Aanwezigheid van dealers																
Aantal:																
1 t/m 3																
Meer dan 3																
Gedrag:																
Hangen rond/handelen onopvallend																
Vragen aandacht/provoceren/handelen openlijk																
Score dealers		hoogste kleur scoort														
Aanwezigheid van verslaafden																
Aantal:																
1 t/m 3																
4 t/m 5																
6 t/m 8																
Meer dan 8																
Gedrag:																
Onopvallend ergens naar toe/hangen rond																
Spreken voorbijgangers aan/slappen in buitenruimten																
Slapen in/portieken/gebruiken alcohol/en drugs																
Gillen/maken ruzie/zijn agressief/urineren in het openbaar																
Poepen in het openbaar/Zonder schroom gebruiken																
Score verslaafden		hoogste kleur scoort														
Aanwezigheid van bedelaars en daklozen																
Aantal:																
1 t/m 3																
4 t/m 5																
6 t/m 8																
Meer dan 8																
Gedrag:																
Onopvallend ergens naar toe/hangen rond																
Spreken voorbijgangers aan/slappen in buitenruimten																
Slapen in/ portieken/gebruiken alcohol																
Gillen/maken ruzie/zijn agressief/urineren in het openbaar																
Poepen in het openbaar																
Score bedelaars en daklozen		hoogste kleur scoort														
Stille getuigen																
Flesjes en blikjes/verpakkingen van softdrugs																
Vuilnisbak waar vuil uit is gehaald																
Kapotgescheurde vuilniszakken																
Glas van autoruiten																
Sloten en resten van fietsen																
Slaap en verblijfsartikelen/pisplekken																
Gebruikersartikelen van harddrugs/spuiten, zilverpapier																
Uitwerpselen/slaap en verblijfsartikelen in portieken																
Score stille getuigen		hoogste kleur scoort														
Totaal score		hoogste kleur scoort														
Opmerkingen:																
Per indicator en totaal kan er bij zeer sterke overlast een kleur hoger worden gescoord de reden waarom dit gebeurt moet dan wel in het commentaar worden beschreven.																

Opmerkingen: (Achterzijde Formulier)

Opmerkingen: (Achterzijde Formulier)

De exacte plaats beschrijven waar Rood en Paars wordt gescoord

[illegible]

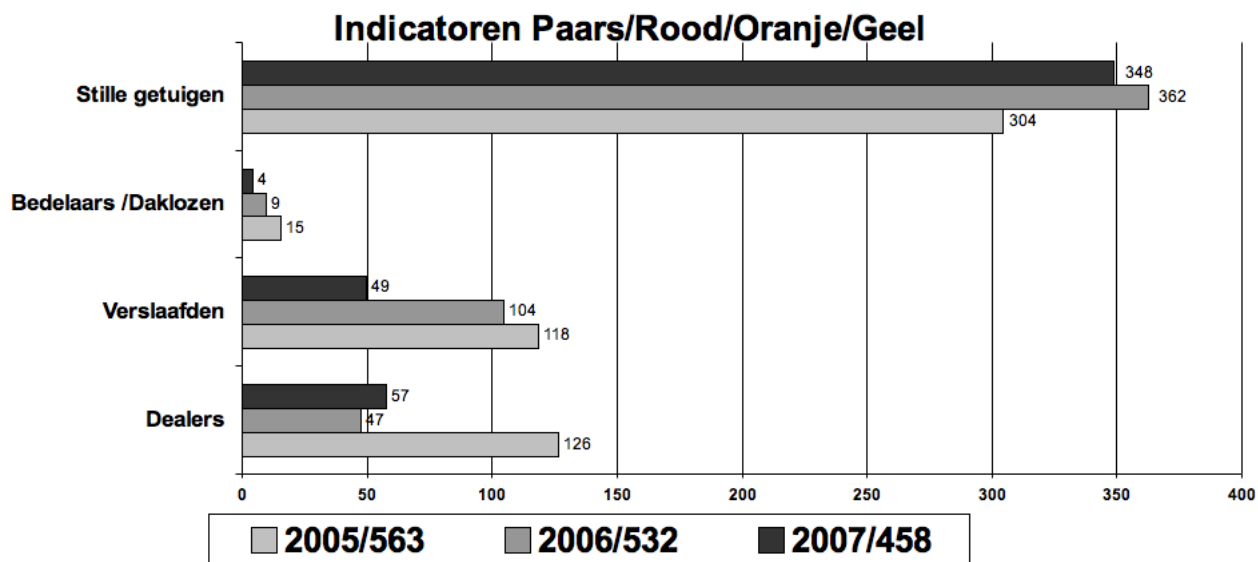
Algemene opmerkingen over overlast door drug	
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	
32	
33	
34	
35	
36	
37	
38	
39	
40	
41	
42	
43	
44	
45	
46	
47	
48	
49	
50	
51	
52	
53	
54	
55	
56	
57	
58	
59	
60	
61	
62	
63	
64	
65	
66	
67	
68	
69	
70	
71	
72	
73	
74	
75	
76	
77	
78	
79	
80	
81	
82	
83	
84	
85	
86	
87	
88	
89	
90	
91	
92	
93	
94	
95	
96	
97	
98	
99	
100	

[illegible]

Opmerkingen over Schoon Heel en Veilig

[illegible]

Vergelijkingen eindkleuren en indicatoren 2005-2007 (bron: Adviesbureau Little Projects)

Jaar totaalvergelijkingen 2004-2007 (bron: Adviesbureau Little Projects)

